

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM ON BASIC SHADOW
PUPPET PERFORMANCE (NANG TALUNG)
FOR GRADE 7 STUDENTS

THAMMARAT CHANTAPASO

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
PROGRAM IN CURRICULUM AND INSTRUCTION
SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

2023

COPYRIGHT OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

การค้นคว้าอิสระ

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ธรรมรัตน์ จันทภาโส

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

INDEPENDENT STUDY

DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM ON BASIC SHADOW
PUPPET PERFORMANCE (NANG TALUNG)
FOR GRADE 7 STUDENTS

THAMMARAT CHANTAPASO

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
PROGRAM IN CURRICULUM AND INSTRUCTION
SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

2023

COPYRIGHT OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ชื่อการค้นคว้าอิสระ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
DEVELOPMENT OF THE TRAINING CURRICULUM ON BASIC
SHADOW PUPPET PERFORMANCE (NANG TALUNG) FOR
GRADE 7 STUDENTS
ผู้วิจัย นายธรรมรัตน์ จันทภาโส

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาเห็นชอบโดย

.....อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุไรศิริ ชูรักษ์) ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพเก้า ณ พัทลุง)

.....กรรมการและเลขานุการหลักสูตร
(อาจารย์ ดร. มนตรี เด่นดวง)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รับรองการค้นคว้าอิสระแล้ว

.....รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายณเรศ อากาศสุวรรณ) อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อการค้นคว้าอิสระ	การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ผู้วิจัย	นายธรรมรัตน์ จันทภาโส ปีการศึกษา 2566
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุไรศิริ ชูรักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development R&D) มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม 2) การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรการฝึกอบรม และ 3) การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างหลัก คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) จังหวัดสงขลา จำนวน 25 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการฝึกอบรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มเป้าหมายเห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) ความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกอบรมจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังจากฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะปฏิบัติ, ความพึงพอใจ

Independent Study Title	Development of the Training Curriculum on Basic Shadow Puppet Performance (Nang Talung) for Grade 7 Students
Researcher	Mr. Thammarat Chantapaso Academic year: 2023
Degree	Master of Education Program in Curriculum and Instruction
Advisors	Assistant Professor Dr. Juraisiri Choorak

Abstract

The objective of this research was to develop the training curriculum on basic shadow puppet performance (Nang Talung) for grade 7 students. The research design was based on research and development (R&D) which was conducted in 3 steps: 1) study basic information in development of the training curriculum, 2) create and find the quality of the training curriculum, and 3) study the results of the implementation of the training curriculum. The main sample consisted of grade 7 students in the second semester of 2023 academic year at Tessaban 4 (Banlaemsai) school in Songkhla province, Thailand. Cluster random sampling was employed. The research instruments comprised of: 1) a training curriculum on basic shadow puppet performance, 2) a knowledge achievement test, 3) a practical skill achievement test, and 4) a students' satisfaction questionnaire. Analytical statistics were mean, standard deviation and t-test value.

The results of the research showed that 1) the target group agreed with the development of training curriculum, 2) the appropriateness from a quality check of the training curriculum by experts was at a high level with the average of 4.93, 3) the knowledge learning achievement of students after training with the training curriculum was higher than before training, with statistically significant at the level of .01, 4) the practical skill achievement of students after training with the training curriculum was higher than the percentage of 70 with statistically significant at the level of .01, and 5) the satisfaction of students towards the training was at a high level with the average of 4.32.

Keywords: Training curriculum, Shadow puppet performance,
Knowledge achievement, Practical skill achievement, Satisfaction

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุไรศิริ ชูรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพเก้า ณ พัทลุง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร. มন্ত্রী เต็นดวง อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และคณาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนทุกท่าน ที่ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาจนดำเนินการวิจัยสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพเก้า ณ พัทลุง อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา อาจารย์ ดร. มন্ত্রী เต็นดวง อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา นายปกรณ์ พิบูลย์ผล ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) และนายพงศกร สัมแป้น (หนังกุ้ง พงศกร ศ.ทวีพรเทพ) ผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือตลับ ในฐานะผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาเสียสละเวลาตรวจเครื่องมือการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะทำให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ตลอดจนถึงเพื่อนครู และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจให้การสนับสนุนและดูแลช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นความกตัญญูทวเฑที่แด่พระครูวิรัตธรรมโชติ, ดร. เจ้าคณะอำเภอเมืองสงขลา ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดชัยมงคล (พระอารามหลวง) มอบแด่คุณพ่อประจวบ จันทภาโส บิดาผู้ล่วงลับไปแล้ว และมารดา บุรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ธรรมรัตน์ จันทภาโส

มีนาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	16
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร	19
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	41
หนังสือ	65
หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบื้องต้น	95
การจัดการเรียนรู้	99
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	115
ทักษะการปฏิบัติ	130
ความพึงพอใจ	151
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	165

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	174
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด หนังสือเบี่ยงต้น	174
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบี่ยงต้น	179
ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบี่ยงต้น	183
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	191
ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบี่ยงต้น	192
ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบี่ยงต้น ...	206
ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบี่ยงต้น	221
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	216
สรุปผลการวิจัย	218
อภิปรายผล	219
ข้อเสนอแนะ	224
บรรณานุกรม	226
ภาคผนวก	236
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	237
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	239
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	244
ภาคผนวก ง การหาคุณภาพเครื่องมือ	298
ประวัติผู้วิจัย	319

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปแนวคิดและรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร	31
2 แสดงข้อดีและข้อเสียของการบรรยาย (Lecture)	50
3 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการอภิปราย (Discussion)	51
4 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการสาธิต	52
5 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการสอนงาน (Coaching)	53
6 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการระดมสมอง (Brainstorming)	54
7 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของกรณีศึกษา (Case Study)	55
8 แสดงข้อดีและข้อเสียของเมกบริหาร (Management Games)	56
9 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)	57
10 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการสัมมนา (Seminar)	58
11 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip)	58
12 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	59
13 แสดงข้อดีและข้อเสียของการฝึกอบรมด้านสัมผัสความรู้สึก (Sensitivity Training)	60
14 เส้นทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพการแสดงหนังตะลุง	94
15 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนตามขั้นตอนของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ ของเดวิส	107
16 ข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคการสอนแบบสาธิต	114
17 การออกแบบแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุง เบื้องต้น	181
18 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้	184
19 เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ	186
20 การกำหนดรหัสของกลุ่มเป้าหมาย	192
21 ค่าความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	207
22 ค่าความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	209

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น	212
24 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเขียนหนังสือเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 70	212
25 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น	213
26 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับผู้ประกอบการอาชีพการแสดงหนังสือ	299
27 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับผู้สอนหนังสือ	301
28 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	303
29 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับผู้ประกอบการ ...	305
30 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	307
31 ค่าความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น	308
32 ค่าความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม	310
33 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ...	312
34 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้	314

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
35 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเขียนหนังสือเบื้องต้น	316
36 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม ด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น	317

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	10
2 องค์ประกอบของหลักสูตร	22
3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Ralph W. Tyler	25
4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba	28
5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของสจ๊วต อูทรานันท์	30
6 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	33
7 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ ในหลักสูตร	34
8 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้	35
9 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร	37
10 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21	40
11 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม	45
12 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับประเภทของการฝึกอบรม	49
13 กระบวนการการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสาธิต	52
14 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	64
15 ฤๅษี	68
16 พระอิศวรทรงโค	69
17 ปราชญ์	69
18 เจ้าเมืองหรือพระราชา	70
19 นางเมืองหรือราชินี	70
20 พระเอก	71
21 นางเอก	72
22 นางเปียนหรือนางสองแขน	72
23 ยักษ์	73
24 ตาเท่ง	74
25 ตาหนู	74
26 ตายอดทอง	75
27 ตาขวัญเมือง	76

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
28 ผู้ใหญ่พูน	76
29 ตาโล	77
30 ตาแก้วหรือตาลูกหมี	78
31 ทับ	79
32 กลองตุก	79
33 ฉิ่ง	80
34 โหม่ง	81
35 ปี่	81
36 การตั้งเครื่องเปกโรง	83
37 การโหมโรง	84
38 การออกฤๅษี	84
39 การออกรูปละ	85
40 การเชิดพระอิศวรทรงโค	86
41 ออกรูปปรายหน้าบท	86
42 ออกรูปบอกเรื่อง	87
43 การเกี่ยวจ่อ	88
44 การตั้งเมือง	88
45 การแสดงเรื่อง	89
46 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA)	102
47 ขั้นตอนของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส.....	107
48 ขั้นตอนของเทคนิคการสอนแบบสาธิต	113
49 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	125
50 ขั้นตอนการประเมินการรู้ด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001	127
51 ตัวอย่างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินทักษะการขั้บรยนต์	137
52 ตัวอย่างแบบประเมินค่าสำหรับประเมินทักษะการตีลูกเหนือหัวศีรษะในกีฬา แบดมินตัน	138

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
53 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมสำหรับประเมินทักษะในการแข่งขัน กีฬา	140
54 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมสำหรับประเมินการเขียนเรียงความ	141
55 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมสำหรับประเมินการเล่นเทนนิส	142
56 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบสำหรับประเมินทักษะ การรับลูกหน้าแขนในกีฬาวอลเลย์บอล	143
57 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบสำหรับประเมินทักษะ การเป่าขลุ่ย	144
58 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์	153
59 การแบ่งช่วงการวัดมาตรวัดของเทอร์สโตน	160
60 การแบ่งช่วงการวัดมาตรวัดทัศนคติของลิเคิร์ต	161

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงความเป็นประชาธิปไตยที่ยั่งยืน การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนในสังคมและผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทุกระดับต้องให้ความร่วมมือกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 19) โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พุทธศักราช 2560) ได้วางหลักกฎหมายเพื่อจัดแนวทางการศึกษาของประเทศไทยไว้ในมาตรา 22 ซึ่งบัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: 6)

การจัดการศึกษาในยุคใหม่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 คือ 3Rs 8Cs + 2Ls ซึ่งเป็นทักษะด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองอย่างสมบูรณ์แบบ (วิจารณ์ พานิช, 2556: 16) อีกทั้งยังได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงความเป็นท้องถิ่นของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งบัญญัติในมาตรา 27 วรรค 2 ที่กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน สังคมในท้องถิ่น ตลอดจนเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาท้องถิ่นของตนมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: 8) ทำให้สถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความเป็นท้องถิ่น ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง และความพร้อมของสถานศึกษาตามบริบทที่กฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดควบคู่กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (CBE Thailand, 2565) ดังนั้นการจัดการศึกษาในยุคสมัยนี้จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องและสนองต่อนโยบายการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามสภาพจริงในสังคม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ที่ได้รับไปใช้ได้อย่างแท้จริง สามารถดำรงอยู่ตามวัฒนธรรมและวิถีชีวิตตามสภาพในแต่ละท้องถิ่น ขณะเดียวกันสามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดความคุ้มค่าอย่างสูงสุด (ปานดาว วาดโคกสูง, 2555)

วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยความรู้และความสามารถของมนุษย์ ทำให้กาย วาจา และจิตใจ ของคนเจริญงอกงาม โดยอาศัยระเบียบแบบแผนที่กลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมท้องถิ่นที่แตกต่างกัน และความใกล้ชิดกับวัฒนธรรมอื่น ทำให้เกิดวัฒนธรรมย่อยขึ้นมา โดยประเทศไทยได้แบ่งออกเป็น 6 เขต คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคตะวันตก (นิตยา บุญสิงห์, 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะการแสดงของแต่ละภาคมีความแตกต่างกัน บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น กล่าวคือ ภาคเหนือเป็นศิลปะการแสดงในรูปแบบการฟ้อน ส่วนภาคกลางเป็นการแสดงลิเกหรือนาฏคนตรี ภาคอีสานเป็นการแสดงโปงลางในรูปแบบการเซิ้ง และภาคใต้เป็นการแสดงมโนราห์ ลิเกป่า และการแสดงหนังตะลุง (โรงเรียนบ้านเวียงพาน, 2565) ซึ่งการแสดงหนังตะลุงได้แบบอย่างมาจากหนังใหญ่ มีบทบาทย่จรจา แต่เป็นภาษาถิ่นใต้ ปลุกโรงเล็ก ๆ ซึ่งจดด้วยผ้าขาว เชิดตัวหลังจอเป็นการเล่นเงา หัวหน้าคณะ เรียกว่า นายหนัง นิยมแสดงเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ สอดแทรกเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองเพื่อความสนุกสนาน (จรรณ หยูทอง, 2565) หนังตะลุงจึงเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่ยังได้รับความนิยมสูงในภาคใต้ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรม และความบันเทิงแล้ว หนังตะลุงยังเป็นสื่อที่เป็นทั้งคติสอน การให้ข่าวสาร ความรู้ความเคลื่อนไหวทางสังคม และสติปัญญาให้แก่ชาวบ้านได้อย่างดี ยิ่ง ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นทางด้านคุณธรรมจริยธรรม การศึกษา ดนตรี กีฬา และอาชีพ (สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2560: 3 และ ถนอม พูนวงศ์, 2545: 59)

ถึงแม้ว่าการแสดงหนังตะลุงในครั้งอดีตเคยเป็นเครื่องมือสื่อสารทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งได้รับความนิยมชมชอบเป็นอย่างมากตั้งแต่ยุคก่อนกระทั่งวัยชรา แต่การแสดงหนังตะลุงในปัจจุบันมีความนิยมลดน้อยลง เนื่องจากอิทธิพลวัฒนธรรมสมัยใหม่ ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนรุ่นใหม่มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดหรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทำให้คนรุ่นใหม่รับวัฒนธรรมเหล่านั้นเข้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งการแสดงหนังตะลุงมีกระบวนการการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ ถ่ายทอดความรู้เฉพาะเครือญาติ ด้วยการบอกเล่า ทำให้คนส่วนใหญ่ที่สนใจที่ไม่ได้เป็นทายาทหนังตะลุงเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ยาก ส่งผลให้คนในปัจจุบันมีอัตราความนิยมในการแสดงหนังตะลุงลดน้อยลง สอดคล้องกับงานนิจ กุลกัน (2555: 2) ที่พบว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกกลืนหายลบเลือน ซึ่งอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมตามยุคสมัย การเผยแพร่วัฒนธรรมข้ามชาติ และการก้าวล้ำของเทคโนโลยี ถึงแม้ว่ามีหลายองค์การที่พยายามเผยแพร่ อนุรักษ์ผ่านสื่อต่าง ๆ แต่ก็ทำให้คนไทยโดยเฉพาะวัยรุ่นให้ความสำคัญไม่มากเท่าที่ควร จึงอาจจะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นสูญหายได้ ยังสอดคล้องกับเกียรติชัย พันธัง และคณะ (2559: 225) ที่พบว่า ในปัจจุบันหนังตะลุงได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจากว่า หนังตะลุงได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่ลดลง การถ่ายทอดความรู้ การอนุรักษ์และการประยุกต์ใช้ความรู้ รวมทั้งการ

จัดระบบองค์ความรู้ที่ดีงาม และคุณค่าอาจสูญหายไปจากท้องถิ่นได้หากยังไม่มีจัดการที่เป็นระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุพัตรา คงขำ และนรินทร์ สังข์รักษา (2556: 4) ที่พบว่า หนึ่งตะลุงในชุมชนท้องถิ่นภาคใต้มีกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นใหม่ยังไม่เป็นทางการหรือมีความชัดเจนไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ถ่ายทอดกันเฉพาะลูกหลานของผู้แสดงหนึ่งตะลุง ทำให้ภูมิปัญญาสูญหายไปพร้อมกับการจากไปของบุคคลผู้มีความรู้เหล่านั้น ประกอบกับเด็กรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจเนื่องจากถือว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัย อีกทั้งการส่งเสริม การอนุรักษ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ยังไม่มีจัดการระบบ ทำให้หนึ่งตะลุงในภาคใต้ลดจำนวนความนิยมน้อยลงยิ่งไปกว่านั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยอีกหลายคน ที่พบว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นมีอัตราความนิยมน้อยลงทุกขณะ เนื่องจากปัจจุบันเกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีการเจริญเติบโตขึ้นส่งผลต่อเยาวชนไทยเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดการทำลายพื้นฐานภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นรากเหง้าภูมิปัญญาไทย (มนตร์วี ทองเสน่ห์ และคณะ, 2558: 2; พระครูบรรพตรัตนชัย, 2557: 1-2 และสุชาพันธ์ ตาลรักษา, 2553: 2-3)

ในขณะเดียวกัน โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองสงขลา มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พ.ศ. 2565 ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้บรรจุรายวิชาเพิ่มเติมเมืองสงขลาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งทำการศึกษาในเรื่องประวัติความเป็นมาของเมืองสงขลา บุคคลสำคัญของเมืองสงขลา มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวในสงขลา ซึ่งในเรื่องมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม วรรณกรรม การแสดงพื้นบ้าน และการละเล่นพื้นบ้านพื้นเมือง โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านพื้นเมืองของเมืองสงขลา มีการศึกษาถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับหนึ่งตะลุง ซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้เพียงแค่ภาคทฤษฎี จึงอาจจะไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของหนึ่งตะลุง สาเหตุเป็นเช่นนี้เนื่องด้วยมีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาตามหลักสูตรที่กำหนดเวลาเรียนไว้น้อย ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ดีหากนักเรียนได้ศึกษาหนึ่งตะลุงทั้งภาคทฤษฎีแล้วมีการฝึกทักษะการเชิดหนึ่งตะลุงให้กับนักเรียนด้วย เพราะจะทำให้ นักเรียนได้รับทั้งความรู้ ทักษะปฏิบัติ ส่งผลต่อเจตคติที่ดีที่มีต่อหนึ่งตะลุง เป็นหนทางส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การแสดงหนึ่งตะลุงให้คงอยู่คู่แผ่นดินได้ (โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านแหลมทราย, 2565)

จากความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านหนึ่งตะลุง และสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและส่งเสริมอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปะการแสดงหนึ่งตะลุง แนวทางหนึ่ง คือ การนำเอาหนึ่งตะลุงมาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความต้องการและความสนใจที่จะเรียนรู้ ได้มีโอกาสในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในการแสดงหนึ่งตะลุง ซึ่ง

สามารถเป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพหลักในอนาคตได้ อีกทั้งสามารถทำให้นักเตะลงซึ่งเป็น ศิลปวัฒนธรรมทางด้านการแสดงภาคใต้ที่บูรณาการทั้งศาสตร์และศิลป์ เช่น คีตศิลป์ วรรณศิลป์ วิจิตรศิลป์ นาฏศิลป์ และวาทศิลป์ ผสมผสานเข้าด้วยกันมีอายุสืบทอดได้อย่างยาวนาน สอดคล้องกับ เมธีณัฐ รัตนกุล (2553: 2-4) พบว่า ในตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีการปลูกดอกไม้ในชุมชนซึ่งเป็นอาชีพหลัก แต่ไม่ได้มีการแปรรูปดอกไม้เพื่อเพิ่มผลกำไร จึงได้ทำการ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจ ต้องการจะเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดดอกไม้ทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ทำให้ผู้ฝึกอบรมนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในรูปแบบธุรกิจได้ ยังสอดคล้องกับวรภรณ์ โอภาโส (2564: 2-4) ที่พบว่า สถานการณ์ปัจจุบัน อาชีพแต่งหน้าในภาคตะวันออกเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็น อาชีพอิสระและมีราคาสูง แต่ยังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า และยังขาดช่างที่มีฝีมืออย่างแท้จริง จึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับการแต่งหน้า เพื่อสร้างทักษะใหม่ พร้อมพัฒนาทักษะ ยกกระดับความรู้ความสามารถให้กับผู้ฝึกอบรมที่สนใจจะประกอบอาชีพช่าง แต่งหน้าให้มีรายได้ภายหลังได้รับความรู้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับอังคณา เรืองชัย (2555: 2) ที่พบว่า สภาพชุมชนตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา มีอาชีพการทำนาและมีการปลูกผักสมุนไพรไว้รับประทานเอง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ความรู้เรื่องการแปรรูปมากนัก จึงได้พัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การทำน้ำสมุนไพร เพื่อแก้ปัญหาที่อาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของ ชุมชนในอนาคตและเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเสริมสร้างรายได้ยิ่งขึ้นต่อไป นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (2560) ที่ได้จัดทำ การอบรมและเผยแพร่หนังสือ พบว่า เยาวชนที่ได้เข้าร่วมการอบรมมีความรู้และทักษะการแสดงหนัง ตะลุง สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ผ่านการฝึกอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง ที่สำคัญ สามารถเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งอยู่ในความชื่นชอบของประชาชนในท้องถิ่น

หลักสูตรฝึกอบรม เป็นหลักสูตรที่สร้างเพื่อทำการอบรมระยะสั้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของ การฝึกอบรมชัดเจน เนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่เปิดฝึกอบรม วิทยากรที่ให้ความรู้ มีความสามารถในการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และหลังการฝึกอบรม ทำให้ผู้ฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะเพิ่มขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงหรือสร้าง อาชีพในอนาคตได้ (โซชิตา ไพโรจน์ และธนกร สิริสุคันธา, 2564: 22) หลักสูตรฝึกอบรม จึงมีความสำคัญในฐานะที่ช่วยพัฒนาบุคลากรที่บรรจุเข้าไปทำงานใหม่ให้มีความรู้และความสามารถ รวมทั้งบุคลากรที่ทำงานอยู่เดิมให้พัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและยุคสมัย ตลอดจนมีขวัญกำลังใจในการทำงาน นอกจากนี้ ยังเป็นการแก้ปัญหาในงานที่อาจจะเกิดขึ้น ในอนาคต ทำให้องค์กรดำรงอยู่ได้และมีความเจริญก้าวหน้า (จุไรศิริ ชูรักษ์, 2556: 18-19) หลักสูตร ฝึกอบรมมีความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีความสำคัญในการ

พัฒนาคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ในเนื้อหาที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไม่ได้บรรจุไว้

จากที่กล่าวมา หากโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้มีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับหนังตะลุง จะทำให้นักเรียนได้รับการศึกษาด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุง ด้านทักษะปฏิบัติการฝึกแสดงหนังตะลุง ตลอดถึงเจตคติที่ดีที่มีต่อการแสดงพื้นบ้านประเภทหนังตะลุง จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติ ซึ่งเป็นทักษะการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สามารถเป็นพื้นฐานนำไปสู่การฝึกการแสดงหนังตะลุงขั้นต่อไป อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุงให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์หลักในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพิจารณาจาก
 - 3.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 3.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติหลังการฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70
 - 3.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสมมติฐาน ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ในการฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเขียนหนังสือ หลังฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น อยู่ในระดับพึงพอใจมากขึ้นไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น และขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น

1. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยนี้ได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายในส่วนขั้นตอนที่ 1 ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายจากเกณฑ์ของเครสเวลล์ (Creswell: 2013: 156-158) ที่ระบุว่ากลุ่มเป้าหมายสำหรับการสัมภาษณ์ควรอยู่ระหว่าง 5 – 25 คน และ 2) กลุ่มที่ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ในการแสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1.1 กลุ่มที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

- 1.1.1 ผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังสือ จำนวน 2 คน
- 1.1.2 ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือ จำนวน 2 คน
- 1.1.3 ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 คน

1.1.4 ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา จำนวน 2 คน

1.2 กลุ่มที่ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา จำนวน 20 คน

2. เนื้อหา

ความต้องการที่จะให้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับหนังตะลุง

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับผู้ประกอบการแสดงหนังตะลุง จำนวน 1 ฉบับ

4.2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง จำนวน 1 ฉบับ

4.3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 ฉบับ

4.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับผู้ปกครอง จำนวน 1 ฉบับ

4.5 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา จำนวน 1 ฉบับ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

2. เนื้อหา

เนื้อหาของการทำวิจัยในครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหนังตะลุง ซึ่งจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา มีเนื้อหา ดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง

2.2 องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง

2.3 กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

2.4 การฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

4.2 แผนการฝึกอบรม จำนวน 6 แผน ใช้เวลา 16 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 97 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 25 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. ขอบเขตตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

2.2.3 ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมฯ

3. ขอบเขตเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น แบ่งออกเป็น 4 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง

เรื่องที่ 2 องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง

เรื่องที่ 3 กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

เรื่องที่ 4 การฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

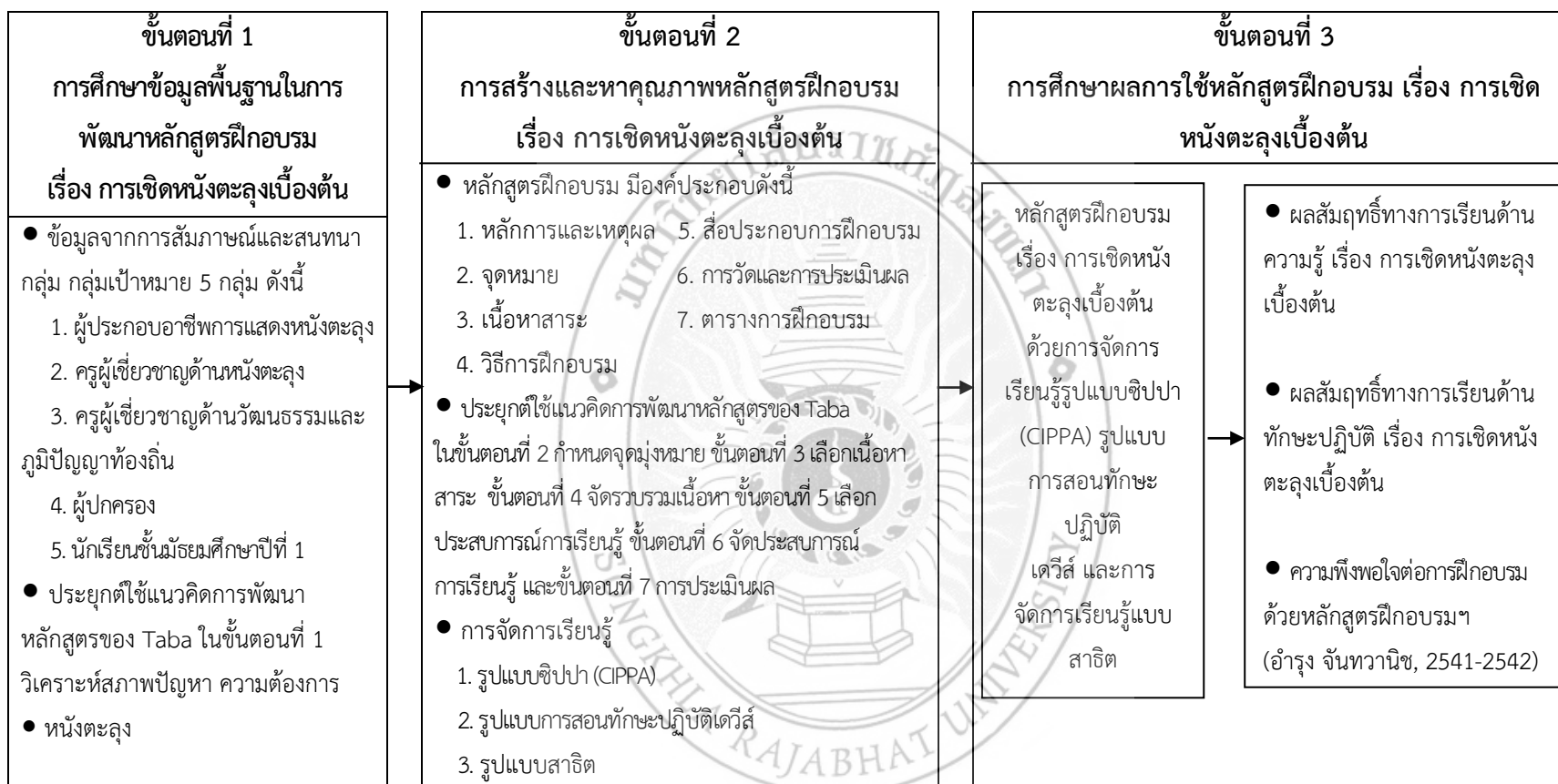
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 5.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้
- 5.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ
- 5.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมฯ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครสงขลา เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น กำหนดระยะเวลาการเรียนการสอน 16 ชั่วโมง ตามกิจกรรมการฝึกอบรม ได้แก่ เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง เรื่องที่ 2 องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง เรื่องที่ 3 กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน และเรื่องที่ 4 การฝึกปฏิบัติการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ซึ่งมีกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้นสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งจะสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และใช้แบบสนทนากลุ่มเพื่อสนทนากลุ่มกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ในประเด็นความต้องการและความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม และออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมตามการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา การสอนทักษะปฏิบัติตามรูปแบบเดวิส และใช้การจัดการเรียนรู้แบบสาธิตตลอดจนดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม 6) การวัดและการประเมินผล และ 7) ตารางการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการฝึกอบรม โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส และการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต หลังจากนั้นจึงมีการวัดและประเมินผล 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ และ 3) ความพึงพอใจ อธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถที่ครอบคลุมพฤติกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001 มี 6 ชั้น ได้แก่ ชั้นการจำ ชั้นการเข้าใจ ชั้นการนำไปใช้ ชั้นการวิเคราะห์ ชั้นการประเมินค่า และชั้นการสร้างสรรค์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครสงขลา หลังฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือตั้งเบื้องต้น ที่สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีขอบข่ายครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยในการออกข้อสอบ ดังนี้

3.1.1 ชั้นการจำ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถจำความรู้ เก็บความรู้ และสามารถ นำเอาความรู้ที่ได้จำไว้ นำกลับมาใช้ใหม่ในระยะเวลาหนึ่งและมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับ องค์ความรู้ของหนังสือตั้ง ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือตั้งเบื้องต้น สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.1.2 ชั้นการเข้าใจ หมายถึง การที่นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการพูด การเขียน การใช้ภาพ สัญลักษณ์ด้วยการตีความ การทดสอบ การจัดหมวดหมู่ การสรุป การอ้างอิง การเปรียบเทียบ และการอธิบาย เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนังสือตั้ง ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือตั้งเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.1.3 ชั้นการนำไปใช้ หมายถึง การที่นักเรียนนำความรู้เดิมไปใช้ผ่านกระบวนการ คิด สามารถนำมาแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนังสือตั้ง ตามหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือตั้งเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.1.4 ชั้นการวิเคราะห์ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถแยกย่อยความรู้เกี่ยวกับหนังสือ ตั้ง ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือตั้งเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ออกเป็นส่วน ๆ นำไปสู่การตัดสินใจว่าแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กัน หรือแตกต่างกัน

3.1.5 ชั้นการประเมินค่า หมายถึง การที่นักเรียนสามารถตัดสินใจจากเกณฑ์ ที่กำหนดขึ้น หรือจากมาตรฐานที่สร้างขึ้นไว้แล้ว ด้วยการตรวจสอบทั้งแบบการสำรวจรายการหรือ แบบอื่น ๆ และการวิเคราะห์ เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนังสือตั้ง ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด หนังสือตั้งเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.1.6 ชั้นการสร้างสรรค์ หมายถึง การที่นักเรียนนำเอาองค์ความรู้หนังสือตั้ง ตาม หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือตั้งเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาบูรณาการใช้ร่วมกันในด้านความสอดคล้องของความรู้ สามารถนำเอาความรู้มาใช้ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถในการฝึก ปฏิบัติการขีดตัวหนังสือตั้งเบื้องต้น คือ ทักษะการขีดรูปฤๅษี รูปพระอิศวร และรูปปราชญ์หน้าบท

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ที่ได้เข้าร่วมฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ซึ่งวัดได้โดยใช้ แบบทดสอบวัดทักษะการปฏิบัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเครื่องมือวัด เป็นแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติ การเขียนหนังสือเบื้องต้น แบบมี เกณฑ์การให้คะแนน (Rubric Scale) ซึ่งทำการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการเขียน หนังสือ 2) ความอ่อนช้อยในการเขียนรูปหนังสือ 3) ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม และ 4) การขับร้องบทกลอน

3.3 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน เทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประเมินจากคะแนนที่ได้จากการตอบ แบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีลักษณะเครื่องมือการประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราวัดการ ประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยได้กำหนดกรอบประเด็นการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน ครูผู้สอน 2) ด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลา 3) ด้านกิจกรรมฝึกอบรม และ 4) ด้านการนำ ความรู้ไปใช้

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน สรุปร สร้างองค์ความรู้ มีปฏิสัมพันธ์ มีส่วนร่วมในการเรียนและการประยุกต์ใช้ความรู้ ในการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ซึ่งมีกระบวนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยง ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 การสรุปเปรียบเทียบ ความรู้ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและแสดงผลงาน และขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นการทบทวนความรู้เดิม หมายถึง ขั้นการจัดกิจกรรมที่ครูดึงดูดความรู้เดิมของนักเรียน เกี่ยวกับเรื่องหนังสือ ในหัวข้อประวัติความเป็นมาของหนังสือ องค์ประกอบในการแสดงหนังสือ และกลวิธีการแสดงหนังสือในยุคปัจจุบัน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยง ความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน

ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ หมายถึง ขั้นการจัดกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนแสวงหาความรู้ใหม่ เกี่ยวกับการเรียนรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมาของหนังสือ องค์ประกอบในการแสดงหนังสือ และ กลวิธีการแสดงหนังสือในยุคปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนสามารถหาข้อมูลเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลหรือแหล่ง ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้แก่นักเรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนไปแสวงหาก็คได้

ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม หมายถึง ขั้นการจัดกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูลหรือความรู้ที่หามาได้ นักเรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยกระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหนังตะลุง องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง และกลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม หมายถึง ขั้นการจัดกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหนังตะลุง องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง และกลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน ที่มีอยู่ให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้อื่น และได้รับประโยชน์จากความรู้ ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน

ขั้นการสรุปเปรียบเทียบความรู้ หมายถึง ขั้นการจัดกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบเพื่อช่วยให้นักเรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหนังตะลุง องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง และกลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

ขั้นการปฏิบัติและแสดงผลงาน หมายถึง ขั้นการจัดกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนได้โอกาสแสดงผลงาน การสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหนังตะลุง องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง และกลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ หมายถึง ขั้นการจัดกิจกรรมที่ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหนังตะลุง องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง และกลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน ของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส หมายถึง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ได้แก่ การเชิดรูปฤๅษี การเชิดรูปพระอิศวรทรงโค และการเชิดรูปปราชญ์หน้าบทตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยจำแนกทักษะใหญ่เป็นทักษะย่อย จนผู้ฝึกอบรมสามารถปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ได้แล้ว จึงเชื่อมโยงกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้ฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้นได้ดีและรวดเร็วขึ้น ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 สาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นที่ 2 สาธิตและให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4

ให้เทคนิควิธีการ และขั้นที่ 5 ให้นักเรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะสมบูรณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เห็นทักษะการเขียนหน้าต่งเบื้องต้น ที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ในภาพรวม โดยการสาธิตให้นักเรียนได้เห็นทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ

ขั้นสาธิตและให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ครูได้จำแนกทักษะการเขียนหน้าต่งเบื้องต้น เป็นทักษะย่อย 3 ตอน ได้แก่ การเขียนรูปฤๅษี การเขียนรูปพระอิศวรทรงโค และการเขียนรูปพรายหน้าบท และสาธิตให้นักเรียนได้สังเกตรายละเอียดการเขียนหน้าต่งดังกล่าวซ้ำ ๆ

ขั้นให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย หมายถึง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะย่อยที่ได้จำแนกออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ การเขียนรูปฤๅษี การเขียนรูปพระอิศวรทรงโค และการเขียนรูปพรายหน้าบท ตามลำดับ

ขั้นให้เทคนิควิธีการ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ครูได้เห็นทักษะการเขียนหน้าต่งเบื้องต้นในทักษะย่อย ๆ แล้ว ครูอาจจะแนะนำเทคนิควิธีการที่ช่วยให้การเขียนหน้าต่งของนักเรียนมีความสวยงามมากยิ่งขึ้น

ขั้นให้นักเรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะสมบูรณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่นักเรียนสามารถปฏิบัติการแสดงหน้าต่งทั้ง 3 ตอนได้แล้ว จึงให้นักเรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการจำลองการเขียนหน้าต่งเบื้องต้นตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหน้าต่งเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องแสดงให้นักเรียนได้สังเกตดู และสามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งมีเทคนิคขั้นตอนในการสาธิตอยู่ 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมการเรื่องที่จะสาธิต ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อมก่อนการสาธิต ขั้นที่ 3 การสาธิตการเขียนหน้าต่งเบื้องต้น และ 4) ขั้นการอภิปรายสรุปการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นเตรียมการเรื่องที่จะสาธิต หมายถึง การจัดกิจกรรมการเตรียมตัวของครูเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสะดวกและราบรื่น เกี่ยวกับการสาธิตการเขียนหน้าต่งเบื้องต้น

ขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนการสาธิต หมายถึง การจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการสาธิตการเขียนหน้าต่งเบื้องต้น เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจก่อนไปรับชมการสาธิต จะเป็นการเพิ่มเติมรายละเอียดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเขียนหน้าต่งเบื้องต้นได้

ขั้นการสาธิตการเขียนหน้าต่งเบื้องต้น หมายถึง การจัดกิจกรรมการสาธิตของครูในการเขียนหน้าต่งเบื้องต้น คือ การเขียนรูปฤๅษี รูปพระอิศวรทรงโค และรูปพรายหน้าบท

ขั้นการอภิปรายสรุปการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนรายงานสิ่งที่ได้สังเกตเห็นเกี่ยวกับการเขียนหน้าต่งเบื้องต้น แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกัน เปิดโอกาสให้ซักถาม

และร่วมกันสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

หนังตะลุง หมายถึง การแสดงพื้นบ้านภาคใต้ ใช้หนังสัตว์สลักเป็นรูปภาพตัวละครต่าง ๆ เชิดในโรงให้แสงไฟส่องผ่านตัวหนังปรากฏเป็นเงาบนจอผ้าขาวหน้าโรง จะมีเครื่องดนตรีประกอบในการบรรเลง ได้แก่ ปี่ กลอง โหม่ง ทับ และผสมผสานเครื่องดนตรีสากลเพื่อให้เกิดความทันสมัย โดยมีผู้เชิดเป็นผู้พากย์ผ่านเค้าโครงเรื่องที่แต่งขึ้น ซึ่งการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น คือ การเชิดรูปฤๅษี พระอิศวรทรงโค และปราชญ์นาบท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในเรื่องอื่น ๆ ด้านท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนตามบริบทท้องถิ่น
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส และการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต
3. เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ การแสดงหนังตะลุง ก่อให้เกิดความหวงแหนและการอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่คู่แผ่นดินได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยได้แยกเป็นประเด็นดังนี้

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.3 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.4 รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.5 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.6 การพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21
2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
 - 2.1 ความหมายของการฝึกอบรม
 - 2.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม
 - 2.3 วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
 - 2.4 ประเภทของการฝึกอบรม
 - 2.5 เทคนิคของการฝึกอบรม
 - 2.6 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
 - 2.7 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
3. หนังตะลุง
 - 3.1 ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง
 - 3.2 องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง
 - 3.4 ตัวละครในการแสดงหนังตะลุง
 - 3.5 เครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง
 - 3.4 ขนบนิยมในการแสดงหนังตะลุง
 - 3.5 กระบวนการศึกษาหนังตะลุง
 - 3.6 เส้นทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพการแสดงหนังตะลุง

4. หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนึ่งตะลุง
 - 4.1 ที่มาของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนึ่งตะลุง
 - 4.2 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนึ่งตะลุง
 - 4.3 เนื้อหาประกอบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนึ่งตะลุง
 - 4.4 ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนึ่งตะลุง
5. การจัดการเรียนรู้
 - 5.1 การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา
 - 5.1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
 - 5.1.2 หลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
 - 5.1.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
 - 5.1.4 ประโยชน์การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
 - 5.2 รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
 - 5.2.1 ความหมายของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
 - 5.2.2 ขั้นตอนของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
 - 5.2.3 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
 - 5.3 การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต
 - 5.3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต
 - 5.3.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต
 - 5.3.3 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต
 - 5.3.4 ขั้นตอนของการสอนจัดการเรียนรู้แบบสาธิต
 - 5.3.5 ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.2 การจำแนกพฤติกรรมทางการศึกษา
 - 6.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.4 เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.6 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.7 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.8 การสร้างแบบทดสอบตามแนวคิด Bloom's Taxonomy
 - 6.9 ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

7. ทักษะการปฏิบัติ

- 7.1 ความหมายของทักษะการปฏิบัติ
- 7.2 หลักการสร้างเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติ
- 7.3 ประเภทของแบบทดสอบทักษะการปฏิบัติ
- 7.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการปฏิบัติ
- 7.5 การสร้างเครื่องมือประเมินทักษะการปฏิบัติ

8. ความพึงพอใจ

- 8.1 ความหมายของความพึงพอใจ
- 8.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 8.3 องค์ประกอบของความพึงพอใจ
- 8.4 ลักษณะและวิธีการประเมินความพึงพอใจ
- 8.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ
- 8.6 เครื่องมือประเมินความพึงพอใจ

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 9.1 งานวิจัยภายในประเทศ
- 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum and Curriculum Development) ครอบคลุมในประเด็นความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายของหลักสูตร

Taba, 1962 (อ้างถึงใน จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 45) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะ การเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

Saylor and Alexander, 1974 (อ้างถึงใน จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 45) กล่าวถึงหลักสูตรว่าเป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

สุนทร โคตรบรรเทา (2553: 4-5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ เป็นแผนปฏิบัติหรือเอกสารที่เขียนขึ้นโดยมีวิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมายปลายทางที่พึงประสงค์ ซึ่งหลักสูตรอาจมองว่าเป็นเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ และระดับชั้น โดยการที่จะสร้างหลักสูตรได้นั้น จะต้องวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานภาพแนวโน้ม และแนวคิดรวบยอดสำคัญของหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทูมทอง (2554: 8-11) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่ผู้เรียน อาจจะมีฐานะต่าง ๆ ประกอบด้วย 7 ฐานะด้วยกัน ได้แก่ 1) หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน 2) หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร 3) หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียน 4) หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน 5) หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ 6) หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง และ 7) หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า หลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้เป็นไปตามยุคสมัย เหตุการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงตามความเชื่อในปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษา อีกทั้งสภาพการดำรงชีวิต สังคม และวัฒนธรรม

จุไรศิริ ชูรักษ์ (2557: 48) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และประสบการณ์ทั้งในและนอกห้องเรียนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ค่านิยม เพื่อพัฒนาความสามารถตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และดำรงชีวิต

ชวลิต ชูกำแพง (2559: 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นมวลประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียน การสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

กล่าวโดยสรุป หลักสูตร หมายถึง แผนหรือโครงการที่สถานศึกษาหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นการกำหนดเป็นกรอบอย่างกว้างขวางในรายวิชา กลุ่มวิชา เนื้อหาสาระวิชา และกิจกรรมการสอน โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมไปถึงวิธีการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาต่าง ๆ ที่กำหนด

2. องค์ประกอบของหลักสูตร

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรระดับใด จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่ชัดเจน โดยนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศก็ได้กล่าวถึงองค์ประกอบตามมุมมองของตนเองออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้หลักสูตรมีหลายองค์ประกอบขึ้นอยู่กับมุมมองของนักวิชาการอีกทั้ง

ลักษณะของหลักสูตรที่สร้างขึ้น โดยองค์ประกอบสำคัญที่หลักสูตรจะต้องมีประกอบด้วยกัน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหาของหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การวัดและประเมินผลหลักสูตร สามารถอธิบายได้ดังนี้ (ขวลิต ชูกำแพง, 2559: 4-7; จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 48-50 และบุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554: 14-16)

2.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) คือ ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังเรียนจบหลักสูตร ซึ่งการกำหนดจุดมุ่งหมายจะต้องครอบคลุมด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะและกระบวนการ (Process) และด้านคุณลักษณะ (Affective/Attitude) ทำให้จุดมุ่งหมายมีความสำคัญต่อหลักสูตร เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนถึงการวัดและประเมินผล

2.2 เนื้อหาของหลักสูตร (Content) คือ สิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ทั้งข้อมูลความรู้ ทักษะ และกระบวนการที่ผ่านการคัดเลือกมาจัดให้กับผู้เรียน โดยครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.3 การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) คือ การนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนเป็นการแปลงตัวเอกสารหลักสูตรไปสู่การสอน โดยกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับผู้บริหารและครูที่พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2.4 การวัดและประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) คือ การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการหาข้อบกพร่องหรือปัญหา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสม และนำหลักสูตรไปใช้แล้วบรรลุวัตถุประสงค์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ดังภาพ 2

ภาพ 2 องค์ประกอบของหลักสูตร

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

3. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

สัจด์ อุทรานันท์, 2532 (อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554: 166) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และ 2) การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน

Taba, 1962 (อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554: 166) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554: 166-167) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกหาทางเลือกทางการเรียนการสอนที่เหมาะสม หรือเป็นที่รวบรวมของทางเลือกที่เหมาะสมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติได้ และถ้าหากหลักสูตรมุ่งที่จะกำหนดสำหรับผู้เรียนหลายกลุ่มหลายประเภทโดยใช้วิธีการต่าง ๆ และโอกาสต่าง ๆ กันแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงภูมิหลังขององค์ประกอบต่าง ๆ อย่างละเอียดและรอบคอบก่อนจะตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่ง และเมื่อตัดสินใจเลือกแล้วก็ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ เป็นวัฏจักร

จุไรศิริ ชูรักษ์ (2557: 58) ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองภายในท้องถิ่น ภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นในการกำหนดจุดหมาย เป้าหมาย จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร (2564) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง กระบวนการที่มีระบบเป็นเหตุเป็นผลในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น หรือกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม รวมทั้งมีการนำหลักสูตรไปใช้ และประเมินผลหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตร มีความหมายอยู่ 2 นัยยะ ซึ่งนัยยะแรก การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น สาเหตุที่ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรอาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการในการดำเนินการจึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออีกนัยยะหนึ่ง การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีเค้าโครงหลักสูตรเดิมอยู่เลย ซึ่งเป็นการสร้างหรือออกแบบหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ระบบการเมือง การปกครอง และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น โดยการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 นัยยะนี้จะมุ่งเน้นกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน ตลอดถึงการวัดและประเมินผล

4. รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีหลายรูปแบบทั้งเป็นรูปแบบตามแนวคิดของนักทฤษฎีต่างประเทศที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตร และตามแนวคิดของนักวิชาการในประเทศไทย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้กล่าวถึงรูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร มี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) 2) รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba) และ 3) รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของสงัด อุทรานันท์ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (มารุต พัฒนาผล, 2564: 1-10; ขวลิท ชูกำแพง, 2559: 23-32; จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 43-71; บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554: 180-221 และวิชัย วงษ์ใหญ่, 2554: 43-59)

4.1 รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

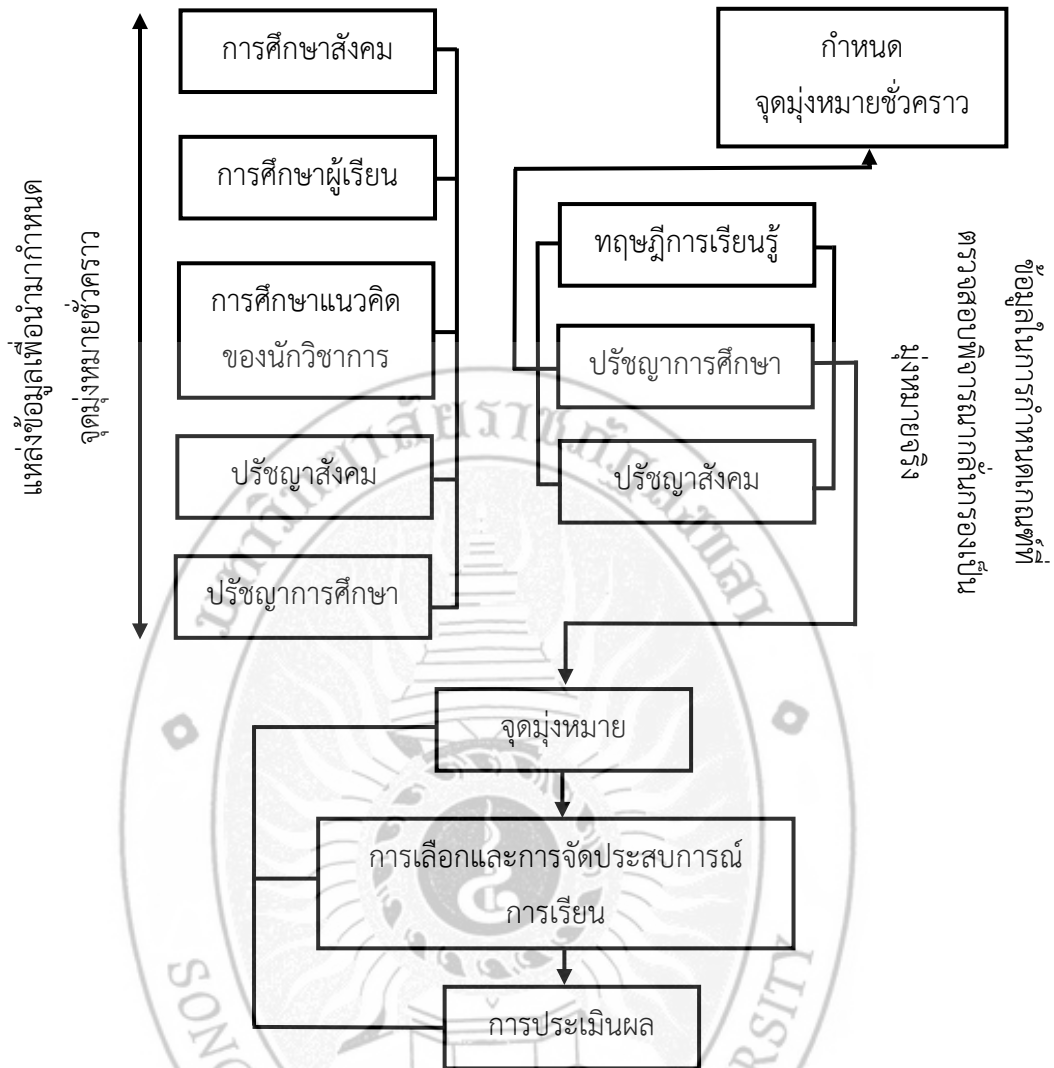
Tyler ได้นำเสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ซึ่งจะอธิบายให้ครอบคลุม 2 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler และ 2) ลักษณะสำคัญตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler

Tyler, 1949 (อ้างถึงใน จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 43-71) ได้วางรูปแบบโครงสร้างของหลักสูตรโดยใช้วิธีการและเป้าหมายปลายทาง (Means and Ends Approach) ซึ่งก็คือ หลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตร (Tyler Rationale) ว่าในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ต้องตอบคำถามพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- 1) จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Purposes) คือ อะไรบ้างที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนจัดได้เรียนรู้
- 2) ประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational Experiences) คือ อะไรบ้างที่โรงเรียนต้องจัดให้ เพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
- 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรจึงจะทำให้สอนมีประสิทธิภาพ
- 4) ประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไร จึงจะทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

โดยรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler ปรากฏดังภาพ 3

ภาพ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Ralph W. Tyler

ที่มา: วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554: 44)

4.1.2 ลักษณะสำคัญตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler

การพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบ Tyler มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย 2) การเลือกและการจัดประสบการณ์ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

1) จุดมุ่งหมาย เป็นตัวกำหนดควบคุมการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายจึงมี 2 ขั้นตอน คือ จุดมุ่งหมายชั่วคราว และจุดมุ่งหมายที่แท้จริง กล่าวคือ ตอนแรกเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราวแล้วจึงหาวิธีการและเกณฑ์จากทฤษฎีการ

เรียนรู้ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาสังคมมากลั่นกรองจุดมุ่งหมายชั่วคราว เพื่อให้ได้มาเป็นจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตร พื้นฐานทางจิตวิทยาและปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตรจะเข้ามามีบทบาทและช่วยในการตรวจสอบเพื่อหาความชัดเจนของการกำหนดจุดมุ่งหมายขั้นนี้เพื่อตอบคำถามและหาความชัดเจนว่าการจัดหลักสูตรเพื่อตอบสนองใคร ตอบสนองผู้เรียนหรือสังคม

2) การเลือกและการจัดประสบการณ์ เป็นการคาดหวังให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนและส่วนเสริมหลักสูตรนั้นมีอะไร ทั้งนี้ก็เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

2.1) ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกพฤติกรรมและการเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

2.2) กิจกรรมและประสบการณ์นั้นทำให้ผู้เรียนพอใจปฏิบัติการเรียนรู้ อาจนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงข้อเดียวก็ได้

2.3) กิจกรรมและประสบการณ์นั้นอยู่ในขอบข่ายความพอใจที่พึงปฏิบัติ

2.4) กิจกรรมและประสบการณ์หลาย ๆ ด้านของการเรียนรู้ อาจจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงข้อเดียวก็ได้

2.5) กิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้เพียงหนึ่งอย่างอาจจะตรวจสอบจุดมุ่งหมายหลาย ๆ ข้อ ได้

3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องคำนึงความสัมพันธ์ในด้านเวลาต่อเวลา และด้านเนื้อหาต่อเนื้อหา เรียกว่า เป็นความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง (Vertical) กับแนวนอน (Horizontal) ซึ่งมีเกณฑ์ในการจัด ดังนี้

3.1) ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวตั้งของส่วนประกอบหลักของตัวหลักสูตรจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งที่สูงขึ้นไป เช่น ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่องกัน

3.2) การจัดช่วงลำดับ (Sequence) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวตั้งของส่วนองค์ประกอบหลักของตัวหลักสูตรจากสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนไปสู่สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง หรือจากสิ่งที่มี ความง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3.3) บูรณาการ (Integration) หมายถึง ความสัมพันธ์กันในแนวนอนขององค์ประกอบหลักของตัวหลักสูตร จากหัวข้อเนื้อหาหนึ่งไปยังหัวข้อหนึ่งของวิชา หรือจากรายวิชาหนึ่งไปยังรายวิชาอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่ม

ความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ

4) การประเมินผล เพื่อตรวจสอบดูว่าการจัดการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ สมควรมีการปรับปรุงแก้ไขส่วนใด สามารถพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

- 4.1) การกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง
- 4.2) วัดและวิเคราะห์สถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น
- 4.3) ศึกษา สืบหาข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่าง

เหมาะสม

4.4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ ความเป็นปรนัย (Objectivity) ความเชื่อมั่นได้ (Reliability) ความเที่ยงตรง (Validity) และความถูกต้อง (Accuracy)

4.5) การพิจารณาผลการประเมินให้เป็นประโยชน์เพื่ออธิบายผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การอธิบายถึงส่วนดีของหลักสูตรหรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

4.2 รูปแบบและแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Taba

Taba 1962 (อ้างถึงใน จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 43-71) เป็นนักการศึกษาที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร โดยมีลักษณะจากล่างขึ้นบน (Grassroots Approach) ใช้วิธีอุปนัย (Inductive Approach) ซึ่งเริ่มการพัฒนาหลักสูตรในระดับที่เฉพาะเจาะจงแล้วปรับขยายไปสู่ระดับกว้าง Taba จึงมีความเชื่อว่า หลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าที่จะพัฒนาจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูง โดยครูผู้สอนจะเริ่มสร้างหลักสูตรจากหน่วยการเรียนการสอนย่อย ๆ สำหรับสอนผู้เรียนในสถานศึกษา แล้วค่อยปรับขยายเป็นหลักสูตร ซึ่งอธิบายครอบคลุม 2 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba และ 2) จุดเด่นของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba

Taba 1962 (อ้างถึงใน มารุต พัฒนาผล, 2564: 6-10) มีแนวความคิดการสร้างและพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีรูปแบบที่มีขั้นตอนคล้ายรูปแบบของไทเลอร์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) สืบหาสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน
- 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว
- 3) เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) เลือกเนื้อหาสาระให้

สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และความสามารถของผู้เรียน และยังต้องมีความเชื่อถือได้

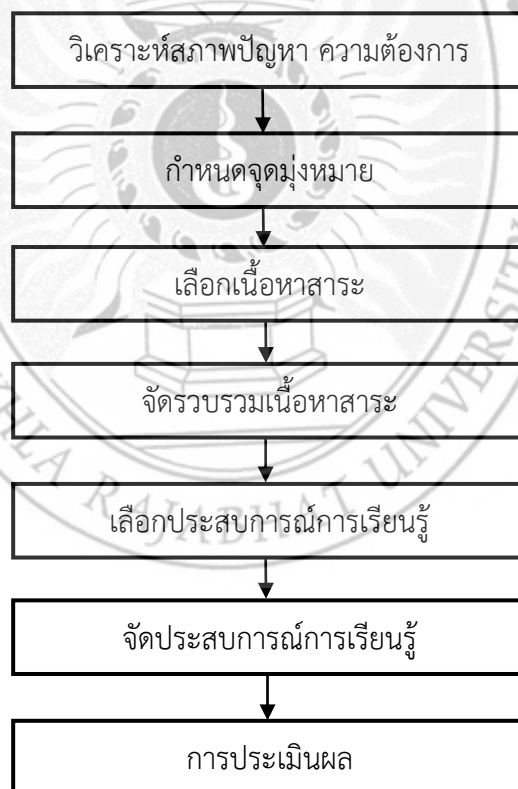
4) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) จัดลำดับเนื้อหา โดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing it)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba ปราบกฏดังภาพ 4

ภาพ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba

ที่มา: Taba, 1962 (อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554: 185)

4.2.2 จุดเด่นของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tabá

จากการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tabá จะเริ่มต้นที่จุดใดก่อนก็ได้ แต่เมื่อเริ่มแล้วจะต้องดำเนินการให้จบกระบวนการ 7 ขั้นตอน จุดเด่นในแนวคิดของ Tabá มีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ 1) เรื่องยุทธวิธีการสอน (Teaching Strategies) และ 2) เรื่องสิ่งที่ต้องคำนึงถึง สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) เรื่องยุทธวิธีการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ เป็นเครื่องกำหนดสถานการณ์เงื่อนไขการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดเป็นผลผลิต ดังนั้น การจัดรูปแบบของการเรียนการสอนต้องแสดงถึงลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วย

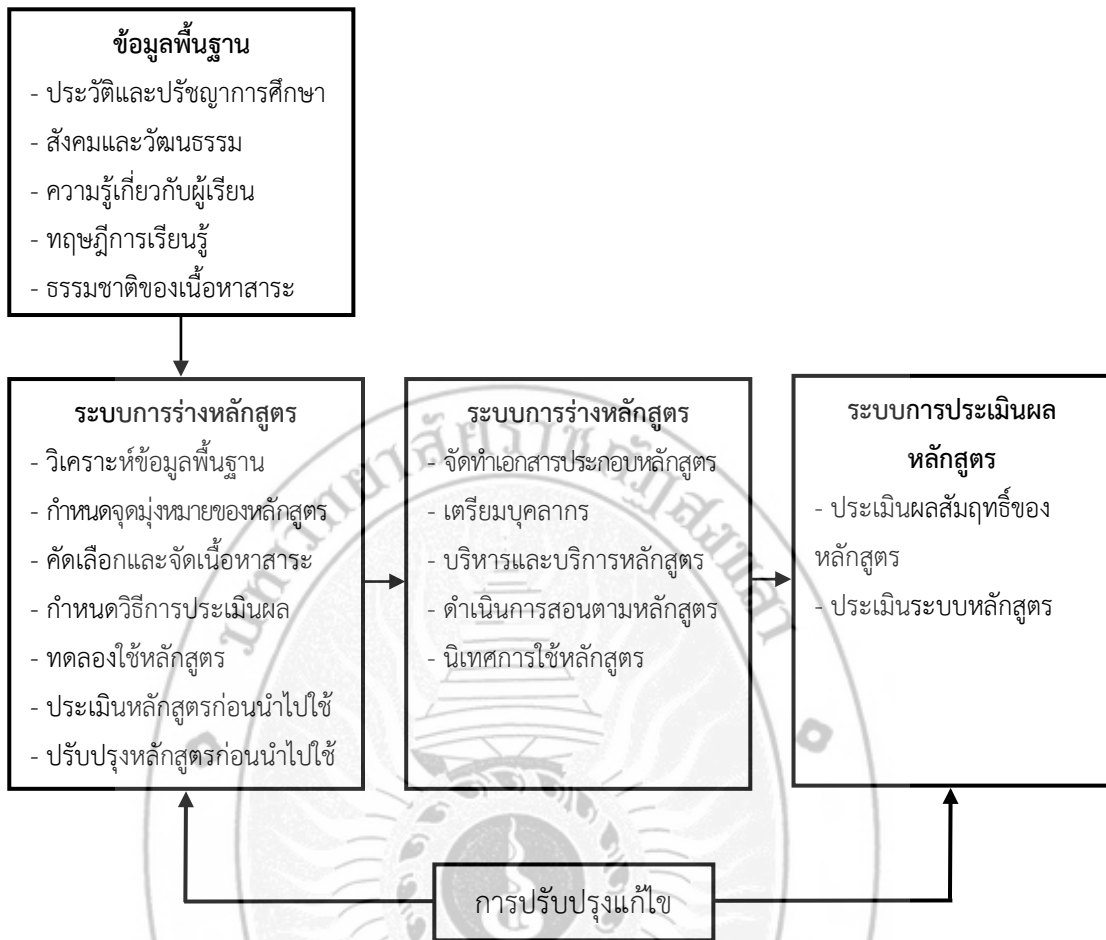
2) เรื่องสิ่งที่ต้องคำนึงถึง เนื่องจากว่ายุทธวิธีการสอนเป็นสิ่งที่หลอมรวมหลายสิ่งหลายอย่างเข้ามาไว้ด้วยกัน การพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับยุทธวิธีการสอน ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

2.1) การจัดเนื้อหา ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่ารายวิชานั้น ๆ มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบใด กว้างหรือลึกมากน้อยเพียงใด และได้เรียงลำดับเนื้อหาวิชาอย่างไร การกำหนดโครงสร้างได้กระทำชัดเจนสอดคล้องกับโครงการในระดับใด เพราะแต่ละระดับมีจุดประสงค์เนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวพันกัน

2.2) หน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่บ่งชี้ถึงการวัดและประเมินได้ชัดเจน มีรายละเอียดและมีความยืดหยุ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้และทำกิจกรรมตามความต้องการและความสนใจ การตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้เป็นลำดับขั้นตอนเพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบ

4.3 รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของสังัด อุทรานันท์

สังัด อุทรานันท์ 2532 (อ้างถึงใน จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 43-71) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรโดยยึดหลักการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ กล่าวคือ ระบบของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดนี้จะมีความต่อเนื่องกัน ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ระบบการร่างหลักสูตร 3) ระบบการใช้หลักสูตร และ 4) ระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของสังัด อุทรานันท์ (2532) มีลักษณะดังภาพ 5

ภาพ 5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของสัจด์ อุทรานันท์
ที่มา: รุจิร ภู่อาระ, 2551 (อ้างถึงใน จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 67)

กล่าวโดยสรุปรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักทฤษฎีและนักวิชาการ ณ ข้างต้น จะเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันในส่วนองค์ประกอบหลักที่สำคัญของหลักสูตร แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกัน คือ การนำเสนอขั้นตอนที่ทำให้มีความละเอียดที่แสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของการนำไปใช้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงสรุปความแตกต่างของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปแนวคิดและรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร

แนวคิด	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
Ralph W. Tyler	การพัฒนาหลักสูตรและการสอน ต้องตอบคำถามพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Purposes) 2. ประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational Experiences) 3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร 4. ประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไร
Taba	ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ 2. กำหนดจุดมุ่งหมาย 3. เลือกเนื้อหาสาระ 4. จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ 5. เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7. การประเมินผล
สจัด อุทรานันท์	การพัฒนาหลักสูตรต้องมีความต่อเนื่องกัน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. ระบบการร่างหลักสูตร 3. ระบบการใช้หลักสูตร 4. ระบบการประเมินหลักสูตร

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

5. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา ความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผลหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้ (จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557)

5.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งที่คาดหวังว่าเมื่อจัดการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนควรจะมีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะใดบ้าง อาจจำแนกได้ 3 ระดับ ตามระดับของหลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายระดับชาติ จุดมุ่งหมายระดับสถาบัน และจุดมุ่งหมายระดับชั้นเรียน

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในทุกระดับ มักจะประกอบด้วยพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย นั้นหมายถึงว่า

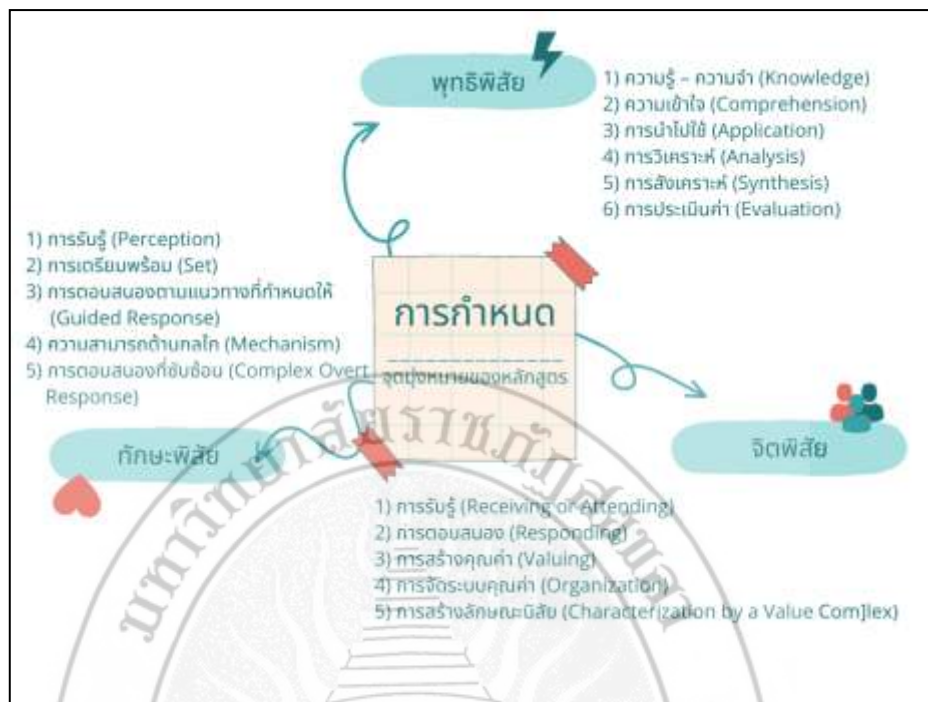
ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ได้แก่ 1) ความรู้-ความจำ (Knowledge) 2) ความเข้าใจ (Comprehension) 3) การนำไปใช้ (Application) 4) การวิเคราะห์ (Analysis) 5) การสังเคราะห์ (Synthesis) และ 6) การประเมินค่า (Evaluation)

ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ 1) การรับรู้ (Receiving or Attending) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การสร้างคุณค่า (Valuing) 4) การจัดระบบคุณค่า (Organization) และ 5) การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a Value Complex)

ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ 1) การรับรู้ (Perception) 2) การเตรียมพร้อม (Set) 3) การตอบสนองตามแนวทางที่กำหนดให้ (Guided Response) 4) ความสามารถด้านกลไก (Mechanism) และ 5) การตอบสนองที่ซับซ้อน (Complex Overt Response)

ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัยนั้น นักพัฒนาหลักสูตรควรให้น้ำหนักในแต่ละพฤติกรรมอย่างเหมาะสม นอกจากนี้จุดมุ่งหมายในแต่ละระดับชั้นต้องมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน จุดมุ่งหมายต้องมีความชัดเจนและมีความสมบูรณ์อยู่ในตัว ทั้งนี้ ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษานั้น ควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร และส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังภาพ 6

ภาพ 6 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

5.2 การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร

การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร สามารถอธิบายได้ 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) เนื้อหาการเรียนรู้ในหลักสูตร และ 2) ประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร มีอธิบายดังนี้

5.2.1 เนื้อหาการเรียนรู้ในหลักสูตร หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ ทั้งข้อมูลความรู้ ทักษะ และกระบวนการ ที่ผ่านการคัดเลือกมาจัดให้กับผู้เรียน โดยครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาเป็นขั้นตอนหลังจากการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจำแนกประเภทของเนื้อหาในเชิงปฏิบัติเพื่อการพัฒนาหลักสูตรนั้น สามารถแยกได้ 3 ประเภท คือ เนื้อหาที่มีโครงสร้างไม่แน่นอน เนื้อหาเชิงค่านิยม และเนื้อหาเชิงทักษะ ในการนำไปใช้ควรบูรณาการเนื้อหาทั้ง 3 ประเภท ให้มีความเหมาะสมกับระดับอายุ ระดับชั้น เพศ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ควรแยกเนื้อหาเป็นส่วน ๆ โดยขาดความเชื่อมต่อ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในชีวิตจริง ซึ่งความรู้หรือเนื้อหาต่าง ๆ ไม่สามารถแยกกันได้ ดังนั้น ลักษณะเนื้อหาที่ดี ควรจะเกี่ยวข้องกับขอบเขต (Scope) การเรียงลำดับ (Sequence) ความต่อเนื่อง (Continuity) ความ

เหมาะสม (Articulation) ความสมดุล (Balance) และความเชื่อมโยง (Coherence) ของเนื้อหาหลักสูตร นอกจากนั้นการเลือกเนื้อหาสำหรับหลักสูตรนั้นต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียน ท้องถิ่น และบริบทด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างสูงสุด

5.2.2 ประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับกิจกรรม (Activities) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีการลงมือกระทำ เมื่อเกิดปฏิสัมพันธ์ขึ้น พฤติกรรมของผู้เรียนจะเปลี่ยนไปและเกิดการเรียนรู้ การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทำให้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรบรรลุผลการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) ประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิด 2) ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยในการให้ได้มาซึ่งเนื้อหาสาระข้อเท็จจริง 3) ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยในการพัฒนาทัศนคติทางสังคม และ 4) ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยในการพัฒนาความสนใจ โดยในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ควรยึดหลัก 8 ประการ ได้แก่ 1) ประสบการณ์การเรียนรู้ต้องเหมาะสมกับวัสดุอุปกรณ์และเวลาที่มีอยู่ 2) กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน 3) ประสบการณ์การเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 4) การจัดระบบประสบการณ์การเรียนรู้ต้องลำดับการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) 6) ประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายอย่างบูรณาการ 7) ประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องตามสภาพจริงในปัจจุบัน และ 8) ประสบการณ์การเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังภาพ 7

ภาพ 7 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

5.3 การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร โดยเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเมื่อร่างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว การนำหลักสูตรไปใช้เปรียบเหมือนหัวใจของการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้นั้น จะต้องผ่านผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง เพราะหากหลักสูตรจะสร้างไว้ดีเพียงใดก็ตาม ถ้าหากการนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ดีพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะบังเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการแปลงตัวเอกสารหลักสูตรไปสู่การสอน โดยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหารและครู เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียน การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 3 กิจกรรมด้วยกัน ได้แก่ 1) การบริหารและบริการหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่างการบริหารและบริการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งหากกิจกรรมดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกันก็จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามหลักสูตรกำหนด

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังภาพ 8

ภาพ 8 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

5.4 การประเมินผลหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบหรือเฉพาะส่วนในระบบ เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรดังกล่าวมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นและนำหลักสูตรไปใช้นั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ มีข้อบกพร่องหรือปัญหาจุดใด การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งต้องเป็นกระบวนการที่ชัดเจน และเหมาะสม จึงจะทำให้ได้ผลการประเมินที่น่าเชื่อถือ มีความหมายและนำไปเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบการประเมินหลักสูตรสามารถจำแนกได้เป็นการประเมินภายนอก (External Evaluation) และการประเมินภายใน (Internal Evaluation) ซึ่งจำเป็นและควรดำเนินการทั้งสองระบบ เพราะการประเมินแต่ละระบบมีเป้าหมายในการประเมินที่แตกต่างกัน ดังนั้น การประเมินทั้ง 2 ระบบ จะครอบคลุมเป้าหมายของการประเมินหลักสูตร ทั้งนี้ การประเมินหลักสูตรอาจแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะแรกประเมินเพื่อการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ระยะต่อมาประเมินเพื่อนำผลมาปรับปรุง และระยะสุดท้ายประเมินเพื่อสรุป

วิธีการประเมินหลักสูตรมีอยู่ด้วยกันหลายวิธีหรือหลายรูปแบบ ทั้งนี้ผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับสิ่งที่ประเมิน และคำตอบที่ต้องการทราบ เช่น เทคนิคการวิเคราะห์ปุยแซงค์ (Puissance Analysts Technique) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (The Tyler Model) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (The Stake's Congruence Contingency Model) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของฟาย เดลตา แคปปา (The Phi Delta Kappa Committee Model) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus' Discrepancy Evaluation Model) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโกว์ (Doris T.Gow Intrinsic Analysis Model) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของครอนบาช (Cronbach) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert L. Hammond) และรูปแบบประเมินหลักสูตรของสคริฟเวน (Scriven)

จากการกล่าวมา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังภาพ 9

ภาพ 9 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตร
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุป ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยกัน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย 2) การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร เป็นการกำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งในส่วนของการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ แยกได้ 3 ประเภท คือ เนื้อหาที่มีโครงสร้างไม่แน่นอน เนื้อหาเชิงค่านิยม และเนื้อหาเชิงทักษะ โดยลักษณะเนื้อหาที่ดี จะต้องมีความชัดเจน การเรียงลำดับ ความต่อเนื่อง ความเหมาะสม ความสมดุล และความเชื่อมโยง ส่วนประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน แบ่งออกเป็น 4 รูป คือ พัฒนาทักษะการคิด พัฒนาทัศนคติทางสังคม พัฒนาเนื้อหาสาระข้อเท็จจริง และพัฒนาความสนใจ โดยจะต้องยึดหลักความต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความสอดคล้อง การลำดับการเรียนรู้ ความแตกต่าง กิจกรรมที่หลากหลาย ดำเนินตามสภาพจริง และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการแปลงตัวเอกสารหลักสูตรสู่การจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ หากการนำไปใช้เกิดข้อบกพร่อง ในขั้นตอนนี้จึงต้องดำเนินกิจกรรม 3 กิจกรรมที่สำคัญที่จะทำให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การบริหารและบริการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลหลักสูตร

เป็นกระบวนการตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรว่าดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตรแล้ว สามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ซึ่งจะต้องประเมินหลักสูตร 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การประเมินหลักสูตรภายใน และการประเมินหลักสูตรภายนอก โดยการประเมินหลักสูตรจะต้องบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีของนักทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อให้ได้รูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับการประเมินหลักสูตรนั้น ๆ

6. การพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงดำเนินการร่างหลักสูตร การใช้หลักสูตร และประเมินหลักสูตรตามลำดับ ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้ให้คำนิยามหรือความหมายของการศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่าข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) ปรัชญาการศึกษา 2) จิตวิทยาการศึกษา 3) ประวัติศาสตร์ 4) สภาพเศรษฐกิจและสังคม 5) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 6) ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557)

6.1 ปรัชญาการศึกษา เป็นตัวกำหนดแนวคิดในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวางสำหรับหลักสูตรนั้น กำหนดรายละเอียดสู่การปฏิบัติ เช่น ปรัชญาการศึกษาจะวางแนวคิดคุณลักษณะของผู้เรียนอย่าง ๆ พอถึงระดับหลักสูตร คุณลักษณะของผู้จบการศึกษาจะถูกกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หรือปรัชญาการศึกษาในแนวคิดด้านลักษณะความรู้ที่มีคุณค่าที่ผู้เรียนควรจะได้รับ ระดับหลักสูตรก็จะนำแนวคิดนั้นมากำหนดในด้านเนื้อหา และประสบการณ์ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน เป็นต้น ปรัชญาการศึกษาจึงเป็นพื้นฐานในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21

6.2 จิตวิทยาการศึกษา จะมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน และยังมีบทบาทและมีความสำคัญในการจัดทำหลักสูตร เช่น การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร กำหนดเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรต่าง ๆ อีกด้วย ด้วยเหตุผลที่ว่าหลักสูตรที่ได้นั้นต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพราะฉะนั้น ผู้จัดทำหลักสูตรจึงต้องศึกษาพัฒนาการของมนุษย์หลายด้าน สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนได้

6.3 ประวัติศาสตร์ จะเป็นส่วนหนึ่งที่จัดเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์หรือการศึกษาหลักสูตรในอดีตย่อมทำให้ผู้พัฒนาหลักสูตรเห็นภาพรวมความเจริญของชาติทั้งด้านเศรษฐกิจ สภาพสังคม การเมือง และวัฒนธรรม

ในอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อการศึกษาซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะผู้พัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์มาช่วยในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

6.4 สภาพเศรษฐกิจและสังคม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตร เพราะข้อมูลต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่ได้มาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ หลักสูตรยังมีอิทธิพลต่อสังคม เนื่องจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต้องตอบสนองความต้องการของสังคม อีกทั้งต้องช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมด้วยเช่นกัน

6.5 ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทต่อหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยทำให้เกิดรูปแบบและลักษณะของหลักสูตรต่าง ๆ มากมาย ที่ช่วยส่งเสริมการสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนแต่ละคนได้เป็นอย่างดี และยังส่งเสริมให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปได้อย่างสะดวกและมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ จากการที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าในปัจจุบันได้ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นที่เป็นผลมาจากการคิดค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ดังนั้น หลักสูตรจึงต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเจริญและมีองค์ความรู้ที่ทันสมัย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

6.6 ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดยนักพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการใช้หลักสูตร ทั้งนี้ แรงจูงใจ (Motivation) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ คือ การได้เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 จำเป็นจะต้องศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องต่อการสร้างหรือออกแบบ หรือปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่นักพัฒนาหลักสูตรในยุคนี้ต้องทำการสำรวจ มี 6 ประการ ได้แก่ ได้แก่ 1) ปรัชญาการศึกษา เป็นตัวกำหนดแนวคิดในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวางสำหรับหลักสูตรนั้น สามารถเป็นองค์ความรู้พื้นฐานในการกำหนดรายละเอียดสู่การปฏิบัติ 2) จิตวิทยาการศึกษา จะมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน และยังมีบทบาทและมีความสำคัญในการจัดทำหลักสูตร เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องมนุษย์ การศึกษาจิตวิทยาการเข้าถึงมนุษย์จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อนักพัฒนาหลักสูตร เพราะจะทำให้เกิดความเหมาะสมระหว่างหลักสูตรกับวัยของผู้เรียน 3) ประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาข้อมูลในอดีต เพื่อเป็นภาพสะท้อนกระจกเงาให้เห็นว่า สิ่งใดที่สามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรได้ หรือสิ่งใดเป็นข้อบกพร่องแล้วสามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ 4) สภาพเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต้องตอบสนองความต้องการของสังคม นักพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ 5) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะว่า โลกปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องจัดหลักสูตรที่แสดงถึงความสอดคล้องทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

และ 6) ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เป็นการศึกษาความต้องการของผู้เรียน ว่าผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้หลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมากน้อยแค่ไหน ซึ่งที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ดังภาพ 10

ภาพ 10 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนหรือโครงการที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นการกำหนดเป็นกรอบอย่างกว้างขวางในรายวิชา กลุ่มวิชา เนื้อหาสาระวิชา และกิจกรรมการสอน โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมไปถึงวิธีการวัดและประเมินผล โดยหลักสูตรมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหาของหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การวัดและประเมินผลหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร มีความหมายอยู่ 2 นัยยะ คือ นัยยะแรก การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ส่วนนัยยะที่สอง การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างหรือออกแบบหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การพัฒนาหลักสูตรได้นักการศึกษาคิดค้นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีหลายรูปแบบ สามารถยกตัวอย่างได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1949) ที่เน้นในการตอบคำถามพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Purposes) ประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational Experiences) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร ประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างไร 2) รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกเนื้อหาสาระ จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และประเมินผล และ 3) รูปแบบและแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของสจ๊วต อุทราแนท (2532) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องมีความต่อเนื่องกัน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผลหลักสูตร ดังนั้น ในยุคศตวรรษที่ 21 การพัฒนาหลักสูตรจะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปรัชญาการศึกษา 2) ด้านจิตวิทยาการศึกษา 3) ด้านประวัติศาสตร์ 4) ด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม 5) ด้านความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 6) ด้านความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Training Curriculum Development) ครอบคลุมในประเด็นความหมายของการฝึกอบรม ความสำคัญของการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ประเภทของการฝึกอบรม เทคนิคของการฝึกอบรม ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการฝึกอบรม

Susan Kanak et al. (2008: 1-8) ได้ร่วมกันเขียนบทความวิจัยเรื่องหนึ่ง ซึ่งให้คำจำกัดความของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมจะต้องประกอบด้วยบุคลากร ได้แก่ ผู้ฝึกอบรม ผู้จัดการอบรม และองค์กร มีทรัพยากร ได้แก่ เงิน และเทคนิค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแผน จัดหา สนับสนุน และประเมินการเรียนการสอนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สร้างโอกาสในการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เข้าร่วมสนใจหรือองค์กรมีความต้องการให้เกิดขึ้น

Raymond (2010: 5) ได้ให้ความหมายของ Training ไว้ว่า เป็นความพยายามของผู้จัดกิจกรรมที่วางแผนไว้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเพิ่มเติมการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ พัฒนาความสามารถเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถทั้งด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

ให้ผู้เข้าร่วมได้เกิดความรู้ สามารถนำความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ได้

Jennifer, Logan, and Naomi (2013: 1491-1492) ร่วมกันเขียนบทความวิจัย ซึ่งได้ร่วมกันแสดงมุมมองต่อการฝึกอบรมไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน ในช่วงหนึ่ง ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้จะต้องประกอบด้วยการสร้างองค์ความรู้และวิธีการปฏิบัติ ซึ่งผลที่ได้จากการอบรม คือ ความรู้และทักษะการปฏิบัติในเรื่องที่จัดอบรมขึ้น

ดุสิต ขาวเหลือง (2554: 20) ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบที่องค์กรจัดขึ้นเพื่อสร้างความรู้ ทักษะประสบการณ์ ความสามารถในการทำงาน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งทัศนคติที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เข้าร่วมอบรม เพื่อให้เกิดคุณภาพและมีสมรรถนะตามที่องค์กรคาดหวัง ซึ่งช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กรต่อไป

จุไรศิริ ชูรักษ์ (2557: 16) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า การจัดกิจกรรมอย่างมีกระบวนการเกี่ยวกับงานในหน้าที่หรืองานเฉพาะด้านในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพของบุคคลในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สำหรับนำไปใช้พัฒนาตนเองให้มีมาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้นและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

เสาวภา ปัญจจริยะกุล (2561: 9) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมหมายถึง กระบวนการพัฒนาบุคลากรที่จัดขึ้นเป็นระบบและครอบคลุม ซึ่งสามารถจัดได้หลายวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

โซชีตา ไพโรจน์ และธนกร สิริสุคันธา (2564: 22) ร่วมกันให้ความหมายของการฝึกอบรม ว่าหมายถึง หลักสูตรที่มีกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ชัดเจน เนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่เปิดฝึกอบรม จะต้องวิทยากรที่ให้ความรู้ มีความสามารถในการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และหลังการฝึกอบรมทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะเพิ่มขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

กล่าวโดยสรุป การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลากรในองค์กร เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ และเจตคติในเรื่องนั้นตามที่เป้าหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องประกอบด้วยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการฝึกอบรมจะต้องมีบุคลากรสองฝ่าย คือ ฝ่ายจัดฝึกอบรม และฝ่ายเข้ารับการฝึกอบรม โดยเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2. ความสำคัญของการฝึกอบรม

สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2550) กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญประกอบด้วยกัน ดังนี้

- 1) สร้างความประทับใจให้พนักงานเข้ามาร่วมงาน
- 2) เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น เป็นการกระตุ้นให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในระดับกระฉ่งขึ้น
- 3) เป็นการเตรียมขยายงานองค์กร
- 4) พัฒนาพนักงานขององค์กรให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีประสิทธิภาพในการผลิต ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
- 5) สร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงานขององค์กรให้เกิดความมั่นคงในการทำงาน
- 6) เพิ่มพูนวิทยาการที่เป็นประโยชน์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานในองค์กร
- 7) ลดงบประมาณค่าวัสดุสูญเสียให้กับองค์กร
- 8) สร้างความสามัคคีในหมู่พนักงานให้เกิดขึ้น
- 9) เป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ให้ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

จุไรศิริ ชูรักษ์ (2557: 18-19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญในฐานะที่ช่วยพัฒนาบุคลากรที่บรรจุเข้าไปทำงานใหม่ให้มีความรู้และความสามารถ รวมทั้งบุคลากรที่ทำงานอยู่เดิมให้พัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและยุคสมัย ตลอดจนมีขวัญกำลังใจในการทำงาน นอกจากนี้ ยังเป็นการแก้ปัญหาในงานที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้องค์กรดำรงอยู่ได้และมีความเจริญก้าวหน้า

Prosoft Comtech (2565) มีการตั้งประเด็นขึ้นว่า “ทำไมการฝึกอบรมจึงมีความสำคัญต่อองค์กร” จึงสามารถตอบคำถามข้างต้นได้ว่า เนื่องด้วยโลกยุคนี้หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงเร็วมาก องค์ความรู้หลายอย่างก็เปลี่ยนอย่างว่องไวไปตามกัน ตลอดจนการแข่งขันของคู่แข่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ฉะนั้น การฝึกอบรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นการเตรียมพร้อมทิศทางมุมมอง ของพนักงานให้มีลักษณะเช่นเดียวกัน สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพที่สุดอยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการฝึกอบรมมีอยู่ว่า การเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 ทำให้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตขององค์กรมากขึ้น การจัดฝึกอบรมจึงสำคัญต่อพนักงานในองค์กร เพราะจะช่วยเพิ่มพูนทักษะกระบวนการปฏิบัติงานให้เป็นระบบมากขึ้น ตลอดจนสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้ สามารถเป็นการส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้องค์กรดำรงอยู่ได้และมีความรุ่งเรือง

3. วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

Prosoft Comtech (2565) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ประกอบด้วยกัน ดังนี้

1) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับพนักงาน ทั้งองค์ความรู้พื้นฐานไปจนถึงองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคล

2) ปรับระบบการทำงานขององค์กรให้มีทิศทางเดียวกัน

3) เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถแข่งขันกับคนอื่น ๆ หรือบริษัทคู่แข่งได้

4) เพิ่มศักยภาพขององค์กรให้สูงขึ้น

5) ถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่พนักงาน

6) เพื่อต้องการลดต้นทุนในการประกอบการให้มากที่สุด ด้วยวิธีเพิ่มศักยภาพการทำงานให้ดีที่สุด

วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ (2565) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอบรมไว้ 2 รูปแบบ ซึ่งรูปแบบที่ 1 กล่าวไว้ว่า

1) เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการจัดให้มีการฝึกอบรมโดยทั่ว ๆ ไป

2) เพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น การเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติงานหรือกรรมวิธีในการผลิตต่าง ๆ หรือการฝึกอบรมเพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องจักร เครื่องมือ หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขององค์กร

3) ต้องการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรที่มีอยู่ให้เข้าสู่ระดับมาตรฐานหรือระดับที่พึงประสงค์เพื่อให้มีความรู้ทันกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

4) เตรียมการรับมือกับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้น เพื่อนำความรู้ต่าง ๆ มาเตรียมพร้อมพัฒนาดตนเอง พัฒนางค์กร

รูปแบบที่ 2 อาจจะสรุปวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) การเพิ่มปริมาณผลผลิต

2) การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต

3) การลดต้นทุนของงาน

4) ลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุอันจะส่งผลต่อการลดต้นทุนที่เกี่ยวข้อง

5) การลดอัตราการหมุนเวียนและการขาดงานของบุคลากร

กล่าวโดยสรุป วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) เพื่อต้องการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่และทบทวนองค์ความรู้เดิมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแก่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม ตลอดจนการแก้ปัญหากระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อเตรียมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2) เพื่อให้บุคลากรเข้าใจและปฏิบัติงานขององค์กรในทิศทางเดียวกัน ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งจะนำสู่การแข่งขันกับคู่แข่งอื่น ๆ ได้ และ 3) เพื่อลดต้นทุนในการประกอบการ โดยแก้ปัญหาที่บุคลากรแทนการแก้ปัญหาที่ด้านอื่นที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือ เนื่องจากการแก้ปัญหาส่วนเหล่านั้นจะต้องมีการลงทุน ส่วนหากแก้ปัญหาที่บุคลากรได้ จะเป็นการลดต้นทุนในการประกอบการขององค์กรได้ จากที่กล่าวสรุปมาผู้วิจัยสามารถนำเสนอวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมได้ดังภาพ 11

ภาพ 11 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

4. ประเภทของการฝึกอบรม

दनัย เทียนพุ่ม (2565) ได้มีการแบ่งประเภทของการฝึกอบรม ซึ่งอธิบายโดยการยึดหลักต่าง ๆ มี 6 หลัก ได้แก่ 1) แบ่งโดยยึดช่วงเวลาในการทำงานเป็นหลัก 2) แบ่งโดยยึดลักษณะวิธีการฝึกอบรมเป็นหลัก 3) แบ่งตามจำนวนผู้เข้ารับการอบรม 4) แบ่งตามลักษณะของเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม 5) แบ่งตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย และ 6) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 แบ่งโดยยึดช่วงเวลาในการทำงานเป็นหลัก

การแบ่งโดยยึดหลักนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การฝึกอบรมก่อนประจำการ และ 2) การฝึกอบรมระหว่างประจำการ อธิบายดังนี้

1) การฝึกอบรมก่อนประจำการ (Pre-Service Training) เป็นการฝึกอบรมซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมบุคลากรก่อนเข้ารับหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาของการฝึกอบรมจะเน้นเรื่องที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานอย่าง

ละเอียดทุกด้าน ซึ่งมักรวมถึงการสร้างทักษะในการปฏิบัติงานด้วย

2) การฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In-Service Training) เป็นการฝึกอบรมซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพ หรือช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอันมีสาเหตุมาจากตัวผู้ปฏิบัติงานเองหรือเพื่อเป็นการเตรียมบุคลากรให้พร้อมสำหรับการเลื่อนตำแหน่งหรือเปลี่ยนสายงาน

4.2 แบ่งโดยยึดลักษณะวิธีการฝึกอบรมเป็นหลัก

การฝึกอบรมโดยยึดหลักนี้มักจะมีลักษณะที่เรียกว่า การฝึกอบรมแบบห้องเรียน (Classroom Training) คือ จะเน้นถึงการจัดให้ผู้เข้าอบรมได้ทีละมาก ๆ ตั้งแต่ 10 – 100 คน จึงมักจะใช้สถานที่ในห้องประชุมเป็นหลัก การฝึกอบรมมักใช้เทคนิคการบรรยาย การอภิปรายเป็นหลัก และอาจจะมีการใช้โสตทัศนูปกรณ์ การสาธิต เทคนิคแบบกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การฝึกปฏิบัติงานปกติในที่ทำการ และ 2) การฝึกอบรมนอกสถานที่ทำงาน มีอธิบายดังนี้

1) การฝึกปฏิบัติงานปกติในที่ทำการ (On the Job Training หรือ Desk Training) เป็นการฝึกอบรมระหว่างการปฏิบัติงานจริง ๆ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจถึงวิธีการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสม โดยจำกัดเฉพาะงานที่จะต้องทำจริงเท่านั้น โดยให้ผู้เข้าอบรมทำงานนั้น ๆ ตามปกติแล้วมีผู้คอยกำกับดูแลให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง ผู้คอยกำกับ อาจเป็นหัวหน้างานหรือครูฝึกก็ได้ ซึ่งจะทำหน้าที่อธิบายหรือสาธิตเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมได้รับการฝึกปฏิบัติของตนเองเป็นหลัก ในช่วงหลังการฝึกอบรมแบบนี้ มักจะเป็นการปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงาน ซึ่งได้มีผู้เขียนระบุถึงขั้นตอน และรายละเอียดในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ไว้แล้ว

2) การฝึกอบรมนอกสถานที่ทำงาน (Off the Job Training) มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมให้ผู้เข้าร่วมอบรมพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ทันที หรือพร้อมในการที่จะเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานปกติในที่ทำการ (On the Job Training) หรือใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ หากใช้การอบรมระหว่างการปฏิบัติงานทันที กรณีที่เป็นงานที่เสี่ยงต่อความเสียหายหรือเสี่ยงอันตราย

4.3 แบ่งตามจำนวนผู้เข้ารับการอบรม

การแบ่งการฝึกอบรมโดยยึดหลักนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) การฝึกอบรมเป็นรายคน และ 2) การฝึกอบรมเป็นคณะ มีอธิบายดังนี้

1) การฝึกอบรมเป็นรายคน เป็นการฝึกอบรมเฉพาะรายตามความจำเป็นในการฝึกอบรมของบุคคลรายนั้น โดยอาจเป็นการอบรมปฐมนิเทศเป็นรายตัว การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน การจัดให้ฝึกอบรมด้วยตัวเองทางไปรษณีย์ หรืออาจใช้เทคนิคทางการบริหารอื่น ๆ ได้แก่ มอบหมายงานให้ปฏิบัติ

2) การฝึกอบรมเป็นคณะ เป็นการฝึกอบรมให้กับกลุ่มบุคลากรซึ่งมีลักษณะความจำเป็นในการฝึกอบรมเหมือนกัน ที่ละจำนวนมาก ๆ หรือที่เรียกว่า Class Room Training

4.4 แบ่งตามลักษณะของเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม

การแบ่งตามลักษณะของเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม ในกรณีที่มีการสำรวจหาความจำเป็นในการฝึกอบรมทั้งองค์กร แล้วพบว่า มีความจำเป็นต้องจัดฝึกอบรมหลักสูตรในเนื้อหาหลายด้านด้วยกัน โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเป็นบุคลากร ซึ่งดำรงตำแหน่ง และระดับต่างกัน จึงอาจมีการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมในแต่ละด้าน และแบ่งประเภทการฝึกอบรมออกเป็นด้านต่าง ๆ ตามลักษณะของหลักสูตรฝึกอบรม เช่น การฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การฝึกอบรมด้านการปฏิบัติงานธุรการ การฝึกอบรมด้านการบริหาร เป็นต้น

4.5 แบ่งตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย

การแบ่งตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มบุคลากรผู้เข้าฝึกอบรมในโครงสร้างขององค์กร ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงลักษณะของเนื้อหาที่จะอบรมด้วย มี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรตามแนวนอน และ 2) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรตามแนวตั้ง โดยสามารถอธิบายดังนี้

1) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรตามแนวนอน เพื่อให้ความรู้ทั่วไปในลักษณะที่ต้องการสร้างกรอบแนวคิดและแนวปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ซึ่งบุคลากรแต่ละระดับควรจะทราบหรือสามารถปฏิบัติได้ ได้แก่ การฝึกอบรมปฐมนิเทศสำหรับบุคลากรใหม่ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ และการพัฒนาบุคลากรระดับบริหาร เป็นต้น

2) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรตามแนวตั้ง เป็นการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้หรือสร้างความสามารถเฉพาะสำหรับบุคลากรในแต่ละตำแหน่งงาน โดยใช้หลักสูตรซึ่งกำหนดขึ้นโดยเฉพาะตามความจำเป็นในการฝึกอบรมของตำแหน่งนั้น ๆ และมักจะเน้นแนวการปฏิบัติงานในรายละเอียด ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะนำไปใช้ในการทำงานได้มากกว่าการฝึกอบรมแนวนอน เช่น การฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่บุคคล การฝึกอบรมเลขานุการผู้บริหาร เป็นต้น นอกจากนี้ การฝึกอบรมบุคลากรเฉพาะในแต่ละหน่วยงาน เช่น การฝึกอบรมบุคลากรกองการเจ้าหน้าที่ ก็จะจัดเป็นการฝึกอบรมประเภทนี้ได้ เพราะผู้จัดกิจกรรมสามารถกำหนดหลักสูตรที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมเฉพาะสำหรับบุคลากรในหน่วยงานนั้นได้เช่นเดียวกัน

4.6 แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

การแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ซึ่งอาจแยกการฝึกอบรมออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมเพื่อแก้ไขปัญหา 2) การฝึกอบรมเพื่อป้องกันปัญหา และ 3) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร โดยมีอธิบายดังนี้

1) การฝึกอบรมเพื่อแก้ไขปัญหา เมื่อดำเนินการงานของหน่วยงานแล้วมีปัญหาเกิดขึ้น สามารถสำรวจค้นพบได้หรือเป็นการปรากฏชัดแจ้งว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาด้วยการฝึกอบรม เรียกว่ามีความจำเป็นในการฝึกอบรม จึงได้จัดการฝึกอบรมขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา

2) การฝึกอบรมเพื่อป้องกันปัญหา มีความจำเป็นในการฝึกแบบรมประเภทนี้มักเกิดขึ้นเมื่อมีแผนหรือมีความคาดหวังว่ามีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล หรือวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน และมีบุคลากรที่มีอยู่เดิมในปัจจุบันไม่สามารถรองรับการปฏิบัติงานใหม่นั้นได้ จึงจำเป็นจะต้องจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

3) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร เป็นการฝึกอบรมที่สำคัญ เนื่องจากองค์กรจะต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรสามารถเจริญรุ่งเรืองได้ ซึ่งการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ จะต้องอาศัยการฝึกอบรมเข้าช่วยเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ เกิดทักษะในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป ประเภทของการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา นั้น ประกอบด้วย การจัดแบ่งเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) แบ่งโดยยึดช่วงเวลาในการทำงานเป็นหลัก การแบ่งโดยยึดหลักนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การฝึกอบรมก่อนประจำการ และการฝึกอบรมระหว่างประจำการ 2) แบ่งโดยยึดลักษณะวิธีการฝึกอบรมเป็นหลัก การฝึกอบรมโดยยึดหลักนี้มักจะมีลักษณะที่เรียกว่า การฝึกอบรมแบบห้องเรียนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงานปกติในที่ทำการ และการฝึกอบรมนอกสถานที่ทำงาน 3) แบ่งตามจำนวนผู้เข้ารับการอบรม การแบ่งการฝึกอบรมโดยยึดหลักนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การฝึกอบรมเป็นรายคน และการฝึกอบรมเป็นคณะ 4) แบ่งตามลักษณะของเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม ในกรณีที่มีการสำรวจหาความจำเป็นในการฝึกอบรมทั้งองค์กร แล้วพบว่า มีความจำเป็นต้องจัดฝึกอบรมหลักสูตรในเนื้อหาหลายด้านด้วยกัน เพื่อพัฒนาบุคลากรตามหลักสูตรฝึกอบรมในแต่ละเรื่อง 5) แบ่งตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มบุคลากรผู้เข้าฝึกอบรมในโครงสร้างขององค์กร ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงลักษณะของเนื้อหาที่จะอบรมด้วย มี 2 รูปแบบ ได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรตามแนวนอน และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรตามแนวตั้ง และ 6) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อแก้ไขปัญหา การฝึกอบรมเพื่อป้องกันปัญหา และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร จากที่ทำการสรุปเนื้อหามาแล้วนั้น ผู้วิจัยสามารถสร้างภาพเกี่ยวกับประเภทของการฝึกอบรมได้ดังภาพ 12

ภาพ 12 สรุปสาระสำคัญเกี่ยวประเภทของการฝึกอบรม
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

5. เทคนิคของการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเทคนิคการฝึกอบรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และมีผลถึงแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเทคนิคการฝึกอบรมมีหลายรูปแบบ อาทิเช่น กระประชุม การฝึกงาน การแสดงละครสั้น กระบวนการกลุ่ม เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอเทคนิคการฝึกอบรมประกอบด้วย 12 เทคนิค ได้แก่ 1) การบรรยาย 2) การอภิปราย 3) การสาธิต 4) การสอนงาน 5) การระดมสมอง 6) กรณีศึกษา 7) เกมบริหาร 8) การแสดงบทบาทสมมติ 9) การสัมมนา 10) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ 11) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 12) การอบรมด้านสัมผัสรู้สึก โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร, 2565; อีรัชย์ บำรุงศิลป์, 2555 และ รสสุคนธ์ มกรมณี, 2549)

5.1 การบรรยาย (Lecture)

การบรรยายเป็นเทคนิคที่ใช้ในการถ่ายทอดความคิดเห็นความรู้ ข้อมูล และข้อเท็จจริงด้วยการพูดหรือเล่าให้ฟัง เป็นเทคนิคที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและสามารถใช้ประกอบกับเทคนิคอื่น ๆ ได้ กล่าวคือ การบรรยายเป็นเทคนิคพื้นฐานในการอบรม ซึ่งความสำเร็จของการ

บรรยายจะขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของวิทยากรผู้ทำหน้าที่บรรยาย ในการใช้เทคนิคการบรรยายในการฝึกอบรม มีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงข้อดีและข้อเสียของการบรรยาย (Lecture)

การบรรยาย (Lecture)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) เป็นเทคนิคที่ง่ายต่อการใช้	1) ประสิทธิภาพของการบรรยายขึ้นอยู่กับ
2) ผู้มีประสบการณ์จะใช้เวลาน้อยในการเตรียมตัว	ความสามารถและประสบการณ์ของวิทยากร
3) สามารถใช้อบรมแก่คนจำนวนมากได้ในแต่ละครั้ง	2) เป็นการสื่อสารทางเดียว ถ้าไม่เปิดโอกาสให้ซักถามจะไม่สามารถประเมินความเข้าใจของผู้ฝึกอบรมได้
4) สามารถเน้นเนื้อหาสาระได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอบรม	3) การใช้เวลาในการบรรยายมากเกินไป
5) สามารถนำไปเป็นเทคนิคประกอบในการฝึกอบรมในเทคนิคอื่น ๆ	อาจจะทำให้ผู้ฝึกอบรมมีความสนใจน้อยลง เนื่องด้วยปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการรับฟัง

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.2 การอภิปราย (Discussion)

การอภิปราย คือ การที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในปัญหาหรือเรื่องเดียวกัน ต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันด้วยวิธีการวิเคราะห์และพิจารณาโดยอาศัยความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งสามารถทำได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การอภิปรายแบบคณะ (Panel Discussion) และ 2) การอภิปรายแบบปาฐกถา (Symposium Discussion) อธิบายได้ดังนี้

5.2.1 การอภิปรายแบบคณะ (Panel Discussion)

เป็นการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และมีประสบการณ์มาให้ความคิดเห็นหรือทัศนคติในเรื่องเดียวกัน จำนวนผู้อภิปรายอาจจะมีประมาณ 3 – 5 คน ในการอภิปรายผู้ทรงคุณวุฒิจะอภิปรายในลักษณะที่สนับสนุน หรือให้เหตุผลโต้แย้งผู้ทรงคุณวุฒิด้วยกัน เพื่อให้ความคิดกว้างออกไป และตอนท้ายผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator) จะเป็นผู้สรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

5.2.2 การอภิปรายแบบปาฐกถา (Symposium Discussion)

เป็นการอภิปรายที่เชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ในเรื่องที่สนใจในแต่ละด้าน มาร่วมเป็นองค์ปาฐกถา ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมจะมีความรู้ความเข้าใจตามเรื่องและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ในการใช้เทคนิคการอภิปรายทั้ง 2 ลักษณะมีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการอภิปราย (Discussion)

การอภิปราย (Discussion)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) ช่วยเปลี่ยนบรรยากาศในการฟังของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม	1) ผู้ดำเนินการอภิปรายจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่อภิปราย จึงจะสามารถควบคุมการอภิปรายให้ดำเนินสู่เป้าหมาย
2) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ ทำให้เห็นถึงมุมมอง ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมความรู้ในหลาย ๆ มุมมอง	2) การพิจารณาเลือกเชิญผู้อภิปรายมีความสำคัญมาก เนื่องจากส่งผลถึงความรู้และประโยชน์ที่ได้ร่วมอภิปราย
3) ทำให้เกิดความรอบคอบในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุด	3) ในบางกรณี บรรยากาศของการฝึกอบรมไม่ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้แสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ทำให้มีส่วนร่วมได้น้อย
4) มีความเหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมคนกลุ่มใหญ่	

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.3 การสาธิต (Demonstration)

การสาธิตเป็นการแสดงให้เห็นการปฏิบัติจริง ซึ่งการกระทำหรือปฏิบัติจริงจะมีลักษณะคล้ายกับการสอนงาน นิยมใช้กับหัวข้อวิชาที่มีการปฏิบัติ เช่น การฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ การรำนานาฏศิลป์ การขับร้อง เป็นต้น วิทยากรจะต้องมีความสามารถเฉพาะด้าน สามารถทำให้ดูแล้วผู้เข้าร่วมสามารถฝึกทำตามได้ ซึ่งมีกระบวนการดังภาพ 13

ภาพ 13 กระบวนการการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสาธิต (Demonstration)

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

จะเห็นว่าการใช้เทคนิคการสาธิต วิทยากรจะต้องเป็นผู้ทำให้ดู เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเกิดการรับรู้ก่อน แล้วจึงเตรียมพร้อมที่จะตอบสนองหรือทำตาม เมื่อผู้เข้าร่วมทำตามได้ระยะหนึ่งแล้ว ผู้เข้าร่วมก็จะเกิดความชำนาญและสร้างเทคนิคให้กับตนเองเพื่อให้สามารถต่อยอดในเรื่องที่เรียนรู้อย่างไรก็ตาม การใช้เทคนิคการสาธิตในการฝึกอบรม ก็ยังมีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการสาธิต

การสาธิต (Demonstration)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) เกิดความรู้ความเข้าใจรวดเร็ว และมีความน่าเชื่อถือสูง	1) ต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวเตรียมการมาก
2) ช่วยเพิ่มทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดี	2) เหมาะสำหรับการฝึกอบรมขนาดเล็ก ๆ
3) ลดอารมณ์เบื่อหน่ายในการฝึกอบรม	3) วิทยากรต้องมีความชำนาญจริง ๆ เพื่อลดโอกาสในความผิดพลาด
4) สามารถฝึกปฏิบัติได้หลายครั้ง	

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.4 การสอนงาน (Coaching)

การสอนงานเป็นการแนะนำให้รู้วิธีปฏิบัติงานให้ถูกต้อง มักจะเป็นการสอนหรืออบรมในระหว่างการทำงาน อาจสอนตัวต่อตัวเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งวิทยากรทำหน้าที่เป็นผู้สอนงาน จึงต้องมีประสบการณ์และทักษะในเรื่องที่สอนจริง ๆ อาทิเช่น หัวหน้างานสอนการทำงานให้แก่พนักงาน เป็นต้น ซึ่งการสอนงานมีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการสอนงาน (Coaching)

การสอนงาน (Coaching)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) เน้นเนื้อหาสาระได้ตามความเหมาะสมของแต่ละคน	1) คุณค่าของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับการสอนงาน 2) ผู้สอนงานจึงต้องมีคุณสมบัติที่ดีในด้านการถ่ายทอดความรู้

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.5 การระดมสมอง (Brainstorming)

การระดมสมองเป็นการประชุมกลุ่มเล็กไม่เกิน 15 คน เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีโดยปราศจากข้อจำกัดหรือกฎใด ๆ ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าจะถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ความคิดหรือข้อเสนอทุกอย่างจะได้รับการบันทึกไว้แล้วมีการนำไปกลั่นกรองอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้น เมื่อเริ่มประชุมต้องมีการเลือกประธานและเลขานุการของกลุ่มเสียก่อน ผู้ทำหน้าที่ประธานจะกำกับดูแลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้เสนอความคิดเห็น ส่วนเลขานุการทำหน้าที่จดบันทึก ทุกคนช่วยสรุป จากที่กล่าวมาการระดมสมองเป็นเทคนิคที่น่าสนใจแต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการระดมสมอง (Brainstorming)

การระดมสมอง (Brainstorming)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีส่วนร่วมโดยตรง	1) ได้ความคิดเห็นเป็นจำนวนมาก แต่อาจมีคุณค่าน้อย
2) ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีโอกาสช่วยกันคิด นำเสนอ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และ หลากหลาย	2) ต้องจำกัดกลุ่มผู้เข้ารับฝึกอบรมเพื่อให้ทุกคน ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น
3) สามารถระดมสมองความสนใจของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมได้ดีและมีบรรยากาศเป็นกันเอง	3) ปัญหาที่นำมาระดมสมอง มักกำหนดได้ ครั้งละปัญหาเดียว เพื่อให้มีประเด็นหลัก ในการหาข้อสรุปที่อยู่ในขอบเขต โดยความคิดจะไม่กระจัดกระจาย

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.6 กรณีศึกษา (Case Study)

กรณีศึกษาหรือการศึกษากกรณี เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่นำเอาเรื่องราวหรือกรณีที่เป็นปัญหาซึ่งเกิดขึ้นจริง ๆ มานำเสนอในกลุ่มผู้เข้ารับฝึกอบรม แล้วให้สมาชิกในกลุ่มใช้หลักวิชาการและประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานมาผสมผสานเพื่อวิเคราะห์กรณีที่ยกมาให้ โดยมีวิทยากรที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำและให้แนวทาง เพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยขั้นตอนของการศึกษาจะเริ่มด้วยการให้หลักการและข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาแก้ไขปัญหา จากนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะศึกษา อภิปราย และค้นคว้าตามหลักวิชาการ ซึ่งบางครั้งข้อมูลที่ต้องการอาจเป็นข้อมูลที่สำเร็จรูปอยู่แล้ว แต่บางครั้งจำเป็นต้องค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ โดยคำนึงถึงสภาพการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และเพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมตัดสินใจได้ดีขึ้น การนำเสนอกรณีหรือปัญหาจะต้องมีรายละเอียดมากพอที่จะทำให้ผู้ที่ศึกษามองเห็นจุดสำคัญของปัญหา และได้ข้อคิดที่เป็นแนวทางนำไปสู่การตัดสินใจกับปัญหา กรณีศึกษาจึงเหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมทางด้านกฎหมาย ด้านการเงิน และการฝึกอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้ของมนุษย์ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมซึ่งเหมาะสมที่จะใช้ในเทคนิคนี้ คือ บุคลากรระดับบริหารหรือผู้ที่เข้าสู่ระดับมืออาชีพ และใช้ได้ดีกับการฝึกอบรมที่ต้องการเปลี่ยนทัศนคติและเสริมสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งนี้ข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของกรณีศึกษา (Case Study)

กรณีศึกษา (Case Study)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) ช่วยให้ผู้ใช้รับการเรียนรู้ได้วิเคราะห์ ตัดสินใจในเรื่องที่เหมือนจริงและ สามารถนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงาน ได้	1) สมาชิกบางคนอาจครอบงำความคิดคนอื่น เพราะตำแหน่ง บุคลิกภาพ วิทยุฒิ หรือ คุณวุฒิ
2) เป็นกิจกรรมที่มีบรรยากาศเป็นกันเอง เพราะทุกคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นและประสบการณ์	2) กรณีศึกษาเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก โดยเฉพาะเรื่องเหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้ารับ การเรียนรู้และเหมาะสมกับเวลา
	3) การสร้างกรณีศึกษาที่ดี ต้องใช้เวลาและ งบประมาณจำนวนมาก

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.7 เกมบริหาร (Management Games)

เกมบริหารเป็นการแข่งขันระหว่างกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยแข่งขันเพื่อ
ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง เป็นการให้ปฏิบัติเหมือนเหตุการณ์จริง อาจเป็นเรื่อง
เกี่ยวกับการสื่อสาร การตัดสินใจ การวางแผน การเป็นผู้นำ ฯลฯ ขนาดของกลุ่มในการแข่งขันขึ้นอยู่กับ
เกมการแข่งขัน ทุกคนในกลุ่มร่วมกันแข่งขันตามเกม ทำให้มีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงข้อดีและข้อเสียของเกมบริหาร (Management Games)

เกมบริหาร (Management Games)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) เป็นการย่อสถานการณ์จริงให้ฝึกในช่วงสั้น	1) การเลือกเกมที่ไม่เหมาะสมจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์
2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมช่วยกันคิดช่วยกันทำ	2) การแบ่งกลุ่มมากเกินไปจะเป็นอุปสรรคในการแข่งขัน
3) มีบรรยากาศเป็นกันเอง และเกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว	3) เกมบางชนิดต้องใช้อุปกรณ์และเวลามาก

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.8 การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นเทคนิคที่นำเอาเรื่องที่เป็นกรณีตัวอย่างมาเสนอในรูปแบบการแสดงบทบาท เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมองเห็นภาพสิ่งที่ต้องการให้เรียนรู้ได้ชัดเจนขึ้นจากการได้สัมผัสกับประสบการณ์และความรู้สึกที่แท้จริงเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นกรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับทราบข้อมูลและเรื่องราว ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องที่ใช้ในการศึกษา หลังจากแสดงบทบาทสมมติแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกันทั้งกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยก็ได้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปสำหรับการแก้ปัญหา โดยวิทยากรจะต้องเตรียมเรื่อง เนื้อหา และบทบาทของตัวละครไว้ล่วงหน้า ส่วนผู้แสดงบทบาทจะใช้วิธีอาสาสมัครจากสมาชิกผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิทยากรเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล โดยชี้แจงให้เข้าใจเนื้อเรื่องและบทบาทของแต่ละคน ผู้แสดงจะแสดงบทบาทออกมาตามความรู้สึกนึกคิดของตนตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกที่ร่วมการฝึกอบรมซึ่งเป็นผู้ชมการแสดงจะได้รับการบอกเล่าเรื่องราวและปัญหาอย่างย่อ ๆ ส่วนรายละเอียดที่จะต้องเรียนรู้ให้สังเกตจากพฤติกรรมของผู้แสดง เมื่อจบการแสดงบทบาทสมมติ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะอภิปรายโดยใช้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาทำการวิเคราะห์ปัญหาที่เห็นจากพฤติกรรมการแสดงบทบาทสมมติ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ การแสดงบทบาทสมมติก็ยังเผชิญข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความสนใจเรื่องที่กำลังเรียนรู้	1) วิทยากรอาจมีความยุ่งยากเกี่ยวกับการเตรียมการล่วงหน้า
2) ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงออกด้วยการปฏิบัติจริง ทำให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น	2) การแสดงมักใช้เวลานาน ควบคุมเวลาได้ยาก อาจมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการฝึกอบรม
3) ส่งเสริมความคิดริเริ่มของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	3) การหาอาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติ มักมีอุปสรรค คือ บางคนไม่กล้าแสดงออก
4) เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทดลองแสดงบทบาทตามแนวคิด	4) วิทยากรต้องมีความสามารถในการเชื่อมโยงความคิดของสมาชิกที่เข้ารับการฝึกอบรม
5) สามารถแสดงบทบาทซ้ำหลายครั้งได้ จนกว่าจะเกิดความเข้าใจและหาข้อสรุป	ไปสู่วิธีสรุปได้จริง

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.9 การสัมมนา (Seminar)

การสัมมนาเป็นการประชุมของผู้ปฏิบัติงานอย่างเดียวกันหรือคล้ายกัน แล้วพบปัญหาเหมือน ๆ กัน มาร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหานั้น ทุกคนที่ร่วมการสัมมนาดึงช่วยกันพูด ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ มักจะมีการบรรยายให้ความรู้พื้นฐานก่อน แล้วจึงแบ่งกลุ่มย่อยให้ทุกคนร่วมกันอภิปรายเสนอความคิดเห็น จากนั้นนำผลการอภิปรายของกลุ่มย่อยเสนอในที่ประชุมใหญ่ การสัมมนามีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการสัมมนา (Seminar)

การสัมมนา (Seminar)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้จากประสบการณ์	1) วิทยากรหรือที่ปรึกษาประจำกลุ่มหรือสมาชิกบางคน อาจครอบงำความคิดของผู้อื่นได้
2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมมาก	
3) ผลสรุปของการสัมมนามักจะนำไปเป็นแนวทางแก้ปัญหาได้ดี	2) หากมีเวลาจำกัดทำให้ได้ข้อสรุปที่ไม่ได้ประโยชน์ตามที่ต้องการ

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.10 การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip)

การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษายังสถานที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่นอกสถานที่ฝึกอบรม เพื่อให้พบเห็นของจริงซึ่งผู้จัดเตรียมการไว้แล้วเป็นอย่างดี ทั้งนี้มีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 11

ตาราง 11 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip)

การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) ช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจจากการได้เห็นการปฏิบัติจริง	1) ต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายมาก
2) สร้างความสนใจและความกระตือรือร้นได้ดี	2) ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะเจ้าของสถานที่ที่จะไปศึกษา
3) ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม	

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.11 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบของการฝึกอบรมที่ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติอยู่ ลักษณะของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การให้ความรู้ของวิทยากร และ 2) การปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีอธิบายดังนี้

5.11.1 การให้ความรู้ของวิทยากร

ส่วนนี้จัดเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สามารถแก้ไขข้อขัดข้องในการทำงาน กำหนดแนวทางในการปฏิบัติและปรับปรุงงานได้

5.11.2 การปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ส่วนนี้เป็นการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือ อภิปราย ให้ได้แนวทางแก้ปัญหาหรือวิธีการปฏิบัติงาน โดยอาจจะดำเนินการทั้งกลุ่มใหญ่หรือแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งการดำเนินการของส่วนนี้ จะใช้เนื้อหาสาระหรือหลักการที่วิทยากรได้บรรยายหรืออภิปรายมาแล้วในส่วนแรกมาใช้ประกอบเป็นแนวทาง

ทั้งนี้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ ก็ประกอบด้วยข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงข้อดีและข้อจำกัดของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคน	1) จะต้องใช้เจ้าหน้าที่จำนวนมากเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้เข้ารับ
2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีอิสระในการคิดและปฏิบัติงานกลุ่ม	การฝึกอบรมในแต่ละกลุ่ม
3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำผลการประชุมปฏิบัติการไปใช้ในการดำเนินงาน และปฏิบัติงานในหน่วยงานของตน	2) ต้องใช้เวลามากในขณะที่ปฏิบัติงานกลุ่ม

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

5.12 การฝึกอบรมด้านสัมผัสรู้สึก (Sensitivity Training)

การฝึกอบรมด้านสัมผัสรู้สึก เป็นการจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้พฤติกรรมของกลุ่มผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมกับกลุ่ม ประสบการณ์ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จ ความผิดหวัง และความคับข้องใจของกลุ่ม จะได้รับการแก้ไขกันเองภายในกลุ่ม การแสดงออกทางความรู้สึกของคนในกลุ่มมีผลกระทบอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการฝึกอบรมด้านสัมผัสรู้สึก คือ การสอนให้เข้าใจในเรื่องประสิทธิภาพของกลุ่มพลวัตร/กลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) และพฤติกรรมของกลุ่มที่ขาดประสิทธิภาพ สิ่งที่เรียนรู้จากกลุ่มมักจะได้รับการนำกลับไปสู่การปฏิบัติงานของแต่ละคน โดยการฝึกอบรมด้านสัมผัสรู้สึกมีข้อดีและข้อจำกัด ดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดงข้อดีและข้อเสียของการฝึกอบรมด้านสัมผัสรู้สึก (Sensitivity Training)

การฝึกอบรมด้านสัมผัสรู้สึก (Sensitivity Training)	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1) เปิดโอกาสให้สมาชิกที่เข้าร่วมได้แสดงออกด้านอารมณ์และความรู้สึก	1) ไม่สามารถใช้ได้กับบุคลากรทุกระดับของหน่วยงาน
2) ผู้รับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกอย่างทั่วถึง	2) จำกัดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพียง 6-8 คน
3) ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาของหน่วยงาน	3) การจัดกิจกรรมต้องการวิทยากรที่มีความรู้ในเรื่องกลุ่มพลวัตร/กลุ่มสัมพันธ์เป็นอย่างดี

ที่มา: สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สพข. (2565)

กล่าวโดยสรุป เทคนิคการฝึกอบรม มีลักษณะการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นเฉพาะของแต่ละเทคนิค ซึ่งมีหลายเทคนิคดังที่นำเสนอประกอบด้วย 12 เทคนิค ได้แก่ 1) การบรรยาย เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการเล่าซึ่งเป็นเทคนิคพื้นฐาน 2) การอภิปราย เป็นการที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน การอภิปรายมี 2 ลักษณะ คือ การอภิปรายแบบคณะ และการอภิปรายแบบปฐกถา 3) การสาธิต เป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เน้นการปฏิบัติจริง นิยมใช้กับหัวข้อในทางปฏิบัติ เพราะเป้าหมายคือต้องการให้ผู้เข้าฝึกอบรมทำตามได้ 4) การสอนงาน เป็นการสอน แนะนำวิธีปฏิบัติงานแบบตัวต่อตัว เหมาะสำหรับการอบรมระหว่าง

การปฏิบัติงาน 5) การระดมสมอง เป็นการประชุมเล็ก ๆ เปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เพื่อหาข้อสรุปในหัวข้อที่กำหนดไว้ 6) กรณีศึกษา เป็นการยกเรื่องราวที่เป็นปัญหา มาเป็นส่วนหนึ่งของการทำการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวทางสู่การแก้ปัญหา 7) เกมบริหาร เป็นการจัด กิจกรรมเกมการแข่งขันกันเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งในกิจกรรมเกมเป็นการ ให้ปฏิบัติเสมือนจริงทุกอย่าง แต่มีรูปแบบกิจกรรมเป็นเกม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีการ แข่งขันกัน 8) การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการนำเสนอเรื่องที่เป็นกรณีตัวอย่างมาเสนอในรูปแบบการ แสดงบทบาท เพื่อให้เห็นภาพในสิ่งที่ต้องการให้เรียนรู้ชัดเจนยิ่งขึ้น 9) การสัมมนา เป็นการประชุม ของผู้ปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกันแล้วพบปัญหาใกล้เคียงกันมาแสดงความคิดเห็นเพื่อแสวงหาแนว ทางแก้ไขปัญหา 10) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษาดูงาน สถานที่อื่น ๆ เพื่อได้ดูการปฏิบัติงานจริง สามารถนำสิ่งที่ได้เห็นจากที่อื่น ๆ เหล่านั้นมาพัฒนาตนเอง ในเรื่องของการปฏิบัติงาน เรื่องแม้กระทั่งเรื่องอื่น ๆ 11) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการทำให้ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเกิดความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติ โดยผู้เข้าร่วมฝึกอบรมจะต้องนำ ความรู้เหล่านั้นไปปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ตัวเองได้ และ 12) การอบรมด้านสัมผัสรู้สึก เป็นการ จัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้พฤติกรรมของกลุ่มผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมกับกลุ่ม ประสบการณ์ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จ ความผิดหวัง และความคับข้องใจของกลุ่ม จะได้รับการ แก้ไขกันเองภายในกลุ่ม การแสดงออกทางความรู้สึกของคนในกลุ่มมีผลกระทบอย่างมากต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

6. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

จุไรศิริ ชูรักษ์ (2557: 29) กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรระหว่างหลักสูตรกับหลักสูตรฝึกอบรมมีความหมายคล้ายคลึงกัน จะต่างกันเพียง การฝึกอบรมนั้น จะเป็นกลุ่มผู้เข้าอบรมที่ไม่ใช่กลุ่มผู้เรียนในสภาพการเรียนการสอนปกติ แต่เป็นกลุ่ม ผู้เข้าร่วมอบรมที่เข้ารับการอบรมในเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งเป็นการเฉพาะ โดยระยะเวลาที่ใช้ในการ อบรมจะกำหนดให้เหมาะสมกับเนื้อหานั้น ๆ ไม่ยาวนานเหมือนการเรียนการสอนในหลักสูตรปกติ

กิตติกร บุญส่ง และหทัยกานต์ กุลวชิรารวรรณ (2561: 127-129) ได้กล่าวถึงการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมว่า หมายถึง การสร้างหลักสูตรใหม่หรือการปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น กว่าเดิม เกี่ยวกับการฝึกอบรมที่มีหัวข้ออย่างชัดเจน ซึ่งการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นจะต้องมีการใช้ จริงแล้วผ่านกระบวนการประเมินหลักสูตร

จิรวรรณ บุญมี และรัชชัย บุญมี (2561: 4) ได้ร่วมกันให้ความหมายของการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมว่า เป็นการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม (Curriculum construction) จึงเกี่ยวข้องกับ การกำหนดหัวข้อ เนื้อหา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม วิธีการประเมินผล เทคนิคและสื่อการเรียน

การสอน รวมถึงระยะเวลาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ว่าหมายถึง การสร้างหรือออกแบบ หรือปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งใช้วิธีการขั้นตอนเดียวกันกับการพัฒนาหลักสูตรปกติ เพียงแต่ว่ากลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรฝึกอบรม เป็นกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม อาจจะเป็นนักเรียนหรือไม่ใช่ นักเรียนเป็นผู้เข้ารับการอบรมก็ได้ อีกทั้งในด้านระยะเวลาของหลักสูตรฝึกอบรมจะเป็นแค่ระยะเวลาสั้น ๆ ดังนั้น การสร้างหรือออกแบบ หรือปรับปรุง จะต้องการกำหนดหัวข้อ เนื้อหา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม วิธีการประเมินผล เทคนิคและสื่อการเรียนการสอน รวมถึงระยะเวลาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการฝึกอบรม

7. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

กีรติกร บุญส่ง และหทัยกานต์ กุลวชิราวรรณ (2561: 127-128) ได้ร่วมกันแสดงมุมมองว่า การสร้าง พัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบตามแนวคิดของ Hilda Taba นักหลักสูตรกลุ่มแนวคิดการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ที่มีชื่อเสียงในวงการด้านหลักสูตรและการสอน ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เป็นแนวทางในการสอน และเพื่อกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร เนื้อหาวิชา (Content) เป็นการเลือกสรรและจัดเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ การนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติ (Curriculum Imple – Mentation) เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล และวิธีการประเมินผล (Evaluation) เป็นการหาคำตอบว่าการดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด ซึ่งไม่ว่าจะหลักสูตรใด ๆ ก็ต้องมีองค์ประกอบเช่นนี้เหมือนกัน ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมต้องมีกระบวนการขั้นตอนการพัฒนา ประกอบด้วย 4 กระบวนการหลัก ๆ ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการ 2) ออกแบบหลักสูตร 3) การนำไปใช้ และ 4) การประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1 การศึกษาความต้องการ (Needs Study)

การศึกษาความต้องการ คือ การศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในองค์การ เพื่อศึกษาปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องปรับระดับความสามารถของบุคลากรที่เกิดขึ้นในองค์การและปัญหาดังกล่าวจะต้องสามารถแก้ไขด้วยวิธีการฝึกอบรมเท่านั้น

7.2 การออกแบบหลักสูตร (Design)

การออกแบบหลักสูตร คือ การกำหนดรายละเอียดหรือส่วนประกอบที่จำเป็นในหลักสูตรแล้วกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมโดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตร คือ กำหนดรายละเอียดหลักสูตร ได้แก่ 1) เนื้อหา (Content) 2) สื่อการสอน (Media) และ 3) กิจกรรม (Activity)

มีอธิบายดังนี้

- 1) เนื้อหา (Content) เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งต้องสร้างและครอบคลุมวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์งาน (Job Analysis)
- 2) สื่อการสอน (Media) ใช้สำหรับเป็นเครื่องมือหรือช่วงสำหรับการทำให้การถ่ายทอดของวิทยากรกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 3) กิจกรรม (Activity) กระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาจากผู้ทำหน้าที่วิทยากรไปยังผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7.3 การนำไปใช้ (Implementation)

การนำไปใช้ คือ การนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

7.4 การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลหลักสูตร คือ เมื่อนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้งานจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น ควรมีการประเมินผลในด้านต่าง ๆ เช่น ประสิทธิภาพของหลักสูตรและด้านการจัดการฝึกอบรม

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมีกระบวนการขั้นตอนเดียวกันกับการพัฒนาหลักสูตรปกติ เริ่มต้นตั้งแต่การศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ต่อมาจึงนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างหรือออกแบบ จึงนำไปใช้ โดยเริ่มจากการทดลองใช้ก่อนจึงจะสามารถนำไปใช้จริงได้ หลังจากนั้นเมื่อหลักสูตรใช้มาสักระยะหนึ่ง จึงต้องประเมินผลหลักสูตรเพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร จึงเป็นวงจรที่แสดงให้เห็นถึงวัฏจักรของการพัฒนาหลักสูตรทั้งการพัฒนาหลักสูตรปกติ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และการพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ ดังภาพ 14

ภาพ 14 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

สรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลากรในองค์กรเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ และเจตคติในเรื่องนั้นตามที่เป้าหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมีความสำคัญเนื่องจากว่า การเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 ทำให้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตขององค์กรมากขึ้น การจัดฝึกอบรมจึงสำคัญต่อพนักงานในองค์กร เพราะจะช่วยเพิ่มพูนทักษะกระบวนการปฏิบัติงานให้เป็นระบบมากขึ้น นอกจากนี้ สามารถเป็นการส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้องค์กรดำรงอยู่ได้และมีความรุ่งเรือง โดยการจัดการฝึกอบรมจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ลักษณะที่ 1 เพื่อต้องการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่และทบทวนองค์ความรู้เดิมแก่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม ลักษณะที่ 2 เพื่อให้บุคลากรเข้าใจและปฏิบัติงานขององค์กรในทิศทางเดียวกัน และลักษณะที่ 3 เพื่อลดต้นทุนในการประกอบการ โดยแก้ปัญหาที่บุคลากรแทนการแก้ปัญหาที่ด้านอื่น ในการฝึกอบรมจะแบ่งออกเป็นประเภทของการฝึกอบรม แบ่งได้ 6 ประเภท ได้แก่ 1) แบ่งโดยยึดช่วงเวลาในการทำงานเป็นหลัก 2) แบ่งโดยยึดลักษณะวิธีการฝึกอบรมเป็นหลัก 3) แบ่งตามจำนวนผู้เข้ารับการอบรม 4) แบ่งตามลักษณะของเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม 5) แบ่งตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย และ 6) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมายที่ดีได้นั้น จะต้องใช้เทคนิคในการฝึกอบรม ซึ่งมีหลายเทคนิค ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การสอนงาน การระดมสมอง กรณีศึกษา เกมบริหาร การแสดง

บทบาทสมมติ การสัมภาษณ์ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการอบรมด้านสัมผัสรู้สึก

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการนำแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Taba (1962) ซึ่งมี 7 ขั้นตอนมาประยุกต์ใช้ในการสร้างและออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังตะลุงเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในครั้งนี้ เป็น 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาความต้องการและความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สอดคล้องกับขั้นตอนที่ 1 ของแนวคิด Taba ขั้นตอนที่สอง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนแรกมาสร้างและออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม สอดคล้องกับขั้นตอนที่ 2 – 7 ของแนวคิด Taba และขั้นตอนที่สาม คือ การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ เพื่อต้องการศึกษาถึงผลการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นอกเหนือจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Taba นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างหลากหลายตามที่ได้ศึกษามาข้างต้น ซึ่งวิธีการฝึกอบรมที่นำมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้อยู่ในรูปแบบของแผนการฝึกอบรม

หนังตะลุง

การศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับหนังตะลุงครอบคลุมในประเด็นประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง ตัวละครในการแสดงหนังตะลุง เครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง ขนบนิยมในการแสดงหนังตะลุง กระบวนการศึกษาหนังตะลุง และเส้นทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพการแสดงหนังตะลุง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า หนังตะลุงภาคใต้ เป็นละครชาวบ้าน น่าจะมีขึ้นไม่น้อยกว่าสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยการผสมผสานระหว่างการละเล่นหนังใหญ่กับหนังแบบชาว ประกอบกับวิถีพื้นบ้านภาคใต้ ทำให้เกิดรูปแบบใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและพัฒนาขึ้นบริเวณภาคใต้ตอนกลาง คือ ละแวกเมืองพัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา โดยมีประวัติความเป็นมาดังนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง, 2551 และบดินทร จันทรธิปัตย์, 2558)

ในประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง ยังหาเหตุผลแน่นอนไม่ได้เป็นสิ่งที่ไม่มีหลักฐานชัดเจน มีผู้สันนิษฐานกันไว้หลายทาง ชาวใต้เรียกการละเล่นแบบนี้ว่า “หนัง” หรือบางที่เรียกว่า “หนังควน” ส่วนที่เรียกหนังตะลุงนั้น สันนิษฐานว่าเป็นคนที่เกิดขึ้นตอนหนังควนได้เข้าไปแสดงที่

กรุงเทพฯ มีบางคนกล่าวว่าหนังควนได้เปลี่ยนชื่อหนังตะลุง เมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 สมัยนั้นได้มีการแสดงของเมืองพัทลุงได้เข้าไปแสดงในกรุงเทพฯ เรียกหนังควน ว่าหนังพัทลุง แล้วเสียงอากรรอนจากพัทลุงเป็นทะเลง กลายเป็นทะเลงแล้วเป็นหนังตะลุงในที่สุด หรือตามที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงทำเชิงอรรถไว้ในหนังสือตำนานละครโอเหนดว่า หนังตะลุงเป็นของใหม่ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวบ้านควนมะพร้าว แขวงจังหวัดพัทลุงคิดเอาอย่างหนังแขกหรือหนังชวา มาเล่นเป็นของไทยขึ้นก่อนแล้วจึงแพร่หลายไปที่อื่น ในมณฑลนั้นเรียกกันว่าหนังควน เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) พาเข้ามากรุงเทพฯ ได้แสดงถวายตัวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นครั้งแรกที่บางปะอิน เมื่อปีชวด พ.ศ. 2419 มีบางคนเชื่อว่าหนังตะลุงมาจากชวา ผ่านขึ้นมาทางมาเลเซียปักหลักลงที่ยะโฮร์ คนไทยชื่อ ตานู้ย ตาหนักทอง และนายทองช้าง ไปรับมาแพร่หลายในหมู่คนไทย หรืออีกนัยหนึ่ง ทะลุงมาจากคำว่า หลักตะลุงหรือหลักหลุง หมายถึง หลักลุ่มช้าง ซึ่งในครั้งอดีตจะเอาผ้าขาวมาผูกมัดกับเสาলামช้าง แล้วใช้ไฟส่องในผ้าขาว เอาไปไม้มาทำเป็นตัวละคร เป็นการแสดงในยามค่ำคืน โดยในบทไหว้ครูของหนังตะลุงหลายคณะมักจะออกชื่อบุคคลที่กล่าวมาแล้ว ชาวชวาเองก็นิยมแสดงหนังตะลุงกันมาแต่โบราณเรียกว่า “วายังยาวอ” ส่วนมลายูเรียกว่า “วายังกูเล็ด” ผู้พากย์หนัง ตะลุงชวา เรียกว่า ดาลังหรือดาหลัง ซึ่งคำนี้ก็ปรากฏอยู่ในวรรณคดีเรื่องอิเหนาของไทย

กล่าวโดยสรุปประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง สามารถเล่าได้สองนัย คือ นัยแรก เล่ากันว่าเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 มีคนเอาหนังควนเข้าไปแสดงในกรุงเทพฯ สมัยนั้นได้มีการแสดงของเมืองพัทลุงที่เรียกว่าหนังควนว่าเป็นหนังพัทลุง แล้วเสียงกรรอนจากพัทลุงเป็นทะเลงกลายเป็นหนังตะลุงในที่สุด ส่วนนัยที่สอง เล่ากันว่า คำว่าตะลุงมาจากหลักตะลุงหรือหลักหลุง หมายถึง เสาলামช้าง ซึ่งในครั้งอดีตจะเอาผ้าขาวมาผูกมัดกับเสาলামช้าง แล้วใช้ไฟส่องในผ้าขาว เอาไปไม้มาทำเป็นตัวละคร เป็นการแสดงในยามค่ำคืน

2. องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ (2564) กล่าวว่า องค์ประกอบการแสดงหนังตะลุงประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) คณะหนังตะลุง 2) จอหนังตะลุง 3) โรงหนังตะลุง 4) รูปหนังตะลุง และ 5) เครื่องดนตรีหนังตะลุง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 คณะหนังตะลุง

คณะหนังตะลุง ประกอบด้วยนายหนังและลูกคู่ ประมาณ 9-12 คน สมัยก่อนมีผู้ช่วยนายหนังอีก 2 คน ทำหน้าที่จัดรูปหนัง คอยส่งรูปหนังให้นายหนัง และสามารถเล่นแทนนายหนังได้บางตอน

2.2 จอหนังตะลุง

จอหนังตะลุง ทำด้วยผ้าขาวบางความยาว 8-9 ศอก ขอบริมด้วยผ้าสีแดงหรือน้ำเงิน มีเชือกสำหรับผูกสายโดยรอบ

2.3 โรงหนังตะลุง

โรงหนังตะลุง ปลุกแบบยกพื้นสูงประมาณ 2 เมตร กว้างประมาณ 3 เมตร มีหลังคาแบบเพิงหมาแห่น ไม่นิยมหันหน้าโรงหนังไปทางทิศตะวันตก ไม่ปลูกคล่อมตอ คันทา แอ่งน้ำ จอมปลวก ระหว่างต้นไม้ใหญ่ เขตป่าช้า ถือว่าไม่เป็นมงคล แต่ในปัจจุบันจะประกอบโรงหนังสำเร็จรูป มีลักษณะเป็นเวทีการแสดง

2.4 รูปหนังตะลุง

รูปหนังตะลุง ทำด้วยหนังสัตว์ เช่น หนังวัว หนังควาย หรือหนังอื่น ๆ ฉลุและระบายสีสวยงาม ทำเป็นตัวละครในการแสดง ซึ่งคณะหนึ่งมีรูปหนัง 100-300 ตัว โดยจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อตัวละครในการแสดงหนังตะลุง

2.5 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรี ได้แก่ โหม่ง ฉิ่ง กลอง ทับ และปี่ ปัจจุบันมีการใช้เครื่องดนตรีสากลเข้ามาเสริม เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสมัยใหม่ โดยจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อเครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง

กล่าวโดยสรุปองค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) คณะหนังตะลุง ได้แก่ นายหนัง และลูกคู่ภายในคณะหนังตะลุง 2) จอหนังตะลุง ทำด้วยผ้าขาวบางความยาว 8 – 9 ศอก 3) โรงหนังตะลุง เป็นการปลุกแบบยกพื้นสูงประมาณ 2 เมตร กว้างประมาณ 3 เมตร มีหลังคาแบบเพิงหมาแห่น แต่ปัจจุบันจะใช้เวทีสำเร็จรูป 4) รูปหนังตะลุง คือ ตัวละครต่าง ๆ ที่ใช้ในการแสดง โดยทำมาจากหนังสัตว์ และ 5) เครื่องดนตรี ประกอบไปด้วย โหม่ง ฉิ่ง กลอง ทับ ปี่ และในยุคปัจจุบันนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาร่วมด้วย

3. ตัวละครในการแสดงหนังตะลุง

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า ตัวหนังตะลุงในการแสดงหนังตะลุง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) รูปตัวละครหนังตะลุงตัวสำคัญ และ 2) รูปตัวละครหนังตะลุงตัวตลก โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลงฯ, 2561 และวิมล คำศรี, 2547)

3.1 รูปตัวละครหนังตะลุงตัวสำคัญ

เป็นตัวละครสำคัญที่ใช้ในการแสดง หรือบางครั้งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นรูปครู ที่คณะหนังเคารพนับถือ ประกอบไปด้วย 9 ตัวละคร ได้แก่ 1) ฤๅษี 2) พระอิศวร 3) ปราชญ์บาท 4) เจ้าเมือง

หรือพระราชา 5) นางเมืองหรือราชินี 6) พระเอก 7) นางเอก 8) นางเปียนหรือนางสองแขน และ 9) ยักษ์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ฤๅษี เป็นรูปครูที่มีความขลังและศักดิ์สิทธิ์สามารถป้องกันอันตรายและ ภัยอันตรายทั้งปวง อีกทั้งช่วยดลบันดาลให้หนังแสดงได้ดีเป็นที่ชื่นชมของคนดู ดังภาพ 15

ภาพ 15 ฤๅษี

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

2) พระอิศวร หรือรูปพระอิศวร ถือเป็นรูปศักดิ์สิทธิ์ และเป็นเทพเจ้าแห่งความ บันเทิง พระอิศวรจะทรงโคอุสุภราชหรือนนทิ นายหนังเรียกรูปพระอิศวรว่ารูปพระโค หรือรูปโค หนัง คนใดสามารถเลือกหนังวัวที่มีเท้าทั้ง 4 เป็นสีขาวโขนสีขาว หน้าผากรูปไบโพสีขาว ขนหางสีขาว วัวประเภทนี้หายากมากถือเป็นมิ่งมงคล ตำราภาคใต้ เรียกว่า ดินต่าง หางดอก นอกพาดผ้า หน้า ไบโพ ดังภาพ 16

ภาพ 16 พระอิศวรทรงโค

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

3) ปรายหน้าบท ถือเป็นเสมือนตัวแทนนายหนังตะลุงออกมากล่าวไหว้ครูและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย รวมไปถึงเจ้าภาพและท่านผู้ชม ดังภาพ 17

ภาพ 17 ปรายหน้าบท

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

4) เจ้าเมืองหรือพระราชา ในการแสดงจะเป็นพระบิดาของพระเอกหรือนางเอก หรือบางเรื่องเจ้าเมืองอาจจะมียศบาทไม่มากนัก แต่ส่วนมากคณะหนึ่งจะให้เจ้าเมืองเป็นตัวละครที่สำคัญ และตัวชูโรง ดังภาพ 18

ภาพ 18 เจ้าเมืองหรือพระราชา

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5) นางเมืองหรือราชินี เป็นนมเหสีของเจ้าเมืองมียศบาทเป็นเพียงผู้ตามแม่บางครั้ง จะเห็นว่าการที่เจ้าเมืองส่งลงโทษพระโอรสหรือพระธิดา ไม่เป็นการถูกต้อง แต่มักมิได้คัดค้าน ดังภาพ 19

ภาพ 19 นางเมืองหรือราชินี

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

6) พระเอก ในวรรณกรรมหนังตะลุงส่วนใหญ่จะเป็นโอรสกษัตริย์ แต่บางเรื่อง พระเอกอาจจะอยู่ในฐานะของลูกต๋ายาย ซึ่งเป็นคนจน พระเอกจะมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีคุณธรรม มีอำนาจวิเศษเหนือมนุษย์ธรรมดา มีของวิเศษเป็นอาวุธประจำกายซึ่งอาจได้รับจากฤๅษีหรือเทวดา ตัวเอกฝ่ายชายส่วนใหญ่จะมีรูปร่างงามสง่า กล้าหาญ แต่มักจะเจ้าชู้มีภรรยา มาก ดังภาพ 20

ภาพ 20 พระเอก

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

7) นางเอก ในวรรณกรรมหนังตะลุงส่วนใหญ่มักจะเป็นธิดาของกษัตริย์หรือธิดาของเจ้าเมืองยักษ์ หากเป็นธิดาของเจ้าเมืองยักษ์ มักจะเป็นผู้ที่ฤๅษีนำมาชุบเลี้ยงไว้ หรือถูกบิดาส่งมาให้ศึกษาศิลปวิชา นางเอกจะมีรูปร่างที่งดงาม จิตใจดีแทบทุกเรื่อง ในวรรณกรรมบางเรื่องนางเอกอยู่ในรูปกำบัง คือ มองไม่เห็นตัวหรืออยู่ในคราบที่น่าเกลียดน่ากลัวคล้าย ๆ นางปีศาจ แต่ภายหลังก็ได้รับการแปลงโฉมให้งดงามเหมือนเดิม ลักษณะนิสัยอีกอย่างหนึ่งของนางเอก คือ มีความซื่อสัตย์ รักเดียวใจเดียว และมีความจงรักภักดีต่อสามี ดังภาพ 21

ภาพ 21 นางเอก

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

8) นางเปียน หรือนางสองแขน หรืออีท่ายเต้งหรือนางกาข้า เป็นชื่อรูปหนังตะลุงตัวหนึ่ง เป็นตัวนางฝ่ายธรรม รูปร่าง ลักษณะของนางเปียนมีหน้าตาซีเหร่ ร้างใหญ่ หน้าแบน คิ้วหยัก มักมีไผ่บนใบหน้า umpyาวดัดลอนประป่า ก้นงอนเซิด แขนยาวเคลื่อนไหวได้ทั้งสองข้าง ดังภาพ 22

ภาพ 22 นางเปียนหรือนางสองแขน

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

9) ยักษ์ เป็นตัวละครที่มีปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุงแทบทุกเรื่อง ยักษ์จะมีหลายสถานภาพตั้งแต่กษัตริย์ยักษ์ ฤาษียักษ์ เสนายักษ์ ตลอดจนยักษ์ที่อาศัยอยู่ในป่า หาสัตว์ป่าและผลไม้กินเป็นอาหาร ยักษ์มีรูปร่างใหญ่โตน่ากลัว มีเขี้ยวอกโง้งมานอกปาก ถือไม้ตะบองเป็นอาวุธ มีกิริยาทะลึ่งตึงตัง ชอบทำลายระรานผู้อื่นและมีความโลภ อยากได้อะไรก็ต้องได้ โดยไม่คำนึงถึงความถูกผิดหรือบาปกรรม ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ร้ายในเรื่อง แต่ช่วงปลายของเรื่องจะสำนึกตัวกลับตนเป็นคนดี ดังภาพ 23

ภาพ 23 ยักษ์

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

3.2 รูปตัวละครหนังตะลุงตัวตลก

ในหนังตะลุง หรือที่เรียกว่า “รูปกาก” ส่วนใหญ่จะไม่ใส่เสื้อ บางตัวนุ่งโจงกระเบนแค่ว่า บางตัวนุ่งกางเกง และส่วนใหญ่จะมีอาวุธประจำตัว ตัวตลกทุกตัวสามารถขยับมือขยับปากได้ หนึ่งแต่ละคณะจะมีรูปตัวตลกไม่น้อยกว่า 10 ตัว แต่โดยปกติจะใช้แสดงในแต่ละเรื่องแค่ไม่เกิน 6 ตัวเท่านั้น ตัวตลกในหนังตะลุง มีดังนี้

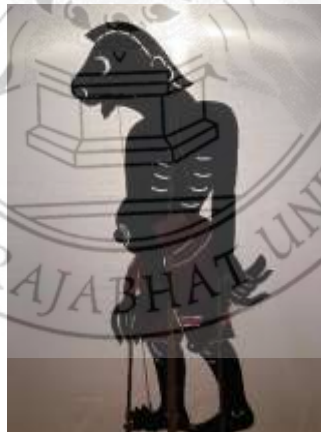
1) ตาเท่ง เอาเค้าโครงมาจากชาวบ้านคนหนึ่งชื่อเท่ง อยู่บ้านคูขุด อำเภอสะทิงพระ จังหวัดสงขลา หนึ่งจวนบ้านคูขุดนำมาดัดรูปตลกเป็นครั้งแรก ต่อมาหนังคณะอื่น ๆ นำไปเลียนแบบ รูปร่างผอมบางสูง ท่อนบนยาวกว่าท่อนล่าง ผิวดำ ปากกว้าง หัวเล็ก ผมงอหยิก ใบหน้าคล้ายนกกระฮ้าง นิ้วมือขวยยาวโตคล้ายอวัยวะเพศผู้ชาย นิ้วชี้กับหัวแม่มือซ้ายงอหยิกเป็นวงเข้าหากัน นุ่งผ้าโจงกระเบนลายตาหมากรุก คาดพุงด้วยผ้าขาวม้า ไม่สวมเสื้อ ที่สะเอวเหน็บมีดอ้ายครก (มีดปลายแหลมด้านจอก้องมีฝัก) ชอบพูดจาโผงผาง ไม่เกรงใจใคร ขู่ม้ากับผู้อื่น ล้อเลียนเก่ง เป็นคู่หูกับตาหนู น้อย ดังภาพ 24

ภาพ 24 ตาเท่ง

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

2) ตาหนูน้อย นำเค้าโครงมาจากคนชื่อ ๆ แกมโง่ ผิวดำ รูปร่างค่อนข้างเตี้ย พุงยานโย้ คอตก ทรงผมคล้ายเส้มน้ำ จมูกปากยื่นออกไป คล้ายกับปากวัว มีเครายาวคล้ายหนวดแพะ ใครพูดเรื่อง วัวเป็นไม่ว่าใจ นุ่งผ้าโสร่งแต่ไม่มีลวดลาย ไม่สวมเสื้อ ถือมีดตะไกรหนีบหมากเป็นอาวุธ พูดเสียงต่ำสั้น เครือตันขึ้นนาสิก ชอบคล้อยตามคนยุ่งส่งเสริม แสดงความเชื่อออกมาเสมอ ดังภาพ 25

ภาพ 25 ตาหนูน้อย

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

3) ตายอดทอง เชื่อกันว่าเป็นชื่อคนจริงชาวจังหวัดพัทลุง รูปร่างอ้วน ผิวดำ พุงย้วย ก้นงอนขึ้นบน ผมหยิกเป็นลอน จมูกยื่น ปากบวมเหมือนปากคนแก่ ไม่มีฟัน หน้าเป็นแผลจนลายคล้าย หน้าจะเข้ ใครพูดถึงเรื่องจะเข้ไม่พอใจ นุ่งผ้าลายโจงกระเบน ไม่สวมเสื้อ เหน็บกริชเป็นอาวุธประจำกาย เป็นคนเจ้าชู้ ปากพูดจาโอ้อวด ใจเสาะ ชี้อวด ชอบชู้หลอก พูดจาเหลวไหล ยกย่องตนเอง บ้ายอชอบอยู่กับนายหรือสาว ที่มีสำนวนชาวบ้านว่า “ยอดทองบ้านาย” ตายอดทองแสดงคู่กับตัวตลกอื่น ๆ ได้หลายตัว เช่น คู่กับตาหล้า คู่กับตาขวัญเมือง คู่กับตาพูนแก้ว คู่กับตาดำบ้า คู่กับตาลูกหมีหรือตาแก้ว กบ หรือคู่กับตาเสมียน ดังภาพ 26

ภาพ 26 ตายอดทอง

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

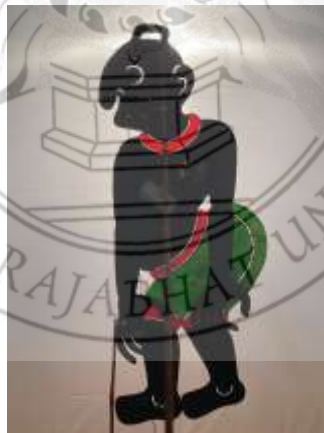
4) ตาขวัญเมือง ไม่มีประวัติความเป็นมา แต่เป็นตัวละครเอกของหนังจันทรแก้ว จังหวัดนครศรีธรรมราช คนในถิ่นนั้นเขาเรียกว่า “ลุงขวัญเมือง” แสดงว่าได้รับการยกย่องจากคนในท้องถิ่นอย่างสูงเหมือนกับเป็นบุคคลผู้หนึ่ง ใบหน้าของขวัญเมืองคล้ายแพะ ดังภาพ 27

ภาพ 27 ตาขวัญเมือง

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5) ผู้ใหญ่พูน น่าจะเลียนแบบมาจากผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่ง รูปร่างสูงใหญ่ จมูกยาว คล้ายตะขอกะเทียมมะพร้าว ศรีษะล้าน มีผมเป็นกระจุกรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตรงกลางกลวง มีพุงโย้ย้อยยาน ตะโพกใหญ่ขวิดขึ้นบน เพื่อนมักจะล้อเลียนว่าบนหัวติดวงถึงตักน้ำ สันหลังเหมือนเขาพับผ้า ดังภาพ 28

ภาพ 28 ผู้ใหญ่พูน

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

6) ตาโถ เอาเค้าโครงมาจากจินบ่าบา ชาวพืงบัว อำเภอสะทิงพระ จังหวัดสงขลา รูปร่าง มีศีรษะค่อนข้างเล็ก ตาโตถลน ปากกว้าง ริมฝีปากล่างเฝ้เข้าใน ส่วนท้องตึง อกใหญ่เป็นรูปโค้ง สวมหมวกมีกระจุกข้างบน นุ่งกางเกงถลกขา ถือมัดบังตอหรือขวานเป็นอาวุธ ชอบร้องรำทำเพลง ซี้ซลาดตาขาว โกรธใครไม่เป็น ถือเอาเรื่องกินเป็นเรื่องใหญ่ ใครจะพูดเรื่องอะไรก็ตาม ตาโถจะซักเรื่องที่พูดวกเข้าหาเรื่องกินเสมอ ดังภาพ 29

ภาพ 29 ตาโถ

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

7) ตาแก้วบหรือตาลูกหมี เป็นตัวตลกเอกของหนังจังหวัดนครศรีธรรมราช รูปร่าง อ้วน ปากกว้างคล้ายกบ ชอบสนุกสนาน พูดจาไม่ขัด หัวเราะเก่ง ชอบพูดคำศัพท์ที่ผิด ๆ เช่น อาเจียน มะขาม (รากมะขาม) ข้าวหนาว (ข้าวเย็น) ชอบร้องบทกลอนแต่ขาดสัมผัส มีเพื่อนคู่หูคือตายอดทอง ดังภาพ 30

ภาพ 30 ตาแก้วบหรือตาลูกหมี

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุปตัวหนังตะลุง มี 2 ประเภท ซึ่งประกอบไปด้วย ประเภทที่ 1 เรียกว่า รูปตัวละครหนังตะลุงตัวสำคัญ ได้แก่ ฤๅษี พระอิศวร ปราชญ์หน้าบท เจ้าเมืองหรือพระราชา นางเมือง พระเอก นางเปียน และยักษ์ ส่วนประเภทที่ 2 เรียกว่า รูปตัวละครหนังตะลุงตัวตลก ตัวอย่างเช่น ตาแห่ง ตาหนู่นัย ตายอดทอง ตาขวัญเมือง ตาผู้ใหญ่พูน ตาโถ ตาแก้วบหรือตาลูกหมี เป็นต้น

4. เครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า เครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกอบการแสดงหนังตะลุง ประกอบด้วย 5 ชิ้น ได้แก่ 1) ทับ 2) กลองตุก 3) ฉิ่ง 4) โหม่ง และ 5) ปี่ ซึ่งปัจจุบันอาจจะมีการผสมผสานเครื่องดนตรีพื้นบ้านเข้ากับเครื่องดนตรีสากลเพื่อให้เกิดความไพเราะและทันสมัยขึ้น โดยเครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง มีลักษณะดังนี้ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่, 2564; จังหวัดพัทลุง, 2556; วิมล คำศรี, 2547)

4.1 ทับ

เป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะและท่วงทำนองที่สำคัญที่สุด ผู้บรรเลงดนตรีชิ้นอื่นต้องคอยฟังจังหวะยกย้ายตามเพลงทับ ที่นิยมใช้มีถึง 12 เพลง คือ เพลงเดิน เพลงถอยหลังเข้าคลอง เพลงเดินยักษ์ เพลงสามหมู่ เพลงนาถกลายออกจากวัง เพลงนางเดินป่า เพลงสร่งน้ำ เพลงเจ้าเมือง ออกสั่งการ เพลงชุมพล เพลงยกพล เพลงยักษ์ และเพลงกลับวัง ซึ่งทับหนังตะลุงจะมี 2 ใบ ใบหนึ่งเสียงเล็กแหลมเรียกว่า “หน่วยฉับ” ส่วนอีกใบหนึ่งเรียกว่า “หน่วยเทิง” โดยทับหน่วยฉับเป็นตัวยืน ทับหน่วยเทิง เป็นตัวเสริม ทั้ง 2 ใบจะใช้ฝ่ามือผูกมัดให้ติดกัน สามารถใช้สองมือตีได้ดังภาพ 31

ภาพ 31 ทับ

ที่มา: สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลงฯ, 2561

4.2 กลองตุก

เป็นกลองทัดขนาดเล็ก 1 ใบ ทำหน้าที่เสริมเน้นจังหวะและล้อเสียงทับ ดังภาพ 32

ภาพ 32 กลองตุก

ที่มา: สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลงฯ, 2561

4.3 ฉิ่ง

เป็นการหล่อด้วยโลหะหนา รูปฟลาซี มีรูตรงกลางสำหรับร้อยเชือก สำหรับถือ มี 2 อัน เรียกว่า 1 คู่ เป็นเครื่องตีเสริมแต่งและเน้นจังหวะซึ่งการตีจะแตกต่างกับการตีฉิ่งในการกำกับจังหวะของดนตรีไทย ดังภาพ 33

ภาพ 33 ฉิ่ง

ที่มา: สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลงฯ, 2561

4.4 โหม่ง

เป็นเครื่องกำกับการขับทของนายหนัง โหม่งมี 2 ใบ ร้อยเชือกแขวนไว้ในรางไม้ ห่างกันประมาณ 2 นิ้ว เรียกว่า “รางโหม่ง” ใบที่ใช้ตีเป็นเหล็กมีเสียงแหลมเรียกว่า “หน่วยจี” อีกใบหนึ่งเสียงทุ้ม เรียกว่า “หน่วยทุ้ม” ในอดีตใช้โหม่งรางหรือโหม่งลูกฟาก ทำด้วยเหล็กหนาประมาณ 0.4 เซนติเมตร ยาว 10 นิ้ว กว้าง 4 นิ้ว อัดส่วนกลางให้เป็นปุ่มสำหรับตี ส่วนโหม่งหล่อใช้กันมาประมาณ 60 ปี หล่อด้วยทองสำริดรูปลักษณะเหมือนฆ้องวง การซื้อโหม่งต้องเลือกซื้อที่เข้ากับเสียงของนายหนัง อาจชุบได้ปุ่มหรือพอกชั้นอุดด้านใน ให้มีเสียงกลมกลืนกับเสียงของนายหนัง ไม้ตีโหม่งใช้อันเดียว ปลายข้างหนึ่งพันด้วยผ้าหรือสวมยาง ทำให้โหม่งมีเสียงนุ่มนวล ดังภาพ 34

ภาพ 34 โหม่ง

ที่มา: สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลงฯ, 2561

4.5 ปี่หนังตะลุง

จะใช้ปี่นอกบรรเลงเพลงต่าง ๆ ถู้อเอาเพลงพัดชาเป็นเพลงครู ประกอบด้วยเพลงไทยเดิมอื่น ๆ ได้แก่ เพลงสาวสมเด็จ เชมรปี่แก้ว เชมรปากท่อ ชะนีกันแสง พม่ารำขวาน พม่าแทงกบ สุดสงวน เชมรพวงลาวดวงเดือน เพลงลูกทุ่งหลายเพลง โดยอาศัยทำนองเพลงไทยเดิม คนเป่าปี่ก็เล่นได้ดี แม้เพลงไทยสากลที่กำลังฮิต ปี่ ก็สามารถเล่นได้ โดยไม่รู้ตัวโน้ตเลย บางคนอาจจะจะมีซอฮู้ ซอด้วง ประกอบปี่ ทำให้เสียงปี่ไม่เล็ดแหลมเกินไปชวนฟังยิ่งขึ้น ปี่ ซอ สามารถยกย้ายจังหวะให้ช้าลงหรือเร็วขึ้นตามจังหวะทับได้อย่างกลมกลืนและลงตัว ดังภาพ 35

ภาพ 35 ปี่

ที่มา: สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลงฯ, 2561

กล่าวโดยสรุปเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงหนังตะลุงในอดีต ประกอบด้วย โหม่ง ฉิ่ง กลอง ทับ และปี่ เป็นส่วนสำคัญในการแสดงหนังตะลุง ส่วนปัจจุบันเมื่อมีวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้การใช้เครื่องดนตรีในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป โดยนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาใช้ในการแสดง อาทิเช่น กีตาร์ กลองชุด เบส และคีย์บอร์ด มาผสมผสานทำให้น่าฟังมากขึ้น มีความไพเราะ และทันสมัย

5. ขนบนิยมในการแสดงหนังตะลุง

วิมล คำศรี (2549) ได้กล่าวถึงขนบนิยมในการแสดงหนังตะลุงไว้ว่า หนังตะลุงส่วนใหญ่จะยึดขนบนิยมในการแสดงคล้ายคลึงกัน อาจจะแตกต่างกันในบางรายละเอียด แต่ก็มีขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยกัน 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตั้งเครื่องเบิกโรง 2) โหมโรง 3) ออกฤๅษี 4) ออกรูปละ 5) การเซ็ดพระอิศวรทรงโค 6) ออกรูปปรายหน้าบท 7) ออกรูปบอกเรื่อง 8) เกี่ยวจ้อ 9) ตั้งเมือง และ 10) แสดงเรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ตั้งเครื่องเบิกโรง

การตั้งเครื่องเบิกโรง เป็นขนบนิยมลำดับแรกในการแสดงหนังตะลุงและมีความสำคัญยิ่งที่หนังตะลุงทุกคณะจะต้องยึดปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งเป็นการทำพิธีเอาฤกษ์เพื่อขอที่ตั้งโรงและปิดเป่าเสนียดจัญไร เริ่มโดยมีคณะหนังขึ้นโรงแล้วนายหนังจะตีกลองนำเอาฤกษ์ ลูกคู่บรรเลงเพลงเซ็ดขึ้นนี้เรียกว่า ตั้งเครื่อง จากนั้นนายแผงจะแก้แผงรูปจัดวางรูปให้เป็นระเบียบ ฝ่ายนายหนังจะทำพิธีเบิกโรง โดยเอาเครื่องเบิกโรงที่เจ้าภาพจัดให้ คือ ถ้าเป็นงานทั่ว ๆ ไป ใช้หมากพลู 9 คำ เทียน 1 เล่ม ถ้าเป็นงานอပ်มงคลเพิ่มเสื่อ 1 ผืน หมอน 1 ใบ หมอนน้ำมนต์ 1 ใบ ถ้าเป็นงานแก้บน ใช้เทียน 1 เล่ม และเพิ่มดอกไม้ ข้าวสาร และด้ายดิบ และทุกงานต้องมีเงินเบิกโรงจำนวนหนึ่งแล้วแต่นายหนังจะกำหนด เช่น 9 บาทบ้าง 12 บาทบ้าง แต่ในปัจจุบันนิยม 99 บาท หรือ 112 บาท มาวางไว้หน้าหยวก ร้องชุมชุมครุเสร็จเอารูปฤๅษี รูปปรายหน้าบท และรูปเจ้าเมืองปักไว้ที่หยวก ร้องเชิญครุหมอนหนึ่งให้มาคุ้มครองขอที่ตั้งโรงจากพระภูมิและนางธรณี แล้วเสกหมาก 3 คำ ชัดทับ 1 คำ บางคณะก็เสียบไม้ที่ไม่เซ็ดฤๅษี 1 คำ และที่ไม่เซ็ดมืออ้ายเท่ง อ้ายหนู้ย รูปละ 1 คำ เพื่อเป็นการกันเสนียดจัญไรและบูชาครู จบแล้วลูกคู่บรรเลงดนตรีโหมโรง การตั้งเครื่องเบิกโรงปรากฏดังภาพ 36

ภาพ 36 การตั้งเครื่องเป็กโรง
ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5.2 โหมโรง

การโหมโรงเป็นการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ เพื่อเรียกคนดูและให้นายหนังได้เตรียมพร้อม การบรรเลงเพลงโหมโรงเดิมที่เล่ากันว่าใช้ เพลงทับ คือ ใช้ทับเป็นตัวยืมและเดินจังหวะทำนองต่าง ๆ กันไป ดนตรีชิ้นอื่น ๆ บรรเลงตามทับทั้งสิ้น เพลงที่บรรเลงมี 12 เพลง คือ เพลงเดิน เพลงถอยหลังเข้าคลอง เพลงยักซ์ เพลงสามหมู่ เพลงนาดกลายเข้าวัง เพลงนางเดินป่า เพลงสร่งน้ำ เพลงเจ้าเมืองออกสั่งราชการ เพลงชุมพล เพลงยกพล เพลงยักซ์จับสัตว์ และเพลงกลับวัง ครั้นภายหลังหันมานิยมโหมโรงด้วยเพลงปี่ คือ ใช้ปี่เดินทำนองเป็นหลัก เพลงที่ใช้เป็นเพลงไทยเดิมถ้าบรรเลงอย่างสมบูรณ์ต้องให้ได้ 12 เพลง ได้แก่ เพลงพัดชา เพลงเป็นพื้นกลางสมเด็จ เพลงเขมรปี่แก้ว เพลงเขมรปากท่อ เพลงจีนเส เพลงลาวดาวเดือน เพลงชายคลั่ง เพลงสุดสงวน เพลงนางครวญ เพลงสะบัดสะบั้ง เพลงเขมรพวง และเพลงชะนีร้องไห้ หนึ่งบางครั้งบรรเลงเพลงต่างไปจากนี้บ้าง แต่ต้องครบ 12 เพลง สำหรับปัจจุบันการโหมโรงนิยมเริ่มด้วยเพลงปี่โดยบรรเลงเพลงพัดชา ซึ่งถือว่าเป็นเพลงครู ครั้นจบแล้วก็มักเล่นเพลงลูกทุ่งกัน การโหมโรงปรากฏดังภาพ 37

ภาพ 37 การโหมโรง
ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5.3 ออกฤๅษี

รูปฤๅษีเป็นรูปครุของหนังตะลุง หนังตะลุงทุกคณะจึงต้องมีรูปฤๅษีเป็นรูปครุประจำคณะของตน และเชื่อว่าเป็นรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยป้องกันคุ้มครองภัยอันตรายต่าง ๆ ถือเป็นการเล่นเพื่อคารวะครูและปัดเป่าเสนียดจัญไร โดยขออำนาจจากพระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์และเทวดาอื่น ๆ และบางหนังยังขออำนาจจากพระรัตนตรัยด้วย การออกรูปฤๅษีถือเป็นศิลปะชั้นสูงของการเชิดหนัง ในขั้นตอนนี้จะมีลีลาเครื่องขรมและดูสง่างามสมกับเป็นรูปศักดิ์สิทธิ์ การออกฤๅษีปรากฏดังภาพ 38

ภาพ 38 การออกฤๅษี
ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5.4 ออกรูปฉะ

คำว่า ฉะ คือ สู้รบ ออกรูปฉะเป็นการออกรูปพระรามกับทศกัณฐ์ต่อสู้กัน วิธีเล่นใช้ทำนองพากย์คล้ายหนังใหญ่ ในปัจจุบันหนังตะลุงเลิกเล่นชุดนี้ไปนานแล้ว การออกรูปฉะปรากฏดังภาพ 39

ภาพ 39 การออกรูปฉะ

ที่มา: ช่อง Youtube: SORASAK MUKDARAT, 2556

5.5 การขีดพระอิศวรทรงโค

เนื่องพระอิศวรทรงโคอุสุภราชมีความสัมพันธ์กับศิลปะการแสดงหนังตะลุง ซึ่งการออกรูปโคหรือรูปพระอิศวรก็เพื่อเป็นการบูชาพระอิศวร ซึ่งถือว่าเป็นเทพเจ้าแห่งความบันเทิง การขีดรูปพระอิศวรจึงถือศิลปะขั้นสูงของการขีดรูปหนังตะลุง นายหนังมักอวดลีลาการขีดรูปพระอิศวรอย่างสุดฝีมือ การขีดพระอิศวรทรงโคปรากฏดังภาพ 40

ภาพ 40 การเซตพระอิศวรทรงโค

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5.6 ออกรูปปรายหน้าบท

รูปปรายหน้าบทเป็นรูปผู้ชายถือดอกบัวบ้าง ถือธงชาติบ้าง โดยถือว่ารูปปรายหน้าบทเป็นตัวแทนของนายหนังใช้เล่นไหว้ครู ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และไหว้ผู้ที่นายหนังเคารพนับถือตลอดทั้งใช้ร้องกลอนปรารภฝากเนื้อฝากตัวต่อท่านผู้ชมด้วย การออกรูปปรายหน้าบทปรากฏดังภาพ 41

ภาพ 41 ออกรูปปรายหน้าบท

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5.7 ออกรูปบอกเรื่อง

รูปบอกเรื่องเป็นรูปตลก หนึ่งส่วนใหญ่ใช้รูปขวัญเมืองเล่นเพื่อเป็นตัวแทนของนายหนัง แต่หนังบางคณะใช้รูปตัวตลกอื่นก็มี ไม่มีการร้องกลอน แต่มีพูดเป้าหมายของการออกรูปนี้เพื่อบอกเล่ากับท่านผู้ชมถึงเรื่องนิยายที่หนังจะหยิบยกขึ้นแสดงในคืนนั้น การออกรูปบอกเรื่องปรากฏดังภาพ 42

ภาพ 42 ออกรูปบอกเรื่อง
ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5.8 เกี้ยวจ้อ

เป็นการร้องกลอนสั้น ๆ ก่อนตั้งนามเมืองเพื่อเป็นคติสอนใจแก่ผู้ชมหรือเป็นกลอนพรรณนาธรรมชาติและความในใจ กลอนร้องนี้หนังจะแต่งไว้ก่อนจึงมักมีความคมคาย การเกี้ยวจ้อดังภาพ 43

ภาพ 43 การเกี่ยวจอ

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5.9 ตั้งเมือง

เป็นการออกรูปกษัตริย์ โดยสมมติขึ้นเป็นเมือง ๆ หนึ่ง จากนั้นจึงดำเนินเหตุการณ์ไปตามเรื่องที่กำหนดไว้ การตั้งเมืองปรากฏดังภาพ 44

ภาพ 44 การตั้งเมือง

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

5.10 แสดงเรื่อง

เป็นการแสดงเรื่องต่าง ๆ ตามที่นายหนังกำหนดไว้ การแสดงเรื่องปรากฏดังภาพ 45

ภาพ 45 การแสดงเรื่อง

ที่มา: บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุปขนบนิยมในการแสดงหนังตะลุง ส่วนใหญ่แล้วจะมีขั้นตอนในการลำดับ ตั้งแต่คณะหนังไปถึงจนกระทั่งทำการแสดงแล้วเสร็จ 10 ขั้นตอนด้วยกัน ได้แก่ 1) ตั้งเครื่องเบิกโรง เป็นขนบนิยมลำดับแรกในการแสดงหนังตะลุงและมีความสำคัญยิ่งที่หนังตะลุงทุกคณะจะต้องยึดปฏิบัติสืบทอดกันมา ซึ่งเป็นการทำพิธีเอาฤกษ์เพื่อขอที่ตั้งโรงและปิดป่าเสนียดจัญไร 2) โหมโรง การโหมโรงเป็นการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ เพื่อเรียกคนดูและให้นายหนังได้เตรียมพร้อม 3) ออกฤกษ์ ถือเป็นการเล่นเพื่อคารวะครูและปิดป่าเสนียดจัญไร 4) ออกรูปณะ เป็นการออกรูปพระรามกับทศกัณฐ์ ต่อสู้กัน 5) การเชิดพระอิศวรทรงโค เป็นศิลปะชั้นสูงของการเชิดรูปหนังตะลุง นายหนังมักอวดลีลาการเชิดรูปพระอิศวรอย่างสุดฝีมือ 6) ออกรูปปรายหน้าบท เป็นตัวแทนของนายหนัง ใช้เล่นไหว้ครู ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และไหว้ผู้ที่นายหนังเคารพนับถือตลอด ทั้งใช้ร้องกลอนปรารภฝากเนื้อฝากตัวต่อท่านผู้ชมด้วย 7) ออกรูปบอกเรื่อง เป็นการบอกว่าคืนนี้คณะหนังตะลุงจะทำการแสดงนิยายอะไร ส่วนใหญ่จะใช้รูปขวัญเมืองเป็นตัวบอกเรื่อง 8) เกี่ยวจ้อ เป็นการร้องกลอนที่มีลักษณะคมคายเพื่อเป็นคติแก่ผู้ชม 9) ตั้งเมือง เป็นการตั้งเมือง ๆ หนึ่งขึ้นมา เพื่อจะได้ลำดับเหตุการณ์ต่อไปในนิยาย และ 10) แสดงเรื่อง เป็นการแสดงตามเรื่องที่คณะหนังตะลุงเตรียมไว้

6. กระบวนการศึกษาหนังสือ

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่ากระบวนการการศึกษาหนังสือสามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กระบวนการศึกษาแบบพึ่งพาตนเองเป็นหลัก 2) กระบวนการศึกษาแบบรู้จักเข้าหาครู และ 3) กระบวนการศึกษาแบบแสวงหาผู้รู้ช่วยแนะนำ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (อรทัย พรหมเทพ และคณะ, 2560: 630-632)

6.1 กระบวนการศึกษาแบบพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

เป็นกระบวนการศึกษาหนังสือระดับบุคคล มี 15 วิธีการ ประกอบไปด้วย การเรียนรู้โดยการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การเรียนรู้โดยการศึกษาดูด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการสังเกต การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการคิดต่าง การเรียนรู้แบบครูพักลักจำ การเรียนรู้จากการซักถามผู้รู้ การเรียนรู้จากการฝึกฝน การเรียนรู้จากการอ่านตำราหรือสื่อสิ่งพิมพ์ การเรียนรู้จากการวิเคราะห์ข้อมูล การเรียนรู้ในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ การเรียนรู้จากสื่อมัลติมีเดีย การถ่ายทอดความรู้โดยการเป็นวิทยากรทั้งในและนอกประเทศ และการถ่ายทอดความรู้โดยผ่านสื่อออนไลน์

6.2 กระบวนการศึกษาแบบรู้จักเข้าหาครู

เป็นกระบวนการศึกษาหนังสือระดับกลุ่ม มีทั้งหมด 10 วิธีการ ประกอบด้วยการเรียนรู้จากผลการประเมินของครูผู้ถ่ายทอด การเรียนรู้จากการเป็นผู้ติดตาม การเรียนรู้จากการสอนของคนใกล้ชิดในครอบครัว การเรียนรู้จากการสอนของครูบาอาจารย์ การเรียนรู้จากการสอนของพระที่วัด การเรียนรู้จากคำบอกเล่าของผู้สูงวัย การถ่ายทอดความรู้โดยการสอนจากศิลปินแห่งชาติ การถ่ายทอดความรู้โดยการสอนคนใกล้ชิด การถ่ายทอดความรู้ภายในกลุ่มเล็ก ๆ แบบไม่เป็นทางการ และการถ่ายทอดความรู้โดยการสอนในชุมชน

6.3 กระบวนการศึกษาแบบแสวงหาผู้รู้ช่วยแนะนำ

เป็นกระบวนการศึกษาหนังสือระดับหน่วยงาน มีทั้งหมด 6 วิธีการ ประกอบด้วยการเรียนรู้จากการเข้าร่วมเครือข่ายที่เป็นทางการ การถ่ายทอดความรู้โดยการจัด โครงการ การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดศูนย์การเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้โดยการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดการสอนในระบบโรงเรียน และการถ่ายทอดความรู้ผ่านเครือข่ายองค์กรที่เป็นทางการ

กล่าวโดยสรุปกระบวนการศึกษาหนังสือประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กระบวนการศึกษาแบบพึ่งพาตนเองเป็นหลัก กล่าวคือเป็นกระบวนการศึกษาหนังสือระดับบุคคล มีวิธีการอย่างเช่น การเรียนรู้โดยการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การเรียนรู้โดยการศึกษาดูด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการสังเกต เป็นต้น ส่วนกระบวนการศึกษาแบบรู้จักเข้าหาครู เป็นกระบวนการศึกษาหนังสือระดับกลุ่ม มีวิธีการอย่างเช่น การเรียนรู้จากผลการประเมินของครูผู้ถ่ายทอด การเรียนรู้

จากการสอนของครูบาอาจารย์ การเรียนรู้จากคำบอกเล่าของผู้สูงวัย เป็นต้น และกระบวนการศึกษาแบบแสวงหาผู้รู้ช่วยแนะนำ คือ กระบวนการศึกษาหนังตะลุงระดับหน่วยงาน มีทั้งวิธีการอย่างเช่น การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดโครงการ การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดศูนย์การเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดการสอนในระบบโรงเรียน เป็นต้น

7. เส้นทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพการแสดงหนังตะลุง

วิมล คำศรี (2549) ได้กล่าวไว้ว่า เส้นทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของศิลปินหนังตะลุง มีปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน และ 2) ปัจจัยภายนอก โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1 ปัจจัยภายใน

เป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของศิลปินหนังตะลุง ประกอบด้วย 9 ปัจจัย ได้แก่ 1) มีวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมและสง่างาม 2) มีจิตวิญญาณศิลปินในสายเลือดและมีความมุ่งมั่นศรัทธาในวิชาชีพ 3) มีความเชื่อมั่นและยึดมั่นในตัวครูอาจารย์ 4) มีความสามารถทั้งเชิงศาสตร์หรือเชิงศิลป์ 5) มีความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา 6) มีภูมิปัญญาและชั้นเชิงในการแสดงหนังตะลุง 7) มีภูมิปัญญาในการบูรณาการศาสตร์ 8) มีภาพลักษณ์ของการเป็นศิลปิน และ 9) มีภาวะผู้นำและบริหารจัดการที่ดี โดยอธิบายได้ดังนี้

1) มีวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมและสง่างาม ทั้งส่วนที่ปฏิบัติต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อศิษย์ และศิลปินด้วยกัน ทั้งร่วมรุ่น รุ่นก่อน และรุ่นหลัง วัตรปฏิบัติต่อผู้แตงนิยายหนังตะลุง ต่อเจ้าภาพผู้ชมและผู้มีคุณูปการ

2) มีจิตวิญญาณศิลปินในสายเลือดและมีความมุ่งมั่นศรัทธาในวิชาชีพ การมีจิตวิญญาณศิลปินในสายเลือด ผนวกกับความมุ่งมั่นใฝ่ใจอย่างจริงจังและจริงใจตั้งแต่วัยเยาว์เป็นเหตุปัจจัยและบริบทสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จด้านศิลปิน ความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพศิลปินเกิดขึ้นได้โดยไม่ยาก

3) มีความเชื่อมั่นและยึดมั่นในตัวครูอาจารย์ การยึดมั่นตามแบบครู โดยเฉพาะครูโดยสายเลือด สามารถอนุรักษ์แบบฉบับครูอันเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้อยาวนาน ซึ่งเป็นมรดกที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งทางวัฒนธรรม และเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งซึ่งส่งผลให้ศิลปินหนังตะลุงมีชื่อเสียงโด่งดัง

4) มีความสามารถทั้งเชิงศาสตร์หรือเชิงศิลป์ การเป็นศิลปินด้วยใจรัก แล้วสนใจใฝ่รู้ และนำเอาวิถีชีวิตตามสภาพแวดล้อมของชุมชนมาเป็นองค์ประกอบในการสร้างสรรค์งานศิลปะการแสดงหนังตะลุงได้อย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตของผู้ชม ย่อมนำความสำเร็จและความอัมเอบในอรรถรสแห่งศิลปะ มาให้ทั้งผู้สร้างสรรค์ศิลปะและผู้เสพศิลปะเพื่อศิลปะอย่างทรงคุณค่าและมีความหมาย

5) มีความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา การสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาวิทยาการ การได้สัมผัสชุมชน และสังคมหลากหลาย และรู้จักใช้ประสบการณ์จากแต่ละชุมชนและสังคมมาพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานของตนอย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การมีความสนใจในวิถีชีวิตของเพื่อนบ้าน รักพวกรักพ้อง สนใจในงานศิลปะหนังตะลุง

6) มีภูมิปัญญาและชั้นเชิงในการแสดงหนังตะลุง ศิลปินหนังตะลุงจะเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมจะต้องมีปัจจัยผสมผสานกันหลายองค์ประกอบทั้งที่เป็นบุคลิกส่วนตัว และความสามารถเชิงศิลปะ โดยความสามารถในเชิงศิลปะการแสดงนั้นหากหนังใดแสดงเป็นที่ยอมรับกันของนักเลงหนังตะลุง ก็จะเป็นที่ยอมรับชื่นชอบของผู้ชม

7) มีภูมิปัญญาในการบูรณาการศาสตร์ เป็นที่ยอมรับว่าการแสดงหนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงที่สามารถบูรณาการได้รอบด้าน ทั้งการเชิดรูป การขับบทกลอน การเล่นมุกตลก มีทั้งสาระและความบันเทิงที่หลากหลาย และมีเอกลักษณ์ของแต่ละคน

8) มีภาพลักษณ์ของการเป็นศิลปิน การเป็นศิลปินที่ยิ่งใหญ่ได้ เป็นที่พึงพาของศิษยานุศิษย์และประชาคมได้นั้น นอกจากเชี่ยวชาญในวิชาชีพแล้ว ยังจำเป็นต้องมีปัจเจกลักษณ์ล้วนเป็นคุณ มาเป็นบริบทเสริมบารมีอีกมากมาย

9) มีภาวะผู้นำและบริหารจัดการที่ดี หนังตะลุงคณะหนึ่ง ๆ นายหนังและลูกคู่ทุกคนจะอยู่กันอย่างมีความสุข เพราะนายโรงเป็นคนนักเลง คือ มีความยุติธรรม ไม่หยาบ ไม่โกง ใจดี เป็นที่พึงพาได้ จึงอยู่กันได้และอยากไปไหนด้วยความสบายใจ ไร้ความวิตกกังวล

7.2 ปัจจัยภายนอก

เป็นสิ่งที่มิพลั้งอำนาจส่งผลให้ศิลปินหนังตะลุงก้าวสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) วัด ภิภุ หรือสถาบันศาสนา 2) องค์การภาครัฐ 3) องค์การเอกชน และ 4) นักจัดรายการและปัจเจกชนผู้สนใจ โดยอธิบายได้ดังนี้

1) วัด ภิภุ หรือสถาบันศาสนา วัดและชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนา สืบทอดศิลปิน และมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมหนังตะลุงก้าวสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ ซึ่งภาพลักษณ์แห่งการส่งเสริมมีองค์ประกอบ 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) สร้างสรรค์ ศิลปินหนังตะลุง 2) สร้างงาน สร้างเวที และสร้างสนาม และ 3) ส่งเสริมและเผยแพร่ผลงาน โดยอธิบายได้ดังนี้

3.1) สร้างสรรค์ ศิลปินหนังตะลุง ด้วยวิธีการใช้วัดเป็นส่วนกลางให้การศึกษา ฝึกหัด ส่งเสริม เพิ่มพูนทักษะเรื่องกาพย์กลอนหนังตะลุง วัดจึงเป็นส่วนรวมของศิลปินหรือผู้สนใจการแสดงหนังตะลุง

1.2) สร้างงาน สร้างเวที และสร้างสนาม ให้ศิลปินหนังตะลุงได้มีโอกาสในการแสดงความสามารถ เช่น การจัดประเพณีเทศกาลต่าง ๆ ขึ้นในวัด แล้วเปิดโอกาสให้ศิลปินหนังตะลุงได้มีการแสดงในงาน ทั้งในลักษณะของการมีค่าตอบแทนและการกุศล แล้วแต่กรณี

1.3) ส่งเสริมและเผยแพร่ผลงาน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกล่าวแสดงความชื่นชมในผลงานศิลปินหนังตะลุงให้เป็นที่ทราบของประชาชนทั่วไป เปิดโอกาสให้ศิลปินหนังตะลุงได้แสดงความสามารถต่อหน้าสาธารณชน การบันทึกเสียงแล้วเปิดให้ประชาชนได้ฟังในเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น

2) องค์การภาครัฐ องค์การของรัฐส่วนกลางที่ดูแลศิลปินพื้นบ้านอย่างใกล้ชิดตามองค์การในปัจจุบัน คือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์การระดับกรมในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ส่วนองค์การของรัฐในส่วนภูมิภาคซึ่งสนับสนุนส่งเสริมศิลปินหนังตะลุง ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา เป็นต้น

3) องค์การเอกชน ในสภาวะการณ์ปัจจุบันองค์การเอกชนเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นชมรม มูลนิธิ สมาคม เป็นต้น รัฐเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนเหล่านี้ได้มีบทบาทและส่วนสำคัญในการอุปถัมภ์คำชูและส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านทุกประเภท อย่างเช่น เมืองนครศรีธรรมราชมีองค์การเอกชนมากมาย รวมทั้งที่เป็นของศิลปินเองด้วย หากศิลปินพื้นบ้านได้รับการอุปถัมภ์คำชูเพียงคณะละหนึ่งองค์การเอกชน ศิลปินก็จะมีพลังสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมาบริการสังคมได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง

4) นักจัดรายการและปัจเจกชนผู้สนใจ นักจัดรายการที่เคยอุปถัมภ์คำชูศิลปินพื้นบ้าน ซึ่งบรรดานักศิลปินพื้นบ้านต่างรู้จักกันดี บุคคลเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมให้ศิลปินพื้นบ้านได้สร้างสรรค์ผลงานบริการชุมชนทั้งสิ้น รวมไปถึง บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ก็หันมาสนใจศิลปินพื้นบ้านและให้การสนับสนุนส่งเสริมศิลปินพื้นบ้านในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าแต่ก่อน

กล่าวโดยสรุปเส้นทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของศิลปินหนังตะลุง มีปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน เป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของศิลปินหนังตะลุง ประกอบด้วย 9 ปัจจัย ได้แก่ มีวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมและสง่างาม มีจิตวิญญาณศิลปินในสายเลือดและมีความมุ่งมั่นศรัทธาในวิชาชีพ มีความเชื่อมั่นและยึดมั่นในตัวครูอาจารย์ มีความสามารถทั้งเชิงศาสตร์หรือเชิงศิลป์ มีความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา มีภูมิปัญญาและขั้นเชิงในการแสดงหนังตะลุง มีภูมิปัญญาในการบูรณาการศาสตร์ มีภาพลักษณ์ของการเป็นศิลปิน และมีภาวะผู้นำและบริหารจัดการที่ดี และ 2) ปัจจัยภายนอก เป็นสิ่งที่มีพลังอำนาจส่งเสริมให้ศิลปินหนังตะลุงก้าวสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ วัด ภิภุ หรือสถาบันศาสนา องค์การภาครัฐ องค์การเอกชน และนักจัดรายการและปัจเจกชนผู้สนใจ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตาราง 14

ตาราง 14 เส้นทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพการแสดงหนังตะลุง

เส้นทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพการแสดงหนังตะลุง	
ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
1) มีวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมและสง่างาม	1) วัด ภิภษุ หรือสถาบันศาสนา
2) มีจิตวิญญาณศิลปินในสายเลือดและมีความมุ่งมั่นศรัทธาในวิชาชีพ	1.1) สร้างสรรค์ ศิลปินหนังตะลุง 1.2) สร้างงาน สร้างเวที สร้างสนาม
3) มีความเชื่อมั่นและยึดมั่นในตัวครูอาจารย์	1.3) ส่งเสริมและเผยแพร่ผลงาน
4) มีความสามารถทั้งเชิงศาสตร์หรือเชิงศิลป์	2) องค์การภาครัฐ
5) มีความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา	3) องค์การเอกชน
6) มีภูมิปัญญาและชั้นเชิงในการแสดงหนังตะลุง	4) นักจัดรายการและปัจเจกชนผู้สนใจ
7) มีภูมิปัญญาในการบูรณาการศาสตร์	
8) มีภาพลักษณ์ของการเป็นศิลปิน	
9) มีภาวะผู้นำและบริหารจัดการที่ดี	

ที่มา: สังเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย

หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายใต้ปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) ที่มาของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น 2) ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น 3) เนื้อหาประกอบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น และ 4) ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ที่มาของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีที่มาที่สำคัญ เนื่องจากว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นการแสดงหนังตะลุงมีความนิยมลดน้อยลง สืบเนื่องมาจาก คนรุ่นใหม่ได้รับอิทธิพลจากประเทศฝั่งตะวันตกทำให้หลงใหลกับวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ อีกทั้งการเรียนรู้หนังตะลุงในยุคปัจจุบันยังมีแหล่งเรียนรู้ที่ไม่ชัดเจน หากคนที่จะศึกษาเรียนรู้หนังตะลุงเป็นเพียงแค่ผู้ที่สนใจหรือเป็นทายาทของผู้แสดงหนังตะลุง ด้วยสาเหตุเหล่านี้ ทำให้เกิดปัญหาที่ว่า หนังตะลุงในภาคใต้มีความนิยมลดน้อยลงทุกขณะ

ทั้งนี้ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ได้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2560 มีการบรรจุวิชาเพิ่มเติมเมืองสงขลาไว้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ความรู้เกี่ยวกับบริบทของเมืองสงขลาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้ถึงมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการแสดงของเมืองสงขลา ที่พบว่า ศิลปะการแสดงมีหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นมโนราห์ หนังตะลุง ลิเกฮูลู เป็นต้น ซึ่งการศึกษาตามผลคาดหวังของวิชาเพิ่มเติมเมืองสงขลา ยังไม่ครอบคลุมทางด้านทักษะปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มทักษะปฏิบัติให้กับนักเรียนที่เรียนรู้ในเรื่องของหนังตะลุง เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดทักษะการแสดงหนังตะลุง จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และรักษาไว้ซึ่งศิลปะและวัฒนธรรมทางด้านการแสดงภาคใต้

สาเหตุที่จะต้องศึกษาหนังตะลุงในภาคใต้ นั้น เนื่องจากว่า สภาพปัญหาของการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบันมีความนิยมลดน้อยถอยลง ด้วยเพราะมีสาเหตุดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเป็นการดีหากนักเรียนได้เรียนรู้หนังตะลุงเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี ทั้งยังเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปะการแสดงหนังตะลุง แนวทางหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งด้านองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติ และเกิดเจตคติที่ดีได้ โดยที่ใช้ชั่วโมงเรียนนอกเหนือจากชั่วโมงเรียนในรายวิชาเพิ่มเติมเมืองสงขลา จากหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม คือ การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เพราะ หลักสูตรฝึกอบรม เป็นเพียงหลักสูตรระยะสั้นที่จะเป็นการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเฉพาะเรื่อง ทำให้ผู้ที่สนใจที่จะเข้ารับการฝึกอบรมหลังฝึกอบรมแล้ว จะเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี จึงเป็นที่มาที่ไปว่า ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนักเรียนที่มีความสนใจเกี่ยวกับหนึ่งตะลุง ได้เรียนรู้เพิ่มเติม เป็นการพัฒนาความรู้ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะปฏิบัติ และด้านเจตคติที่ดีต่อหนึ่งตะลุง

2. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของ Hilda Taba ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เป็นแนวทางในการสอน และเพื่อกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร เนื้อหาวิชา (Content) เป็นการเลือกสรรและจัดเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ การนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติ (Curriculum Imple – Mentation) เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล และวิธีการประเมินผล (Evaluation) เป็นการหาคำตอบว่าการดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด ซึ่งไม่ว่าจะหลักสูตรใด ๆ ก็ต้องมีองค์ประกอบเช่นนี้เหมือนกัน และได้กำหนดขั้นตอนที่นำไปสู่การจัดกิจกรรม ตลอดถึงการวัดและการประเมินผลหลักสูตร

ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Taba ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สอดคล้องกับขั้นตอนที่ 1 ของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba คือ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สอดคล้องกับขั้นตอนที่ 2 - 7 ของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba คือ ตั้งแต่กำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกเนื้อหาสาระ จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล และขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น เป็นการศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากกรอบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba ทั้งนี้เพื่อต้องการศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวว่ามีประโยชน์ต่อการนำไปใช้มากน้อยเพียงใด โดยมีกระบวนการวิธีในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์

ซึ่งจะสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา และใช้แบบสนทนากลุ่มเพื่อสัมภาษณ์ความต้องการและความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ซึ่งจะใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม และออกแบบการเรียนรู้ตามการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส และใช้การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ตลอดจนดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม 6) การวัดและการประเมินผล และ 7) ตารางการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนฝึกอบรม โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส และการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต หลังจากนั้นจึงมีการวัดและประเมินผล 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ และ 3) ความพึงพอใจ อธิบายได้ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถที่ครอบคลุมพฤติกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001 มี 6 ชั้น ได้แก่ ชั้นการจำ ชั้นการเข้าใจ ชั้นการนำไปใช้ ชั้นการวิเคราะห์ ชั้นการประเมินค่า และชั้นการสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลาที่ได้เข้าร่วมฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ที่สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งในแต่ละชั้นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของบลูม สามารถขยายความได้ดังนี้

1.1) ชั้นการจำ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถจำความรู้ เก็บความรู้ และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จำไว้มาใช้ใหม่ในระยะเวลาหนึ่งและมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนังตะลุง ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2) ชั้นการเข้าใจ หมายถึง การที่นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการพูด การเขียน การใช้ภาพ สัญลักษณ์ด้วยการตีความ การทดสอบ การจัดหมวดหมู่ การสรุป การอ้างอิง การเปรียบเทียบ

และการอธิบาย เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนังตะลุง ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุง เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.3) ขั้นการนำไปใช้ หมายถึง การที่นักเรียนนำความรู้เดิมไปใช้ผ่านกระบวนการคิด สามารถนำมาแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนังตะลุง ตามหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.4) ขั้นการวิเคราะห์ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถแยกย่อยความรู้เกี่ยวกับหนัง ตะลุง ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ออกเป็นส่วน ๆ นำไปสู่การตัดสินใจว่าแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กัน หรือแตกต่างกัน

1.5) ขั้นการประเมินค่า หมายถึง การที่นักเรียนสามารถตัดสินใจจากเกณฑ์ที่กำหนด ขึ้น หรือจากมาตรฐานที่สร้างขึ้นไว้แล้ว ด้วยการตรวจสอบทั้งแบบการสำรวจรายการหรือแบบอื่น ๆ และการวิเคราะห์ เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนังตะลุง ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุง เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.6) ขั้นการสร้างสรรค์ หมายถึง การที่นักเรียนนำเอาองค์ความรู้หนังตะลุง ตามหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาบูรณาการ ใช้ร่วมกันในด้านความสอดคล้องของความรู้ สามารถนำเอาความรู้มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถในการฝึกปฏิบัติ ปฏิบัติการเชิดตัวหนังตะลุงเบื้องต้น คือ ทักษะการเชิดรูปฤๅษี รูปพระอิศวร และรูปพรายหน้าบท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ที่ได้เข้าร่วมฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ซึ่งวัดได้โดยใช้ แบบทดสอบวัดทักษะการปฏิบัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเครื่องมือวัด เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น แบบมีเกณฑ์ การให้คะแนน (Rubric Scale) ซึ่งทำการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถเชิดหนังตะลุง 2) ความอ่อนช้อยในการเชิดรูปหนังตะลุง 3) ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม และ 4) การขับร้องบท กลอน

3) ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม การเชิด หนังตะลุงเบื้องต้น ซึ่งประเมินจากคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีลักษณะ เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราวัดการประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยประยุกต์แนวคิดของอำรุง จันทวานิช (2541 – 2542) ในการกำหนดกรอบการประเมินออก เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลา 3) ด้านกิจกรรม ฝึกอบรม และ 4) ด้านการนำความรู้ไปใช้

3. เนื้อหาประกอบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กำหนดเนื้อหาของหลักสูตร แบ่งออกเป็น 4 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง

เรื่องที่ 2 องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง

เรื่องที่ 3 กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

เรื่องที่ 4 การฝึกปฏิบัติการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

4. ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะ กระบวนการต่าง ๆ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้และด้านทักษะ ปฏิบัติ อีกทั้งสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นทางการแสดงหนังตะลุงให้คงอยู่สืบไป

การจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนัง ตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครอบคลุมในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส และการสอนแบบสาธิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา (CIPPA Model)

ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าหาความรู้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งใช้รูปแบบการเรียน การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือรูปแบบการประสาน 5 แนวคิด หรือที่เรียกกันว่า CIPPA Model สามารถอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจผ่าน 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) ความหมายของการจัด การเรียนรู้แบบชิปปา 2) หลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา 3) ขั้นตอนการจัด การเรียนรู้แบบชิปปา และ 4) ประโยชน์การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ทิสนา แคมมณี (2564: 282) ได้กล่าวถึงว่า การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา เป็นการ จัดการเรียนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียน สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการ

ต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น

ทัทธนี ช้องคำ (2564) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาไว้ว่า กระบวนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างความรู้ ค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง นักเรียนมีบทบาทมากในกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มุมมองของผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก หมายถึง ผู้เรียนจะต้องเกิดความรู้ ความคิด และตัดสินใจในการเรียนรู้ได้ สามารถค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

1.2 หลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ทิตินา แชมมณี (2564: 282) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โมเดลชิปปาจากประสบการณ์ที่ได้ใช้แนวคิดทางการศึกษาต่าง ๆ ในการสอนเป็นเวลา 30 ปี และพบว่า แนวคิดจำนวนหนึ่งสามารถใช้ได้ผลดีมาตลอด จึงได้นำแนวคิดเหล่านั้นมาประสานกัน ทำให้เกิดเป็นแบบแผนขึ้น แนวคิดดังกล่าวได้แก่

- 1) แนวคิดการสร้างความรู้
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ
- 5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้

ซึ่งทั้งหลักการทั้ง 5 เป็นที่มาของแนวคิด “CIPPA” ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด ซึ่งประกอบด้วย 5 แนวคิด คือ

- 1) C (Construction of knowledge) การสร้างความรู้ด้วยตนเอง
- 2) I (Interaction) การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

หลาย ๆ ด้าน

3) P (Process skills) ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เป็นขั้นตอน

- 4) P (Physical participation) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม / ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

- 5) A (Application) การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ที่หลากหลาย

1.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ทิตินา แคมมณี (2564: 283-284) ได้กล่าวว่า ซิปปา (CIPPA) เป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลัก CIPPA สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งอาจจัดเป็นแบบแผนได้หลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่มีการนำไปทดลองใช้แล้วได้ผลดี ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทบทวนความรู้เดิม 2) การแสวงหาความรู้ใหม่ 3) การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้เดิม 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม 5) การสรุปและจัดระเบียบความรู้ 6) การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน และ 7) การประยุกต์ใช้ความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การทบทวนความรู้เดิม

ขั้นนี้เป็นการดึงดูความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน ซึ่งผู้สอนอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย

1.3.2 การแสวงหาความรู้ใหม่

ขั้นนี้เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาก็คได้

1.3.3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้เดิม

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูลหรือความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยกระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

1.3.4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้อื่น และได้รับประโยชน์จากความรู้ ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน

1.3.5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

ขั้นนี้เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

1.3.6 การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน

หากข้อความรู้ที่ได้เรียนรู้มาไม่มีการปฏิบัติ ขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้โอกาสแสดงผลงาน การสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อย้ำหรือตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่หากต้องมีการปฏิบัติตามข้อความรู้ที่ได้ ขั้นนี้จะเป็นขั้นปฏิบัติ และมีการแสดงผลงานที่ได้ปฏิบัติด้วย

1.3.7 การประยุกต์ใช้ความรู้

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้น ๆ

หลังจากการประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการนำเสนอผลงานจากการประยุกต์อีกครั้งหนึ่งได้ หรือไม่มีการนำเสนอผลงานในขั้นตอนที่ 6 แต่นำมารวมแสดงในตอนท้ายหลังขั้นประยุกต์ใช้ก็ได้เช่นกัน จากการกล่าวถึงขั้นตอน ณ ข้างต้น สามารถสรุปได้ดังภาพ 46

ภาพ 46 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบซีปปา (CIPPA)

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

1.4 ประโยชน์การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดการเรียนการสอนด้วยโมเดลชิปปา ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านกาย 2) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา 3) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม และ 4) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางอารมณ์ โดยอธิบายได้ดังนี้ (จิรวัฒน์ กักใหญ่, 2557 และสุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2554: 70)

1.4.1 เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านกาย

Physical Participation เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสิทธิภาพการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมในการรับรู้ แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดี ๆ ผู้เรียนก็ไม่สามารถรับได้ ซึ่งจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่พบได้เสมอ ๆ คือ หากผู้เรียนต้องนั่งนาน ๆ ไม่ช้า ผู้เรียนอาจหลับไป หรือคิดไปเรื่องอื่น ๆ ได้ การเคลื่อนไหวทางกาย มีส่วนช่วยให้ประสาทรับรู้ตื่นตัว พร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ดังนั้น กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน จึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของผู้เรียน

1.4.2 เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

Intellectual Participation เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดเคลื่อนไหวทางสติปัญญา หรือพูดง่าย ๆ ว่า เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิดของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความจดจ่อในการคิด สนุกที่จะคิด ดังนั้น กิจกรรมจะมีลักษณะดังกล่าวได้ ก็จะต้องมีเรื่องให้ผู้เรียนคิด โดยเรื่องนั้นจะต้องไม่ง่ายและไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียน เพราะถ้าง่ายเกินไป ผู้เรียนก็ไม่จำเป็นต้องใช้ความคิด แต่ถ้ายากเกินไป ผู้เรียนก็จะเกิดความท้อถอยที่จะคิด ดังนั้น ครูจึงต้องหาประเด็นที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดหรือลงมือทำอะไรสิ่งหนึ่ง

1.4.3 เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

Social Participation เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่อาศัยรวมกันอยู่เป็นหมู่คณะ มนุษย์โดยทั่วไปจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับบริบทต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งจะส่งผลถึงการเรียนรู้ทางด้านอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี จึงควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย

1.4.4 เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางอารมณ์

Emotional Participation กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้เกิดจากความหมายต่อตนเอง กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนนั้น มักจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียน จะต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนโดยตรงหรือใกล้ตัวผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก หมายถึง ผู้เรียนจะต้องเกิดความรู้ ความคิด และตัดสินใจในการเรียนรู้ได้ สามารถค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมาจากแนวคิด 5 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดการสร้างความรู้ 2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ 4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ และ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ เป็นที่มาของการกำหนดหลักการการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา (CIPPA) แต่ละตัวอักษรในภาษาอังกฤษก็สามารถแปลความได้ว่า C มาจากคำว่า Construction of knowledge แปลว่า การสร้างความรู้ด้วยตนเอง, I มาจากคำว่า Interaction แปลว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัวหลาย ๆ ด้าน, P มาจากคำว่า Process skills แปลว่า ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้, P มาจากคำว่า Physical participation แปลว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรม, และ A มาจากคำว่า Application แปลว่า การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ในการนำรูปแบบการเรียนรู้แบบชิปปามาเป็นแบบแผนในการเรียนการสอน จะต้องประกอบด้วยลำดับขั้นตอน ซึ่งขั้นแรก คือ ขั้นการทบทวนความรู้เดิม ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้เดิม ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นการปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน และขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ยังมีประโยชน์ 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางร่างกาย 2) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา 3) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม และ 4) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางอารมณ์

2. รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

ผู้วิจัยยังได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ค้นคว้าหาความรู้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส สามารถอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบดังกล่าวผ่าน 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) ความหมายของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส 2) ขั้นตอนของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส และ 3) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ความหมายของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

Davies (1971: 50-56) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น

นิกุล เปี่ยมลย์ (2560: 27) ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสไว้ว่า เป็นหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสุดกระบวนการ จุดเน้นอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้รู้และเข้าใจกระบวนการในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน รวมทั้งบูรณาการทักษะอื่น ๆ เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ทศนา แหมมณี (2564: 247) ได้กล่าวรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส เป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำหรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการในการจัดการเรียนรู้

มุมมองของผู้วิจัยสามารถแสดงความคิดเห็นได้ว่า รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติ โดยผู้สอนจำแนกทักษะใหญ่เป็นทักษะย่อย ๆ แล้วนำมาให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ หลังจากนั้นเมื่อทักษะย่อยเกิดความสำเร็จ จึงต้องนำไปเชื่อมโยงเป็นทักษะใหญ่ เป็นวิธีการช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติดีขึ้น

2.2 ขั้นตอนของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

ทศนา แหมมณี (2564: 246-247) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ว่าประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ 2) ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 3) ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ และ 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย โดยอธิบายไว้ดังนี้

2.2.1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ

ขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยการสาธิตให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยการสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ทักษะหรือการกระทำที่สาธิตให้ผู้เรียนดูนั้น จะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ซ้ำหรือเร็วเกินไปกติก ก่อนการสาธิต ครูควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

2.2.2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย

เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรจำแนกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย ๆ หรือแบ่งสิ่งที่กระทำออกเป็นส่วย่อย ๆ และสาธิตส่วย่อยแต่ละส่วให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามไปทีละส่วอย่างช้า ๆ

2.2.3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย

ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากติดขัดจุดใด ผู้สอนควรให้คำชี้แนะ และช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตทักษะย่อยส่วต่อไป และให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่ว

2.2.4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ

เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนอาจจะแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เช่น ทำได้ประณีตสวยงามขึ้น ทำได้รวดเร็วขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น หรือสิ้นเปลืองน้อยลง เป็นต้น

2.2.5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย

เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

ในส่วนของขั้นตอนรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสที่กล่าวมา ณ ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำเสนอเป็นภาพเพื่อให้มองเห็นสาระสำคัญได้ง่ายขึ้น ดังภาพ 47

ภาพ 47 ขั้นตอนของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.3 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

ทศนา แคมมณี, 2552 (อ้างถึงใน นิตยา นันทา, 2563: 12-14) กล่าวว่า การสอนทักษะปฏิบัติตามรูปแบบเดวิสต้องประกอบด้วยผู้สอนและผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นทั้งสองบทบาทในแต่ละขั้นตอน บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนจึงมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ ซึ่งสามารถกล่าวได้ดังตาราง 15

ตาราง 15 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนตามขั้นตอนของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

ลำดับขั้นตอน	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
1. ขั้นสาธิตการกระทำ	ผู้สอนทำการสาธิตตามขั้นตอนที่เตรียมไว้ตั้งแต่ต้นจนจบอย่างเป็นปกติตามธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินไป โดยสังเกตว่านักเรียนเห็นเหมือนกันทั้งชั้นเรียน ซึ่งครูจะแนะนำให้สังเกตจุดสำคัญ	ผู้เรียนทำตามขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบอย่างเป็นปกติตามธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินไป โดยนักเรียนจะต้องรู้จักสังเกต

ตาราง 15 (ต่อ)

ลำดับขั้นตอน	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
2. ขั้นสาธิตทักษะย่อย	ผู้สอนได้จำแนกทักษะใหญ่ให้เป็นทักษะย่อย ๆ โดยนักเรียนสังเกต และปฏิบัติตามไปที่ละขั้นส่วนอย่างช้า ๆ	ผู้เรียนสังเกตและปฏิบัติตามไปที่ละส่วนอย่างช้า ๆ
3. ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย	ผู้สอนปฏิบัติทักษะย่อย โดยไม่มีการสาธิตหรือแบบอย่างให้ผู้สอนคอยชี้แนะ ช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ แล้วเริ่มทักษะย่อยใหม่	ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือแบบอย่างให้ดู ผู้เรียนอาจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
4. ขั้นให้เทคนิควิธีการ	ผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนให้คำแนะนำเทคนิควิธีการที่มีประโยชน์เพิ่มเติม เช่น ทำได้ ประณีตสวยงามขึ้น รวดเร็วง่ายขึ้น	ผู้เรียนทำตามคำแนะนำเทคนิควิธีการที่มีประโยชน์เพิ่มเติม เช่น ทำได้ ประณีตสวยงามขึ้น รวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น ตามคำแนะนำของผู้สอน
5. ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ	ผู้สอนสรุปสาระของทักษะที่เรียน	เชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ ต่อเนื่องจนจบ ฝึกปฏิบัติจนชำนาญ สามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างสมบูรณ์ นักเรียนอาจสรุปข้อเนื้อหาตามที่ตนเองสนใจ

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติ โดยผู้สอนจำแนกทักษะใหญ่เป็นทักษะย่อย แล้วนำมาให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ หลังจากนั้นเมื่อทักษะย่อยเกิดความสำเร็จ จึงต้องนำไปเชื่อมโยงเป็นทักษะใหญ่ เป็นวิธีการช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติดีขึ้น ซึ่งการจัด

การเรียนการสอนสามารถดำเนินการตามขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก คือ ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม ขั้นตอนที่สอง คือ ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เป็นขั้นที่ผู้สอนควรจำแนกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย ๆ ขั้นตอนที่สาม คือ ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู ผู้สอนมีหน้าที่ควบคุมดูแลข้อบกพร่อง ขั้นตอนที่สี่ คือ ขั้นให้เทคนิควิธีการ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนแนะนำเทคนิค เคล็ดลับที่จะทำให้การปฏิบัติสมบูรณ์มากขึ้น โดยขั้นนี้จะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีทักษะย่อยที่สมบูรณ์ประมาณหนึ่ง และขั้นตอนที่ห้า คือ ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย เป็นขั้นของทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ โดยในทุก ๆ ขั้นตอน ผู้สอนจะต้องมีบทบาทในการสาธิตและควบคุมการฝึกปฏิบัติของผู้เรียน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้สอนสาธิตได้อย่างสมบูรณ์แบบ

3. การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต (Demonstration)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการค้นคว้าหาความรู้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิต (Demonstration) สามารถอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจผ่าน 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) ความหมายของเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต 2) จุดมุ่งหมายของเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต 3) องค์ประกอบของเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต 4) ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต และ 5) ข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

ยุทธ โภยวรรณ (2550: 66) ได้กล่าวถึงการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต หมายถึง การแสดง การแนะนำทักษะใหม่ เป็นการแสดงโดยครูผู้สอน และสังเกตโดยผู้เรียน การสาธิตจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในด้านทำให้เกิดความชำนาญจากการสาธิต การสาธิตจะไม่ล้มเหลวหากมีการปฏิบัติไปตามกระบวนการ

เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2559: 160) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนโดยใช้การสาธิต คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต

ศิษยา แคมมณี (2564: 330) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุป

การเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต

มุมมองของผู้วิจัยสามารถแสดงความคิดเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยที่ผู้สอนได้ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ผู้เรียนจะต้องสังเกตและสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้สิ่งที่ผู้สอนสาธิตได้ หรือปลายทางบางเรื่องอาจจะต้องการให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้

3.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2559: 160) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต คือ เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนได้เห็นกระบวนการการปฏิบัติด้วยสายตาของตนเอง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือการปฏิบัตินั้นได้ชัดเจนขึ้น

สุรชัย เทียนไธสี (2563) ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต คือ เพื่อแสดงให้ผู้เรียนได้เห็นขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง และสามารถปฏิบัติตามได้

ทิตินา แคมมณี (2564: 330) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต คือ วิธีสอนโดยใช้การสาธิตเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนได้เห็นการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือการปฏิบัตินั้นชัดเจนขึ้น

มุมมองของผู้วิจัยแสดงความคิดเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต สามารถกล่าวได้ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนต่อเรื่องที่เรียนรู้ กล่าวคือ เรื่องบางเรื่องอาจจะเป็นเรื่องยาก หรือเรื่องที่ไม่น่าสนใจหากทำการบรรยายเพียงอย่างเดียว จึงต้องบูรณาการเทคนิคการสาธิตเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนรู้มากขึ้น 2) เพื่อแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้เรียนเห็นถึงขั้นตอนการปฏิบัติ ทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น หรือกระทั่งสามารถปฏิบัติตามได้ และ 3) เพื่อทำการทดลองสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้กับผู้เรียนได้สังเกตดู ซึ่งการทดลองนั้นอาจเนื่องมาจากมีอุปกรณ์ไม่เพียงพอ หรือการทดลองเป็นการทดลองที่อันตราย ผู้สอนจึงจำเป็นต้องทำการสาธิต

3.3 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต นับว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนสามารถนำไปเป็นวิธีการสอนให้กับผู้เรียนได้ เนื่องจากว่าการสาธิตเป็นการแสดงแบบหนึ่งที่ผู้เรียนได้เห็นและเข้าใจจากเรื่องราวที่เป็นจริง ได้สังเกตจากตัวอย่างที่ผู้สอนนำเสนอ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตที่ขาดไม่ได้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้สอนและผู้เรียน 2) เรื่องหรือสิ่งที่จะสาธิต 3) การแสดงหรือการทำ หรือให้ผู้เรียนสังเกตดู และ 4) ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการสาธิต โดยมีอธิบายดังนี้ (ทิตินา แคมมณี, 2564: 330; เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2559: 160 และริบอง กัลป์ติวณิชย์, 2555: 45)

3.3.1 ผู้สอนและผู้เรียน

ในส่วนของผู้สอนต้องเตรียมสิ่งที่จะสาธิตให้พร้อม โดยคำนึงถึงการรับรู้และการมองเห็นของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการสาธิต โดยเฉพาะในการสาธิตเกี่ยวกับวัตถุอันตราย ส่วนผู้เรียนก็ต้องมีทักษะในการสังเกต คิวิตวิเคราะห์ตามการสาธิตนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้ชัดเจนขึ้น

3.3.2 เรื่องหรือสิ่งที่จะสาธิต

เรื่องหรือสิ่งที่จะสาธิต เป็นการวางแผนเรื่องราวที่จะนำมาสาธิต โดยเป็นการวางแผนเพื่อจัดลำดับในการนำเสนอก่อนหลัง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน สามารถทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ในการเตรียมตัวในการสาธิต หากผู้สอนมีความสามารถอาจจะทำการสาธิตด้วยตนเอง แต่ถ้าผู้สอนไม่ถนัดในเรื่องนั้น อาจจะเชิญบุคคลภายนอกหรือผู้เชี่ยวชาญหรือนักเรียนในชั้นเรียนเข้ามาร่วมในการสาธิต

3.3.3 การแสดงหรือการทำ หรือให้ผู้เรียนสังเกตดู

เป็นกระบวนการในการแสดงหรือลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนได้สังเกตดู อาจจะเป็นการสาธิตให้ดูทั้งชั้นหรือเป็นกลุ่ม หรือเป็นรายบุคคล ผู้สอนหรือวิทยากรจะต้องอธิบายให้ผู้เรียนไปตามขั้นตอนโดยไม่ต้องเร่งรีบ หากผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจ ผู้สอนหรือวิทยากรจะต้องมีการทบทวนให้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะยิ่งขึ้น

3.3.4 ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการสาธิต

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นผลการเรียนรู้ที่สามารถบ่งบอกได้ว่าการที่ผู้เรียนได้สังเกตดูนั้น บรรลุเป้าหมายของการสาธิตหรือไม่ หากว่าบรรลุเป้าหมายก็ถือว่าประสบความสำเร็จ แต่ถ้าหากไม่บรรลุเป้าหมาย ผู้สอนจะต้องทำการทบทวนหาข้อปัญหาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง อาจจะเริ่มตั้งแต่องค์ประกอบแรกจนถึงองค์ประกอบที่สาม

3.4 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอนด้วยกัน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นก่อนการสาธิต 3) ขั้นการสาธิต และ 4) ขั้นการอภิปรายสรุปการเรียนรู้ โดยมีอธิบายดังนี้ (ทิสนา แคมมณี, 2564: 330-331 และยุทธ โกยวรรณ, 2550: 66)

3.4.1 ขั้นเตรียมการ

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวพอสมควร เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสะดวกและราบรื่น การเตรียมตัวที่สำคัญ คือ ผู้สอนควรมีการซักซ้อมการสาธิตก่อนเพื่อจะได้เห็นปัญหาและเตรียมแก้ไขปัญหานั้นที่อาจจะเกิดขึ้น ต่อไปจึงจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ ที่จะใช้ในการสาธิต และจัดวางไว้อย่างเหมาะสม สะดวกแก่การใช้

นอกจากนั้นควรจัดเตรียมแบบสังเกตการณ์สาธิต และเตรียมคำถามหรือประเด็นที่จะให้ผู้เรียนได้ร่วมคิดและอภิปรายด้วย

3.4.2 ขั้นตอนการสาธิต

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนควรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สาธิตแก่ผู้เรียนอย่างเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสิ่งที่สาธิตได้ดี โดยอาจจะใช้วิธีบรรยาย หรือเตรียมเอกสารที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนให้ผู้เรียน หรือใช้สื่อ เช่น วิดีทัศน์ หรือผู้สอนอาจมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาเนื้อหาสาระที่จะสาธิตมาล่วงหน้า นอกจากนั้น ควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต หรือจัดทำแบบสังเกตการณ์สาธิตให้ผู้เรียนใช้ในการสังเกต และผู้สอนอาจใช้เทคนิคการมอบหมายให้ผู้เรียนรายบุคคลสังเกตเป็นพิเศษเฉพาะจุด เฉพาะประเด็น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตั้งใจสังเกต และมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

3.4.3 ขั้นการสาธิต

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนอาจใช้วิธีการบรรยายประกอบการสาธิต การสาธิตควรเป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน ใช้เวลาอย่างเหมาะสม ไม่เร็วเกินไป ขณะสาธิตอาจใช้แผนภูมิ กระดานดำหรือแผ่นใสประกอบ และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม หรือซักถามผู้เรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อกระตุ้นความคิดและความสนใจของผู้เรียน และในบางกรณีอาจให้ผู้เรียนบางคนมาช่วยในการสาธิตด้วย ซึ่งอาจใช้เทคนิคในการสาธิต คือ การใช้การสาธิตเจียบแทนการบรรยายประกอบการสาธิต และอาจมีการสาธิตซ้ำ หากผู้เรียนยังไม่เกิดความเข้าใจชัดเจน นอกจากนั้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายแสดงการสาธิตด้วยก็ได้ ในกรณีที่การสาธิตมีสิ่งที่เป็นอันตรายได้ ผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนรู้และระมัดระวังในเรื่องความปลอดภัย และควรเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาไว้ด้วย

3.4.4 ขั้นการอภิปรายสรุปการเรียนรู้

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนหลังจากการสาธิตแล้ว ผู้สอนควรให้ผู้เรียนรายงานสิ่งที่ได้สังเกตเห็นแลกเปลี่ยนกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม ผู้สอนควรเตรียมคำถามไว้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดด้วย ผู้เรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดที่แต่ละคนได้รับจากการสาธิตของครูและร่วมกันสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

จากที่กล่าวถึงขั้นตอนของเทคนิคการสอนแบบสาธิต ผู้วิจัยสามารถนำเสนอสาระสำคัญของขั้นตอนการสอนตามลำดับได้ดังภาพ 48

ภาพ 48 ขั้นตอนของเทคนิคการสอนแบบสาธิต

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

3.5 ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

ทิศนา แคมมณี (2564: 331-332) ได้กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคการสอนแบบสาธิต ว่ามีดังตาราง 16

ตาราง 16 ข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคการสอนแบบสาธิต

ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเห็นสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำในเรื่องสาธิตได้ดีและนาน	1. หากกลุ่มใหญ่ผู้เรียนอาจสังเกตเห็นการสาธิตไม่ชัดเจน
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยประหยัดเวลา อุปกรณ์ และค่าใช้จ่าย หากใช้ทดแทนการทดลอง	2. เป็นวิธีที่ผู้สอนเป็นผู้สาธิต จึงอาจไม่เห็นพฤติกรรมของผู้เรียน
3. เป็นวิธีที่สามารถสอนผู้เรียนได้จำนวนมาก	3. เป็นวิธีที่ผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึงและมากพอ
	4. เป็นวิธีที่ผู้เรียนไม่ได้ลงมือทำเอง จึงอาจไม่เกิดความรู้สึกรู้สึกที่ลึกซึ้งเพียงพอ

ที่มา: ทิศนา ขัมมณี (2564: 331-332)

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยที่ผู้สอนได้ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ผู้เรียนจะต้องสังเกตและสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้สิ่งที่ผู้สอนสาธิตได้ หรือผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนต่อเรื่องที่เรียนรู้ 2) เพื่อแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้เรียนเห็นถึงขั้นตอนการปฏิบัติ และ 3) เพื่อทำการทดลองสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้กับผู้เรียนได้สังเกตดู องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ประกอบด้วย 1) ผู้สอนและผู้เรียน 2) เรื่องหรือสิ่งที่สาธิต 3) การแสดงหรือการทำ หรือให้ผู้เรียนสังเกตดู และ 4) ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการสาธิต ในการจัดการเรียนการสอนแบบสาธิตมีลำดับขั้นตอนประกอบด้วยขั้นเตรียมการ ขั้นก่อนการสาธิต ขั้นการสาธิต และขั้นการอภิปรายสรุปการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก หมายถึง ผู้เรียนจะต้องเกิดความรู้ ความคิด และตัดสินใจในการเรียนรู้ได้ สามารถค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ส่วนการสอนทักษะปฏิบัติตามรูปแบบเดวิส คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติ โดยผู้สอนจำแนกทักษะใหญ่เป็นทักษะย่อย ๆ แล้วนำมาให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ หลังจากนั้นเมื่อทักษะย่อยเกิดความสำเร็จ จึงต้องนำไปเชื่อมโยงเป็นทักษะใหญ่ เป็นวิธีการช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติดีขึ้น นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต เป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ตามวัตถุประสงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยที่ผู้สอนได้ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ผู้เรียนจะต้องสังเกตและสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้สิ่งที่ผู้สอนสาธิตได้ หรือปลายทางบางเรื่องอาจจะต้องการให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างและออกแบบแผนกิจกรรมการฝึกอบรม 3 รูปแบบที่ได้ทำการศึกษามา ณ ข้างต้น ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซีปปา (CIPPA) 2) การสอนทักษะปฏิบัติตามแบบเดวิส และ 3) การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ทั้งนี้เพื่อต้องการให้แผนการฝึกอบรมมีคุณภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำแผนการฝึกอบรมให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการฝึกอบรม และทำการทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try Out) จากนั้นจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ตามลำดับวิธีการดำเนินงานวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ครอบคลุมในประเด็นความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจำแนกพฤติกรรมทางการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสร้างแบบทดสอบตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001 และลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Good (1973: 7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ว่าหมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอน หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

สมชาย รัตนทองคำ (2554: 142) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความรู้ ทักษะ และความสามารถของสมองด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น วัดความรู้ความจำ วัดความเข้าใจ วัดการนำไปใช้ วัดการวิเคราะห์ วัดการสังเคราะห์ และการประมาณค่า

ธัชพล ทิธี (2561: 15) ได้กล่าวให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยผลจากการได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน สามารถประเมินหรือวัดประมาณได้จากการทดสอบ หรือการสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

สุทธีวรรณ พิศัยโสภณ (2565: 1) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความสามารถทางสมองหรือวัดด้านสติปัญญาของผู้เรียนว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใดหลังจากที่ได้รับประสบการณ์จากการเรียนการสอนหรือจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลความสามารถของผู้เรียนที่ได้มาจากการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งต้องเกิดจากการวัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรมในการเรียนรู้ประกอบด้วยด้านพุทธิพิสัย (K) ด้านจิตพิสัย (P) และด้านทักษะพิสัย (A)

2. การจำแนกพฤติกรรมทางการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้ง จำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน ออกแบบการเรียนรู้ที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ และมีการวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการเรียนรู้ เรียกสิ่งนี้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งจะแบ่งตามพฤติกรรมทางการศึกษา เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพุทธิพิสัย 2) ด้านจิตพิสัย และ 3) ด้านทักษะพิสัย โดยมีอธิบายดังนี้ (จรรยา เกลิมทอง, 2559: 18-28; เมษา นวลศรี, 2556: 27-56 และสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ และคณะ, 2554: 40-101)

2.1 ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการวัดและประเมินผลคุณลักษณะทางด้านสติปัญญาที่บ่งบอกความสามารถทางสมอง ความคิดและการแก้ปัญหา โดยพฤติกรรมทางด้านนี้เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการวัดและประเมินผลการศึกษา และเป็นพฤติกรรมการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสมอง หรือทักษะทางสมอง หรือสติปัญญา การเรียนรู้ ความสามารถ และการแก้ปัญหาของบุคคล ซึ่งได้พัฒนาจากง่ายไปสู่สิ่งที่ยากหรือซับซ้อน และจากรูปธรรมสู่นามธรรม ซึ่งพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยจำแนกตามแนวคิดของ Bloom ได้ 6 ระดับ ได้แก่ พฤติกรรมต่ำสุด คือ ความรู้ความจำ โดยเริ่มจากเนื้อเรื่องไปสู่วิธีการดำเนินการ สำหทัยเป็นทฤษฎีโครงสร้างระดับพฤติกรรมต่อมา คือ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และระดับพฤติกรรมสูงสุด คือ การประเมินค่า ซึ่งเป็นการแสดงสมรรถนะและความสามารถของบุคคลนั้น ๆ ให้ปรากฏจนพัฒนาเป็นศักยภาพของตนเอง เป็นต้น

2.2 ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการวัดและประเมินคุณลักษณะทางด้านจิตใจ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม โดยพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัยเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวัดและการประเมินผลการศึกษา เพื่อสามารถพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้สมบูรณ์ และพฤติกรรมการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการภายในของมนุษย์ คือ ความรู้สึก อารมณ์

ความสนใจ เจตคติ และค่านิยม ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะและแรงจูงใจของบุคคลหรือมนุษย์ ในด้านนี้ จึงต้องอาศัยการปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยให้เกิดขึ้นมากกว่าความรู้หรือความเข้าใจ เช่น ความชอบ ความไม่ชอบ ความชื่นชม ความไม่ชื่นชม ความพึงพอใจ ความไม่พึงพอใจ เป็นต้น พฤติกรรมด้านจิตพิสัยจำแนกได้ 5 ระดับ ระดับพฤติกรรมต่ำสุด คือ การรับรู้ โดยเริ่มจากการรู้จัก อยากรับรู้และคัดเลือกรับรู้ ระดับพฤติกรรมถัดมา คือ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบ คุณค่า และระดับพฤติกรรมสูงสุด คือ การสร้างลักษณะนิสัยเพื่อการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำ ออกมาตามอารมณ์และความรู้สึกในด้านความสนใจ เจตคติ ความชื่นชมและค่านิยม จนสามารถ พัฒนาเป็นคุณลักษณะของตนเอง

2.3 ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการวัดและประเมินพฤติกรรม ความสามารถในการใช้กลไกทางร่างกายและการประสานงานของกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความสามารถในการกระทำ การปฏิบัติ และทักษะในการปฏิบัติงาน โดยพฤติกรรมทางด้านทักษะ พิสัยเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวัดและประเมินผลทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพของ มนุษย์ให้สมบูรณ์ และเป็นพฤติกรรมการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการความสามารถในการด้าน การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการปฏิบัติหรือการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การ วิ่ง การกระโดด การเดิน การขับรถ การเดินร่า เป็นต้น พฤติกรรมที่ได้แสดงออกเหล่านั้นมุ่งเน้นความ คล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้องและชำนาญ ซึ่งเริ่มจากการทำไม่ได้หรือทำไม่เป็น หรือทำได้ไม่ถูกต้อง จน สามารถพัฒนาเป็นการทำได้ดีหรือทำได้ถูกต้อง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นความชำนาญ ต่อไป พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยจำแนกได้ 6 ระดับ คือ ระดับพฤติกรรมต่ำที่สุดจะเริ่มเน้นที่การวัด พฤติกรรมทางด้านทักษะและกลไก ทั้งการวัดทักษะการเคลื่อนไหว การปฏิบัติงานอย่างง่าย ๆ ไป จนกระทั่งถึงระดับพฤติกรรมสูงสุดที่เป็นทักษะการใช้ความชำนาญการขั้นสูง จนสามารถสร้างสรรค์ ทักษะใหม่ ๆ ของตนเองขึ้นมาได้

กล่าวโดยสรุปการจำแนกพฤติกรรมทางการศึกษา สามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ที่เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญาที่บ่งบอกความสามารถทางสมอง ด้านจิตพิสัย เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการภายในมนุษย์ และด้านทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรม ความสามารถในการใช้กลไกทางร่างกาย ออกมาในรูปของการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Bloom (1976: 139) กล่าวว่า การที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้นั้น จะต้อง มีปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้น ซึ่งสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) พฤติกรรมด้านสติปัญญา 2) ลักษณะทางอารมณ์ และ 3) คุณภาพของการสอน โดยมีอธิบายดังนี้

1) พฤติกรรมด้านสติปัญญา เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้นั้น ๆ และมีมาก่อนเรียน ได้แก่ ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน

2) ลักษณะทางอารมณ์ เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจต่อผลสัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาการเรียน รวมถึงทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชา ต่อโรงเรียน ต่อระบบการเรียน และต่อมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

3) คุณภาพของการสอน เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การชี้แนะ หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และงานที่จะต้องทำให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การให้การเสริมแรงของครูการใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่าตนเองกระทำได้ดีถูกต้องหรือไม่ และการแก้ไขข้อบกพร่อง

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551) ได้กล่าวถึง ปัจจัยซึ่งเป็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สำคัญในการเรียนการสอน ได้แก่ 1) แรงจูงใจภายในและภายนอก 2) ลักษณะของบทเรียน 3) ความคาดหวัง และ 4) บรรยากาศชั้นเรียน ซึ่งมีอธิบายดังนี้

1) แรงจูงใจภายในและภายนอก เป็นลักษณะที่ผู้สอนพยายามปรับบทเรียนและสภาพห้องเรียนที่สร้างความพึงพอใจให้เกิดแก่ผู้เรียน กล่าวคือ

1.1) แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น อยากสำรวจตรวจสอบ อยากจัดการ ซึ่งเป็นความต้องการของผู้เรียนที่วางเป้าหมายชีวิตความต้องการจะเป็นในอนาคต

1.2) แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ ผลการเรียน กล่าวคือ การได้รับผลและความสำเร็จของสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา

2) ลักษณะของบทเรียน เป็นลักษณะของบทเรียนหรืองานที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ อาจจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนสูงหรือต่ำได้ คือ

2.1) ความยากง่ายของบทเรียน ซึ่งความยากง่ายอาจจะวัดจากทักษะของผู้เรียนเอง ความยากง่ายนี้จะมีความสัมพันธ์กับความสามารถ ความต้องการ และความพอใจของผู้เรียนแต่ละคน กล่าวได้ว่า บทเรียนอย่างเดียวกัน อาจยากไปสำหรับนักเรียนคนหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันอาจง่ายไปสำหรับนักเรียนบางคน

2.2) ความน่าสนใจของบทเรียนก็มีผลในด้านแรงจูงใจ บทเรียนหรืองานที่ทำท้าทายความสามารถ งานที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำงานที่มีค่าตอบแทน งานที่สร้างชื่อเสียงเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะทำใหสำเร็จได้

3) ความคาดหวัง เป็นความคาดหวังที่มาจากของบุคคลรอบข้างของตัวนักเรียนเอง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

3.1) ความคาดหวังจากกลุ่มเพื่อน เป็นเสมือนสถานที่ทำให้ผู้เรียนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มถูกกระตุ้นให้คล้อยตามและพยายามที่จะทำตาม ถ้าครูพยายามปลูกฝังค่านิยมในด้านความเชื่อในตน คือ สร้างความพยายามและความสำเร็จในตัวนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนก็มีผลต่อการพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนให้นักเรียนได้สนใจในบทเรียน และตั้งใจเรียนมากขึ้น

3.2) ความคาดหวังของบุคคลสำคัญสำหรับนักเรียน ได้แก่ พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ หรือผู้ปกครอง ถ้าหากบุคคลเหล่านั้น แสดงความเชื่อและชื่นชมความสามารถของนักเรียน นักเรียนก็จะรับรู้และมีพฤติกรรมคล้อยตาม นักเรียนจะมีความต้องการไม่อยากจะทำให้พ่อแม่หรือครูผิดหวัง จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4) สภาพแวดล้อมในการเรียน เป็นสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผู้เรียน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประการ ได้แก่

4.1) ผู้สอน กล่าวคือ ผู้สอนก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาของผู้เรียน หากผู้สอนให้กำลังใจผู้เรียนและช่วยเหลือแนะนำก็จะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์มีสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกัน หากผู้สอนคุมมากเกินไป ก็จะบั่นทอนความต้องการเรียนของผู้เรียน

4.2) เพื่อน กล่าวได้ว่า เพื่อนก็เป็นแรงกระตุ้นอีกแรงหนึ่งที่จะทำให้การเรียนของผู้เรียนมีทิศทางที่ดีหรือไม่ดี หากผู้เรียนมีเพื่อนที่ช่วยกันเป็นกำลังใจในการเรียน ก็ส่งผลให้มีความต้องการอยากจะเรียนรู้

4.3) ผลการเรียน กล่าวคือ การรู้ผลการเรียนก็จะทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการจัดการเรียนของตนเองได้

4.4) กฎระเบียบของโรงเรียน การมีกฎระเบียบจะเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนหรือไม่สนใจที่จะเรียน อย่างเช่น โรงเรียนที่มีกฎระเบียบที่เคร่งครัด อาจจะส่งผลให้ผู้เรียนไม่อยากจะเรียนก็ได้ ทั้งนี้ผู้เรียนแต่ละคนอาจจะมีความรู้สึกนึกคิดในเรื่องนี้แตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) โรงเรียน เป็นสิ่งแรกที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เนื่องจากหากการออกกฎระเบียบของโรงเรียนมีความเคร่งครัดเกินไป ก็จะทำให้ผู้เรียนไม่สนใจที่จะเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการสภาพลักษณะในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ออกมาดีนั้น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความสนใจให้กับผู้เรียนได้ 2) ผู้สอน การเป็นผู้สอนที่สร้างมิตรภาพกับผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนมากขึ้น ดังนั้น ผู้สอนเป็นตัวแปรสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ จึงต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด 3) ผู้เรียน เป็นผู้รับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ จะต้องรู้จักการจัดการตัวเองไม่ให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการศึกษา อีกทั้งต้องเต็มใจจะเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสามารถทุกด้านให้ก้าวหน้าอย่างพร้อม ๆ กัน หากผู้เรียนให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าว จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อยู่ในเกณฑ์ที่ดี 4) บทเรียน ซึ่งความยากง่ายของบทเรียนก็ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจะต้องมีเทคนิควิธีการในการสอนเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายให้ได้ เพื่อเพิ่มความสนใจให้กับผู้เรียนได้ และ 5) ผู้ปกครอง เป็นมุมมองของความคาดหวัง หากผู้ปกครองที่มีความกระตือรือร้น จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นไปด้วย

จากการกล่าวมาเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สำคัญที่สุด คือ ผู้สอนกับผู้เรียน เพราะเนื่องจากผู้สอนกับผู้เรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในกระบวนการจัดการศึกษา กล่าวคือ ผู้สอนทำหน้าที่จัดกิจกรรมในการเรียนรู้ ส่วนผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความสนใจให้กับผู้เรียน ส่วนผู้เรียนเองก็จะต้องมีความตระหนัก ตั้งใจ และจัดการกับความรู้สึที่ไม่พึงประสงค์ออกไป จะทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

4. เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า ในการวัดและประเมินผลด้านการศึกษานั้น จะต้องใช้เครื่องมือให้ตรงกับจุดประสงค์การศึกษาและแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีหลายลักษณะ แต่ละเครื่องมือก็มีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 5 ประเภท ได้แก่ 1) แบบทดสอบ 2) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3) แบบสำรวจรายการ 4) แบบวัดเชิงสถานการณ์ และ 5) แบบสังเกต โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สมชาย รัตนทองคำ, 2554: 142-144 และ เพชราวดี จงประดับเกียรติ, 2551)

4.1 แบบทดสอบ

แบบทดสอบ คือ ชุดของคำถามหรือสิ่งเร้าที่นำไปใช้ให้ผู้สอบตอบสนองออกมา ชุดของสิ่งเร้านี้มักอยู่ในรูปของข้อความ ซึ่งอาจให้เขียนตอบ แสดงพฤติกรรมให้พูดออกทางวาจาก็ได้ ทำให้สามารถวัดได้ สังเกตได้ และนำไปสู่การแปลความหมายได้ แบบทดสอบนี้สามารถใช้ได้กับการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แต่ส่วนใหญ่นิยมวัดทางด้านพุทธิพิสัย แบบทดสอบแบ่งตามจุดมุ่งหมายออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ 1) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) แบบทดสอบวัดความถนัดหรือทักษะ และ 3) แบบทดสอบวัดความสัมพันธ์ของบุคคล โดยมีเนื้อหา ดังนี้

4.1.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test) ซึ่งจะเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และความสามารถของสมองด้านต่าง ๆ จะประกอบด้วยการวัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งเป็นการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดและทฤษฎีของ Bloom

4.1.2 แบบทดสอบวัดความถนัดหรือทักษะ (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดศักยภาพระดับสูงของบุคคลว่า สมรรถภาพในการเรียนรู้มีมากน้อยเพียงใด และควรเรียนด้านใด หรือทำงานด้านใด จึงจะเหมาะสมและประสบความสำเร็จ

4.1.3 แบบทดสอบวัดความสัมพันธ์ของบุคคล เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดเกี่ยวกับบุคลิกภาพหรือการปรับตัวของบุคคลในสังคม วัดความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ ในรูปแบบทดสอบวัดลักษณะบุคคล เช่น แบบทดสอบความเกรงใจ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

4.2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

แบบสอบถามเป็นชุดของคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และความสนใจต่าง ๆ ในทางการศึกษามักนิยมใช้วัดและประเมินผลด้านจิตพิสัย ได้แก่ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่ใช้ได้ทั้งให้ผู้ถูกวัดประเมินตนเอง และผู้อื่นประเมิน การตอบกระทำโดยให้ผู้ตอบหรือผู้สังเกตประเมินค่าของคุณลักษณะออกมาเป็นระดับต่าง ๆ มากน้อยตามปริมาณหรือความเข้มของความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออก มาตราส่วนประมาณค่ามีหลายลักษณะ ที่นิยมใช้และสร้างได้ง่าย คือ มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) และมาตราส่วนประมาณค่าแบบซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล (Semantic Differential Rating Scale)

4.3 แบบสำรวจรายการ

แบบสำรวจรายการมีลักษณะคล้ายมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท เพียงแต่ส่วนที่เป็นคำตอบไม่ได้กำหนดค่าระดับความรู้สึกมีมากน้อยเพียงใด แต่เป็นการตอบเพียง 2 ตัวเลือก ว่า มีหรือ ไม่มี ใช่ หรือ ไม่ใช่ เคย หรือ ไม่เคย เป็นต้น

4.4 แบบวัดเชิงสถานการณ์

เป็นแบบวัดที่สอบถามถึงแนวคิด ความรู้สึก หากอยู่ในสถานการณ์สมมติใด ๆ ที่ผู้ออกข้อสอบสร้างขึ้น อาจบรรจุไว้ในส่วนที่เป็นข้อความ หรือส่วนที่เป็นคำตอบก็ได้ อาจนำเสนอเหตุการณ์ด้วยข้อความ หรือรูปภาพ หรือสื่ออื่น ๆ ก็ได้

4.5 แบบสังเกต

การสังเกต เป็นการเฝ้าดูพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยอาศัยประสาทสัมผัสแล้วจดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ไว้เป็นหลักฐานเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการลงสรุปสิ่งที่ทำการสังเกตได้ เครื่องมือที่ใช้จดบันทึกผลการสังเกต เช่น แบบสำรวจรายการ มาตราประมาณค่า หรือแบบบันทึก ผู้สอนใช้การสังเกตในการวัดพฤติกรรมจิตพิสัย และทักษะพิสัย ของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 5 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ 1) แบบทดสอบ เป็นชุดคำถามที่จัดทำให้ผู้เรียนได้ตอบเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แบบทดสอบแบ่งตามจุดมุ่งหมาย 3 ชนิด ได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (K) แบบทดสอบวัดความถนัดหรือทักษะ

(P) และแบบทดสอบวัดความสัมพันธ์ของบุคคล (A) 2) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นชุดของคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และความสนใจต่าง ๆ 3) แบบสำรวจรายการ มีลักษณะคล้ายมาตราส่วน ประมาณค่าของลิเคิร์ท แต่เป็นการตอบเพียง 2 ตัวเลือก 4) แบบวัดเชิงสถานการณ์ เป็นการที่ผู้สอน ได้กำหนดสถานการณ์สมมติ แล้วผู้เรียนใช้แนวคิด ความรู้ในเรื่องนั้นมาตอบคำถามที่ผู้สอนกำหนดขึ้น และ 5) แบบสังเกต เป็นการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ไว้เป็นหลักฐานเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการลงสรุปสิ่งที่ ทำการสังเกตได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเภทของ แบบทดสอบ เพื่อใช้วัดความรู้ให้กับผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนึ่งตระกูล

5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุทธธีวรรณ พิศศักดิ์โสภณ (2565: 1) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนไว้ว่า เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นการวัด ความสามารถทางสมองหรือวัดด้านสติปัญญาของผู้เรียนว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใดหลังจากที่ ได้รับประสบการณ์จากการจัดการเรียนการสอนหรือจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2553: 73) ได้ให้ความหมายว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดระดับความสามารถของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถ และทักษะใน เนื้อหาวิชาที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียงใด

บุญชม ศรีสะอาด (2550: 122) กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ว่า เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดผลการเรียนรู้ในเนื้อหาและจุดประสงค์ในรายวิชาต่าง ๆ ที่เรียนในโรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นเครื่องมือหลักของการวัดผล

กล่าวโดยสรุป แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่ใช้วัด ความสามารถทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ของผู้เรียน เพื่อต้องการ ทราบว่าผู้เรียนมีความสามารถบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้มากน้อยเพียงใด

6. ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุทธธีวรรณ พิศศักดิ์โสภณ (2565: 2) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ซึ่งในปัจจุบันมีการนำมาใช้หลากหลายรูปแบบและมีความแตกต่างกันไป โดยจะใช้ รูปแบบใดก็ควรพิจารณาถึงจุดประสงค์ในการวัดเป็นสำคัญ สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้สอนสร้างขึ้น และ 2) แบบทดสอบมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้สอนสร้างขึ้น

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้สอนสร้างขึ้น เป็นการสร้างแบบทดสอบ ด้วยความสามารถของผู้สอนเอง เพื่อใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนในเรื่องที่เรียนไปแล้ว ซึ่งสามารถออกแบบเป็น 2 ชนิด ได้แก่ 1) ชนิดที่ผู้สอนเป็นผู้ให้คำตอบ และ 2) ชนิดที่ให้ผู้สอบเลือกคำตอบ มีอธิบายดังนี้

6.1.1 ชนิดที่ผู้สอนเป็นผู้ให้คำตอบ ได้แก่ แบบทดสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective Test or Essay Test) จำแนกเป็นแบบจำกัดคำตอบ (Restricted – Response type) และแบบไม่จำกัดคำตอบ (Unrestricted – Response Type) และแบบทดสอบแบบเติมคำหรือตอบสั้น (Completion or Short – Answer Test)

6.1.2 ชนิดที่ให้ผู้สอบเลือกคำตอบ ได้แก่ แบบทดสอบแบบถูกผิด (True – False Test) แบบทดสอบแบบจับคู่ (Matching Test) และแบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test)

6.2 แบบทดสอบมาตรฐาน

แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบชนิดหนึ่งที่สร้างขึ้นมาอย่างถูกหลักเกณฑ์ มีการทดลองวิเคราะห์ข้อคำถามกันหลายครั้ง ปรับปรุงกันมาเป็นขั้นตอน จนสามารถนำมาใช้ได้จริง ทำให้ข้อสอบลักษณะนี้มีความยากในการสร้าง และใช้เวลานานกว่าข้อสอบในลักษณะแรก สิ่งสำคัญที่แบบทดสอบมาตรฐานกำหนดขึ้น นั่นคือ ต้องมีมาตรฐานในวิธีดำเนินการสอบ และมีมาตรฐานในวิธีแปลความหมายคะแนน เช่น การสอบ NT การสอบ O – net การสอบประมวลผลความรู้ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้สอนสร้างขึ้น เป็นการสร้างแบบทดสอบด้วยความสามารถของผู้สอนเอง เพื่อใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนในเรื่องที่เรียนไปแล้ว อาจจะทำเป็นแบบทดสอบให้ผู้เรียนหรือผู้สอบเลือกตอบ หรือแบบทดสอบที่ผู้สอนเป็นผู้ให้คำตอบ และ 2) แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบชนิดหนึ่งที่สร้างขึ้นมาอย่างถูกหลักเกณฑ์ มีการทดลองวิเคราะห์ข้อคำถามกันหลายครั้ง ปรับปรุงกันมาเป็นขั้นตอน จนสามารถนำมาใช้ได้จริง

7. ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุทธิวรรณ พิศศักดิ์โสภณ (2565: 2-4) กล่าวว่า เนื่องจากแบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดผลชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญอันจะทำให้ครูได้ทราบถึงพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน และทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบที่ดีมีคุณภาพจึงไม่ใช่ของง่ายนักสำหรับผู้ออกข้อสอบ ดังนั้น จึงควรมีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอบให้แน่ชัดว่าจะสอบเพื่ออะไร สอบกับใคร ระดับชั้นใด

2) กำหนดลักษณะของสิ่งที่จะวัด ในการสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วัดต้องรู้ว่าสิ่งที่ต้องการจะวัดนั้นคืออะไร เช่น ต้องการวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วัดจะต้องรู้ว่าในเนื้อหาสาระของกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์นี้มีจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนอย่างไร ประกอบด้วยเนื้อหาใดบ้าง ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุพฤติกรรมใดบ้าง พฤติกรรมเหล่านั้นเป็นอย่างไร ต้องกำหนดให้ชัดเจน ซึ่งอาจจะศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และทฤษฎีต่าง ๆ ได้

3) กำหนดชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัด พิจารณาจากคุณลักษณะของสิ่งที่เราจะวัดว่าคืออะไร ซึ่งดูได้จากตารางวิเคราะห์หลักสูตร และต้องดูด้วยว่าวัดพฤติกรรมใด จะวัดกับใคร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไรด้วย เพราะเครื่องมือที่ใช้วัดมีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะกับคุณลักษณะที่จะวัดต่างกัน ดังนั้น ผู้สร้างต้องรู้ลักษณะของเครื่องมือแต่ละชนิดด้วย

4) เขียนข้อสอบ เมื่อกำหนดได้แล้วถึงชนิดของเครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ ก็เริ่มลงมือเขียนข้อสอบโดยเขียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด และให้ถูกต้องตามหลักวิชาการของการเขียนข้อสอบแต่ละชนิดด้วย

5) ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไข เมื่อเขียนข้อสอบเสร็จแล้ว ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระวิชาและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางด้านวัดผลเป็นผู้พิจารณาคำถามและคำตอบว่าถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ ข้อสอบวัดได้ตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ อีกทั้งภาษาที่ใช้ในการเขียนข้อสอบถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่

6) การทดลองใช้ข้อสอบ หลังจากให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขแล้วก็นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ แล้วนำผลจากการทดลองมาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพ และพัฒนาแบบทดสอบต่อไป ในการทดลองใช้อาจต้องทำหลาย ๆ ครั้ง จนสามารถพัฒนาแบบทดสอบได้มีคุณภาพเป็นที่พอใจจึงนำไปใช้จริงในการสอบต่อไป

7) สร้างเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน เพื่อต้องการบอกให้ทราบว่า ถ้าบุคคลใดสอบได้คะแนนเท่าไร เขาจะได้เป็นผู้ที่มีความสามารถหรือมีลักษณะพฤติกรรมอย่างไร

8) การเขียนรายงานและคู่มือการใช้ จะทำให้ผู้นำไปใช้ได้รู้ถึงขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบนั้น และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการสอบว่าจะปฏิบัติอย่างไร คะแนนที่แต่ละคนสอบได้จะแปลความหมายอย่างไร ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้ผู้เลือกใช้แบบทดสอบได้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการสอบด้วย

กล่าวโดยสรุป การสร้างและออกแบบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลำดับขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอดังภาพ 49

ภาพ 49 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

8. การสร้างแบบทดสอบตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001

รัฐพล ประดับเวทย์ (2560: 1054-1061) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบทดสอบตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001 ซึ่งเป็นการปรับปรุงจากแนวคิดแบบเดิม โดยเฉพาะจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยที่สะท้อนให้เห็นรูปแบบการคิดที่ใช้งานได้มากขึ้นและอาจจะถูกต้องมากขึ้น ประกอบด้วย 6 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นการจำ 2) ชั้นการเข้าใจ 3) ชั้นการนำไปใช้ 4) ชั้นการวิเคราะห์ 5) ชั้นการประเมินค่า และ 6) ชั้นการสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

8.1 ชั้นการจำ (Remembering)

เป็นการเรียกข้อมูลกลับคืนมา การจำได้ถึงความรู้ และความสามารถนำเอาความรู้ที่จำได้นั้นออกมาใช้ได้ด้วยตนเอง โดยในชั้นความจำ ที่ผู้เรียนสามารถจำความรู้ เก็บความรู้และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จำไว้น่ากลับมาใช้ใหม่ได้ในระยะเวลาที่ยาวนานและมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็น หัวข้อ เรื่องที่ต้องใช้ความรู้จากการจำนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์

8.2 ชั้นการเข้าใจ (Understanding)

เป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการพูด การเขียน การใช้ภาพ สัญลักษณ์ด้วยการตีความ การทดสอบ การจัดหมวดหมู่ การสรุป การสรุปอ้างอิง การเปรียบเทียบ และการอธิบาย

8.3 ขั้นการนำไปใช้ (Applying)

เป็นการนำเอาความรู้เดิมไปใช้ผ่านกระบวนการคิด เมื่อประสบกับปัญหาสามารถนำเอาความรู้เดิมไปใช้ในการบริหารจัดการในการแก้ปัญหาหรือเอาความรู้เดิมนั้นไปปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ให้เกิดผล

8.4 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysing)

เป็นการแยกย่อยสิ่งที่ต้องศึกษาออกเป็นส่วน ๆ และทำการศึกษาถึงองค์ประกอบของส่วนย่อย ๆ ตัดสินใจว่าในแต่ละส่วนนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตลอดจนศึกษาในแง่ภาพรวมของโครงสร้างของสิ่งที่ศึกษาหรือการศึกษาเพื่อการวิเคราะห์ถึงความเหมือนและความแตกต่าง การศึกษาถึงรูปแบบของการจัดโครงสร้าง รูปแบบการบริหาร รูปแบบการดำเนินการและวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษา

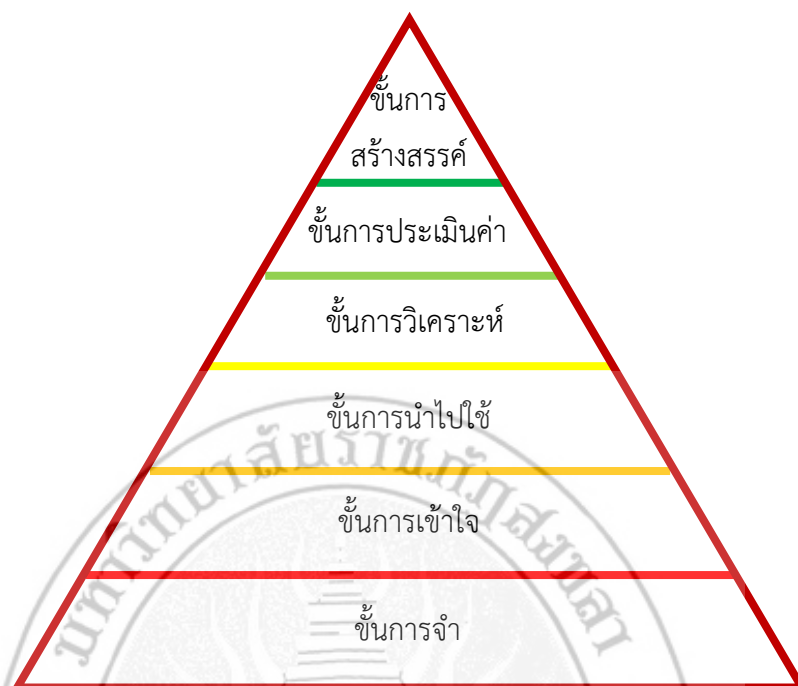
8.5 ขั้นการประเมินค่า (Evaluation)

เป็นการตัดสินใจจากเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นหรือจากมาตรฐานที่สร้างขึ้น ด้วยการตรวจสอบทั้งแบบการสำรวจรายการหรือแบบอื่น ๆ และการวิเคราะห์

8.6 ขั้นการสร้างสรรค์ (Creating)

เป็นการนำเอาองค์ความรู้ที่กล่าวไปแล้วนั้นมาบูรณาการใช้ร่วมกันทั้งในด้านความสอดคล้องของความรู้ สามารถนำเอาความรู้มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเอาความรู้เดิมมาจัดระบบความคิดเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ทั้งในด้านแบบแผนหรือโครงสร้างของชุดความรู้ ซึ่งผลของขั้นการสร้างสรรค์อาจอยู่ทั้งในรูปของการได้มาซึ่งชุดความรู้ใหม่ รูปแบบการวางแผนที่แตกต่างไปจากเดิม หรืออาจเป็นผลผลิตใหม่

กล่าวสรุปได้ว่าการสร้างแบบทดสอบตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001 ซึ่งเป็นแนวคิดที่ปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อให้กำหนดจุดมุ่งหมายพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยได้เป็นเชิงคำกริยา ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ตั้งแต่ขั้นการจำจนไปถึงขั้นการสร้างสรรค์ความรู้ ซึ่งสามารถเกิดความรู้ตาม

ภาพ 50 ชั้นพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

9. ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า แบบทดสอบที่ดีมีคุณภาพย่อมทำให้ผลการวัดที่ได้ถูกต้อง แต่ถ้าแบบทดสอบมีคุณภาพไม่ดีย่อมทำให้ผลการวัดมีความผิดพลาด ดังนั้น ในการวัดผลการศึกษา คุณภาพของเครื่องมือย่อมเป็นสิ่งสำคัญ ลักษณะของเครื่องมือวัดผลที่ดีประกอบด้วย 10 ประการ ได้แก่ 1) ความเที่ยงตรง 2) ความเชื่อมั่น 3) ความเป็นปรนัย 4) อำนาจจำแนก 5) ความยากพอเหมาะ 6) วัดอย่างลึกซึ้ง 7) ยุติธรรม 8) มีความจำเพาะเจาะจง 9) มีประสิทธิภาพ และ 10) มีการจูงใจให้ตอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สุทธิวรธรรม พิรศักดิ์โสภณ, 2565: 1-2 และสมนึก ภัททิยธนี, 2551: 63-65)

9.1 ความเที่ยงตรง (Validity)

ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง การวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างถูกต้อง

9.2 ความเชื่อมั่น (Reliability)

ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง การวัดที่ให้ผลแน่นอน สม่ำเสมอ คงเส้นคงวา (Consistency) เป็นที่มั่นใจหรือเชื่อถือในผลที่วัดได้จริง ถึงแม้จะมีการวัดซ้ำอีก ผลที่ได้ก็ย่อมแน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

9.3 ความเป็นปรนัย (Objectivity)

ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง ความแจ่มชัดของคำถามที่ทำให้ผู้ตอบเข้าใจความหมายได้ถูกต้องตรงกัน ข้อคำถามที่มีความเป็นปรนัยต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ ได้แก่ 1) ข้อคำถามมีความชัดเจนว่าต้องการถามอะไร 2) การตรวจคะแนนได้ตรงกันไม่ว่าจะให้ใครตรวจก็ตาม และ 3) คะแนนที่ได้สามารถแปลความหมายได้ตรงกัน

9.4 อำนาจจำแนก (Discrimination)

อำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นความสามารถในการแยกหรือจำแนกบุคคลที่มีคุณลักษณะหรือความสามารถแตกต่างกันออกจากกันได้

9.5 ความยากพอเหมาะ (Difficulty)

ความยากพอเหมาะ (Difficulty) เป็นคุณลักษณะของข้อสอบที่ไม่ยากเกินไปหรือง่ายเกินไป

9.6 วัตถุอย่างลึกซึ้ง (Searching)

วัตถุอย่างลึกซึ้ง (Searching) หมายความว่า ลักษณะของคำถามวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการวัด และไม่เป็นคำถามที่วัดแต่เพียงความรู้ความจำอย่างเดียว

9.7 ยุติธรรม (Fair)

ยุติธรรม (Fair) เป็นลักษณะของคำถามที่ไม่ถามเพื่อเปิดโอกาสให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้เปรียบในการตอบมากกว่าคนในกลุ่มหนึ่งหรือบุคคลหนึ่ง

9.8 มีความจำเพาะเจาะจง (Definite)

ความจำเพาะเจาะจง (Definite) ไม่ถามหลายแง่หลายมุมในข้อเดียวกัน ควรถามคำถามเดียวในแต่ละข้อ

9.9 มีประสิทธิภาพ (Efficiency)

มีประสิทธิภาพ (Efficiency) ในแง่ของการนำไปใช้ ประหยัดเวลาและงบประมาณ

9.10 มีการจูงใจให้ตอบ (Exemplary)

มีการจูงใจให้ตอบ (Exemplary) อาจจะได้โดยเรียงข้อสอบข้อง่าย ๆ ไว้ตอนแรก แล้วค่อย ๆ ยากขึ้นตามลำดับ หรืออาจใช้รูปภาพประกอบคำถามเพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้ตอบอยากตอบ นอกจากนี้รูปแบบการจัดพิมพ์ข้อสอบควรให้ดูสวยงาม น่าตอบ

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลความสามารถของผู้เรียนที่ได้มาจากการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งต้องเกิดจากการวัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (K) ด้านจิตพิสัย (P) และด้านทักษะพิสัย (A) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียน 2) ผู้สอน 3) ผู้เรียน 4) บทเรียน และ 5) ผู้ปกครอง จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สำคัญที่สุด คือ ผู้สอนกับผู้เรียน เพราะเนื่องจากผู้สอนกับผู้เรียน

เป็นบุคคลที่อยู่ในกระบวนการจัดการศึกษา ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต้องใช้เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 5 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ 1) แบบทดสอบ 2) แบบสอบถาม 3) แบบสำรวจรายการ 4) แบบวัดเชิงสถานการณ์ และ 5) แบบสังเกต โดยเฉพาะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กัน ซึ่งใช้วัดความสามารถทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ของผู้เรียน เพื่อต้องการทราบว่าผู้เรียนมีความสามารถบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้มากน้อยเพียงใด โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนที่ 2 กำหนดลักษณะของสิ่งที่วัด ขั้นตอนที่ 3 กำหนดชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัด ขั้นตอนที่ 4 เขียนข้อสอบ ขั้นตอนที่ 5 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ขั้นตอนที่ 6 การทดลองใช้ข้อสอบ ขั้นตอนที่ 7 สร้างเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน และขั้นตอนที่ 8 การเขียนรายงานและคู่มือการใช้ การสร้างแบบทดสอบตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy 2001 จะเป็นการกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย 6 ชั้น ได้แก่ ขั้นการจำ ขั้นการเข้าใจ ขั้นการนำไปใช้ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการประเมินค่า และขั้นการสร้างสรรค์ ซึ่งการที่จะสร้างแบบทดสอบให้มีลักษณะที่ดีนั้น แบบทดสอบจะต้องมี ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย อำนาจจำแนก ความยากพอเหมาะ วัดอย่างลึกซึ้ง ยุติธรรม มีความจำเพาะเจาะจง มีประสิทธิภาพ และมีการจูงใจให้ตอบ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น ได้มีทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ (K) เป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนึ่งตะลุง จะประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Bloom 2001 ซึ่งกำหนดให้วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา 6 ชั้น ได้แก่ ขั้นการจำ ขั้นการเข้าใจ ขั้นการนำไปใช้ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการประเมินค่า และขั้นการสร้างสรรค์ โดยทั้ง 6 ชั้นนี้ จะเป็นกรอบในการสร้างและออกแบบแบบทดสอบเป็นข้อเลือกตอบแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ หลังจากนั้นดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบทดสอบตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบ เลือกข้อสอบเพียง 20 ข้อ ไปใช้ทดสอบกับนักเรียนผู้เข้าร่วมฝึกอบรม เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ (K) เกี่ยวกับหนึ่งตะลุง โดยคะแนนหลังฝึกอบรมจะต้องสูงกว่าก่อนฝึกอบรม ถึงจะบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย

ทักษะการปฏิบัติ (Process)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการปฏิบัติ (Process) ครอบคลุมในประเด็น ความหมายของทักษะการปฏิบัติ หลักการสร้างเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติ ประเภทของ แบบทดสอบทักษะการปฏิบัติ และการสร้างเครื่องมือประเมินทักษะการปฏิบัติ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของทักษะการปฏิบัติ

สุวิมล ว่องวาณิช (2550: 216) ได้กล่าวถึงทักษะการปฏิบัติว่า หมายถึง การวัดความสามารถของพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในรูปของการปฏิบัติ โดยสิ่งเร้าที่นำเสนออาจเป็นภาษาหรือไม่ใช่ภาษาก็ได้

นพเก้า ณ พัทลุง (2551: 32) ได้กล่าวถึงทักษะการปฏิบัติว่า หมายถึง การปฏิบัติที่เน้น ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เป็นต้น โดยประเมินชิ้นงาน เช่น กิจกรรม แบบฝึกหัด หรือปัญหาที่ให้ผู้เรียนแสดงสิ่งที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน ชิ้นงาน บางอย่างถูกออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนสาธิตความรู้ ความเข้าใจ โดยการประยุกต์ความรู้ไปยัง สถานการณ์ที่จัดให้ ชิ้นงานต่าง ๆ มีหลายวิธีในการค้นหาคำตอบและไม่จำกัดคำตอบ

จุไรศิริ ชูรักษ์ (2557: 52) ได้กล่าวถึงทักษะการปฏิบัติว่า หมายถึง ความสามารถของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำหลังจากที่ได้รับประสบการณ์และการจัดการเรียนรู้จากผู้สอน เพื่อเป็นการพิจารณาว่าผู้เรียนมีความสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการวัด ทั้งกระบวนการและผลงาน

กมลวรรณ ตั้งธนกานนท์ (2557: 1) กล่าวว่าทักษะการปฏิบัติ หมายถึง การเคลื่อนไหวทางกายภาพ การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย และการใช้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว ซึ่งประกอบด้วย การเคลื่อนไหวของร่างกายและการประสานสัมพันธ์ของทักษะต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็น การเคลื่อนไหวของร่างกายแบบพื้นฐาน (Fundamental Movement) หรือเป็นการปฏิบัติงานตาม กระบวนการต่าง ๆ

จรรยา เฉลิมทอง (2559: 137) ได้กล่าวถึงทักษะการปฏิบัติว่า หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออก และผู้สอนเป็นผู้ออกแบบหรือกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการนั้นขึ้น โดยมี ส่วนประกอบสำคัญด้านตัวงานหรือกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนได้ทำหรือปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุป ทักษะการปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน ซึ่งเป็น พฤติกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อพิจารณาว่ามีความสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้มาก

น้อยเพียงใด หรืออาจจะเป็นการใช้ทักษะการคิดผ่านกระบวนการจัดทำผลงาน ก็ถือว่าเป็นทักษะปฏิบัติ

2. หลักการสร้างเครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติ

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่า หลักการในการสร้างเครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติ ซึ่งเป็นด้านทักษะพิสัย มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการวัดด้านความรู้ (ด้านพุทธิพิสัย) และด้านคุณลักษณะ (ด้านจิตพิสัย) ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการสร้างเครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติที่มีมุมมองทิศทางเดียวกัน ซึ่งกล่าวว่า ในการสร้างเครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติ มีกระบวนการประกอบด้วย 5 หลักการ ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ 2) การกำหนดกรอบของการประเมิน 3) การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของคุณลักษณะและเครื่องมือที่ต้องใช้ 4) การกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน และ 5) การกำหนดงานและสถานการณ์ให้ผู้รับการประเมินปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (กมลวรรณ ตังธนากานนท์, 2557: 47-51; จุไรศิริ ชูรักษ์, 2557: 53 และสุวิมล ว่องวานิช, 2550: 233-235)

2.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ

ในการออกแบบการประเมินทักษะปฏิบัติ ผู้ประเมินต้องเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของสิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งหลายครั้งการประเมินครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ไปพร้อม ๆ กัน จุดมุ่งหมายของการประเมินจะช่วยให้การกำหนดงาน และวิธีในการประเมินได้อย่างเหมาะสม

จุดมุ่งหมายทั่วไปของการประเมินทักษะปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 เพื่อ ได้แก่ 1) เพื่อการพัฒนาทักษะนั้นของบุคคล ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน โครงการวิจัย หรือการปฏิบัติงานในองค์กร 2) เพื่อการรายงานผลการเรียนรู้ 3) เพื่อการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ 4) เพื่อให้สารสนเทศแก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครเข้าศึกษา การคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อ และ 5) เพื่อประเมินทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพต่าง ๆ

ส่วนจุดมุ่งหมายของการประเมินทักษะการปฏิบัติในทางการศึกษา มักครอบคลุมการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน ได้แก่ 1) ความรอบรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตร 2) ความสามารถในการในด้านต่าง ๆ และ 3) ศักยภาพของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ในอนาคต

2.2 การกำหนดกรอบของการประเมิน

เป็นการระบุเนื้อหา ทักษะ กระบวนการ องค์ประกอบหรือมิติอื่น ๆ ของสิ่งที่จะประเมิน ขั้นตอนนี้ ผู้สร้างเครื่องมือควรวิเคราะห์ทักษะการปฏิบัติที่ต้องการวัดว่ามีลักษณะอย่างไร การประเมินทักษะการปฏิบัติควรครอบคลุมมิติหรือด้านใดบ้าง ดังนั้น ในขั้นตอนนี้ ผู้สร้างเครื่องมือควรดำเนินวิเคราะห์พฤติกรรมในการทำงานที่มีความซับซ้อน ผลการวิเคราะห์งานจะทำให้ได้กิจกรรม

ที่ผู้ปฏิบัติหรือผู้รับการประเมินต้องทำ และลำดับขั้นตอนของการทำงาน ซึ่งทำให้ผู้สร้างเครื่องมือสามารถกำหนดคุณลักษณะด้านทักษะและตัวบ่งชี้ของทักษะที่ต้องการวัดได้อย่างเหมาะสม สิ่งที่ต้องคำนึงในขั้นตอนนี้ คือ ผู้ประเมินต้องกำหนดลักษณะหรือด้านที่จะประเมินทักษะการปฏิบัติให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ และเพียงพอที่จะทำให้ได้ผลการวัดที่จะสามารถนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวัดได้เหมาะสม

2.3 การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของคุณลักษณะและเครื่องมือที่ต้องใช้

คุณลักษณะที่ต้องประเมินในการปฏิบัติงานอาจมีความสำคัญไม่เท่ากัน ในบริบททางการศึกษา หลังจากศึกษาหลักสูตร มาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตร ผู้สอนควรพิจารณาว่า จะใช้ตัวชี้วัดใดในการจัดการเรียนการสอน จะกำหนดน้ำหนักความสำคัญของคุณลักษณะแต่ละคุณลักษณะเท่าใด และจะใช้เครื่องมือใดในการจัดและประเมินคุณลักษณะแต่ละด้าน เพื่อจะได้มั่นใจได้ว่าการวางแผนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลทักษะการปฏิบัติ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัดตามหลักสูตร การกำหนดน้ำหนักความสำคัญอาจกำหนดเป็นร้อยละหรือคะแนนก็ได้

2.4 การกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน

ผู้สอนควรพิจารณาทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมินว่าจะประเมินประเด็นใด โดยทั่วไปจะกำหนดประเด็นในการประเมิน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) กระบวนการปฏิบัติ (Process) และ 2) ผลการปฏิบัติงานหรือผลงาน (Product) โดยมีอธิบายดังนี้

2.4.1 กระบวนการปฏิบัติ (Process) เป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติงานสามารถพิจารณาใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) คุณภาพขณะปฏิบัติงาน และ 2) เวลา ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน และความถูกต้องของการทำงาน องค์ประกอบหรือมิติที่สามารถใช้ในการประเมินกระบวนการ มีดังนี้

1) คุณภาพขณะปฏิบัติงาน มิติย่อยที่ควรพิจารณาในการประเมินกระบวนการปฏิบัติงานในด้านคุณภาพขณะปฏิบัติงาน ได้แก่ การเลือกใช้หรือการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอนความคล่องแคล่วในการปฏิบัติ ความตั้งใจในการทำงาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความปลอดภัยในการทำงาน ความสิ้นเปลืองของทรัพยากรที่ใช้ และความร่วมมือในการทำงาน ในกรณีที่งานที่กำหนดให้ทำหือปฏิบัติเป็นงานที่ให้ทำเป็นกลุ่ม

2) เวลา มิติย่อยที่ควรพิจารณาในการประเมินกระบวนการปฏิบัติงานในด้านเวลา ได้แก่ ความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน และปริมาณเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

2.4.2 ผลการปฏิบัติงานหรือผลงาน (Product) การประเมินผลการปฏิบัติงานสามารถพิจารณาใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) คุณภาพของงาน และ 2) ปริมาณของงาน องค์ประกอบหรือมิติที่สามารถใช้ในการประเมินผลงาน มีดังนี้

1) คุณภาพของงาน มิตีย่อยที่ควรพิจารณาในการประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือผลงานในด้านคุณภาพของผลงาน ได้แก่ คุณลักษณะหรือรูปลักษณะที่ปรากฏของงาน เช่น ความสวยงาม ความประณีต ความไพเราะ และคุณสมบัติภายในของงาน เช่น ความอร่อย ความหอม ความสะอาด ความสร้างสรรค์

2) ปริมาณของงาน มิตีย่อยที่ควรพิจารณาในการประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือผลงานในด้านปริมาณงาน คือ จำนวนผลงานเป็นไปตามที่กำหนดในเวลาที่กำหนด

2.5 การกำหนดงานและสถานการณ์ให้ผู้รับการประเมินปฏิบัติ

ประเด็นสำคัญ คือ การวางแผนว่าจะใช้สถานการณ์ใดในการประเมินทักษะการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้รับการประเมินแสดงทักษะที่ต้องการวัดออกมาได้ชัดเจนที่สุด โดยสิ่งสำคัญที่ผู้ประเมินควรคำนึงถึง คือ ผู้ประเมินต้องมีโอกาสได้สังเกตพฤติกรรมของผู้รับการประเมินอย่างใกล้ชิด ขั้นตอนนี้ ผู้ประเมินต้องกำหนดงานหรือสถานการณ์ให้ผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อประเมินทักษะการปฏิบัติในมิติหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้ รูปแบบของงานสำหรับประเมินทักษะการปฏิบัติมีหลายรูปแบบ Hart (1994) ได้นำเสนอรูปแบบของงานสำหรับการประเมินการปฏิบัติไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) งานสำหรับประเมินอย่างสั้น 2) งานที่เป็นเหตุการณ์ และ 3) งานสำหรับประเมินระยะยาว โดยมีอธิบายดังนี้

2.5.1 งานสำหรับประเมินอย่างสั้น (Short Assessment Tasks) มักจะใช้ในการประเมินความรู้ในหลักการพื้นฐาน กระบวนการ ความสัมพันธ์ของขั้นตอน การปฏิบัติงาน รวมถึงทักษะการคิดในเรื่องต่าง ๆ โดยทั่วไปงานในรูปแบบนี้ มักใช้เวลาทำไม่นาน งานสำหรับประเมินอย่างสั้นอาจเป็นคำถามชนิดปลายเปิด คำถามชนิดเลือกตอบที่วัดความสามารถระดับสูง หรือแผนผังโนทัศน์ก็ได้ งานในรูปแบบนี้นิยมใช้กับการประเมินผู้เรียนรายบุคคล

2.5.2 งานที่เป็นเหตุการณ์ (Event tasks) สามารถวัดความสามารถของผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง เช่น ความคล่องแคล่วในการเขียน ทักษะการประกอบเฟอร์นิเจอร์ไม้ ทักษะการแก้ปัญหา งานที่เป็นเหตุการณ์สามารถสะท้อนถึงทักษะและระดับความสามารถในการนำความรู้ที่ผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนมีไปประยุกต์ใช้ งานรูปแบบนี้ใช้เวลาในการประเมินนานกว่าในรูปแบบแรก งานในรูปแบบที่สองนี้อาจจะเป็นการประเมินการอ่าน การประเมินการเขียน การประเมินกระบวนการทำงานต่าง ๆ หรืองานการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาก็ได้

2.5.3 งานสำหรับประเมินระยะยาว (Long – Term Extended Tasks) เป็นงานที่มีลักษณะเป็นโครงการที่มีเป้าหมายหลายประการ และใช้เวลาในการปฏิบัติงานมากกว่างาน 2 รูปแบบแรก โดยในช่วงแรกหรือช่วงต้นภาคการศึกษา ผู้ประเมินหรือครูผู้สอนมอบหมายงานที่ให้ผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนได้แสดงความสามารถหรือทักษะต่าง ๆ ที่มุ่งประเมิน งานรูปแบบนี้มักเป็นโครงการระยะยาว เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ โครงการวิจัยต่าง ๆ นอกจากนี้ เมื่อสิ้นสุดภาค

การศึกษาแล้ว ผู้ประเมินหรือครูผู้สอนให้ผู้เรียนจัดแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลการปฏิบัติงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหรือต่อสาธารณะต่อไป

กล่าวโดยสรุป การสร้างเครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติ มีกระบวนการประกอบด้วย 5 หลักการ ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ ในการออกแบบการประเมินทักษะปฏิบัติผู้ประเมินต้องเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินจะช่วยในการกำหนดงาน และวิธีในการประเมินได้อย่างเหมาะสม โดยประกอบจุดมุ่งหมายทั่วไปกับจุดมุ่งหมายของการประเมินทักษะการปฏิบัติในทางการศึกษา 2) การกำหนดกรอบของการประเมิน เป็นการระบุเนื้อหาสิ่งที่จะประเมิน เมื่อได้ข้อมูลเหล่านี้จึงสร้างเป็นกรอบการประเมิน 3) การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของคุณลักษณะและเครื่องมือที่ต้องใช้ เป็นการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของคุณลักษณะแต่ละคุณลักษณะเท่าใด และจะใช้เครื่องมือใดในการวัดและประเมินคุณลักษณะแต่ละด้าน เพื่อจะได้มั่นใจได้ว่าการวางแผนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลทักษะการปฏิบัติ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัดตามหลักสูตร 4) การกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน เป็นการกำหนดประเด็นการประเมิน จะแยกย่อยมาจากตัวชี้วัด โดยทั่วไปจะกำหนดประเด็นในการประเมิน 2 ประเด็น ได้แก่ กระบวนการปฏิบัติ (Process) ดูที่คุณภาพขณะปฏิบัติงานกับเวลา และผลการปฏิบัติงานหรือผลงาน (Product) ดูที่คุณภาพงานกับปริมาณของงาน และ 5) การกำหนดงานและสถานการณ์ให้ผู้รับการประเมินปฏิบัติ การประเมินต้องกำหนดงานหรือสถานการณ์ให้ผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อประเมินทักษะการปฏิบัติในมิติหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้ รูปแบบของงานสำหรับประเมินทักษะการปฏิบัติ มี 3 รูปแบบ ได้แก่ งานสำหรับประเมินอย่างสั้น งานที่เป็นเหตุการณ์ และงานสำหรับประเมินระยะยาว

3. ประเภทของแบบทดสอบทักษะการปฏิบัติ

กมลวรรณ ตังธนากานนท์ (2557: 35-46) ได้กล่าวว่า เครื่องมือวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) เครื่องมือประเภทที่ใช้แบบทดสอบ และ 2) เครื่องมือประเภทที่ไม่ใช่แบบทดสอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 เครื่องมือประเภทที่ใช้แบบทดสอบ

เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ คือ แบบสอบ (Test) ประเภทของเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติที่ใช้แบบทดสอบสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบสอบข้อเขียน และ 2) แบบสอบปากเปล่า รายละเอียดของเครื่องมือประเภทที่ใช้การทดสอบ มีดังนี้

3.1.1 แบบสอบข้อเขียน (Paper and Pencil Test) แบบสอบข้อเขียนที่ใช้ในการวัดทักษะการปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) แบบสอบวัดความรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการ

ปฏิบัติ และ 2) แบบสอบที่ใช้อธิบายกระบวนการทำงานหรือกระบวนการแก้ปัญหา (Practical Examination) มีอธิบายดังนี้

1) แบบสอบวัดความรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ (Test Item) ใช้วัดความรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ หรือวัดความรู้เกี่ยวกับกฎหรือความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการปฏิบัติ ผู้ประเมินควรใช้เครื่องมือนี้ในการวัดก่อนที่จะทดสอบในภาคปฏิบัติ เช่น วัดความรู้เกี่ยวกับกฎแรงโน้มถ่วงก่อนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือการวัดความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีสถานแม่เหล็กไฟฟ้า ก่อนการสอบปฏิบัติการส่งคลื่นวิทยุ

2) แบบสอบที่ใช้อธิบายกระบวนการทำงานหรือกระบวนการแก้ปัญหา มีข้อความที่ให้ผู้ตอบอธิบายวิธีการ ขั้นตอน หรือกระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น ให้ระบุอุปกรณ์และขั้นตอนในการปรุงอาหาร

แบบสอบข้อเขียนมีข้อดี คือ เป็นแบบสอบที่สามารถบริหารการสอบได้เป็นกลุ่ม ทำให้สะดวกต่อการใช้งาน และประหยัดเวลา ตลอดจนมีความเป็นปรนัยค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับแบบสอบปากเปล่า

อย่างไรก็ตาม แบบสอบข้อเขียนอาจมีข้อจำกัดที่ความตรงของเครื่องมือ เนื่องจากการใช้แบบสอบข้อเขียนกับการวัดทักษะการปฏิบัติ ผู้ตอบที่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหรือกระบวนการปฏิบัติอาจไม่สามารถปฏิบัติงานนั้นได้จริง ดังนั้น ผู้ประเมินควรใช้วิธีการนี้ประกอบการวัดทักษะการปฏิบัติที่ให้อำนาจจริง หรือใช้วิธีการนี้ในการวัดทักษะการปฏิบัติที่มีอันตรายหรือมีความเสี่ยงในการปฏิบัติจริงเท่านั้น

3.1.2 แบบสอบปากเปล่า (Oral Test) แบบสอบปากเปล่าควรใช้เมื่อต้องการวัดผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะการวัดการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม โดยให้สมาชิกที่ทำงานกลุ่มสอบแบบปากเปล่าทีละคน นอกจากนี้ยังสามารถใช้ได้ในการวัดที่ต้องการตรวจสอบว่าผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนได้ปฏิบัติงานนั้นจริง หรือการตรวจสอบทักษะการปฏิบัติที่แต่ละคนปฏิบัติต่างกันซึ่งทำได้ยากในการใช้แบบสอบชุดเดียวกัน

แบบสอบปากเปลามีข้อดี คือ ขณะสอบปากเปล่า ผู้ประเมินสามารถปรับข้อความคำถามได้ตามความเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม แบบสอบปากเปลามีข้อจำกัดคือ การใช้แบบสอบปากเปล่าต้องวัดผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนทีละคน ซึ่งใช้เวลามากกว่าการใช้แบบสอบข้อเขียน และเมื่อเปรียบเทียบกับแบบสอบข้อเขียน แบบสอบปากเปลามีความเป็นปรนัยน้อยกว่า เนื่องจากการสอบด้วยปากเปล่า ผู้รับการประเมินหรือผู้เรียนต้องเข้าสอบทีละคน ข้อคำถามที่ผู้รับการประเมินแต่ละคนได้รับอาจมีความแตกต่างกัน ผู้สอบที่สอบในลำดับหลังมีโอกาสได้เตรียมตัวสอบมากกว่า หรืออาจรู้แนวคำถามในการสอบจากผู้สอบในลำดับก่อนหน้า

3.2 เครื่องมือประเภทที่ไม่ใช่แบบทดสอบ

เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกต การปฏิบัติงานในการประเมินทักษะการปฏิบัติส่วนใหญ่ ทั้งกระบวนการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงานใช้ประกอบการสังเกตของผู้ประเมิน ประเภทเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติที่ไม่ใช่แบบทดสอบสามารถแบ่งตามลักษณะของการประเมินได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) แบบตรวจสอบรายการ 2) แบบประเมินค่า และ 3) เกณฑ์การให้คะแนน แบบรูบริก รายละเอียดของเครื่องมือดังกล่าวมีดังนี้

3.2.1 แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีลักษณะเป็นรายการที่ระบุพฤติกรรมหรือลักษณะที่บ่งชี้ทักษะสำคัญที่ต้องการวัด เพื่อให้ผู้ประเมินระบุว่าพฤติกรรมหรือลักษณะนั้น ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ แบบตรวจสอบรายการจึงเป็นเครื่องมือที่สร้างง่ายและง่ายต่อการใช้งาน อย่างไรก็ตามแบบตรวจสอบรายการนี้จะไม่แสดงระดับ (Degree) ที่ชัดเจนของคุณภาพหรือความสมบูรณ์ของพฤติกรรมหรือลักษณะของทักษะที่ต้องการประเมิน ดังนั้น เครื่องมือนี้จึงเหมาะกับทักษะการปฏิบัติที่ไม่มีรายละเอียดของพฤติกรรมหรือขั้นตอนมากนัก เครื่องมือนี้จึงเหมาะกับทักษะการปฏิบัติที่มีข้อรายการหรือขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนตายตัว เช่น การขับขีรถยนต์ นอกจากนี้แบบตรวจสอบรายการยังเหมาะที่จะนำไปใช้กับผู้รับการประเมินที่มีช่วงอายุน้อย เช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดของพฤติกรรมที่ซับซ้อนมากนัก ตัวอย่างแบบตรวจสอบรายการแสดงดังภาพ 51

แบบประเมินทักษะการขับรถยนต์		
ชื่อ - นามสกุลหมายเลขบัตรประชาชน.....		
วันเดือนปีผู้ประเมิน.....		
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ปฏิบัติ” เมื่อผู้รับการประเมินสามารถปฏิบัติได้ และทำเครื่องหมาย ✗ ในช่อง “ไม่ปฏิบัติ” เมื่อผู้รับการประเมินไม่ปฏิบัติหรือไม่สามารถปฏิบัติได้		
ข้อรายการปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. คาดเข็มขัดนิรภัย		
2. ขับรถเพื่อเคลื่อนที่ไปข้างหน้าภายในช่องทางเดินรถที่กำหนด		
3. ให้สัญญาณไฟแก่อคันอื่น ๆ เมื่อจะเลี้ยว		
4. ปฏิบัติตามสัญญาณไฟจราจร		
5. ถอยหลังเข้าจอดรถในช่องจอดรถที่กำหนด		
6. จอดรถขนานเส้นขอบทางตามระยะห่างที่กำหนด		

ภาพ 51 ตัวอย่างแบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินทักษะการขับรถยนต์

ที่มา: ดัดแปลงจาก กมลวรรณ ตังธนกานนท์ (2557: 37)

3.2.2 แบบประเมินค่า (Rating Scale) มีลักษณะเป็นรายการที่ระบุพฤติกรรมหรือลักษณะที่บ่งชี้ทักษะสำคัญที่ต้องการวัดเช่นเดียวกับแบบตรวจสอบรายการ แต่แบบประเมินค่านี้จะให้ผู้ประเมินระบุระดับคุณภาพหรือความสมบูรณ์ของทักษะนั้น ๆ ของผู้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับใด แบบประเมินค่านี้มีจุดเด่น คือ ใช้เวลาในการสร้างไม่นานนัก การกำหนดระดับคุณภาพของทักษะที่ประเมินมีความละเอียดมากขึ้นกว่าแบบตรวจสอบรายการ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากระดับแต่ละระดับของแบบประเมินค่าไม่มีการกำกับด้วยคำบรรยายพฤติกรรมหรือลักษณะของทักษะที่ประเมิน ทำให้อาจเกิดปัญหาการขาดความปรนัย (Objectivity) และความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินได้ (Interrater Reliability) ตัวอย่างแบบประเมินค่าปรากฏดังภาพ 52

แบบประเมินทักษะการตีลูกเหนือศีรษะในกีฬาแบดมินตัน				
ชื่อ - นามสกุลหมายเลขบัตรประชาชน.....				
วันเดือนปีผู้ประเมิน.....				
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่แสดงระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการแสดง ออกของนักเรียนในการตีลูกเหนือศีรษะในกีฬาแบดมินตัน				
พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ			
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
1. เคลื่อนไหวเท้าอย่างคล่องแคล่วไปที่จุดที่จะตีลูก				
2. ไหล่ตั้งฉากกับเน็ต				
3. หันไม้เพื่อเตรียมตีลูกเหนือศีรษะ				
4. ไม่สัมผัสลูกขนไก่ในขณะที่แขนอยู่เหนือศีรษะ				
5. สบัดข้อมือเมื่อลูกขนไก่สัมผัสไม้				
6. ปรับสมดุลการทรงตัวของร่างกาย				

ภาพ 52 ตัวอย่างแบบประเมินค่าสำหรับประเมินทักษะการตีลูกเหนือศีรษะในกีฬาแบดมินตัน
ที่มา: ดัดแปลงจาก กมลวรรณ ตังธนกานนท์ (2557: 37)

3.2.3 เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Scoring Rubric) มีลักษณะเป็นระดับที่แสดงลักษณะหรือความสำเร็จของการปฏิบัติหรือผลงานของทักษะที่ประเมิน ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกนี้จะมีคำอธิบายพฤติกรรมหรือลักษณะที่สะท้อนถึงทักษะที่ประเมินในแต่ละระดับ ผลการประเมินกำกับไว้ ตั้งแต่ระดับสูงหรือดีมากจนถึงระดับต่ำหรือต้องปรับปรุง เกณฑ์การให้คะแนนนี้จึงมีลักษณะละเอียด เหมาะสำหรับการประเมินทักษะที่มีรายละเอียดค่อนข้างมากหรือซับซ้อน หรือประเมินทักษะของผู้รับการประเมินในช่วงอายุมากขึ้น เช่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เกณฑ์การให้คะแนนหรือรูบริกสามารถช่วยแก้ไขการประเมินทักษะซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นอัตนัย (Subjectivity) ได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเที่ยงที่เพิ่มขึ้นในการให้คะแนน

นอกจากนี้ในบริบทการประเมินในชั้นเรียน เกณฑ์การให้คะแนนยังช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจได้ตรงกันว่า ทักษะการปฏิบัติที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับหรือได้มาตรฐานเป็นอย่างไร เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และการกำกับตนเองของผู้เรียน ตลอดจนทำให้ผู้เรียนได้ทราบขอบเขตของสิ่งที่ผู้สอนจะประเมิน ทั้งการประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน และผลงานที่ได้จากทักษะการปฏิบัตินั้น ซึ่งเป็นการลดความวิตกกังวลของผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้น ๆ ได้ เกณฑ์การให้คะแนนมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (Holistic Scoring Rubric) และ

2) เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Scoring Rubric) มีอธิบายดังนี้

1) เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม เป็นเกณฑ์ที่พิจารณาภาพรวมของสิ่งที่ประเมินว่า สิ่งที่มีลักษณะอย่างไรบ้าง เกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้จะบรรยายคุณภาพโดยรวมของสิ่งที่ประเมินลดหลั่นตามระดับคุณภาพจากสูงสุดถึงต่ำสุด เนื่องจากเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมนี้สร้างจากหลักการพื้นฐานที่ว่า การประเมินคุณภาพของสิ่งต่าง ๆ ควรพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของสิ่งนั้นจะเหมาะสมกว่าพิจารณาเป็นมิติหรือองค์ประกอบแต่ละด้านของสิ่งที่มุ่งประเมิน โดยเกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้มักจะพิจารณาลักษณะเด่นหรือลักษณะจำเริญของการประเมินผลขนาดใหญ่ (Large – Scale Assessment) ที่มีผู้รับการประเมินจำนวนมาก และการประเมินผลสรุปรวม (Summative Evaluation) ซึ่งใช้สำหรับตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมแสดงดังภาพ 53 ถึงภาพ 55

แบบประเมินทักษะในการแข่งขันกีฬาแบดมินตัน

ชื่อ - นามสกุลระดับชั้น.....

วันเดือนปีผู้ประเมิน.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ○ ล้อมรอบระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการแสดงออก
ของนักเรียนมากที่สุดในการแข่งขันกีฬาแบดมินตัน

ระดับ	การปฏิบัติ
ต้องปรับปรุง	ใช้วิธีการรับส่งเพียง 1 – 2 แบบตลอดการแข่งขัน รับส่งลูกได้แม่นยำเฉพาะบางระดับหรือรับส่งลูกในระดับต่าง ๆ ไม่แม่นยำ เสิร์ฟและตีลูกในระดับเดียวหรือแบบเดียวหรือเสิร์ฟและตีลูกโดยไม่ได้ป้องกันการคาดเดาของฝ่ายตรงกันข้าม ตีลูกไปในด้านที่คู่ต่อสู้ยืนอยู่เป็นส่วนใหญ่ คาดหมายทิศทางการตีลูกของคู่ต่อสู้เป็นบางครั้ง เมื่อเคลื่อนที่ไปรอบ ๆ คอร์ตเพื่อรับลูกจากคู่ต่อสู้แล้วมักไม่เคลื่อนที่กลับมายังตำแหน่งเริ่มต้น หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่นเป็นส่วนใหญ่
พอใช้	ใช้วิธีการรับส่งลูกแบบต่าง ๆ ตามที่สอนได้อย่างเหมาะสมเป็นบางครั้ง รับส่งลูกในระดับต่าง ๆ ได้แม่นยำในบางครั้ง เสิร์ฟและตีลูกสั้นและยาวสลับกันเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงกันข้ามสามารถคาดเดาได้ ตีลูกไปในด้านตรงข้ามกับคู่ต่อสู้ยืนอยู่เป็นบางครั้ง คาดหมายทิศทางการตีลูกของคู่ต่อสู้เป็นบางครั้ง เมื่อเคลื่อนที่ไปรอบ ๆ คอร์ตเพื่อรับลูกจากคู่ต่อสู้แล้วเคลื่อนที่กลับมายังตำแหน่งเริ่มต้นได้เป็นบางครั้ง ปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่นเป็นส่วนใหญ่
ดี	ใช้วิธีการรับส่งลูกแบบต่าง ๆ ตามที่สอนได้อย่างเหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ รับส่งลูกในระดับต่าง ๆ ได้แม่นยำเป็นส่วนใหญ่ เสิร์ฟและตีลูกสั้นและยาวสลับกันเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงกันข้ามสามารถคาดเดาได้ ตีลูกไปในด้านตรงข้ามกับคู่ต่อสู้ยืนอยู่ คาดหมายทิศทางการตีลูกของคู่ต่อสู้เป็นบางครั้ง เมื่อเคลื่อนที่ไปรอบ ๆ คอร์ตเพื่อรับลูกจากคู่ต่อสู้แล้วเคลื่อนที่กลับมายังตำแหน่งเริ่มต้น ถ่ายน้ำหนักระหว่างเท้าและควบคุมการทรงตัวได้อย่างสมดุลเมื่อวิ่งไปรับลูก ปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่นทั้งหมด
ดีมาก	ใช้วิธีการรับส่งลูกแบบต่าง ๆ ตามที่สอนได้อย่างเหมาะสมทั้งหมด รับส่งลูกในระดับต่าง ๆ ได้แม่นยำทุกลูก เสิร์ฟและตีลูกสั้นและยาวสลับกันเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงกันข้ามสามารถคาดเดาได้ ตีลูกไปในด้านตรงข้ามกับคู่ต่อสู้ยืนอยู่ คาดหมายทิศทางการตีลูกของคู่ต่อสู้ เมื่อเคลื่อนที่ไปรอบ ๆ คอร์ตเพื่อรับลูกจากคู่ต่อสู้แล้วเคลื่อนที่กลับมายังตำแหน่งเริ่มต้นเสมอ ถ่ายน้ำหนักระหว่างเท้าและควบคุมการทรงตัวได้อย่างสมดุลเมื่อวิ่งไปรับลูก ปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่นทั้งหมด

ภาพ 53 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมสำหรับประเมินทักษะในการแข่งขันกีฬา

ที่มา: ดัดแปลงจาก กมลวรรณ ตังธนากานนท์ (2557: 40)

แบบประเมินการเขียนเรียงความ	
ชื่อ - นามสกุลระดับชั้น..... วันเดือนปีผู้ประเมิน..... คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ล้อมรอบระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับคุณภาพของเรียงความ ของนักเรียนมากที่สุด	
ระดับ	การปฏิบัติ
ดี	• มีข้อมูลสนับสนุนความคิดที่นำเสนอจำนวนมาก • วางลำดับเนื้อหาได้อย่างมีเหตุผล ทำให้การนำเสนอเนื้อหา มีความสมบูรณ์ • ใช้คำและภาษาที่มีประสิทธิภาพ น่าสนใจ ตรงกับคนอ่าน • เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความอย่างสม่ำเสมอ
ผ่าน	• มีข้อมูลสนับสนุนความคิดที่นำเสนออย่างเพียงพอ • วางลำดับเนื้อหาได้อย่างมีเหตุผล ทำให้การนำเสนอเนื้อหา มีบกพร่องเล็กน้อย • ใช้คำและภาษาที่มีประสิทธิภาพ ตรงกับคนอ่าน • เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความ
ควรปรับปรุง	• มีข้อมูลสนับสนุนความคิด แต่อาจไม่ตรงประเด็นที่เขียน • วางลำดับเนื้อหาไม่ค่อยสมเหตุสมผล ทำให้การนำเสนอเนื้อหาขาดความสมบูรณ์ • การใช้คำและภาษาบกพร่องบ้าง และไม่ค่อยตรงกับคนอ่าน • เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความเล็กน้อย
ไม่ผ่าน	• มีข้อมูลสนับสนุนความคิดเพียงเล็กน้อย ขาดความคงเส้นคงวา • วางลำดับเนื้อหาไม่สัมพันธ์กัน • การใช้คำและภาษาบกพร่อง และไม่ค่อยตรงกับคนอ่าน • เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความ

ภาพ 54 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมสำหรับประเมินการเขียนเรียงความ

ที่มา: ดัดแปลงจาก กมลวรรณ ตังธนกานนท์ (2557: 42)

แบบประเมินการเล่นเทนนิส	
ชื่อ - นามสกุลระดับชั้น.....	
วันเดือนปีผู้ประเมิน.....	
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ล้อมรอบระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับพฤติกรรม	
การเล่นเทนนิสของนักเรียนมากที่สุด	
ระดับ	การปฏิบัติ
5 ดีมาก	จับไม้เทนนิสได้เหมาะสม มีการทรงตัวและก้าวเท้าดี ตีลูกเทนนิสด้วยท่าทางที่ถูกต้องตลอดเวลา ลูกเทนนิสเคลื่อนตัวความแรงและลงตำแหน่งอย่างเหมาะสม
4 ดี	จับไม้เทนนิสได้เหมาะสม มีการทรงตัวและก้าวเท้าค่อนข้างดี ตีลูกเทนนิสด้วยท่าทางที่ถูกต้องบางครั้งบางคราว ลูกเทนนิสเคลื่อนตัวความแรงพอประมาณและตกลงในสนาม
3 พอใช้	จับไม้เทนนิสและทรงตัวพอใช้ได้ ท่าทางการตีไม่ถูกต้อง ทำให้ลูกตกลงในตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง และน้ำหนักของการตีลูกไม่ดี
2 น้อย	จับไม้เทนนิสถูกบ้างผิดบ้าง การทรงตัวไม่ได้ การก้าวเท้าไม่ดี ท่าทางการตีไม่ถูกต้อง ไม่สามารถควบคุมลูกเทนนิสได้

ภาพ 55 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมสำหรับประเมินการเล่นเทนนิส

ที่มา: ดัดแปลงจาก กมลวรรณ ตังชนกานนท์ (2557: 43)

2) เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ เป็นเกณฑ์การให้คะแนนสิ่งที่ประเมินโดยพิจารณาคุณภาพของสิ่งที่ประเมินแยกรายองค์ประกอบ รายด้าน หรือรายมิติ เกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้จะบรรยายคุณภาพของสิ่งที่ประเมินแยกรายองค์ประกอบลดหลั่นตามระดับคุณภาพตั้งแต่สูงสุดถึงต่ำสุด ดังนั้น ผู้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้จึงสามารถพิจารณาคุณภาพของสิ่งที่ประเมินรายมิติหรือรายด้านได้ ไม่ต้องพิจารณาลักษณะของสิ่งที่ประเมินหลาย ๆ มิติ หรือหลาย ๆ ด้าน ไปพร้อมกันในแต่ละระดับผลการประเมิน ถ้าองค์ประกอบ ด้าน หรือมิติที่พิจารณามีความสำคัญไม่เท่ากัน ผู้ประเมินสามารถกำหนดน้ำหนักให้แก่เกณฑ์แต่ละด้านได้ตามความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบเหมาะสมกับการประเมินความก้าวหน้าหรือกระบวนการ (Formative Evaluation) ซึ่งต้องการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อพัฒนาผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม การใช้เกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้ในการประเมินมักใช้เวลานานกว่าเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม เนื่องจากความซับซ้อนในการพิจารณาองค์ประกอบ

ของสิ่งที่ประเมินเป็นรายมิติ ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ แสดงดังภาพ 56 ถึงภาพ 57

แบบประเมินทักษะในการแข่งขันกีฬาแบดมินตัน			
ชื่อ - นามสกุล ระดับชั้น.....			
วันเดือนปี ผู้ประเมิน.....			
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ในช่องที่สอดคล้องกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด			
ในการรับลูกหน้าแขนในกีฬาวอลเลย์บอล			
องค์ประกอบ	การปฏิบัติ		
	1	2	3
1. การเคลื่อนไหวมือ	☒ มือซ้ายและมือขวาประสานกันไม่สั่นหยุกมือที่ประสานกันขึ้นไปในตำแหน่งที่ไม่ตรงกับลูก	☒ มือซ้ายและมือขวาประสานกันสั่นหยุกมือที่ประสานกันขึ้นไปในตำแหน่งที่ตรงกับลูก หน้า แขน ข้อมือ และศอกงอ ในขณะที่รับลูก	☒ มือซ้ายและมือขวาประสานกันสั่นหยุกมือที่ประสานกันขึ้นไปในตำแหน่งที่ตรงกับลูก หน้า แขน ข้อมือ และศอกตึง ในขณะที่รับลูก
2. การเคลื่อนไหวของขาและเท้า	☒ ก้าวเท้าไปคนละทิศทางกับลูกบอล และไม่ได้งอเข้าในขณะที่รับลูกบอล	☒ ก้าวเท้าไปในทิศทางเดียวกันกับลูกบอลแต่ไม่ได้งอเข้าในขณะที่รับลูกบอล	☒ ก้าวเท้าไปในทิศทางเดียวกันกับลูกบอลและงอเข้าขณะรับลูกบอล
3. ผลการรับส่งลูก	☒ ลูกที่ส่งไม่ข้ามตาข่าย	☒ ลูกที่ส่งข้ามตาข่ายไปตกนอกคอร์คอร์ดของฝั่งตรงข้าม	☒ ลูกที่ส่งข้ามตาข่ายไปตกในคอร์คอร์ดของฝั่งตรงข้าม

ภาพ 56 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบสำหรับประเมินทักษะการรับลูกหน้าแขนในกีฬาวอลเลย์บอล

ที่มา: ดัดแปลงจาก กมลวรรณ ตังธนกานนท์ (2557: 45)

แบบประเมินทักษะในการแข่งขันกีฬาแบดมินตัน		
ชื่อ - นามสกุล ระดับชั้น		
วันเดือนปี ผู้ประเมิน		
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ในช่องที่สอดคล้องกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด		
ในการเป่าขลุ่ย		
องค์ประกอบ	ระดับคุณภาพ	เกณฑ์
ท่านั่งและ การจับขลุ่ย	ดี	นั่งตัวตรง ศีรษะตรง หน้ามองตรง จับขลุ่ยมอขาอยู่ด้านบน มือซ้ายอยู่ล่าง ปิดนิ้วที่รูเสียงได้สนิท
	ปานกลาง	นั่งตัวตรง ศีรษะเอียงทางใดทางหนึ่ง จับขลุ่ยด้วยมือขาอยู่ด้านบน มือซ้ายอยู่ด้านล่าง ปิดนิ้วที่รูเสียงไม่ค่อยสนิท
	ควรปรับปรุง	นั่งหลังงอ ศีรษะเอียง จับขลุ่ยด้วยมือซ้ายอยู่ด้านบน มือขาอยู่ด้านล่าง ปิดนิ้วที่รูเสียงไม่สนิท
การเป่าไล่ เสียง	ดี	เปิด – ปิดนิ้วได้ถูกต้อง มีความคล่องแคล่ว ชัดเจน เสียงไม่เพี้ยน สามารถบอกชื่อตัวโน้ตที่เป่าได้
	ปานกลาง	เปิด – ปิดนิ้วได้ แต่ขาดความคล่องแคล่ว เสียงเพี้ยน สามารถบอกชื่อตัวโน้ตได้บางตัว
	ควรปรับปรุง	เปิด – ปิดนิ้วไม่ค่อยถูกต้อง ขาดความคล่องแคล่ว เสียงเพี้ยน คลุมเครือ ไม่สามารถบอกชื่อตัวโน้ตได้
คุณภาพเสียง	ดี	การเป่าเสียงที่ออกมาสม่ำเสมอ เสียงใสชัดเจน ไม่เพี้ยน ควบคุมลมและการหายใจได้
	ปานกลาง	เสียงที่เป่าออกมาขาด ๆ หาย ๆ ไม่สม่ำเสมอ ยังมีเสียงเพี้ยน
	ควรปรับปรุง	เสียงที่เป่าออกมาขาด ๆ หาย ๆ และเสียงเพี้ยน

ภาพ 57 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบสำหรับประเมินทักษะการเป่าขลุ่ย
ที่มา: ดัดแปลงจาก กมลวรรณ ตังธนากานนท์ (2557: 46)

กล่าวโดยสรุป ประเภทของแบบทดสอบทักษะการปฏิบัติ มี 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

- 1) เครื่องมือประเภทที่ใช้แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบสอบข้อเขียน และ 2) แบบสอบปากเปล่า
- และ 2) เครื่องมือประเภทที่ไม่ใช่แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกต การปฏิบัติงานในการประเมินทักษะการปฏิบัติ ทั้งกระบวนการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น

3 ประเภทย่อย ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ มีลักษณะเป็นรายการที่ระบุพฤติกรรมหรือลักษณะที่บ่งชี้ทักษะสำคัญที่ต้องการวัด เพื่อให้ผู้ประเมินระบุว่าพฤติกรรมหรือลักษณะนั้น ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ แบบประเมินค่า มีลักษณะเป็นรายการที่ระบุพฤติกรรมหรือลักษณะที่บ่งชี้ทักษะสำคัญที่ต้องการวัด เช่นเดียวกันกับแบบตรวจสอบรายการ แต่แบบประเมินค่านี้นี้จะให้ผู้ประเมินระบุระดับคุณภาพหรือความสมบูรณ์ของทักษะนั้น ๆ ของผู้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับใด และเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปริก มีลักษณะเป็นระดับที่แสดงลักษณะหรือความสำเร็จของการปฏิบัติหรือผลงานของทักษะที่ประเมิน ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนน ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม เป็นเกณฑ์ที่พิจารณาภาพรวมของสิ่งที่ประเมินว่า สิ่งที่ประเมินมีลักษณะอย่างไรบ้าง และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ เป็นเกณฑ์การให้คะแนนสิ่งที่ประเมินโดยพิจารณาคุณภาพของสิ่งที่ประเมินแยกองค์ประกอบ รายด้าน หรือรายมิติ

4. การสร้างเครื่องมือประเมินทักษะการปฏิบัติ

กมลวรรณ ตังธนากานนท์ (2557: 47-52) ได้กล่าวว่า กระบวนการสร้างเครื่องมือและประเมินทักษะการปฏิบัติที่ใช้การทดสอบ มีหลักการคล้ายคลึงกับกระบวนการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินด้านพุทธิพิสัย ซึ่งในการสร้างเครื่องมือประเมินทักษะการปฏิบัติมีกระบวนการสร้าง ตามรูปแบบ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) กระบวนการสร้างแบบตรวจสอบรายการ 2) กระบวนการสร้างแบบประเมินค่า 3) กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม และ 4) กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 กระบวนการสร้างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

การสร้างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายและองค์ประกอบของทักษะการปฏิบัติที่ต้องการวัด

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดข้อรายการประเมินให้ชัดเจน ข้อรายการประเมินมีลักษณะเป็นประเด็นที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งอาจเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติหรือพฤติกรรมย่อยในการปฏิบัติ หากเป็นไปได้ ผู้ประเมินควรศึกษามาตรฐานหรือตัวชี้วัดของทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าได้ข้อรายการประเมินที่เป็นประเด็นสำคัญจำเป็นสำหรับการประเมินทักษะการปฏิบัตินั้น ๆ ในบริบทการประเมินการปฏิบัติในชั้นเรียน การสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของผู้เรียนในทักษะที่ต้องประเมิน ก็สามารถช่วยในการกำหนดข้อรายการประเมินได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุมมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 เรียงลำดับข้อรายการประเมิน โดยเรียงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติหรือพฤติกรรมย่อยที่จะประเมินตามลำดับการเกิดขึ้นจริง เมื่อผู้รับการประเมินปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 เขียนช่องรายการผลการประเมิน (ช่องรายการ “ปฏิบัติ” และช่องรายการ “ไม่ปฏิบัติ”) ในแต่ละรายการประเมิน

ขั้นตอนที่ 5 ระบุชื่อแบบตรวจสอบรายการประเมินตามทักษะที่ต้องการประเมินเพิ่มเติมช่องกรอกข้อมูลผู้รับการประเมินหรือผู้เรียน และผู้ประเมิน ได้แก่ ชื่อและระดับชั้นของผู้เรียน ที่รับการประเมิน ชื่อผู้ประเมิน และวันเดือนปีที่ประเมินทักษะนั้น ตลอดจนระบุคำชี้แจงในการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อให้ผู้ประเมินทราบแนวทางในการใช้และบันทึกผลการประเมินในแบบตรวจสอบรายการประเมินทักษะนั้น

อนึ่ง ข้อควรคำนึงถึงในการสร้างแบบตรวจสอบรายการ คือ ทักษะที่จะประเมินด้วยแบบตรวจสอบรายการ ควรเป็นทักษะที่มีกระบวนการปฏิบัติที่แน่นอนตายตัว หรือรายการที่ประเมินที่คงที่เสมอ เพราะหากทักษะที่ต้องประเมินมีกระบวนการปฏิบัติที่ไม่ตายตัว หรือรายการที่ประเมินไม่คงที่ ขั้นตอนการสร้างแบบตรวจสอบรายการดังกล่าวจะไม่สามารถนำไปใช้ได้ เพราะจะส่งผลต่อความตรงของผลการประเมินทักษะนั้น

4.2 กระบวนการสร้างแบบประเมินค่า (Rating Scale)

การสร้างแบบประเมินค่า ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายและองค์ประกอบของทักษะการปฏิบัติที่ต้องการวัด

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดข้อรายการประเมินให้ชัดเจน ข้อรายการประเมินมีลักษณะเป็นประเด็นที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งอาจเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติหรือพฤติกรรมย่อยในการปฏิบัติ หากเป็นไปได้ ผู้ประเมินควรศึกษามาตรฐานหรือตัวชี้วัดของทักษะการปฏิบัติที่ต้องประเมิน เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ได้ข้อรายการประเมินที่เป็นประเด็นสำคัญจำเป็นสำหรับการประเมินทักษะการปฏิบัตินั้น ๆ การสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของผู้รับการประเมินในทักษะการปฏิบัติต่าง ๆ ก็สามารถช่วยในการกำหนดข้อรายการประเมินได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 เรียงลำดับข้อรายการประเมิน โดยเรียงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติหรือพฤติกรรมย่อยที่จะประเมินตามลำดับการเกิดขึ้นจริงเมื่อผู้รับการประเมินปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 เขียนช่องรายการผลการประเมินให้เป็นไปตามจำนวนระดับผลประเมินที่ต้องการ เช่น 3 ระดับ หรือ 4 ระดับ

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดคำบ่งชี้ระดับ (Verbal Label) หรือคะแนนในแต่ละระดับที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 3 เช่น ในกรณี 3 ระดับ อาจกำหนดคำบ่งชี้ระดับเป็น ดี พอใช้ และปรับปรุงในกรณี 4 ระดับ อาจกำหนดคำบ่งชี้ระดับเป็น มาก ดี พอใช้ และปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 6 ระบุชื่อแบบตรวจสอบรายการประเมินตามทักษะที่ต้องการประเมินเพิ่มเติมช่องกรอกข้อมูลผู้รับการประเมินหรือผู้เรียน และผู้ประเมิน ได้แก่ ชื่อและระดับชั้นของผู้เรียน

ที่รับการประเมิน ชื่อผู้ประเมิน และวันเดือนปีที่ประเมินทักษะนั้น ตลอดจนระบุคำชี้แจงในการใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน เพื่อให้ผู้ประเมินทราบแนวทางในการใช้และบันทึกผลการประเมินในแบบตรวจสอบรายการประเมินทักษะนั้น

4.3 กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (Holistic Scoring Rubric)

การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายและองค์ประกอบของทักษะการปฏิบัติที่ต้องการวัด

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ผลการเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวัง ในขั้นตอนนี้ ผู้ประเมินต้องกำหนดว่าสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้คืออะไร การประเมินทักษะการปฏิบัตินั้น เน้นที่กระบวนการปฏิบัติงาน หรือผลการปฏิบัติงาน หรือทั้งการประเมินทักษะการปฏิบัติและผลการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดจำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติในแต่ละมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน ซึ่งสามารถกำหนดระดับคะแนนในลักษณะเชิงปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ ตัวอย่างเช่น ในเชิงปริมาณอาจกำหนดเป็นระดับคะแนน 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ ส่วนในเชิงคุณภาพอาจกำหนดเป็นระดับ ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง ตามลำดับ โดยทั่วไปในการประเมินทักษะการปฏิบัติมักจะกำหนดให้จำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติมีจำนวน 4 – 6 ระดับ

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดคำอธิบายลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติของเกณฑ์แต่ละระดับ หากเป็นไปได้ ควรจัดหาหรือคัดเลือกตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลการปฏิบัติที่มีลักษณะครอบคลุมองค์ประกอบหรือมิติที่ต้องประเมิน ทั้งตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลงานที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ สูง กลาง และต่ำ ระดับคุณภาพ 3 ตัวอย่างขึ้นไป คำอธิบายลักษณะการปฏิบัติงานหรือผลงานในเกณฑ์แต่ละระดับอาจมีลักษณะเป็นคำอธิบายในเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ หรือผสมผสานคำอธิบายเชิงปริมาณและคุณภาพเข้าด้วยกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของการปฏิบัติหรือผลงานที่ได้จากทักษะนั้น ๆ เพื่อให้เกณฑ์การให้คะแนนไม่ซับซ้อนจนเกิดความไม่สะดวกในการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 5 ในบริบทชั้นเรียน ควรนำร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นไปพิจารณาร่วมกับผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เรียนที่มีต่อร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้น เนื่องจากความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนและสิ่งที่คุณเรียนจะได้รับการประเมินเป็นสิ่งสำคัญในการนำเกณฑ์การให้คะแนนไปใช้ ขั้นตอนนี้ยังมีประโยชน์ต่อผู้เรียนด้วย เนื่องจากการพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนจะช่วยให้คุณเรียนสามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของการปฏิบัติงานหรือผลงานในด้านทักษะการปฏิบัติของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 นำข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้เรียนในขั้นตอนที่ 5 ไปพิจารณา และปรับร่างเกณฑ์การให้คะแนนก่อนนำไปใช้จริง

4.4 กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analysis Scoring Rubric)

การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบสำหรับการประเมินทักษะการปฏิบัติมีหลักการโดยทั่วไปเหมือนกับการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม แต่มีรายละเอียดเพิ่มเติมขึ้นมากกว่า เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมในส่วนที่เป็นมิติหรือองค์ประกอบที่จะประเมินในทักษะนั้น ๆ การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบสำหรับประเมินประกอบด้วย 7 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายและองค์ประกอบของทักษะการปฏิบัติที่ต้องการวัด

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ผลการเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวัง ในขั้นตอนนี้ ผู้ประเมินต้องกำหนดว่าสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องประเมินตามจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้คืออะไร การประเมินทักษะนั้น เน้นที่กระบวนการปฏิบัติงาน หรือผลการปฏิบัติงาน หรือทั้งการประเมินทักษะการปฏิบัติและผลการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดมิติหรือองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการปฏิบัติงาน หรือผลการปฏิบัติงานในทักษะกำหนดในข้อ 1 ในการประเมินที่เน้นกระบวนการปฏิบัติงานอาจกำหนดมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน เช่น ความถูกต้องในการปฏิบัติหรือแสดงทักษะนั้น ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติ ส่วนในการประเมินที่เน้นผลการปฏิบัติงานอาจกำหนดมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน เช่น ความถูกต้องของผลการปฏิบัติ จำนวนครั้ง ระยะทาง เวลา ในการปฏิบัติงานในทักษะนั้น ๆ ทั้งนี้ในทักษะที่แตกต่างกัน มิติหรือองค์ประกอบที่เหมาะสมในการวัดก็อาจจะมีแตกต่างกันไปได้

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดจำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติทักษะนั้นในแต่ละมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน ซึ่งสามารถกำหนดระดับคะแนนในลักษณะเชิงปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ ตัวอย่างเช่น ในเชิงปริมาณอาจกำหนดเป็นระดับคะแนน 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ ส่วนในเชิงคุณภาพอาจกำหนดเป็นระดับ ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุงตามลำดับ โดยทั่วไปในการประเมินทักษะการปฏิบัติมักจะกำหนดให้จำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติมีจำนวน 4 – 6 ระดับ

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดคำอธิบายลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติของแต่ละระดับ หากเป็นไปได้ ควรจัดหาหรือคัดเลือกตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลการปฏิบัติที่มีลักษณะครอบคลุมองค์ประกอบหรือมิติที่ต้องประเมิน ทั้งตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลงานที่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง กลาง และต่ำ ระดับคุณภาพ 3 ตัวอย่างขึ้นไป คำอธิบายลักษณะการปฏิบัติงานหรือผลงาน

ในเกณฑ์แต่ละระดับอาจมีลักษณะเป็นคำอธิบายในเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ หรือผสมผสาน คำอธิบายเชิงปริมาณและคุณภาพเข้าด้วยกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของการปฏิบัติหรือผลงานที่ได้จากทักษะนั้น ๆ เพื่อให้เกณฑ์การให้คะแนนไม่ซับซ้อนจนเกิดความไม่สะดวกในการนำไปใช้ เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบไม่ควรพัฒนาเกณฑ์ที่มีมากกว่า 6 องค์ประกอบ หรือ 6 มิติ

ขั้นตอนที่ 6 ในบริบทชั้นเรียน ควรนำร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นไปพิจารณาร่วมกับผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เรียนที่มีต่อร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้น เนื่องจากความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนและสิ่งที่คุณเรียนจะได้รับการประเมินเป็นสิ่งสำคัญในการนำเกณฑ์การให้คะแนนไปใช้ ขั้นตอนนี้ยังมีประโยชน์ต่อผู้เรียนด้วย เนื่องจากการพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนจะช่วยให้คุณเรียนสามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของการปฏิบัติงานหรือผลงานในด้านทักษะการปฏิบัติของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 นำข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้เรียนในขั้นตอนที่ 6 ไปพิจารณา และปรับร่างเกณฑ์การให้คะแนนก่อนนำไปใช้จริง

ในการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมและเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบนั้น ต้องคำนึงถึงภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับระดับอายุของผู้รับการประเมิน รวมถึงต้องมีความชัดเจน ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เช่น ในบริบททางการศึกษาต้องคำนึงถึงความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนน นอกจากนี้คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับของเกณฑ์การให้คะแนนควรมีลักษณะสอดคล้องกัน ซึ่งบ่งชี้ถึงแนวทางที่นักเรียนควรจะสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัตินั้น ๆ ได้ นอกจากนี้เกณฑ์การให้คะแนนควรจะสามารถใช้ในการประเมินเป็นช่วงเวลาหรือประเมินอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ สามารถใช้ในการประเมินความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของทักษะการปฏิบัติต่าง ๆ ได้เป็นช่วงยาว

ในการนำเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมและเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบไปใช้ในบริบททางการศึกษาระหว่างจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการปฏิบัติงาน หรือลักษณะของผลการปฏิบัติงานกับระดับผลการประเมินในเกณฑ์การให้คะแนนที่นำไปใช้ กล่าวคือ ครูผู้สอนควรยกตัวอย่างผลงานที่มีลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์แต่ละระดับ แล้วอธิบายว่าเหตุใดผลงานแต่ละชิ้นหรือตัวอย่างการปฏิบัติงานนั้น ๆ จึงเป็นไปตามเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้เรียนใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นอย่างเที่ยงตรง ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทดลองให้คะแนนตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลงานโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นด้วย สิ่งที่คุณสอนควรกำหนดงานที่มีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งอาจจะพิจารณาจากพัฒนาการในแต่ละวัย รวมถึงจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ตามหลักสูตร เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการให้คะแนน

กล่าวโดยสรุป การสร้างเครื่องมือประเมินทักษะการปฏิบัติ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) กระบวนการสร้างแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน ขั้นตอนที่ 2 กำหนดข้อรายการประเมินให้ชัดเจน ขั้นตอนที่ 3 เรียงลำดับข้อรายการประเมิน ขั้นตอนที่ 4 เขียนข้อรายการผลการประเมิน และขั้นตอนที่ 5 ระบุชื่อแบบตรวจสอบรายการประเมินตามทักษะที่ต้องการประเมิน 2) กระบวนการสร้างแบบประเมินค่า ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน ขั้นตอนที่ 2 กำหนดข้อรายการประเมินให้ชัดเจน ขั้นตอนที่ 3 เรียงลำดับข้อรายการประเมิน ขั้นตอนที่ 4 เขียนข้อรายการผลการประเมินให้เป็นไปตามจำนวนระดับผลประเมินที่ต้องการ ขั้นตอนที่ 5 กำหนดค่าบ่งชี้ระดับ และขั้นตอนที่ 6 ระบุชื่อแบบตรวจสอบรายการประเมินตามทักษะที่ต้องการประเมิน 3) กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน ขั้นตอนที่ 2 กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ผลการเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวัง ขั้นตอนที่ 3 กำหนดจำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติในแต่ละมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน ขั้นตอนที่ 4 กำหนดคำอธิบายลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติของเกณฑ์แต่ละระดับ ขั้นตอนที่ 5 ในบริบทชั้นเรียน ควรนำร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นไปพิจารณาร่วมกับผู้เรียน และขั้นตอนที่ 6 นำข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้เรียนในขั้นตอนที่ 5 ไปพิจารณา และปรับร่างเกณฑ์การให้คะแนนก่อนนำไปใช้จริง และ 4) กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน ขั้นตอนที่ 2 กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ขั้นตอนที่ 3 กำหนดมิติหรือองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่ 4 กำหนดจำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติทักษะนั้นในแต่ละมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน ขั้นตอนที่ 5 กำหนดคำอธิบายลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติของเกณฑ์แต่ละระดับ ขั้นตอนที่ 6 ในบริบทชั้นเรียน ควรนำร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นไปพิจารณาร่วมกับผู้เรียน และขั้นตอนที่ 7 นำข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้เรียนในขั้นตอนที่ 6 ไปพิจารณา และปรับร่างเกณฑ์การให้คะแนนก่อนนำไปใช้จริง

สรุปได้ว่า ทักษะการปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้เรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อพิจารณาว่ามีความสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้มากน้อยเพียงใด ซึ่งการจะทราบว่าผู้เรียนมีทักษะหรือไม่นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ในการสร้างเครื่องมือวัดทักษะการปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 หลักการ ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 2) การกำหนดกรอบของการประเมิน 3) การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของคุณลักษณะและเครื่องมือที่ต้องใช้ 4) การกำหนดประเด็นที่

ต้องการประเมิน และ 5) การกำหนดงานและสถานการณ์ให้ผู้รับการประเมินปฏิบัติ รูปแบบของงาน สำหรับประเมินทักษะการปฏิบัติ มี 3 รูปแบบ ได้แก่ งานสำหรับประเมินอย่างสั้น งานที่เป็น เหตุการณ์ และงานสำหรับประเมินระยะยาว ซึ่งเครื่องมือที่สามารถนำสร้างเพื่อวัดทักษะปฏิบัติ มี 2 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องมือประเภทที่ใช้แบบทดสอบ สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ 1.1) แบบสอบข้อเขียน และ 1.2) แบบสอบปากเปล่า และ 2) เครื่องมือประเภทที่ไม่ใช่แบบทดสอบ แบ่ง ออกเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ 2.1) แบบตรวจสอบรายการ 2.2) แบบประเมินค่า และ 2.3) เกณฑ์ การให้คะแนนแบบรูบริก ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนน ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ เกณฑ์การให้ คะแนนแบบองค์รวม และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ ซึ่งแต่ละเครื่องมือมีวิธีการ ขั้นตอนในการสร้างที่แตกต่างกันไป

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ในกระบวนการจัดการ ฝึกอบรม ได้กำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติการเขียนหนังสือเบื้องต้น กล่าวคือ นักเรียนผู้เข้าร่วมฝึกอบรม จะต้องสามารถเขียนรูปถ่ายได้ เขียนรูปพระอิศวรทรงโคได้ และเขียนรูปนายหน้าบตได้ ในส่วนของ การเขียนรูปนายหน้าบตอาจจะมีการร้องกลอนตามขนบธรรมเนียมประเพณีการแสดงหนังสือที่สืบ ทอดกันมา ผู้วิจัยจึงสร้างเครื่องมือเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การ เขียนหนังสือเบื้องต้น เพื่อทดสอบทักษะการปฏิบัติของนักเรียนผู้เข้าฝึกอบรม โดยในการสร้าง เครื่องมือแบบทดสอบทักษะการปฏิบัติในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือแบบทดสอบที่มี เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Scoring Rubric) ที่ให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ ซึ่งได้กำหนด ประเด็นในการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการเขียนหนังสือ 2) ความอ่อนช้อยใน การเขียนรูปหนังสือ 3) ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม และ 4) การขับร้องบทกลอน

ความพึงพอใจ (Attitude)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ (Attitude) ครอบคลุมในประเด็น ความหมายของความพึงพอใจ ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ องค์ประกอบของการเกิดความพึงพอใจ ลักษณะและวิธีการประเมินความพึงพอใจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของความพึงพอใจ

พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒน์ชัย, และจิระศักดิ์ ทัพพา (2563: 60) ได้ร่วมกัน กล่าวถึงความพึงพอใจว่า หมายถึง ภาวะของอารมณ์ ความรู้สึกร่วมของบุคคลที่มีต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เกิดจากแรงจูงใจซึ่งเป็นพลังภายในของแต่ละบุคคล อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง

เป้าหมายที่คาดหวังและความต้องการด้านจิตใจ

ฐิติ อุณยเกียรติ, ศรีรัฐ โกวงศ์, และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2564: 230) ได้ร่วมกันให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นคุณลักษณะหรือคุณสมบัติโดยรวมของการบริการที่เหมาะสมกับความคาดหวังหรือสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้รับบริการซึ่งทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจจากบริการที่ได้รับเป็นอย่างมาก

พจนานุกรมออนไลน์ (2566) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความพอใจ ความชอบใจ ความสนใจ ความสนใจ ความสนใจ ความปรารถนา หรืออาจจะเป็นความเกลียดต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับ

กล่าวโดยสรุป ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะมี 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจที่เป็นด้านบวก ด้านนี้จะเป็นความรู้สึกดี ๆ ที่มีต่อสิ่งเร้า และความพึงพอใจที่เป็นด้านลบ ด้านนี้จะเป็นความรู้สึกที่ไม่ดีที่มีต่อสิ่งที่มีผลกระทบ

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจตามแนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ซึ่งได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความหมายของทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ 2) ความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ และ 3) ประโยชน์และการประยุกต์ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (Saul Mcleod, 2022 and Kendra Cherry, 2022)

2.1 ความหมายของทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ คือ แนวคิดทางจิตวิทยาที่เสนอว่ามนุษย์จะถูกกระตุ้นให้เติมเต็มความต้องการขั้นพื้นฐานในลำดับต้นก่อนที่จะมีพัฒนาความต้องการนี้ออกไปจากด้านล่างสู่ด้านบน ซึ่งคือความต้องการด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านกายภาพ (Physiological) ด้านความปลอดภัย ความมั่นคง (Safety, Security) ด้านความรัก หรือการเป็นเจ้าของ (Love, Sense of Belongings) ด้านความเคารพ (Esteem) และด้านการบรรลุความหมายหรือความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-actualization) โดยทฤษฎีนี้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งเกิดจากนักจิตวิทยาชื่อ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1943 ในงานเขียนชื่อ A Theory of Human Motivation และในหนังสือชื่อ Motivation and Personality

2.2 ความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์จะถูกแสดงด้วยรูปภาพพีระมิด ซึ่งสิ่งที่อยู่ล่างสุดคือความต้องการขั้นพื้นฐานมากที่สุด และลำดับที่สูงขึ้นจะเป็นความต้องการที่มีความ

ซับซ้อนขึ้นจนถึงยอดของพีระมิต ความต้องการที่อยู่ด้านล่างจะต้องถูกเติมเต็มก่อนที่มนุษย์จะมีความสนใจความต้องการในขั้นถัดไป ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียด ดังภาพ 58

ภาพ 58 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

ที่มา: www.urbiner.com/post/maslow-hierarchy-of-needs#viewer-2hbj4

2.3 ประโยชน์และการประยุกต์ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

การศึกษาประโยชน์และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ สามารถนำมาบูรณาการโดยได้ยกตัวอย่างการใช้ประโยชน์ของทฤษฎีนี้ในวงกว้าง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตลาด 2) ด้านการศึกษา และ 3) ด้านธุรกิจ โดยมีอธิบายดังนี้

2.3.1 ด้านการตลาด ทำให้เข้าใจความต้องการและแรงจูงใจของลูกค้า ทราบความต้องการของลูกค้าว่าจะต้องมีเงื่อนไขอะไรก่อน และลูกค้ามาอย่างน้อยน่าจะได้รับการเติมเต็มในความต้องการขั้นไหนบ้าง

2.3.2 การศึกษา ทฤษฎีนี้ทำให้การศึกษาได้ให้ความสนใจกับบริบทอื่นนอกเหนือจากหลักสูตรมากขึ้น เช่น หากนักเรียนหิวข้าว อาจทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เพราะความต้องการพื้นฐานยังไม่ได้รับการเติมเต็ม นอกจากนี้นักเรียนควรได้รับความปลอดภัย และความมั่นคงทางอารมณ์ก่อนที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.3.3 ด้านธุรกิจ ทฤษฎีนี้ได้รับการประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจในหลายมิติ เช่น การดูแลบุคลากรโดยการเติมเต็มความต้องการขั้นต่าง ๆ ของบุคลากรได้สามารถช่วยให้คุณภาพชีวิตของบุคลากรดีขึ้น และทำงานได้อย่างมีความสุขมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจตามแนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) คือ แนวคิดทางจิตวิทยาที่เสนอว่า มนุษย์จะถูกกระตุ้นให้เติมเต็มความต้องการขั้นพื้นฐานในลำดับต้นก่อนที่จะมีพัฒนาความต้องการนี้ออกไปจากด้านล่างสู่ด้านบน ซึ่งทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์จะถูกแสดงด้วยรูปภาพพีระมิด ซึ่งสิ่งที่อยู่ล่างสุดคือความต้องการขั้นพื้นฐานมากที่สุด และลำดับที่สูงขึ้นจะเป็นความต้องการที่มีความซับซ้อนขึ้น เริ่มจากด้านกายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะดำรงชีวิต ด้านความมั่นคง สามารถคาดเดา การคาดเดาว่าอะไรจะเกิดขึ้น มีความมั่นคง และแน่นอนในชีวิต ด้านความรัก มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรักระหว่างกัน มีความเป็นเจ้าของ หรือรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ด้านความเคารพ ได้รับการเคารพจากคนอื่นในความเชี่ยวชาญเฉพาะ หรือมีความภาคภูมิใจในตัวเอง และด้านบรรลุเป้าหมาย เป็นในสิ่งที่คน ๆ หนึ่งสามารถเป็นได้ สำเร็จเป้าหมายที่ตัวเองต้องการ บรรลุความหมายของชีวิต มีความสมบูรณ์ของชีวิตตามอุดมคติของแต่ละคน จึงสามารถกล่าวแบบสั้น ๆ ได้ว่า ชีพรอด ปลอดภัย ใฝ่รัก พรรคนิยม และอุดมการณ์ โดยทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์นำมาบูรณาการได้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตลาด ทำให้เข้าใจความต้องการและแรงจูงใจของลูกค้า 2) ด้านการศึกษา ทำให้การศึกษาได้ให้ความสนใจกับบริบทอื่นนอกเหนือจากหลักสูตรมากขึ้น โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ด้านธุรกิจ เป็นลักษณะการเอาใจใส่ต่อบุคลากรเพื่อให้เกิดผลงานที่ดี มีความคุ้มค่าที่สุด

3. องค์ประกอบของการเกิดความพึงพอใจ

พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒนชัย, และจิระศักดิ์ ทัทพา (2563: 61-62) ได้ร่วมกันกล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับ ประสพการณ์ และแสดงออกทางพฤติกรรมที่ตอบสนองในลักษณะแตกต่างกันไป ความพึงพอใจในสิ่งต่าง ๆ จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจหรือการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ และการตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ ความพึงพอใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบของการเกิดขึ้นซึ่งความพึงพอใจ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความพึงพอใจทางร่างกาย 2) ความพึงพอใจทางจิตใจ และ 3) ความพึงพอใจที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความพึงพอใจทางร่างกาย

ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของร่างกาย เป็นการตอบสนองความต้องการในปัจจุบันที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิต (Existence Needs) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค อีกทั้งเพื่อความปลอดภัย เกิดความอบอุ่นและมั่นคงในชีวิต เป็นความต้องการระดับแรกของมนุษย์ เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจะเกิดความต้องการองค์ประกอบอื่นต่อไป

3.2 ความพึงพอใจทางจิตใจ

ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของจิตใจ เป็นแรงจูงใจในการตอบสนองความต้องการทางด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relatedness Needs) เช่น สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพ หรือมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น หรือต้องการควบคุมผู้อื่น ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) และด้านความต้องการทางสังคม (Social or Belonging Needs) ได้แก่ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ได้รับการยอมรับในสังคม ได้รับการยกย่องหรือมีชื่อเสียง รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพและการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย และด้านความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ส่วนมากเป็นเรื่องการอยากจะเป็น อยากจะได้ ตามความคิดของตนเอง แต่ไม่สามารถหาแสงหาได้

3.3 ความพึงพอใจที่เกิดจากการเรียนรู้

ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์บางอย่างระหว่างสิ่งเร้ากับพฤติกรรมตอบสนอง กล่าวคือ เมื่อสถานการณ์หรือสิ่งที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นร่างกายจะเกิดความพยายามที่จะแก้ปัญหานั้น โดยแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมาหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งบุคคลจะเลือกพฤติกรรมตอบสนองที่พอใจที่สุดไปเชื่อมโยงสิ่งเร้าหรือปัญหานั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม ซึ่งประสบการณ์จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์ และเกิดแรงจูงใจสู่เป้าหมาย เมื่อถึงเป้าหมายแล้วจะเกิดความพึงพอใจ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนอง ความต้องการของร่างกายและจิตใจจนเป็นที่พึงพอใจแล้วจะเกิดความต้องในการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจเพื่อสนองความต้องการสิ่งใหม่เพิ่มขึ้นไม่ซ้ำสิ่งเดิม โดยที่บุคคลนั้นต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจก่อนจึงจะมีความต้องการในการกระทำหรือปฏิบัติการเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อได้ปฏิบัติแล้วจะเกิดความพอใจ หากไม่ได้กระทำหรือปฏิบัติการเพื่อตอบสนอง ความต้องการจะเกิดความรำคาญใจ และหากบุคคลไม่พร้อม แต่ถูกบังคับให้กระทำหรือปฏิบัติการบางอย่างก็จะเกิดความไม่พอใจ สามารถกล่าวได้ว่าความพึงพอใจเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มจาก 1) ความพึงพอใจนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการ

จนเกิดความพึงพอใจทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้สูงขึ้น 2) ผลของการเรียนรู้ นำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการเรียน จะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการเรียนรู้ที่ดีจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ทั้งที่เป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) หรือผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards)

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของความพึงพอใจ อันดับแรก คือ ความพึงพอใจทางกาย เกิดจากการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การดำรงชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่มนุษย์ต้องการ ได้รับ สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ในขั้นกายภาพและขั้นความมั่นคง เมื่อการตอบสนององค์ประกอบแรกมีความสมบูรณ์แล้ว อันดับที่สอง คือ ความพึงพอใจทางจิตใจ เป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของจิตใจ เป็นแรงจูงใจในการตอบสนองความต้องการทางด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relatedness Needs) สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ในขั้นมีความรักกับต้องการความเคารพ และอันดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ในขั้นการบรรลุเป้าหมายในชีวิต ซึ่งเป็นความสมบูรณ์ที่เกิดจากการได้รับการศึกษา ซึ่งนิยามของการศึกษาในที่นี้ไม่ใช่การศึกเพียงแคในสถานศึกษาเท่านั้น กล่าวคือ เป็นการศึกษาสิ่งรอบตัวที่ต้องเผชิญอยู่ตลอดชีวิต เช่น การนั่งอ่านหนังสือก็ถือเป็นการศึกษา การขับรถไปในสถานที่ท่องเที่ยวก็ถือเป็นการศึกษา แม้กระทั่งการรับรู้ประสบการณ์ใหม่จากผู้รู้ ก็ถือเป็นการศึกษา สมดังคำกล่าวที่ว่าการศึกษาอยู่ทุกที่ทุกเวลา เมื่อเกิดองค์ประกอบความพึงพอใจครบทั้ง 3 ด้าน จะทำให้ชีวิตความเป็นมนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิต จากที่กล่าวมาสามารถสร้างภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น

4. ลักษณะและวิธีการประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่าความพึงพอใจ เป็นสิ่งที่เกิดแรงจูงใจซึ่งเป็นพลังภายในผลักดันให้เกิดความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี การประเมินความพึงพอใจจึงเป็นการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่พอใจหรือไม่พอใจในเชิงปริมาณ (Magnitude) ซึ่งได้อธิบายขยายความเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ลักษณะของการประเมินความพึงพอใจ และ 2) วิธีการประเมินความพึงพอใจ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒน์ชัย, และจีระศักดิ์ ทัฒนา, 2563: 62-63)

4.1 ลักษณะของการประเมินความพึงพอใจ

ลักษณะของการประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การประเมินความพึงพอใจด้านความรู้สึก 2) การประเมินความพึงพอใจด้านความคิด และ 3) การวัดความพึงพอใจในด้านพฤติกรรม โดยมีอธิบายดังนี้

4.1.1 การประเมินความพึงพอใจด้านความรู้สึก เป็นลักษณะการประเมินทางความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลตามองค์ประกอบทางความรู้สึก ได้แก่ ความรู้สึกทางบวกเป็นความชอบพอใจและความรู้สึกทางลบ เป็นความไม่ชอบ ไม่พอใจ กลัว หรือรังเกียจ

4.1.2 การประเมินความพึงพอใจด้านความคิด เป็นการประเมินการรับรู้ของบุคคลและวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับที่เกิดเป็นความรู้ ความคิด เกี่ยวข้องกับการพิจารณาที่มาของทัศนคติออกมาว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ที่เกิดจากการประมวลผลของสมอง

4.1.3 การวัดความพึงพอใจในด้านพฤติกรรม เป็นการวัดความพร้อมที่จะกระทำหรือพร้อมที่จะตอบสนองที่มาจากพฤติกรรม

4.2 วิธีการประเมินความพึงพอใจ

4.2.1 การสังเกต เป็นวิธีการสำหรับใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการสังเกตพฤติกรรมและจดบันทึกความพึงพอใจที่แสดงออกมาในประเด็นที่ต้องการประเมินอย่างมีแบบแผน โดยผู้สังเกตจะไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมกับผู้ถูกสังเกต ต่อจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปและตีความตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่และเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลายสำหรับการศึกษาในกรณีศึกษาเท่านั้น

4.2.2 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ประเมินจะต้องออกไปพูดคุยกับบุคคลนั้น ๆ โดยตรง มีการเตรียมแผนล่วงหน้า เป็นการถามให้ตอบปากเปล่า แต่อาจไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ตอบเนื่องจากผู้ตอบอาจรู้สึกไม่อิสระในการตอบหรือไม่คุ้นเคยกับผู้ถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด ควรเตรียมตัวให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ ควรลงพื้นที่เพื่อทำความคุ้นเคยก่อน ให้เกิดความสนิทสนม และความไว้วางใจ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

4.2.3 การใช้แบบสอบถามประมาณค่า เป็นการประเมินโดยใช้เครื่องมือที่เป็นการสร้างประโยคหรือข้อความต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อความทางบวกและข้อความทางลบที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการประเมิน โดยให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความแต่ละข้อนั้น โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก สามารถเก็บข้อมูลได้รวดเร็ว

กล่าวโดยสรุป ลักษณะและวิธีการประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การประเมินความพึงพอใจด้านความรู้สึก คือ ประเมินอารมณ์ความรู้สึก 2) การประเมินความพึงพอใจด้านความคิด คือ ประเมินการรับรู้ของบุคคล และ 3) การวัดความพึงพอใจในด้านพฤติกรรม คือ ประเมินความพร้อมที่จะกระทำ ส่วนวิธีการประเมินความพึงพอใจ จะใช้การสังเกต หรือสัมภาษณ์ หรือการใช้แบบสอบถามประมาณค่า โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก สามารถเก็บข้อมูลได้รวดเร็ว ทั้งนี้แล้วแต่สถานการณ์ว่าจะประเมินโดยใช้วิธีการใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนรู้

อาร์ุง จันทวานิช (2541-2542: 7) การจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ด้านเจตคติ (A) จะต้องคำนึงถึงว่าการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและเกิดความต้องการจะเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ได้ ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) รายวิชา 2) ผู้สอน 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน และ 5) ปัจจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนรู้

5.1 รายวิชา

รายวิชาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความต้องการจะเรียนรู้ กล่าวคือ หากเป็นรายวิชาที่นักเรียนมีความสนใจและชื่นชอบ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการจะเรียนรู้ และส่งผลให้คะแนนที่เป็นผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการที่ได้เรียนรู้ในรายวิชานั้น แต่หากเป็นรายวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ เกิดความไม่สนใจในการเรียนรู้ ก็จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จึงอาจจะส่งผลให้ไม่มีความพึงพอใจที่จะเรียนในวิชานั้น

5.2 ผู้สอน

ผู้สอนเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจมากน้อยเพียงใดต่อการเรียนรู้ในวิชานั้น ๆ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและนำความรู้ที่ได้รับไปบูรณาการถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องตลอดถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน ผู้สอนจึงต้องมีบุคลิกที่เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม น่าเคารพยกย่องนับถือ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน การเป็นผู้สอนที่มีความสามารถหลากหลาย ควบคู่ไปกับคุณธรรม จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้กับผู้สอนคนนั้น

5.3 กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมในการเรียนเป็นการออกแบบโดยผู้สอน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วย เพราะว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ตลอดจนความพึงพอใจในการเรียนเรียนรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก็มีรูปแบบที่หลากหลาย ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการเลือกและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะทำการสอน และมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน หากผู้สอนสามารถเลือกและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดั่งนั้น ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจต่อการเรียนรู้ และให้ความร่วมมือในการเรียนรู้

5.4 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน จะต้องมีการสร้างและออกแบบ การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนที่หลากหลาย กล่าวคือ การวัดและการประเมินผลที่หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายที่จะวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้สอนจะมีวิธีการวัดและประเมินผลที่มีลักษณะเพียงแค่แบบทดสอบ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นการวัดด้านอื่น ๆ หรือใช้ทำกิจกรรมเป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ก็จะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายกับการวัดและประเมินผลแบบเดิม ๆ แต่หากผู้สอนออกแบบเครื่องมือการวัดที่หลากหลาย ครอบคลุมการวัดและประเมินผลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (K) ด้านทักษะ (P) และด้านเจตคติ (A) จะทำให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

5.5 ปัจจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนรู้

ปัจจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนรู้ อย่างเช่น ห้องเรียน อุปกรณ์ในการเรียน การสอน หรือการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาผสมผสานบูรณาการกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) รายวิชา จะต้องเป็นรายวิชาที่ผู้เรียนชื่นชอบถึงจะเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ หากเป็นรายวิชาที่ไม่ชื่นชอบ ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจต่อการเรียนรู้ 2) ผู้สอน จะต้องเป็นผู้สอนที่มีความสามารถหลากหลาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ควบคุมกระบวนการจัดการเรียนรู้ตลอดกระบวนการ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 4) การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน จะต้องออกแบบวิธีการวัดและประเมินให้หลากหลาย และครอบคลุมพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ และ 5) ปัจจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนรู้ จะเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ อย่างเช่น ห้องเรียนที่มีความสะอาด อุปกรณ์การเรียนที่มีความพร้อมใช้งาน และการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยที่กล่าวมานี้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

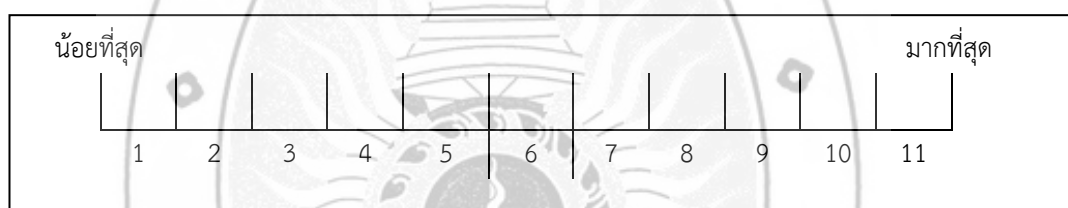
6. เครื่องมือประเมินความพึงพอใจ

ประภาพรรณ เสี่ยงค์ (2551: 78-81) ได้กล่าวว่า เครื่องมือประเมินความพึงพอใจซึ่งเป็นหน่วยย่อยของการวัดและประเมินพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ด้านเจตคติ (A) โดยได้แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของเทอร์สโตน 2) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของลิเคิร์ท และ 3) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของออสกูด โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของเทอร์สโตน

เป็นมาตรวัดทัศนคติของเทอร์สโตน (Thurstone's technique) เป็นผลงานของเทอร์สโตน (L.L. Thurstone) และเชฟ (E.J. Chave) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโกได้ร่วมกันสร้างขึ้น โดยสร้างเป็นเอกสารรายงานเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2472 และกำหนดคุณลักษณะของคนดีมากที่สุดถึงน้อยที่สุดให้ระยะห่างเท่า ๆ กัน นับได้ว่าเทคนิคหรือวิธีการวัดของเทอร์สโตนเป็นเครื่องมือหรือมาตรวัดทัศนคติในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระยะเริ่มแรก ต่อมากัตต์แมนและลิเคิร์ตจึงได้พัฒนาเทคนิคการวัดทัศนคติของตนเพิ่มขึ้น

เครื่องมือการวัดทัศนคติของเทอร์สโตนมีชื่อเรียกว่า priori approach หรือ equal-appearing เน้นคุณสมบัติของการวัดให้มีความเท่ากันหรือเสมอภาคกัน โดยแบ่งช่วงการวัดออกเป็น 11 ช่วง ตั้งแต่ 1 – 11 แต่ละช่วงจะมีคะแนนของความคิดเห็นแบ่งเท่า ๆ กัน โดยเริ่มจากความคิดเห็นต่อสิ่งนั้นตั้งแต่น้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด ซึ่งปรากฏดังภาพ 59

ภาพ 59 การแบ่งช่วงการวัดมาตรวัดทัศนคติของเทอร์สโตน

ที่มา: ฤทธิไกร ไชยงาม (2562)

แม้ว่าเทคนิคการวัดทัศนคติของเทอร์สโตนจะประกอบด้วย 11 ช่วง แต่เมื่อคำนวณฐานแล้วจะตีความประเมินค่าระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

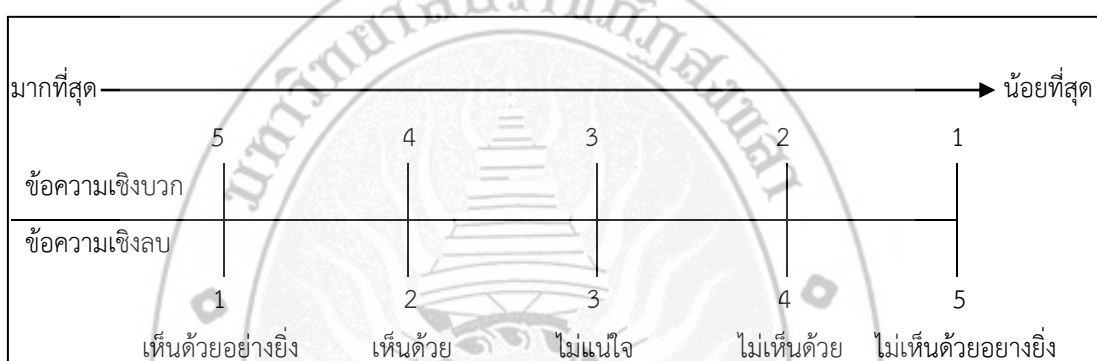
- 1.00 – 3.00 = มีทัศนคติที่ไม่ดีอย่างยิ่ง
- 3.01 – 5.00 = มีทัศนคติที่ไม่ดี
- 5.01 – 7.00 = มีทัศนคติเป็นกลาง
- 7.01 – 9.00 = มีทัศนคติที่ดี
- 9.00 – 11.00 = มีทัศนคติที่ดีอย่างยิ่ง

6.2 รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของลิเคิร์ต

ใช้มาตราการวัดค่ารวม (summative scale) หลังจากรวบรวมข้อมูลวิจัยมาแล้ว มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า posteriori approach, sigma scale, method of summated rating หรือ Likert type scale สร้างขึ้นโดย เรนีส เอ. ลิเคิร์ต (Rensis A. Likert) เป็นเทคนิคการวัด

ที่มีความเชื่อถือและนิยมใช้กันมากที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะใช้ง่ายและเน้นการวัดในด้านความเป็นมิติเดียวกัน มีข้อตกลงเบื้องต้นว่าทัศนคติมีลักษณะการกระจายเป็นแบบเส้นโค้งปกติ โดยนำข้อความหรือคำถามที่สร้างขึ้นไปให้กลุ่มตัวอย่างโดยไม่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสิน แล้วเลือกข้อความที่ดีที่สุด

การวัดทัศนคติโดยเครื่องมือประเภทนี้ แบ่งคะแนนทัศนคติหรือความรู้สึกออกเป็น 5 ช่วงเท่า ๆ กัน ถ้าหากใช้ข้อความเชิงบวกก็เรียงลำดับมาตรวัดจาก 5 – 1 ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากใช้ข้อความเชิงลบก็เรียงลำดับมาตรวัดจาก 1- 5 ซึ่งจะปรากฏดังภาพ 60

ภาพ 60 การแบ่งช่วงการวัดมาตรวัดทัศนคติของลิเคิร์ต

ที่มา: ครุฑมอดยากล่าว krumodsays (2564)

เครื่องมือนี้ใช้หลักการวัดค่ารวมแล้วประเมินลักษณะหรือคุณภาพของสิ่งนั้นจากคะแนนค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weighted mean score) ของแต่ละคำถาม นักวิจัยทางสังคมศาสตร์จึงคิดวิธีจัดแบ่งช่วงของค่าเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยคำนวณได้ เรียกว่า arbitrary weighting method โดยมีหลักเกณฑ์ให้ยึดจุดกึ่งกลางเป็นหลักจาก 1 ไปถึง 5 ดังนี้

1.000 – 1.500	=	น้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.501 – 2.500	=	น้อย/ไม่เห็นด้วย
2.501 – 3.500	=	ปานกลาง/ไม่แน่ใจ
3.501 – 4.500	=	มาก/เห็นด้วย
4.501 – 5.000	=	มากที่สุด/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากวิธีการนี้ มีนักวิจัยประยุกต์ใช้โดยใช้ทศนิยมเพียง 2 ตำแหน่ง ดังนี้

1.00 – 1.50	=	น้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ไม่พอใจอย่างยิ่ง
1.51 – 2.50	=	น้อย/ไม่เห็นด้วย/ไม่พอใจ

2.51 – 3.50	=	ปานกลาง/ไม่แน่ใจ/ไม่มีความคิดเห็น
3.51 – 4.50	=	มาก/เห็นด้วย/พอใจ
4.51 – 5.00	=	มากที่สุด/เห็นด้วยอย่างยิ่ง/พอใจอย่างยิ่ง

6.3 รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของออสกูต (Osgood)

เป็นมาตรวัดเจตคติของออสกูต มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า The Semantic Differential (SD) เป็นการวัดทัศนคติทางสังคมศาสตร์โดยใช้ความหมายทางภาษาเป็นมาตรวัด (semantic differential scale) ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานเหมือนกับหลักการวัดค่ารวมของลิเคิร์ท โดยภาษาที่ใช้จะอยู่ในรูปของคำคุณศัพท์ เพราะเป็นคำที่สามารถใช้ได้ทั้งทางบวก (ทางดี) ทางลบ (ทางเสีย) อาจจะเรียกอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการใช้ภาษาที่มีลักษณะคำตรงกันข้ามเชิงเหตุผลหรือเชิงตรรกะ (logical opposite) ทั้ง 2 มิติในข้อคำถามเดียวกัน คือ ทางบวกและทางลบ

ออสกูต (Osgood) ซูชิ (Suci) และเทนเนนโบม (Tennenbaum) ได้ร่วมกันพัฒนาเทคนิคการวัดทัศนคติโดยใช้ความหมายทางภาษาเป็นมาตรวัดขึ้น มาตรวัดประกอบด้วยคะแนน 7 ช่วง เช่น ยุติธรรม – ไม่ยุติธรรม, ดี – เลว, ใหญ่ – เล็ก เป็นต้น กลุ่มคำคุณศัพท์ที่เราใช้เป็นมาตรวัดลักษณะของคนมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการประเมินค่า องค์ประกอบด้านพลัง และองค์ประกอบด้านกิจกรรม มีอธิบายดังนี้

1) องค์ประกอบด้านการประเมินค่า ประกอบด้วยคำคุณศัพท์ที่บ่งบอกลักษณะของบุคคล เช่น

ดี	-	เลว
สุข	-	ทุกข์
สะอาด	-	สกปรก
ฉลาด	-	โง่
		ฯลฯ

2) องค์ประกอบด้านพลัง เป็นคำคุณศัพท์ที่บ่งบอกลักษณะบุคคลด้านพลัง เช่น

หนา	-	บาง
หนัก	-	เบา
ใหญ่	-	เล็ก
หยาบ	-	ละเอียด
		ฯลฯ

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรม เป็นคำที่แสดงออกถึงลักษณะของกิริยาท่าทางของคน ประกอบด้วยคุณศัพท์ที่อธิบาย เช่น

เร็ว	-	ช้า
ขยัน	-	ขี้เกียจ
คล่องแคล่ว	-	เฉื่อยช้า
		ฯลฯ

การตีความความประเมินค่าระดับทัศนคติของออสกูดให้พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย ถ่วงน้ำหนักของแต่ละข้อซึ่งประกอบด้วยทางบวกและทางลบ โดยดูว่าคะแนนเฉลี่ยจะโน้มเอียงออกจากจุดกลาง (ช่วงที่ 4) ไปนทิศทางใด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเครื่องมือการวัดนี้จะประกอบด้วย 7 ระดับ แต่เมื่อหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแล้วจะตีความความประเมินค่าระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คล้ายกับเครื่องมือการประเมินความพึงพอใจของเทอร์สโตรและลิเคิร์ท ดังนี้

1.00 – 2.20	=	น้อยที่สุด
2.21 – 3.40	=	น้อย
3.41 – 4.60	=	ปานกลาง
4.61 – 5.80	=	มาก
5.81 – 7.00	=	มากที่สุด

ในกรณีที่กำหนดให้ 0 เป็นจุดกลางก็จะมีมาตรวัดลักษณะของคนทั้งทางบวกและทางลบข้างละ 3 ช่วง ซึ่งอาจจะกำหนดช่วงน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.00 – 1.50	=	น้อย	(ขยัน/ขี้เกียจ น้อย)
1.51 – 2.50	=	ปานกลาง	(ขยัน/ขี้เกียจ ปานกลาง)
2.51 – 3.00	=	มาก	(ขยัน/ขี้เกียจ มาก)

กล่าวโดยสรุป เครื่องมือที่ใช้ประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ ณ ข้างต้น มี 3 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของเทอร์สโตร เป็นมาตรวัดทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง อาจจะมีความเห็นด้วยน้อยที่สุดจนไปถึงเห็นด้วยมากที่สุด สามารถแบ่งออกเป็นช่วงเท่า ๆ กัน 2) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของลิเคิร์ท เป็นมาตรวัดทัศนคติที่นิยมกันอย่างมาก เพราะมีความง่ายต่อการนำไปใช้และมีความชัดเจนในกระบวนการ กล่าวคือมีความเป็นมิติเดียวกัน ในการนำไปใช้จะต้องกำหนดข้อคำถามที่เป็นเชิงบวกหรือเชิงลบแยกกันอย่างชัดเจน เพราะการให้คะแนนระหว่างคำถามเชิงบวกและเชิงลบจะต้องสลับกัน หมายความว่า ระดับ 5 ของคำถามเชิงบวก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนระดับ 5 ของคำถามเชิงลบ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 3) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของออสกูด เป็นมาตรวัดที่ใช้คำคุณศัพท์ที่สามารถใช้ได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เช่น ดี – เลว, สูง – ต่ำ, ฉลาด – โง่ เป็นต้น ซึ่งจะมีลักษณะคำตรงกันข้ามในข้อคำถามเดียวกัน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะมี 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจที่เป็นด้านบวก ด้านนี้จะเป็นความรู้สึกดี ๆ ที่มีต่อสิ่งเร้า และความพึงพอใจที่เป็นด้านลบ ด้านนี้จะเป็นความรู้สึกที่ไม่ดีที่มีต่อสิ่งที่มากระทบ ซึ่งได้มีนักจิตวิทยาท่านหนึ่งได้นำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ คือ แนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) คือ แนวคิดทางจิตวิทยาที่เสนอว่า มนุษย์จะถูกกระตุ้นให้เติมเต็มความต้องการขั้นพื้นฐาน

ในลำดับต้นก่อนที่จะมีพัฒนาความต้องการนี้ออกไปจากด้านล่างสู่ด้านบน สามารถกล่าวแบบสั้น ๆ ได้ว่า ชีพรอด ปลอดภัย ใฝ่รัก พรพรคนิยม และอุดมการณ์ โดยทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์นำมาบูรณาการหลากหลาย โดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่ต้องการทราบถึงความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น การศึกษาถึงลักษณะความพึงพอใจทางการศึกษาจะมีการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน จัดเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตพิสัย ซึ่งวิธีการประเมินความพึงพอใจ จะใช้การสังเกตหรือสัมภาษณ์ หรือการใช้แบบสอบถามประมาณค่า โดยใช้มาตราประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) ดังนั้นสิ่งสำคัญจะทํายังให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการได้รับการศึกษามากที่สุด ซึ่งในทางการศึกษายุคใหม่ ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) รายวิชา 2) ผู้สอน 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน และ 5) ปัจจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนรู้ โดยเครื่องมือที่ใช้ประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ ณ ข้างต้น มี 3 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของเทอร์สตัน สามารถแบ่งออกเป็นช่วงเท่า ๆ กัน 2) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของลิเคิร์ท และ 3) รูปแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจของออสกูต

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหน้าตั้งเบื่องต้น ในกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยได้กำหนดการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการด้านจิตพิสัย (A) คือ สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมฝึกอบรมต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหน้าตั้งเบื่องต้น เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ซึ่งได้กำหนดวิธีการสร้างเครื่องมือสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) ได้ประยุกต์ค่ากล่าวของอำรุง จันทวานิช (2541-2542) ในการกำหนดกรอบการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลา 3) ด้านกิจกรรมฝึกอบรม และ 4) ด้านการนำความรู้ไปใช้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผลงานการวิจัยที่มีความสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) งานวิจัยในประเทศ และ 2) งานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

พรทิพย์ แก้วประดิษฐ์ (2552: 136-139) ได้ทำการวิจัยพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หัตถกรรมสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ 2) เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หัตถกรรมสร้างสรรค์ และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ย่อยได้แก่ 3.1) ทักษะการปฏิบัติงาน 3.2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3.3) ความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ทุกคนมีความต้องการให้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับตาลโตนด ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่าโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน มีค่าควรแก่การอนุรักษ์สืบทอดไปสู่คนรุ่นหลัง 2) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ได้กำหนดขั้นตอนในการพัฒนา 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และ ขั้นตอนที่ 3 การนำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ ส่งผลให้หน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ 3) ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนจากการใช้หน่วยการเรียนรู้ ผ่านเกณฑ์ในระดับดีมาก เนื่องจากได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว แนวการจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนใช้พฤติกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ใช้ความสามารถของตนเองในการสร้างผลงาน นำเสนอผลงานต่อผู้อื่น จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนปฏิบัติได้จริง กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นผลให้นักเรียนเกิดทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดีมาก 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้หน่วยการเรียนรู้ ผ่านเกณฑ์ในระดับดี แสดงว่า การใช้หน่วยการเรียนรู้มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของนักเรียน เนื่องมาจากเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชน ทำให้นักเรียนมีความสนใจเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ระดับดี และ 5) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นได้เน้นทักษะกระบวนการในการจัดกิจกรรม ได้ใช้กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการปฏิบัติ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม ได้ลงมือปฏิบัติจริงตามขั้นตอนกระบวนการ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม มีความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม มีความสนุกสนานสนใจเรียน และได้สร้างผลงาน

อย่างสร้างสรรค์ เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน จึงทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย มีความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งแตกต่างไปจากการเรียนที่เรียนเพียงเนื้อหาอย่างเดียว

สุวารี หนูขวัญ (2555: 125-126) ได้ทำการวิจัยพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง กงหราบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์วิจัย ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สร้างหน่วยการเรียนรู้ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เพราะว่า บุคคลเหล่านั้นต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น รวมถึงการได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถนำมาใช้ประโยชน์โดยตรงในชีวิตประจำวัน 2) การสร้างหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน เนื่องจากว่า ได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสอบถามผู้บริหาร ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน มาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบ คือ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หลักการ จุดหมายการเรียนรู้ โครงสร้าง / เนื้อหา / มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ / เวลา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เวลาเรียน สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ปรากฏว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากว่า นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัวด้วยกระบวนการกลุ่ม มีการเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ มีการช่วยเหลือ แบ่งปัน ความรู้และสิ่งต่าง ๆ ส่งผลให้การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่า มีการเรียนรู้แบบกลุ่ม ได้ออกศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกและสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการชีวิตประจำวันได้

วารัญญา บิลดาลี (2556: 78-80) ได้ทำการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และ 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยพิจารณาในด้าน 2.1) ความรู้ในการผลิตสื่อ 2.2) ความสามารถในการผลิตสื่อ และ 2.3) ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมด้วยหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมมีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) โครงสร้างหลักสูตร (4) แนวทางการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม (5) สื่อการฝึกอบรม (6) การประเมินผลการฝึกอบรม และ (7) คู่มือหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าได้นำขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนด

ความมุ่งหมาย ขั้นตอนที่ 2 การบรรจุวิชาต่าง ๆ ลงในหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปดำเนินการ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร มาใช้ในการฝึกอบรม 2) ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้รับความรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม มากกว่าร้อยละ 70 ครบทุกคน เนื่องจากว่า การใช้เทคนิคในการฝึกอบรม โดยการนำตัวอย่างวิดีโอในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ในการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมาให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาการฝึกอบรมมากขึ้น ประกอบกับการจัดกิจกรรมให้ผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังกิจกรรมการผลิตสื่อดังกล่าว 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการผลิตสื่ออยู่ในระดับมาก เพราะว่า การออกแบบการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมแต่ละหน่วยประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม คือ ขั้นนำ ขั้นการฝึกอบรม และขั้นสรุปและวัดผล ประกอบกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะในการปฏิบัติงานและประสบการณ์ทำงานจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตัวเองมีสังกัด และมีการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถในการผลิตสื่อจากความคิดของตัวเองอยู่เสมอ และ 4) ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าการฝึกอบรมได้มีวิธีการและเทคนิคในการฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ได้ฝึกปฏิบัติจริง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบกับการใช้เทคนิคในการฝึกอบรมโดยการยกตัวอย่างวิดีโอในการผลิตสื่อของเด็กปฐมวัยมาให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาการฝึกอบรมมากขึ้น

พัทธนันท์ ปั่นแก้ว (2557: 138-141) ได้ทำการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และ 3) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งทำการศึกษา 3.1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ 3.2) เปรียบเทียบทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3.3) ศึกษาความพึงพอใจต่อหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีความต้องการในการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้บูรณาการไอซีทีในการเรียนการสอน และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 95.14 เนื่องจากว่า สังคมในโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นยุคของการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน การค้นหาความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ไอซีทีเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการทำงานสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องตระหนักว่า จะนำไอซีทีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร จึงจะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องมีความรู้และทักษะการใช้ไอซีทีที่จำเป็นในการสอน ตลอดจนความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการไอซีทีในการเรียนการสอน

อันนำไปสู่การบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อไป 2) หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม ผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 0.98 เนื่องจากว่า การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ การสร้างเนื้อหาวิชา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร จากการกำหนดจุดประสงค์ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเสริมสร้างและพัฒนาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในขั้นตอนการจัดทำแผนการฝึกอบรมมีการกำหนดการฝึกอบรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นปรับเปลี่ยนแนวคิด ขั้นนำแนวคิดไปใช้ และขั้นทบทวน 3) ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม เนื่องจากว่า หลักสูตรฝึกอบรมเน้นการปฏิบัติจริง มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ การใช้เทคนิคในการฝึกอบรมโดยการบูรณาการเทคโนโลยีในการฝึกอบรม โดยให้นำตัวอย่างสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ศึกษาค้นคว้า จนสามารถค้นพบองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจในเนื้อหาการฝึกอบรมมากขึ้น ประกอบกับผู้วิจัยได้กำหนดหลักสูตรตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตัดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นออก การกำหนดเนื้อหาในหลักสูตรส่วนแรกเป็นเนื้อหาที่จำเป็นต้องรู้ ส่วนที่ 2 เป็นเนื้อหาที่สัมพันธ์กับเนื้อหาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่อบรม และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นต้องจูงใจ สร้างเสริมการเรียนรู้ความคิด และการแสดงออกที่สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมอบรมเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ใหม่ในระดับที่สามารถสร้างความกระจำชัดให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดตามขั้นตอนการฝึกอบรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นฝึกอบรม และขั้นสรุป 4) ทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการบูรณาการเทคโนโลยีการเรียนการสอน หลังฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากว่า การออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมแต่ละหน่วยประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นปรับเปลี่ยนแนวคิด ขั้นนำแนวคิดไปใช้ และขั้นทบทวน ประกอบกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะในการปฏิบัติงานและประสบการณ์การทำงาน มีศักยภาพในการเรียนรู้ตามระดับต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ความสนใจและแรงจูงใจภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้น และ 5) หลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 เนื่องจากว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้นตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจนเกิดความพึงพอใจ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ วิทยากรมีความรู้ ความสามารถในการเนื้อหาที่สอน บรรยายได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

มีการใช้คำพูด น้ำเสียง ชัดเจน ถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย และตอบคำถามได้ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ สถานที่ อุปกรณ์ สื่อทัศนูปกรณ์มีความพร้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสมละมีการกาประชาสัมพันธ์โครงการ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตอบสนองความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ด้านการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ / ถ่ายทอดได้ สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงานได้ มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ

อาทิตยา พันธุ์เสถียร และจุฬพล ราชจิตร (2560: 298) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนแบบสาธิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนขอขมาโขงวารีมหานทีฮือฮีสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์และทักษะการปฏิบัติทำรำจากการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนแบบสาธิต ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงว่าการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนแบบสาธิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนขอขมาโขงวารีมหานทีฮือฮีสานเป็นวิธีการจัดการกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดพร้อมกับลงมือปฏิบัติ จึงทำให้นักเรียนนั้นสามารถทำแบบทดสอบได้ดี ส่วนด้านทักษะการปฏิบัติทำรำผ่านร้อยละ 70 จะเห็นได้ว่าการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนแบบสาธิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนขอขมาโขงวารีมหานทีฮือฮีสาน แสดงให้เห็นว่าเกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70

ขัมญพร โคตรรุณิน (2562: 58-62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่อง สิทธิหน้าที่ความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้ผ่านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนเหมาะสม มีเนื้อหาที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียน และผู้วิจัยได้ใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผ่านการประเมินและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงโดยผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้นักเรียนสามารถนำไปใช้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงตามจุดประสงค์ และเหมาะสมกับวัยความสามารถของผู้เรียน นอกจากนั้นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา มีแนวคิดที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น

และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง และในขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง โดยการฝึกทักษะจากง่ายไปยาก มีครูให้คำแนะนำและดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียน นอกจากนั้น ครูได้แจ้งผลการประเมินระหว่างเรียนให้นักเรียนทราบเป็นระยะ ทำให้เห็นพัฒนาการและความสามารถของตนเอง จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

ชนันธร หิรัญเชาว์ (2562: 67-71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทย และความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของเดวีส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์ และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการเรียงลำดับเป็นขั้นตอน โดยการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก และการปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ซ้ำ ๆ เริ่มจากการสาธิตแล้วให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ให้ได้ก่อน แล้วนำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้น มาผสมผสานให้เกิดการพัฒนาเป็นทักษะที่สมบูรณ์อย่างชำนาญถูกต้อง คล่องแคล่ว และมีการประเมินทักษะอย่างชัดเจน จึงทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะนาฏศิลป์ไทยสูงขึ้น อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ มีกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมตามจินตนาการที่หลากหลาย พัฒนาทั้งสมองซีกซ้ายและซีกขวา เช่น ครูให้นักเรียนทำท่าเลียนแบบสัตว์ตามจินตนาการของตนเอง นักเรียนก็ต้องฝึกจินตนาการแล้วทำท่าทางเหมือนสัตว์ตามคำสั่ง เป็นกระบวนการให้นักเรียนมีความสร้างสรรค์แล้วได้ลงมือปฏิบัติจริง และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองตามจินตนาการอย่างอิสระและจากประสบการณ์เดิมที่มี จะมีการประเมินผลการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น และมีการจัดกิจกรรมที่ทำให้ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิดสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนสนุกสนานและชอบในการเรียนรู้เป็นอย่างดี

เสาวภา ปัญจจริยะกุล (2562: 47-52) ได้ทำการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) สร้างหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรม 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม 3) ศึกษาความสามารถในการจัดทำ

รายงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ 4) ประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วยเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบการฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม และคู่มือหลักสูตรสำหรับผู้รับการฝึกอบรม ที่ได้ผลวิจัยเช่นนี้เป็นเพราะว่า เนื้อหาที่นำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรในครั้งนี้เป็นเนื้อหาที่ได้จากการสังเคราะห์จากงานวิจัยจึงทำให้เนื้อหา มีความชัดเจน ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับผู้รับการอบรม จากการประเมินพบว่าเกือบทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Taba (1962: 10) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ส่วนสำคัญ คือ (1) จุดมุ่งหมาย (2) เนื้อหาวิชา (3) กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน และ (4) การประเมินผล 2) ผลการเปรียบเทียบหลังเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้เข้ารับการอบรม ได้รับความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาในรายวิชาการวิจัยทางการศึกษา และรายวิชาการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมาก่อน เพราะต้องลงทะเบียนเรียน และด้วยการได้รับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำไปใช้ปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจ นอกจากนี้การอบรมดังกล่าวยังเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ดำเนินการหรือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมไม่ขาดหายไป ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมผ่านการอบรมตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกคน และหลักสูตรมีกระบวนการฝึกอบรม มีสื่อประกอบการฝึกอบรม เห็นได้จากการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้เข้าอบรมทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดกระบวนการเรียนรู้ 3) คุณภาพรายงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ (1) ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนรับการฝึกอบรมด้วยความตั้งใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (2) การดูแล ช่วยเหลือ และการให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องของผู้ให้การฝึกอบรมแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตลอดระยะเวลาของการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (3) การมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระของการฝึกอบรมที่ระบุขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และตัวอย่างการเขียนรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนในการฝึกอบรมภาคทฤษฎี และ (4) การสนับสนุนส่งเสริมและการให้ความสำคัญกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของคณะครุศาสตร์ โดยกำหนดเป็นนโยบายในการออกฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู นักศึกษาต้องทำ วิจัย 1 เรื่อง และ 4) ผลการประเมินความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในการฝึกอบรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ ใช้หลักการเรียนรู้การมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่ม คือ ให้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นบรรยากาศการเรียนรู้อยู่ที่เป็นกัลยาณมิตร มีความเป็นกันเองระหว่างผู้ให้การฝึกอบรมกับผู้เข้ารับการอบรม และระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน นอกจากนี้ยังให้การฝึกอบรมคอยชี้แนะช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ประกอบกับผู้เข้ารับการอบรมมีความต้องการที่จะทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนให้ได้จริง ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมครั้งนี้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Aah Ahmad Syahid, Isrok'atun, and Dadan Nugraha (2019: 24-30) ได้ทำการวิจัยพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ICT สมรรถนะครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) เพื่อพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้าน ICT ซึ่งมีความต้องการให้พัฒนาครูให้มีสมรรถนะการสอนในการปฏิบัติการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา การฝึกอบรมทุกประเภทคาดว่าจะสามารถพัฒนาความสามารถสูงสุดให้กับผู้เข้าร่วม ดังนั้น กิจกรรมการฝึกอบรมที่วางแผนจึงได้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วม การออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ความต้องการ จึงมีการวัดเนื้อหาที่เหมาะสมที่สุดเกี่ยวกับความสามารถที่กำหนดเป้าหมายให้ผู้เชี่ยวชาญขั้นตอนนี้ได้กลายเป็นขั้นตอนมาตรฐานในการพัฒนากิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรม เพราะโปรแกรมหลักสูตรจะต้องมีในรูปแบบสินค้าพร้อมใช้และตามความต้องการของผู้เข้าร่วม

Patchara Boonteerarak (2021: 135-138) ได้ทำการวิจัยพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรอบรมเจ้าหน้าที่เคาน์เตอร์ไทยในร้านสะดวกซื้อ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับอบรมภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานเคาน์เตอร์ในร้านสะดวกซื้อในจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจบหลักสูตร พนักงานผู้เข้าร่วมการอบรมมีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งมีความพึงพอใจกับการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และที่สำคัญผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพมาก เนื่องจากว่าการจัดกิจกรรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมมีกิจกรรมการฝึกอบรมที่หลากหลาย สะท้อนความเป็นจริง สังเกตได้จากการสร้างบทเรียนในแต่ละบทซึ่งเป็นการนำเสนอสถานการณ์จริง ๆ มาสร้างเป็นบทเรียน ทำให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความสนใจต่อการฝึกอบรม

Figen Kilic and Sergen Saygili (2022: 211-213) ได้ทำการวิจัยพัฒนามีชื่อเรื่องว่า New Normal : การพัฒนาหลักสูตรแห่งอนาคตในการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับอนาคตของการพัฒนาหลักสูตรในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ทำการวิเคราะห์ความต้องการอย่างครอบคลุมทั้งหมด ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการศึกษา ในขั้นการออกแบบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ทักษะที่หลากหลายและความสามารถที่จำเป็นตามหลักสูตร การจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอในการสร้างเนื้อหาเหล่านี้ใช้ควบคู่กับดิจิทัลขยายขอบเขตของการฝึกอบรมในการให้บริการแก่ครู และสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยและความเป็นธรรมของกระบวนการวัดและประเมินผล สิ่งที่กำลังมานี้เป็นการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

Rogério Ferreira et al. (2022: 4-6) ได้ทำการวิจัยพัฒนาทักษะการวิจัยทางการพยาบาลด้วยการฝึกอบรม ระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยทางการพยาบาลด้วยการฝึกอบรม ระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมได้พัฒนาทักษะการวิจัยในการฝึกอบรม ระดับบัณฑิตศึกษา ทาง การพยาบาล และรายงานการพัฒนาทักษะเหล่านี้ในการปฏิบัติงานทางคลินิก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมระดับบัณฑิตศึกษาทางการพยาบาลที่มีกระบวนการจัดการฝึกอบรมที่เป็นระบบ มีการถ่ายทอดความรู้ที่น่าสนใจ และหลังจากเข้าร่วมการฝึกอบรมได้มีการจัดสรรผลงานเพื่อต่อยอดถ่ายทอดความรู้สู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ตอบโจทย์ระหว่าง การฝึกอบรมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรฝึกอบรมหรือหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ส่งผลให้ผู้ฝึกอบรมหรือผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้หลังฝึกอบรมหรือเรียนสูงกว่าก่อนฝึกอบรมหรือเรียน อีกทั้งหลักสูตรฝึกอบรมหรือหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นยังส่งผลให้ทักษะปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า หลังฝึกอบรมหรือเรียนรู้แล้ว ผู้ฝึกอบรมหรือผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมหรือหน่วยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมากที่สุดทางที่ดี ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่เป็นผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เรียบเรียงนั้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นฐานความคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการฝึกอบรมที่หลากหลาย ได้แก่ วิธีการบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม และการฝึกปฏิบัติ โดยประยุกต์แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของทาบา กำหนดเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น และ 3) การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น โดยการวัดและประเมินผลด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติ และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้แบบแผนการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพิจารณาจาก 3.1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3.2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ หลังการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3.3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

1. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยนี้ ได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายในส่วนขั้นตอนที่ 1 ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายจากเกณฑ์ของเครสเวลล์ (Creswell, 2013: 156-158) ที่ระบุว่ากลุ่มเป้าหมายสำหรับการสัมภาษณ์ควรอยู่ระหว่าง 5 – 25 คน และ 2) กลุ่มที่ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ในการแสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1.1 กลุ่มที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

- 1) ผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง จำนวน 2 คน
- 2) ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง จำนวน 2 คน
- 3) ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 คน
- 4) ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)

สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา จำนวน 2 คน

1.2 กลุ่มที่ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง

2.2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง

2.3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับผู้ปกครอง

2.5 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น มีขั้นตอนในการสร้างและคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1.1 ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตของเนื้อหา

3.1.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา เนื้อหา ตลอดจนความครอบคลุม พร้อมกับขอรับคำแนะนำเพิ่มเติมและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

3.1.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือ 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (Rovinelli and Hambleton, 1997: 49-60)

ให้คะแนน	+1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
ให้คะแนน	0	เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
ให้คะแนน	-1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามไม่สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	หมายถึง	ค่าดัชนีความสอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
R	หมายถึง	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
Σ	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ
N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาคำนวณค่าเฉลี่ยความเหมาะสม และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นประเด็นคำถามที่มีความสอดคล้องเหมาะสม ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์ทุกประเด็นคำถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 โดยไม่มีข้อเสนอแนะ (ดังภาคผนวก ง)

3.1.5 จัดทำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบื้องต้น สำหรับผู้ประกอบการแสดงหนังสือ ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือ ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครอง ฉบับสมบูรณ์

3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนในการสร้างและคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี หลักการสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3.2.2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่ม โดยการสนทนากลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

3.2.3 กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล วัน เวลา สถานที่ และระยะเวลา

3.2.4 กำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดสนทนากลุ่ม

3.2.5 นำประเด็นคำถามที่กำหนดเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณา ขอคำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.6 นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (Rovinelli and Hambleton, 1997: 49-60)

ให้คะแนน	+1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
ให้คะแนน	0	เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
ให้คะแนน	-1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามไม่สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ค่าดัชนีความสอดคล้องการศึกษาข้อมูล พื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
	R	หมายถึง	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
	Σ	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นประเด็นคำถามที่มีความสอดคล้องเหมาะสม ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเด็นคำถามในแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ โดยไม่มีข้อเสนอแนะ (ดังภาคผนวก ง)

3.2.7 จัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะเลงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉบับสมบูรณ์ ไปใช้ในการบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะเลงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนึ่งทะเลง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนึ่งทะเลง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครอง

4.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะเลงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา จำนวน 20 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะเลงเบื้องต้น สำหรับผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนึ่งทะเลง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนึ่งทะเลง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครอง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปในภาพรวม โดยการบรรยาย

5.2 ข้อมูลจากการบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะเลงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปในภาพรวม โดยการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- 1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน
- 1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 ท่าน
- 1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง จำนวน 1 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น
- 2.2 แผนการฝึกอบรม จำนวน 6 แผน ใช้เวลา 16 ชั่วโมง

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น มีขั้นตอนในการสร้างและคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

- 3.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านหนังตะลุง
- 3.1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

3.1.3 สร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) จุดหมาย
- 3) เนื้อหาสาระ
- 4) วิธีการฝึกอบรม
- 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม
- 6) การวัดและการประเมินผล
- 7) ตารางการฝึกอบรม

3.1.4 นำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

3.1.5 นำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

ในด้านหลักการและเหตุผล ด้านจุดหมาย ด้านเนื้อหาสาระ ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านสื่อประกอบ การฝึกอบรม ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านตารางการฝึกอบรม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) มีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ (สุภกิจ โสทัต, 2558: 41) ได้กำหนด คะแนนการประเมิน ดังนี้

5 หมายถึง	หลักสูตรฝึกอบรมในประเด็นนั้นมีความเหมาะสมและ สอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	หลักสูตรฝึกอบรมในประเด็นนั้นมีความเหมาะสมและ สอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	หลักสูตรฝึกอบรมในประเด็นนั้นมีความเหมาะสมและ สอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	หลักสูตรฝึกอบรมในประเด็นนั้นมีความเหมาะสมและ สอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	หลักสูตรฝึกอบรมในประเด็นนั้นมีความเหมาะสมและ สอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.1.6 วิเคราะห์ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน แล้วเทียบกับเกณฑ์ ระดับคุณภาพ ความเหมาะสมตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ระหว่างองค์ประกอบอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ระดับคุณภาพความเหมาะสมที่ยอมรับ ว่าหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะเลงเบื่องต้น มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้ ผลการพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะเลงเบื่องต้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 โดยไม่มีข้อเสนอนะ

3.1.7 จัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ฉบับสมบูรณ์

3.2 แผนการฝึกอบรม มีขั้นตอนในการสร้างและคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 วิเคราะห์หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

3.2.2 ศึกษาการเขียนแผนการฝึกอบรมจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร คู่มือครู ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการและเหตุผล จุดหมาย เนื้อหาสาระ วิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการ ฝึกอบรม การวัดและการประเมินผล และตารางการฝึกอบรม

3.2.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิป ปา การสอนทักษะปฏิบัติตามรูปแบบเดวิส และการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต เพื่อนำข้อมูลประกอบใน การสร้างและออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

3.2.4 สร้างและออกแบบแผนการฝึกอบรม โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) สาระสำคัญ
- 2) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 3) เนื้อหา
- 4) ขั้นตอนการจัดการฝึกอบรม
- 5) สื่อการฝึกอบรม
- 6) การวัดและประเมินผล

ซึ่งขอบเขตของการออกแบบแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สามารถแสดงได้ดังตาราง 17

ตาราง 17 การออกแบบแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

ที่	เรื่อง	วิธีการสอน	เวลา (ช.ม.)
1	ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง	การจัดการเรียนรู้	1
	องค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุง	ตามรูปแบบชิปปา	1
	กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในปัจจุบัน		1
2	การสาธิตการขีดรูปหนังตะลุง	การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต	1
3	การฝึกปฏิบัติขีดฤๅษี	การสอนทักษะปฏิบัติ	3
4	การฝึกปฏิบัติขีดพระอิศวรทรงโค	ตามรูปแบบของเดวิส	3
5	การฝึกปฏิบัติขีดปรายหน้าบท		3
6	การฝึกปฏิบัติการแสดงหนังตะลุงเบื้องต้น		3
รวม			16

3.2.5 นำแผนการฝึกอบรมเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.2.6 นำแผนการฝึกอบรมเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรมในด้านสาระสำคัญ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรม ด้านสื่อการฝึกอบรม และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ (สุภกิจ โสทัต, 2558: 41) ได้กำหนดคะแนนการประเมิน ดังนี้

5 หมายถึง	องค์ประกอบของแผนฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	องค์ประกอบของแผนฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	องค์ประกอบของแผนฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	องค์ประกอบของแผนฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	องค์ประกอบของแผนฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2.7 วิเคราะห์ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน แล้วเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพ ความเหมาะสมตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีระดับคุณภาพเหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมน้อยที่สุด

โดยกำหนดค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ระดับคุณภาพความเหมาะสมที่ยอมรับว่าแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้ ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 โดยไม่มีข้อเสนอแนะ

3.2.8 จัดทำแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ฉบับสมบูรณ์

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำผลการศึกษาขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น มาสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.2 สร้างและออกแบบแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.3 นำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น และแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

5.2 ค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (SD)

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 97 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 25 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีขั้นตอนในการสร้างและคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านหนังตะลุง

3.1.2 ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

3.1.3 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ (ใช้จริง 20 ข้อ) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ดังตาราง 18

ตาราง 18 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

เนื้อหา	พฤติกรรม						จำนวนข้อสอบทั้งหมด	
	ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	ข้อสอบที่สร้าง	ข้อสอบที่คัดเลือก
1. ประวัติความเป็นมาของหนังสือ	2	2	-	2	-	2	8	3
2. องค์ประกอบของการแสดงหนังสือ	4	2	2	-	3	-	11	5
3. การฝึกปฏิบัติการแสดงหนังสือเบื้องต้น	2	-	2	3	2	2	11	7
4. กลวิธีการเขียนหนังสือในปัจจุบัน	2	2	2	-	2	2	10	5
รวม	10	6	6	5	7	6	40	20

3.1.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

3.1.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือจำนวน 1 ท่าน พิจารณาความเที่ยงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้ (Rovinelli and Hambleton, 1997: 49-60)

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า ข้อสอบในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 0.67 – 1.00 (ดังภาคผนวก ง) ถือว่ายอมรับได้ และมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงตัวเลือกที่มีคำตอบคล้าย ๆ กัน และคำตอบที่มีตัวเลือกถูกต้อง 2 ตัวเลือกในข้อเดียวกัน ให้มีคำตอบตัวเลือกที่ถูกต้องเพียงตัวเลือกเดียว อีกทั้งให้จัดเรียงตัวเลือกให้มีความสวยงาม

3.1.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ที่คัดเลือกไปใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองกลุ่มทดลอง (Try Out)

3.1.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.20 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป พบว่า ข้อสอบที่คัดเลือกมีค่าความยากง่ายอยู่ที่ระหว่าง 0.23 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ที่ระหว่าง 0.20 – 0.80 จำนวน 20 ข้อ (ดังภาคผนวก ง)

3.1.9 นำข้อสอบในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Ricardson) พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.50

3.1.10 จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ฉบับสมบูรณ์

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังสือเบื้องต้น มีขั้นตอนในการสร้างและคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านหนังสือ

3.2.2 ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบื้องต้น

3.2.3 ศึกษาตำรา เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบประเมินทักษะปฏิบัติ

3.2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังสือเบื้องต้น ตามวิธีการสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย โดยสร้างเครื่องมือที่ไม่ใช่

แบบทดสอบ มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Scoring Rubric) ที่ให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ ซึ่งได้กำหนดประเด็นในการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการขีดหนังตะลุง 2) ความอ่อนช้อยในการขีดรูปหนังตะลุง 3) ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม และ 4) การขับร้องบทกลอน โดยมีเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ ดังตาราง 19

ตาราง 19 เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ

ที่	ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
		3 (ดี)	2 (ปานกลาง)	1 (พอใช้)
1.	ความสามารถในการขีดหนังตะลุง	ขีดรูปหนังตะลุงได้อย่างถูกต้อง ตรงตามจังหวะดนตรีทุกจังหวะ	ขีดรูปหนังตะลุงได้ อย่างถูกต้อง ตรงตามจังหวะดนตรี บางจังหวะ	ขีดรูปหนังตะลุงไม่ตรงตามจังหวะดนตรี
2.	ความอ่อนช้อยในการขีดรูปหนังตะลุง	ลีลาการขีดที่ อ้อยช้อยในการขีดรูปทฤษี และรูปปรายหน้าบท และลีลาการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่มีความแข็งแรง สามารถเก็บรายละเอียดเงารูปหนังตะลุงได้อย่างสมบูรณ์	ลีลาการขีดอ้อยช้อยในการขีดรูปทฤษี และรูปปรายหน้าบท และลีลาการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่มี ความแข็งแรง แต่อาจจะไม่เก็บรายละเอียดเงารูปหนังตะลุงยังไม่สมบูรณ์	ลีลาการขีดที่ไม่มีอ้อยช้อยในการขีดรูปทฤษี และรูปปรายหน้าบท และลีลาการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่ไม่มี ความแข็งแรง เก็บรายละเอียดเงารูปหนังตะลุงไม่สมบูรณ์
3.	ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม	ขีดรูปหนังตะลุงอย่างถูกต้อง การจับไม้ดับและไม้ชี้ของตัวหนังตะลุงตามแบบแผนของการใช้รูปหนังตะลุง	ขีดรูปหนังตะลุงอย่างถูกต้องบางช่วง การจับไม้ดับและไม้ชี้ของตัวหนังตะลุงเป็นไปตามแบบแผนการใช้รูปหนังตะลุงเพียงบางตอน	ขีดรูปหนังตะลุงไม่ถูกต้อง การจับไม้ดับและไม้ชี้ของตัวหนังตะลุงไม่เป็นไปตามแบบแผนการใช้รูปหนังตะลุง

ตาราง 19 (ต่อ)

ที่	ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
		3 (ดี)	2 (ปานกลาง)	1 (พอใช้)
4.	การขับร้องบทกลอน	ขับร้องบทกลอนได้ ลงจังหวะ ใช้ภาษาใน การขับกลอนได้อย่าง สวยงาม มีน้ำเสียงที่ ไพเราะ	ขับร้องบทกลอนได้ ลงจังหวะ ใช้ภาษาใน การขับกลอนได้อย่าง สวยงาม มีน้ำเสียงที่ ไพเราะ แต่อาจจะไม่ คล่องในบางจังหวะ	ขับร้องกลอนไม่ลง จังหวะ ใช้ภาษาใน การขับกลอนไม่ได้ น้ำเสียงไม่ไพเราะ
	คะแนนเต็ม		12 คะแนน	

3.2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนึ่ง
ตะลุงเบื้องต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาดูตรวจสอบ แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน
3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้าน
วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านหนึ่งตะลุง จำนวน 1 ท่าน เพื่อ
ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยใช้เกณฑ์การกำหนด
คะแนนความคิดเห็น (นงเยาว์ อุทิมพร, 2558: 189) ดังนี้

ให้คะแนน +1	เมื่อแน่ใจว่าพฤติกรรมที่ต้องการวัดนั้นสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้
ให้คะแนน 0	เมื่อไม่แน่ใจว่าพฤติกรรมที่ต้องการวัดนั้นสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้
ให้คะแนน -1	เมื่อแน่ใจว่าพฤติกรรมที่ต้องการวัดนั้นไม่สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้

3.2.6 นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง
ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยพิจารณาประเด็นคำถามที่มีค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นประเด็นคำถามที่มีความสอดคล้องเหมาะสม ผล
การพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเด็นคำถามในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้าน
ทักษะปฏิบัติ การแสดงหนึ่งตะลุงเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ในประเด็นการประเมินที่ 1, 2, 4
และ 5 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.67 ในประเด็นการประเมินที่ 3 (ดังภาคผนวก ง)

3.2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ไปใช้กับกลุ่มทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient;) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

3.2.8 จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น มีขั้นตอนในการสร้างและคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี เกี่ยวกับความพึงพอใจ รูปแบบการประเมินความพึงพอใจ และการสร้างเครื่องมือประเมินความพึงพอใจ โดยประยุกต์ใช้ประเด็นในการประเมินตาม คำกล่าวของอำรุง จันทวานิช, (2541-2542: 7) ผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และระยะเวลา 3) ด้านกิจกรรมฝึกอบรม และ 4) ด้านการนำความรู้ไปใช้

3.3.2 ศึกษาลักษณะของการสร้างเครื่องมือประเมินความพึงพอใจ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

3.3.3 เขียนนิยามความพึงพอใจในการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น แล้วดำเนินการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

3.3.4 สร้างและออกแบบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ประกอบด้วยประเด็นพิจารณา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และระยะเวลา 3) ด้านกิจกรรมฝึกอบรม และ 4) ด้านการนำความรู้ไปใช้

3.3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 ท่าน

และผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือจำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (Rovinelli and Hambleton, 1997: 49-60)

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินมีความสอดคล้องกับนิยามความพึงพอใจ

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่ารายการประเมินมีความสอดคล้องกับนิยามความพึงพอใจ

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินกับนิยามความพึงพอใจไม่สอดคล้อง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า รายการประเมินในแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยไม่มีข้อเสนอแนะ (ดังภาคผนวก ง)

3.3.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบื้องต้น จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.3.7 นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากการวิเคราะห์ พบว่า แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังสือเบื้องต้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

3.3.8 จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม ฉบับสมบูรณ์

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังฝึกอบรมด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ซึ่งจะใช้ชุดเดียวกัน เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4.2 ดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังสือเบื้องต้น โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังสือเบื้องต้น

4.3 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด

หนังสือเล่มเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจมีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีดังนี้

- 1) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- 2) ค่าความยากง่าย (Difficulty)
- 3) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)
- 4) ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder -

Richardson)

5.1.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเขียนหนังสือเบื้องต้น มีดังนี้

- 1) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- 2) ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตาม

วิธีของครอนบัค (Cronbach)

5.1.3 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม มีดังนี้

- 1) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- 2) ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตาม

วิธีของครอนบัค (Cronbach)

5.2 สถิติทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5.2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรม โดยใช้สถิติค่าการทดสอบที แบบ (Dependent Samples t-test)

5.2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเขียนหนังสือเบื้องต้น กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติค่าการทดสอบที แบบ (One Samples t-test)

5.2.3 สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพิจารณาจาก 3.1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3.2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติหลังการฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3.3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการศึกษาตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น
- 2) ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น
- 3) ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (t – test)
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังสือเบื่องต้น

ผู้วิจัยได้กำหนดรหัสของกลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังสือเบื่องต้น ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังสือเบื่องต้น ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือเบื่องต้น ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา โดยกำหนดรหัสไว้ดังนี้

ตาราง 20 การกำหนดรหัสของกลุ่มเป้าหมาย

รหัส	กลุ่มเป้าหมาย	รหัสผู้ให้ข้อมูล
A	ผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังสือเบื่องต้น	A1, A2
B	ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือเบื่องต้น	B1, B2
C	ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	C1, C2
D	ผู้ปกครอง	D1, D2
E	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	E

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังสือเบื่องต้น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังสือเบื่องต้น สามารถจำแนกเป็นประเด็นได้ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ความสำคัญของหนังสือเบื่องต้นต่อการจัดการเรียนรู้ 2) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม 4) กิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม และ 5) การวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. ความสำคัญของหนังสือเบื่องต้นต่อการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังสือเบื่องต้น ในประเด็นความสำคัญของหนังสือเบื่องต้นต่อการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามมุมมองของ

กลุ่มเป้าหมาย มี 5 มุมมอง ได้แก่ 1) มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง 2) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง 3) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) มุมมองของผู้ปกครอง และ 5) มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความสำคัญของหนังตะลุงต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ได้นำวัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุงเข้ามาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ สามารถทำให้การจัดกิจกรรมเรียนมีความน่าสนใจ ส่งผลให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่เป็นพฤติกรรมและการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เพราะหนังตะลุงจะเป็นสื่อการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ที่สร้างความสนใจในการศึกษา และเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการแสดงหนังตะลุงให้คงอยู่ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายดังนี้

“มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการแสดงหนังตะลุงเป็นพหุวัฒนธรรมที่สามารถสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจให้กับนักเรียนได้ เนื่องจากหนังตะลุงเป็นรูปแบบการแสดงที่เป็นเรื่องราว มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคม กลุ่มชน เพศ และศาสนา อีกทั้งยังมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเอาไว้ ทั้งนี้ยังเห็นด้วยกับการนำหนังตะลุงมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เพราะจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเข้าถึงความเป็นพื้นบ้านได้มากขึ้น ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านจากองค์ประกอบของหนังตะลุง นอกจากนี้หนังตะลุงยังให้ประโยชน์เรื่องความบันเทิง การอนุรักษ์และสืบสานมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้ว หนังตะลุงยังมีส่วนช่วยในการฝึกสมาธิ ฝึกความอดทน ฝึกทักษะการสังเกต ฝึกประสาทสัมผัสของร่างกายที่ต้องทำงานสัมพันธ์กัน ฝึกการวางแผน การเตรียมความพร้อมของนักเรียน ทักษะเหล่านี้จะส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม” (A1)

“มีความสำคัญ เพราะหนังตะลุงเป็นวัฒนธรรมการแสดงที่รวบรวมศาสตร์และศิลป์ทุกแขนงเข้าด้วยกัน ทั้งการใช้ภาษา การแต่งกลอน และที่สำคัญที่สุด หนังตะลุงเป็นการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมชั้นดี เพราะฉะนั้น การเรียนรู้หนังตะลุงไม่เพียงแค่การเชิดรูปหรือร้องกลอน แต่เราสามารถบูรณาการความรู้หลาย ๆ อย่างเข้าไปสอดแทรก จึงสมควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เห็นถึงความสำคัญของหนังตะลุง ถึงแม้จะไม่สามารถแสดงหนังตะลุงเองได้

เพียงแค่นี้ได้เห็น ได้สัมผัส ได้เข้าใจ ก็ถือว่าเป็นการรับรู้ถึงคุณค่าและสืบสานต่อยอดต่อไปในอนาคต” (A2)

1.2 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุงที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความสำคัญของหนังตะลุงต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า การแสดงหนังตะลุงเป็นสื่อรูปแบบหนึ่งทางสังคม ซึ่งสามารถบูรณาการได้หลายด้าน ในบริบทการจัดการเรียนรู้นั้นก็สามารถบูรณาการสื่อหนังตะลุงได้ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“การเล่นหนังตะลุง ผู้เล่นหรือผู้แสดง หรือนายหนังจะต้องมีความสามารถและศึกษาเรียนรู้มากมาย ประสบการณ์ในการแสดงหนัง ล้วนแล้วเป็นประสบการณ์ความรู้ทั้งสิ้น นายหนังทุกคนเล่นไปเรียนรู้ไปจนเกิดความชำนาญ ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหนังตะลุง จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ขยันที่จะฝึกฝนหาความรู้ เพราะการจะเป็นนายหนังตะลุงจะเป็นบุคคลที่ไม่อยู่นิ่ง พร้อมทั้งจะรับความรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนชอบการค้นคว้าความรู้ได้” (B1)

“การบูรณาการหนังตะลุงเข้ากับการจัดการเรียนรู้ จะเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งได้บูรณาการกับกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก็จะทำให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอนุรักษ์สืบทอดสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่แล้ว” (B2)

1.3 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความสำคัญของหนังตะลุงต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า เป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ยิ่งไปกว่านั้นหากโรงเรียนมีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา จะเป็นการบูรณาการการเรียนการสอนโดยใช้สื่อหนังตะลุง สามารถทำให้นักเรียนเข้าถึงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุงได้มากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“ควรจัดให้หนังตะลุงเป็นเนื้อหาสำคัญในการเรียนรายวิชาเพิ่มเติมที่สถานศึกษาเปิดสอน หรือมีให้นักเรียนได้เลือกเรียน เช่น วิชาเมืองสงขลา โดยจัดหลักสูตรหนังตะลุงเพิ่มเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลา จำนวน 8 ชั่วโมง” (C1)

“ขอสนับสนุนการบูรณาการการเรียนการสอนโดยนำหนังตะลุงมาเป็นสื่อส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรม สืบสานประเพณีการเล่นหนังตะลุงสืบต่อไป” (C2)

1.4 มุมมองของผู้ปกครอง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความสำคัญของหนังตะลุงต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหนังตะลุงมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ เพราะจะสามารถเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เป็นสิ่งที่ควรจัดในการเรียนรู้ เพราะการแสดงหนังตะลุง เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึง วรรณะ ชนชั้น การปฏิบัติตัว การพูดจา การเป็นอยู่อย่างเป็นระบบผ่านตัวละคร หนังตะลุง ทั้งยังสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านประเภทการแสดงหนังตะลุงให้คงอยู่สืบไป” (D1)

“มีความสำคัญและมีความจำเป็นให้นักเรียนได้เรียนรู้ เป็นการบอกเล่าความเป็น ท้องถิ่น ข้อคิด คุณธรรมในการสอดแทรกในบทกลอน ตลอดจนความบันเทิงที่ ทันสมัยผ่านตัวหนังตะลุง อีกทั้งต้องการให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้และซึมซับ ศิลปะการแสดงหนังตะลุงไม่ให้สูญหาย” (D2)

1.5 มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความสำคัญของหนังตะลุงต่อการ จัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการความเป็นท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี สามารถเป็น แนวทางให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปะการแสดงพื้นบ้าน แขนงหนังตะลุง ดังคำ ที่มาจากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ เพราะจะเป็นการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่ง การแสดงหนังตะลุง” (E)

2. ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุง เบื้องต้น ในประเด็นความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จำแนกตามมุมมองของ กลุ่มเป้าหมาย มี 5 มุมมอง ได้แก่ 1) มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง 2) มุมมองของ ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง 3) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) มุมมองของผู้ปกครอง และ 5) มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานใน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความคิดเห็นต่อการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง เห็นด้วยต่อการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม เนื่องจากการแสดงหนังตะลุงมีการบูรณาการหลายด้านเข้าด้วยกัน มีทั้งศาสตร์และศิลป์

ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีประสบการณ์และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นศิลปะการแสดง
 พื้นบ้านที่คนรุ่นใหม่เยาวชนรุ่นหลังควรอนุรักษ์ไว้ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เห็นด้วยอย่างยิ่งที่จัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เนื่องจากการแสดงหนังตะลุง
 เป็นศิลปะการแสดงที่ต้องใช้ทักษะหลาย ๆ ด้าน ทั้งการพากย์เสียง ขับกลอน
 การเชิดรูป การดำเนินเรื่อง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนการปฏิบัติตนของ
 ผู้แสดง (นายหนัง) ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ซึ่งมีทั้งศาสตร์และศิลป์ผนวกเข้า
 ด้วยกัน ดังนั้น การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับหนังตะลุง จึงมีความ
 เหมาะสมอย่างยิ่ง เพื่อจะให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ สร้างประสบการณ์
 ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอนเบื้องต้นอย่างง่ายและสามารถนำไปคิดค้น
 สร้างสรรค์ต่อยอดได้อย่างเต็มความสามารถ” (A1)

“เห็นด้วยในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพราะการจัดอบรมเป็นเหมือน
 การคัดเลือกเด็กที่มีความรัก ความชอบ หนังตะลุงจริง ๆ เนื่องจากการฝึกหัด
 หนังตะลุงให้เป็นไม่สามารถฝึกหัดในช่วงเวลาการอบรม วันสองวันได้ แต่ต้อง
 ฝึกหัด และฝึกไปตลอด จึงเปรียบว่าเป็นการคัดเลือก ส่วนผู้เข้าร่วมประโยชน์
 ที่ได้รับคือ มีความเข้าใจหนังตะลุงมากขึ้นกว่าที่ตนเคยรู้จักมา ถือว่าเป็นการได้
 ประโยชน์ในทุกฝ่าย” (A2)

2.2 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา
 หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตร
 ฝึกอบรม พบว่า ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง เห็นด้วยต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เนื่องจากว่า
 หลักสูตรฝึกอบรมเป็นการจัดการเรียนการสอนเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งหากได้จัดเนื้อหาให้
 มีสาระสำคัญ ๆ ของหนังตะลุง ก็จะทำให้ให้นักเรียนมีความรู้และทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับหนังตะลุงได้
 เป็นอย่างดี ส่งผลต่อการที่นักเรียนจะต่อยอดต่อไปในอนาคต ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เห็นด้วย แต่คำว่าอบรมหนังตะลุง เข้าใจว่าน่าจะเป็นระยะเวลาเพียงสั้น ๆ
 ซึ่งต่างจากหลักสูตรการเรียนการสอนหนังตะลุงที่ผู้ให้สัมภาษณ์ปฏิบัติอยู่
 ในขณะนี้ เพราะการสอนวิชาหนังตะลุงในสถานศึกษานั้นจะต้องเตรียมเนื้อหา
 รายวิชาอย่างละเอียดมากกว่าเนื้อหาที่จะใช้เป็นการอบรม ดังนั้นหากเป็น
 การอบรมแล้วควรหยิบยกเนื้อหาสาระที่เป็นส่วนสำคัญ ๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับอบรม
 ได้มีความรู้ภายใต้ระยะเวลาสั้น ๆ พูดได้ว่า หากเป็นหลักสูตรฝึกอบรม จะต้อง
 มีการกำหนดเนื้อหาที่เน้นสาระสำคัญ ๆ” (B1)

“เห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และให้เน้นเนื้อหาสาระที่สำคัญ เพื่อให้ทันกับห้วงเวลาระยะสั้นตามหลักสูตรฝึกอบรม” (B2)

2.3 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เห็นด้วยต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพราะจะ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะและตระหนักถึงการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุง ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เห็นด้วย เพราะหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่องหนังตะลุง ควรมีการพัฒนาให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้เข้าใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ลักษณะเด่นของตัวหนังตะลุง ที่เป็นตัวตลกเอก เช่น อ้ายเท่ง อ้ายหนูน้อย นายยอดทอง สีแก้ว ฯลฯ ตลอดจนรู้ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง และโอกาสสำคัญที่มีการเล่นหนังตะลุง เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น” (C1)

“เห็นด้วย เพื่อส่งเสริมทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน” (C2)

2.4 มุมมองของผู้ปกครอง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้ปกครอง เห็นด้วยในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพราะเป็นแนวทางที่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนสามารถรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป อีกทั้งหากนักเรียนสนใจที่จะต่อยอดการเรียนรู้ก็สามารถเป็นแนวทางในการสร้างอาชีพเป็นศิลปินการแสดงหนังตะลุงได้ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในการจัดการอบรมให้มีหลักสูตรแก่นักเรียน เพราะเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปะการแสดงหนังตะลุง และผู้ใดที่ใคร่ชื่นชอบอาจจะยึดเป็นอาชีพในวันข้างหน้าได้” (D1)

“เห็นด้วยที่จะให้มีการทำหลักสูตรเฉพาะด้าน ปกติจะเห็นแบบบูรณาการในโรงเรียน ไม่มีหลักสูตรเฉพาะหรือเจาะลึกในการฝึกฝนเด็ก ๆ ให้มีความรู้และฝึกฝนการเล่นหนังตะลุง” (D2)

2.5 มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพราะว่าการสร้างหลักสูตรหนังตะลุงประกอบด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สามารถทำให้นักเรียนคลายความเครียดจากการเรียนในรายวิชาพื้นฐานได้ ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุง ดังคำที่มาจากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เห็นด้วยกับการให้มีหลักสูตรฝึกอบรม เพราะจะได้เป็นการคลาไคล่ดจากการเรียนวิชาพื้นฐาน อีกทั้งยังได้เป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่นักเรียนอยากทำแต่ไม่มีโอกาสได้แสดงออก” (E)

3. เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุง เบื้องต้น ในประเด็นเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม จำแนกตามมุมมองของกลุ่มเป้าหมาย มี 5 มุมมอง ได้แก่ 1) มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง 2) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง 3) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) มุมมองของผู้ปกครอง และ 5) มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การออกแบบเนื้อหาสาระในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น จะต้องประกอบด้วยความเป็นมาของหนังตะลุง องค์ประกอบการแสดงหนังตะลุง ขั้นตอนวิธีการแสดงหนังตะลุง วิธีการขับบทหนังตะลุง และการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้แสดงหนังตะลุง ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“หน่วยที่ 1 ความหมายและความเป็นมาของหนังตะลุง มีสาระสำคัญ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง คุณสมบัติหนังตะลุง บทบาทหน้าที่ของหนังตะลุง และองค์ประกอบของหนังตะลุง คือ รูปหนังตะลุง จอหนังตะลุง เครื่องดนตรีหนังตะลุง ฯลฯ หน่วยที่ 2 ดนตรีพื้นบ้าน (เครื่อง 5) ที่ใช้ในการแสดงหนังตะลุง และเครื่องดนตรีสากล มีสาระสำคัญ ได้แก่ ปี่ ทับ โหม่ง-ฉิ่ง กลอง และดนตรีสากล หน่วยที่ 3 บทกลอนที่ใช้ในการแสดงหนังตะลุงและการพากย์เสียงตัวหนังตะลุง มีสาระสำคัญ ได้แก่ การแต่งและการขับกลอนหนังตะลุง กลอนปรายหน้าบท บทเกี่ยวจอ บทเหวา บทนาง (กบเต็น) บทบางเดินดง (ลอดโหม่ง) บทยักษ์ บทสมห้อง (อัศจรรย์) และการพากย์เสียงตัวหนังตะลุง และหน่วยที่ 4 การเผยแพร่การแสดงหนังตะลุง มีสาระสำคัญ ได้แก่ การแสดงหนังตะลุงที่ครบองค์ประกอบ แต่หากเป็นการศึกษาเพียงเบื้องต้น ก็ควรมีเนื้อหาเพียงแค่การเชิดรูปเบื้องต้น คือ รูปฤๅษี รูปอัสวร และรูปปรายหน้าบท” (A1)

“ควรมีเนื้อหา ดังนี้ 1) การเชิดรูป 2) การร้องกลอน 3) การสนทนา 4) คุณธรรม และจริยธรรมของนายหนังตะลุง และ 5) ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง หากเป็นการศึกษาแค่เบื้องต้น ควรเริ่มจากการให้ฝึกหัดเชิดรูปหนังตะลุงรูปชั้น ครูก่อน คือ รูปฤๅษี รูปโค และรูปปราชญ์หน้าบท นี่ถือว่าเป็นพื้นฐานการเชิดรูป” (A2)

3.2 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เนื้อหาสาระในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนังตะลุง ควรมีเนื้อหาสาระที่เป็นเบื้องต้น ได้แก่ การศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง การทำความรู้จักกับอุปกรณ์การแสดงหนังตะลุง อาจจะใช้เวลาในการฝึกอบรม จำนวน 10 ชั่วโมง ขึ้นไป จะทำให้เกิดความเหมาะสมระหว่างด้าน ระยะเวลา กับเนื้อหาในหลักสูตร ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เนื่องจากการศึกษาวิชาหนังตะลุงในสถานศึกษานั้น มุ่งเน้นให้แค่ผู้เรียน มีความรู้ และทักษะเพียงเบื้องต้นเท่านั้น ไม่ได้มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เป็นศิลปิน หนังตะลุง ดังนั้นควรจัดเนื้อหาที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์เพียงแค่ ความรู้ และทักษะเพียงเบื้องต้น ดังนั้นควรมีเนื้อหา ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง โครงสร้างหรือองค์ประกอบของหนังตะลุง คุณค่าและ บทบาทของนายหนังตะลุงต่อสังคม และการอนุรักษ์และส่งเสริมหนังตะลุง ควรที่จะใช้เวลา 2 วัน 1 คืน โดยวันแรก จะเป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎี ช่วงกลางวัน เป็นการฝึกปฏิบัติจริง และวันที่ 2 จะเป็นการสรุปกิจกรรม” (B1)

“กิจกรรมที่ควรใช้ในการฝึกอบรมหนังตะลุง ได้แก่ วิธีการเชิดหนังตะลุง วิธีการ ฝึกหัดเจรจาบทหนังตะลุง ความเป็นอยู่ของหนังตะลุง ฝึกหัดดนตรีหนังตะลุง จะเป็นส่วนทักษะ ซึ่งส่วนความรู้ควรจะให้ศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบการแสดง และลำดับขั้นตอนการแสดงหนังตะลุง ควรใช้เวลา ในหลักสูตรตามความเหมาะสมของเนื้อหา” (B2)

3.3 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้กล่าวถึงข้อมูล พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นเนื้อหาสาระ ของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เนื้อหาสาระในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ควรมีเนื้อหาที่เน้นให้นักเรียนมีทักษะการแสดงหนังตะลุงได้ อีกทั้งควรให้ทราบถึงที่มาที่ไปในการผลิต รูปหนังตะลุง ทั้งนี้ควรใช้เวลาตลอดหลักสูตรอยู่ที่ 8 ชั่วโมง โดยประมาณ ดังคำสัมภาษณ์ ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เนื้อหาของหนังตะลุง ควรมีเนื้อหาได้แก่ ด้านการผลิตตัวหนังตะลุง ด้านการแกะสลักลาย การใช้สี ด้านลักษณะเด่นของตัวหนังตะลุง ด้านการแต่งกายของตัวหนังตะลุง เครื่องดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง เพลงประกอบดนตรีบรรเลง และสภาพปัญหาของหนังตะลุงภาคใต้ แต่หากเป็นหลักสูตรเช่นนี้ ควรเน้นให้นักเรียนมีทักษะการเชิดรูปหนังตะลุงได้ ทั้งนี้ควรใช้เวลาในการฝึกอบรม 8 ชั่วโมง โดยประมาณ” (C1)

“ควรมีเนื้อหา ได้แก่ ภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งหากเป็นหลักสูตรฝึกอบรม ควรให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติการแสดงหนังตะลุงได้ และควรใช้เวลาในการฝึกอบรม 8 ชั่วโมง โดยประมาณ” (C2)

3.4 มุมมองของผู้ปกครอง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ควรมีเนื้อหาสาระในการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา อุปกรณ์การแสดงหนังตะลุง และควรให้มีการฝึกปฏิบัติการแสดงหนังตะลุง ซึ่งอาจจะถ่ายทอดสู่โซเชียล เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการเรียนรู้ครั้งต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“ควรมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเล่าประวัติความเป็นมา ตัวละครของหนังตะลุง เครื่องดนตรีที่นำมาใช้ มีอะไรบ้าง การฝึกขับกลอนพูดจา รวมไปถึงสายเวชที่ต้องนำมาใช้” (D1)

“ควรมีเนื้อหาที่เป็นความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุง และมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการฝึกเล่นหนังตะลุง โดยถ้าให้ดีควรถ่ายทอดผ่านสื่อโซเชียล” (D2)

3.5 มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เนื้อหาสาระในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ควรให้มีการฝึกปฏิบัติทักษะการแสดงหนังตะลุงเบื้องต้น เนื่องจากมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนเอง ดังคำที่มาจากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เนื้อหาหนังตะลุง น่าจะมีประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง การฝึกแสดงหนังตะลุงที่ง่าย ๆ เหมาะกับวัยของนักเรียน” (E)

4. กิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุง เบื้องต้น ในประเด็นกิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม จำแนกตามมุมมองของกลุ่มเป้าหมาย มี 5 มุมมอง ได้แก่ 1) มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง 2) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง 3) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) มุมมองของผู้ปกครอง และ 5) มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นกิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เห็นควรให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลักษณะที่เป็นฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถให้นักเรียนเข้าร่วมฐานกิจกรรมการเรียนรู้แล้ววนจนครบฐานกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นจึงทำการทดสอบหรือถอนบทเรียนร่วมกัน โดยจะต้องเน้นให้เกิดทักษะการปฏิบัติการแสดงหนังตะลุง ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เห็นควรให้จัดเป็นกิจกรรมฐานการเรียนรู้ และจัดนักเรียนเป็นกลุ่มปฏิบัติ ละครความสามารถ โดยครูพี่เลี้ยงหรือผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำเป็นช่วง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการแข่งขันในการค้นหาข้อมูลความรู้ จากนั้นให้สมาชิกกลุ่มระดมความคิด สดุดท้ายแต่ละกลุ่มเสนอผลงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยตั้งกติกาให้สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน สดุดท้ายเป็นการถอนบทเรียนร่วมกันและเสนอแนะเพิ่มเติม” (A1)

“ให้การจัดกิจกรรมฝึกอบรม สมควรให้เป็นกิจกรรมลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยแทนที่จะเป็นการอบรมให้ความรู้ ก็ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงมือปฏิบัติแบบตัวต่อตัวและแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อแยกความรู้ให้แก่ผู้เข้าอบรม” (A2)

4.2 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นกิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เห็นควรให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ภาคทฤษฎี เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ของหนังตะลุง และการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการขีดหนังตะลุง อีกทั้งควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อการเรียนรู้จริง จะสามารถทำให้นักเรียนเกิดการสัมผัสวัสดุอุปกรณ์ของจริง ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“สมควรที่จะต้องเน้นกิจกรรม 2 อย่าง คือ ทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีของเนื้อหา และกิจกรรมด้านทักษะปฏิบัติ เพราะจะทำให้ผู้ที่อบรมได้ประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นอกเหนือจากการได้รับความรู้ทางด้านเนื้อหา

สาระไปแล้ว และควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นอุปกรณ์การแสดงหนังตะลุงจริง ๆ
สามารถทำให้ผู้เรียนเปิดโลกทัศน์ที่ดีต่อหนังตะลุงได้” (B1)

“ฝึกให้ใช้หนังตะลุงแสดงจริง ซึ่งสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ควรที่จะเป็นสื่อหนังตะลุงจริง
เช่น รูปหนังตะลุง อุปกรณ์ประกอบการแสดงหนังตะลุง” (B2)

4.3 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นกิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เห็นควรให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ครูผู้สอนมีการสาธิตแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม หรืออาจจะมีคลิปวิดีโอมาเสนอแทนที่ครูจะลงมือเอง ก็สามารถเป็นแนวทางหนึ่งได้ ทั้งนี้สื่อการเรียนรู้ที่นำมาประกอบการเรียนรู้ก็ควรเป็นสื่อการเรียนรู้จริง ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“การจัดกิจกรรมเรียนรู้ของหนังตะลุงควรมีการสาธิตการเชิดหนังตะลุง และควรมีสื่อการสอนที่เป็นสื่อของจริง ได้แก่ รูปหนังตะลุง เครื่องดนตรี” (C1)

“ควรออกแบบกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และควรใช้สื่อตัวหนังตะลุง อีกทั้งควรใช้ YouTube เกี่ยวกับขั้นตอนการเชิดหนังตะลุงมาประกอบแทนการสอนด้วยครูเอง” (C2)

4.4 มุมมองของผู้ปกครอง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นกิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เห็นควรให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้นักเรียนมีความรู้และการฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุง เพื่อให้ นักเรียนสามารถถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“ควรจัดกิจกรรมการสอนให้นักเรียนมีความรู้ และการปฏิบัติด้วย” (D1)

“ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะ สามารถส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นได้” (D2)

4.5 มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นกิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า เห็นควรให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำตัวหนังตะลุงจริง ๆ มาฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุง ดังคำที่มาจากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้อยู่กับรูปหนังตะลุง สามารถแสดงหนังตะลุงได้” (E)

5. การวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นการวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม จำแนกตามมุมมองของกลุ่มเป้าหมาย มี 5 มุมมอง ได้แก่ 1) มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง 2) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง 3) มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) มุมมองของผู้ปกครอง และ 5) มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 มุมมองของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นการวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การวัดและการประเมินผล ควรที่จะวัด 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ และ 2) ด้านทักษะปฏิบัติ ซึ่งจะต้องให้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเป็นหลัก อาจจะมีคนอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีความสามารถ หรือนักเรียนเป็นผู้ประเมินก็ได้ ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถมีทักษะการขีดหนังตะลุงเบื้องต้นได้ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“เห็นควรให้ใช้เครื่องมือการประเมิน เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้พื้นฐานและความรู้หลังจบหลักสูตร แบบสอบถาม เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร ซึ่งควรจะให้ผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอน เพื่อน นักเรียน รวมถึงผู้ชมหรือผู้ปกครองร่วมประเมิน โดยหลังสิ้นสุดกิจกรรม การอบรม นักเรียนควรได้รับทั้งความรู้ ทักษะปฏิบัติในการแสดงหนังตะลุง สามารถบูรณาการความรู้ครบทุกส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (A1)

“การประเมินผู้ฝึกอบรมควรให้การประเมินแบบการทดสอบการปฏิบัติจริง เพราะหนังตะลุงจำเป็นต้องทำให้ดูว่าผู้ฝึกอบรมเข้าใจมากน้อยเพียงใดในเรื่อง นั้น โดยการทดสอบจะแยกเป็น 3 เรื่อง ได้แก่ การขีดรูป การขับร้องกลอน และการสนทนารูป ทั้งนี้ผู้ประเมินผลการเรียนรู้ควรให้เป็นผู้เชี่ยวชาญการแสดงหนังตะลุง หลังจากเสร็จสิ้นจากกิจกรรม นักเรียนควรจะมีความรู้ ไม่ว่าจะเป็น ประวัติความเป็นมา รูปหนังตะลุง ขั้นตอนการเล่นหนังตะลุง และด้านทักษะปฏิบัติ ซึ่งนักเรียนจะต้องสามารถขีดรูปแกะสลัก พระอิศวรทรงโค และปราชญ์-บพได้” (A2)

5.2 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นการวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การวัดและการประเมินผล ควรที่จะประเมินทั้งด้านทฤษฎีความรู้ และประเมินด้านทักษะปฏิบัติ โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินเป็นหลัก อาจจะมีบุคคลอื่น ๆ ที่มี

ความสามารถด้านหนังตะลุง ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และมีทักษะการเชิดหนังตะลุง เบื้องต้นหลังสิ้นสุดการฝึกอบรม ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“วิธีการประเมิน เห็นควรว่าจะต้องประเมินทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้ประเมินก็ควรเป็นครูผู้สอน และควรที่จะมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และหลักในการปฏิบัติหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม” (B1)

“การประเมินการเรียนรู้เรื่องหนังตะลุงควรใช้การประเมินจากสถานการณ์จริง และประเมินจากการพัฒนาการฝึกปฏิบัติจริงของผู้ประเมิน ควรให้ผู้อบรมเป็นผู้ประเมินตนเอง หรือวิทยากรเป็นผู้ประเมินผู้อบรม หรือศิลปินนายหนังตะลุงเป็นผู้ประเมิน หรือผู้มีความสามารถในด้านหนังตะลุง ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความสามารถตามที่ตนเองถนัดในเรื่องนั้น ๆ หรือตามที่ตนเองสนใจและสามารถปฏิบัติได้ดีตามที่ใจตนเองต้องการเกี่ยวกับหนังตะลุง” (B2)

5.3 มุมมองของครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นการวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การวัดและการประเมินผล เห็นควรวัดและประเมินผลด้านความรู้ผ่านการทำข้อสอบ และจะต้องมีการวัดและประเมินผลด้านทักษะการเชิดหนังตะลุงผ่านการสังเกต โดยจะต้องให้ครูเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมดังกล่าว หรืออาจจะมีบุคคลอื่นตามสมควร ทั้งนี้เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม นักเรียนจะต้องได้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุงทั้งด้านทฤษฎีและด้านทักษะการเชิดหนังตะลุง ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

“การประเมินควรใช้วิธีการประเมินด้วยแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ และมี การสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินทักษะปฏิบัติ โดยผู้ประเมินควรเป็นครูผู้สอนด้านหนังตะลุง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหนังตะลุง นายหนังที่เป็นที่รู้จักของประชาชน ซึ่งหลังสิ้นสุดการเรียนแล้ว นักเรียนควรได้รู้จักประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง ตัวละครหนังตะลุง เครื่องดนตรี การสืบสานภูมิปัญญาด้านหนังตะลุง และโอกาสการแสดงหนังตะลุง” (C1)

“ควรมีการประเมินด้วยการทดสอบเพื่อวัดความรู้ และสังเกตพฤติกรรมเพื่อวัดทักษะการแสดงหนังตะลุง ซึ่งผู้ประเมินควรจะเป็นครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหนังตะลุง โดยเมื่อสิ้นสุดการเรียน นักเรียนจะต้องมีความรู้กับทักษะนำไปสู่การปฏิบัติที่ดี” (C2)

5.4 มุมมองของผู้ปกครอง ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นการวัดและการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การวัดและการประเมินผล เห็นควรว่าจะต้องให้หลาย ๆ ฝ่าย ช่วยกันประเมินตามสมควร โดยมีครู

เป็นผู้ประเมินเป็นหลัก อาจจะมีผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหนังตะลุงเป็นผู้ร่วมประเมิน ด้วยก็ได้
 ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

*“คนที่ประเมินในการฝึกอบรม ควรเป็นครูผู้สอน หรือผู้เชี่ยวชาญในการแสดง
 หนังตะลุง” (D1)*

*“คนที่ประเมินควรเป็นหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือ
 ผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง รวมไปถึงนักเรียน ผู้ปกครอง” (D2)*

5.5 มุมมองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา
 หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ในประเด็นการวัดและการประเมินผล
 ของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เห็นควรให้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน
 พฤติกรรมการเรียนรู้จากการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น
 หรืออาจจะให้เพื่อนนักเรียนร่วมประเมินในด้านทักษะได้ ดังคำที่มาจากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัย
 กับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

*“ควรเป็นครูผู้สอนประเมิน และอาจจะให้เพื่อนนักเรียนร่วมกัน
 ประเมินตนเองในทักษะการแสดงหนังตะลุงด้วยก็ได้” (E)*

สรุปได้ว่าข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น
 สามารถจำแนกออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ความสำคัญของหนังตะลุงต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า
 การส่งเสริมให้ศิลปินวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านหนังตะลุงมาจัดเป็นสื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สมควรทำ
 เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียน
 พัฒนาการเรียนรู้ให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่
 ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย 2) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น
 เพราะว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใกล้ชิดศิลปินวัฒนธรรมท้องถิ่นการแสดงหนังตะลุง และเป็น
 แนวทางในการอนุรักษ์รักษาไว้ให้อยู่คู่แผ่นดินได้ 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า
 หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ควรจะมีเนื้อหาสาระเป็น 2 ภาค คือ ภาคทฤษฎี
 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางด้านหนังตะลุง เช่น ประวัติความเป็นมา องค์ประกอบใน
 การแสดงหนังตะลุง ขั้นตอนการแสดงหนังตะลุง เป็นต้น และภาคทักษะ เป็นการฝึกการแสดงหนัง
 ตะลุง ซึ่งหากเป็นหลักสูตรฝึกอบรม มีระยะเวลาเพียงสั้น ๆ ก็ควรฝึกปฏิบัติในการแสดงหนังตะลุง
 เพียงเบื้องต้น ได้แก่ การเชิดรูปฤๅษี รูปพระอิศวรทรงโค และรูปปราชญ์หน้าบท ใช้เวลาในการฝึกอบรม
 8 – 10 ชั่วโมง หรือเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม 4) กิจกรรมการสอนของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า
 ควรให้มีกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก ประกอบกับให้ครูผู้สอนได้สาธิตการแสดงหนังตะลุง
 แล้วให้นักเรียนได้เกิดการปฏิบัติตาม โดยอาจจะใช้สื่อการสอนที่เป็นสื่อการเรียนรู้จริง และ 5) การวัด

และการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ควรวัดและประเมินผล 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ โดยใช้แบบทดสอบ และด้านทักษะ โดยใช้แบบทดสอบทักษะปฏิบัติ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะ ทั้งนี้ ครูผู้สอนควรเป็นผู้ประเมินด้วยตนเองเป็นหลัก หากมีโอกาสมناسبة อาจจะทำให้ผู้อื่นเป็นผู้ประเมินด้วยก็ได้ นอกจากนี้สิ่งที่นักเรียนจะได้รับหลังสิ้นสุดกิจกรรมการฝึกอบรม คือ ความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุง และทักษะการแสดงหนังตะลุงเบื้องต้น

กล่าวโดยสรุปกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) ต้องการพัฒนาศูนย์ฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการแสดงพื้นบ้านที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ ทั้งยังเป็นการสืบสานและปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้การแสดงพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเองให้คงอยู่สืบไป

ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาศูนย์ฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น นำมาพัฒนาศูนย์ฝึกอบรม และได้มีการหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น และออกแบบแผนการฝึกอบรมตามเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม ในการนำเสนอผลการวิจัยในขั้นตอนนี้ได้นำเสนอผลการวิจัย 2 ประการ ได้แก่ 1) ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2) ผลการสร้างและหาคุณภาพแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 4 เรื่อง ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง 2) องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง 3) กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน และ 4) การฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น

โดยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) จุดหมาย
- 3) เนื้อหาสาระ
- 4) วิธีการฝึกอบรม
- 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม
- 6) การวัดและการประเมินผล
- 7) ตารางการฝึกอบรม

ผลการหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังตาราง 21

ตาราง 21 ค่าความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (n = 3)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหา มีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับหลักการและเหตุผล	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เนื้อหาน่าสนใจ ชัดเจน และมีรายละเอียดครบถ้วน	5.00	0.00	มากที่สุด
4. จัดเรียงเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปยาก	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม			
1. มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างชื่อหลักสูตร ฝึกอบรม หลักการและเหตุผล/จุดหมาย/เนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. กระบวนการการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักการ และเหตุผล/จุดหมาย/เนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 21 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม			
1. การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมสอดคล้องกับแผนการฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น ด้านความรู้ ด้านทักษะปฏิบัติ	4.67	0.58	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมมีความหลากหลาย น่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.89	0.20	มากที่สุด
ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม			
1. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการฝึกอบรมมีความหลากหลาย น่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สื่อการฝึกอบรมมีความทันสมัย	4.67	0.58	มากที่สุด
3. สื่อการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม	4.78	0.38	มากที่สุด
ด้านการวัดและการประเมินผล			
1. วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การวัดและการประเมินผลมีเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านการวัดและการประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม	4.93	0.12	มากที่สุด

จากตาราง 21 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, $SD = 0.12$) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านเนื้อหา ด้านองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการวัดและการประเมินผล มีผลการประเมินความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, $SD = 0.20$) และด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่น้อยที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.38$) ตามลำดับ

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการออกแบบแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) สาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) เนื้อหา 4) ขั้นตอนการจัดการฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล

ซึ่งผู้วิจัยได้นำแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 22

ตาราง 22 ค่าความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (n = 3)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านสาระสำคัญ			
1. สาระสำคัญอธิบายถึงความสำคัญได้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สาระสำคัญมีการสรุปเนื้อหาอย่างกะทัดรัด เข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สาระสำคัญมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้			
1. จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
2. จุดประสงค์การเรียนรู้สามารถระบุพฤติกรรมที่ต้อง การวัดและประเมินผลได้	4.67	0.58	มากที่สุด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความครอบคลุมในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมด้านจุดประสงค์การเรียนรู้	4.78	0.35	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เนื้อหา มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรม			
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยและความ สนใจของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องตามขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้แบบซิปปา แบบสาธิต และรูปแบบการ เรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส	5.00	0.00	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา ตนเองทั้งด้านความรู้ และด้านทักษะปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านสื่อการฝึกอบรม			
1. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สื่อมีความสอดคล้องกับสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เนื้อหาในสื่อใบความรู้มีความถูกต้องและชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านสื่อการฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านการวัดและประเมินผล			
1. วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การวัดและการประเมินผลมีเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านการวัดและประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม	4.96	0.06	มากที่สุด

จากตาราง 22 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, $SD = 0.06$) เมื่อพิจารณาเป็นหลายด้าน พบว่า ด้านสาระสำคัญ ด้านเนื้อหา ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรม ด้านสื่อการฝึกอบรม และด้านการวัดและประเมินผล มีระดับความเหมาะสมเท่ากัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$) และด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ มีระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.35$)

ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในขั้นตอนนี้ 3 ประการ ได้แก่ 1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น (n = 25)

การทดลอง	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t
ก่อนการฝึกอบรม	20	8.04	1.99	14.99**
หลังการฝึกอบรม	20	13.80	2.18	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 23 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนก่อนการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.04 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.99 และคะแนนหลังการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 13.80 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.18

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 70 (n = 25)

ประเด็นการประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	เกณฑ์ร้อยละ 70	t
ความสามารถในการขีดหนังตะลุง	3	2.84	0.37	2.25	7.88**
ความอ่อนช้อยในการขีดรูปหนังตะลุง	3	2.52	0.51	2.25	2.65*
ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม	3	2.84	0.37	2.25	7.88**
การขับร้องบทกลอน	3	2.56	0.51	2.25	3.06**
ค่าเฉลี่ยรวม	12	2.69	0.27	9	8.92**

จากตาราง 24 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเขียนหนังสือเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการเขียนหนังสือ ด้านความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม และด้านการขับร้องบทกลอน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความอ่อนช้อยในการเขียนรูปหนังสือ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น

ตาราง 25 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น (n = 25)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านครูผู้สอน			
1. ครูมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอน	4.84	0.62	มากที่สุด
2. ครูบรรยายได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์	4.20	1.00	มาก
3. ครูใช้คำพูด น้ำเสียง ชัดเจน	4.72	0.46	มากที่สุด
4. ครูถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย	4.32	0.80	มาก
5. ครูเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย	4.52	0.51	มากที่สุด
6. ครูตอบคำถามได้ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ	4.56	0.58	มากที่สุด
รวมด้านครูผู้สอน	4.53	0.28	มากที่สุด
ด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลา			
7. สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	4.00	1.04	มาก
8. การใช้สื่ออุปกรณ์จริงที่มีความปลอดภัย	4.36	0.86	มาก
9. ความพร้อมของสื่ออุปกรณ์การเขียนหนังสือ	4.12	0.78	มาก
10. ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม	4.04	0.79	มาก
11. การประชาสัมพันธ์การจัดอบรม	4.08	1.04	มาก
รวมด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลา	4.12	0.69	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านกิจกรรมฝึกอบรม			
12. การจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีเนื้อหาที่ครบถ้วน เข้าใจได้ง่าย	4.04	0.79	มาก
13. การจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีภาพ วีดีโอ การสาธิต ประกอบอย่างชัดเจน	4.32	0.80	มาก
14. กิจกรรมการฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม	4.00	0.91	มาก
15. กิจกรรมการฝึกอบรมได้เน้นให้ผู้รับการฝึกอบรม ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.40	0.95	มาก
16. กิจกรรมการฝึกอบรมมีการฝึกทักษะปฏิบัติการ เชิดตัวหนังตะลุงเบื้องต้น	4.48	0.77	มาก
17. การสาธิตของวิทยากรทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถปฏิบัติตามได้	4.40	0.58	มาก
รวมด้านกิจกรรมฝึกอบรม	4.27	0.52	มาก
ด้านการนำความรู้ไปใช้			
18. ผู้รับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.32	0.69	มาก
19. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ ถ่ายทอด บอกต่อให้กับผู้อื่นได้	4.28	0.84	มาก
20. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไป ประกอบเป็นอาชีพเสริมได้	4.52	0.92	มากที่สุด
21. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สืบทอดการแสดงหนัง ตะลุงอย่างทรงคุณค่าจากรุ่นสู่รุ่น	4.28	1.17	มาก
รวมด้านการนำความรู้ไปใช้	4.35	0.66	มาก
ค่าความพึงพอใจ	4.32	0.29	มาก

จากตาราง 25 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.28$) รองลงมาด้านการนำความรู้ไปใช้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 0.66$) ด้านกิจกรรมฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.52$) และด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.69$) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัฒนธรรมถูกสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความรู้และความสามารถของมนุษย์ ทำให้กาย วาจา และจิตใจของมนุษย์เจริญงอกงาม ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยประเทศไทยแบ่งออกเป็น 4 เขตหลัก ๆ คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางด้านการแสดงท้องถิ่นของแต่ละภาคจะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน กล่าวคือ แต่ละภาคจะมีการแสดงท้องถิ่นในรูปแบบที่ต่างกัน ซึ่งในภาคใต้เองมีการแสดง อย่างเช่น มโนราห์ ลิเกป่า หนังตะลุง เป็นต้น ซึ่งในการแสดงหนังตะลุงจะเป็นการเล่านิทานประกอบภาพ สอดแทรกเรื่องราวต่าง ๆ ให้มีความเพลิดเพลินในการรับชมการแสดง ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นทางด้านคุณธรรม จริยธรรม การศึกษา ดนตรี กีฬา และอาชีพ แต่ปัจจุบันการแสดงหนังตะลุงได้รับความนิยมลดน้อยลง เนื่องจากมีอิทธิพลต่างชาติเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน อีกทั้งการแสดงหนังตะลุงเองก็มีกระบวนการถ่ายทอดที่ไม่ชัดเจน ทำให้การแสดงหนังตะลุงมีความนิยมลดน้อยลง นอกจากนี้โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ที่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้บรรจุรายวิชาเพิ่มเติมเมืองสงขลา ซึ่งมีหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น กำหนดให้เรียนเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดสงขลา ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุง แต่เมื่อนำรายวิชาดังกล่าวไปใช้แล้ว ปรากฏว่านักเรียนได้เรียนรู้เพียงแค่ภาคทฤษฎีที่เป็นองค์ความรู้ของหนังตะลุง เนื่องจากมีชั่วโมงเรียนตามหลักสูตรกำหนดน้อยเกินไป ทำให้นักเรียนไม่ได้ฝึกทักษะปฏิบัติ เป็นการขาดโอกาสทางการเรียนรู้ ซึ่งในมุมมองของหลักสูตรอาจจะมองว่ารายวิชานั้นบรรลุเป้าหมายแล้ว แต่ในมุมมองของผู้นำหลักสูตรมาใช้อาจจะมองว่านักเรียนขาดโอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับหนังตะลุงให้ครบทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น ในเรื่องการแสดงหนังตะลุง เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความต้องการและความสนใจได้มีโอกาสในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในการแสดงหนังตะลุง ซึ่งสามารถเป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพหลักในอนาคตได้ อีกทั้งสามารถทำให้หนังตะลุงซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมทางด้านการแสดงภาคใต้คงอยู่คู่ลูกหลานสืบไป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพิจารณา

จาก 3.1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3.2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติหลังการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3.3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการศึกษาตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น มีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกลุ่มที่ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม จำนวน 20 คน ใช้เครื่องมือแบบบันทึกการสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยอาศัยวิธีการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ให้มีความสอดคล้องกับประเด็นหลัก เพื่อสร้างข้อความเชิงวิเคราะห์และนำมาเขียนแบบพรรณนา จากนั้นทำการหาสรุปของข้อมูลโดยการวิเคราะห์จากข้อความที่พรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น มีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยมีหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น และแผนการฝึกอบรม จำนวน 6 แผน 16 ชั่วโมง เป็นเครื่องมือในขั้นตอนนี้ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมและแผนการฝึกอบรม ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากนั้นจึงทำการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น มีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา จำนวน 1 ห้องเรียน 25 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ใช้เครื่องมือเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว แบ่งเป็น 3 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลัง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ข้อ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น 2) ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น 3) ผลการสร้างและหาคุณภาพแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น 4) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการด้านความรู้ 5) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติการขีดรูปหนังตะลุงเบื้องต้น และ 6) ความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น พบว่า กลุ่มเป้าหมายเห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนังตะลุง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเพราะว่าต้องการให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุงทั้งด้านความรู้และด้านทักษะการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น คือ การขีดรูปหนังตะลุงรูปครูให้มีความสวยงาม ประกอบด้วยการขีดรูปฤๅษี ขีดรูปพระอิศวรทรงโค และขีดรูปปราชญ์หน้าบท นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาได้ตระหนักรู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านประเภทหนังตะลุงให้คงอยู่เป็นสื่อหนึ่งของสังคมปัจจุบันและอนาคต

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93

3. ผลการสร้างและหาคุณภาพแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม พบว่า แผนการฝึกอบรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการด้านความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น พบว่า คะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเชิดรูปหนังตะลุง เบื้องต้น พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเชิดรูปหนังตะลุง เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกอบรม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุง เบื้องต้น พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.32

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุง เบื้องต้น พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง ครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความคิดเห็นว่า หนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านแขนงหนึ่งที่เด็กและเยาวชนจะต้องให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่เป็นสื่อหนึ่งของสังคมปัจจุบันและอนาคต แนวทางหนึ่งที่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงหนังตะลุงได้ คือ การนำเอาหนังตะลุงเข้าสู่สถานศึกษา ด้วยเหตุนี้กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลทุกคนจึงมีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ผลวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจาก หนังตะลุงเป็นสื่อรูปแบบหนึ่งทางสังคมในครั้งอดีต แต่ปัจจุบันได้รับความนิยมลดน้อยลง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เยาวชนคนรุ่นหลังต้องร่วมมือร่วมใจกันสืบสาน อนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุงมาจัดอยู่ในระบบการศึกษา จะทำให้การศึกษาหนังตะลุงเข้าถึงเด็กและเยาวชนมากขึ้น เป็นการตระหนักให้รับรู้ถึงคุณค่าของบรรพบุรุษที่ได้ถ่ายทอดการแสดงหนังตะลุงจากครั้งอดีตสู่ปัจจุบัน ยิ่งในขณะนี้หนังตะลุงมีอัตราความนิยมลดน้อยลง การทำให้เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะนักเรียนได้ทำการศึกษาหนังตะลุงนั้น ก็จะสามารถทำให้เกิดความรู้เกิดทักษะเบื้องต้นการแสดงหนังตะลุง เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ไว้ อีกทั้งเป็นการฝึกฝนเพื่อต่อยอดในการประกอบอาชีพเป็นศิลปินการแสดงหนังตะลุงในอนาคตได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวารี หนูขวัญ (2555: 125-126) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กงหราบ้านเรา เพราะว่า บุคคลเหล่านั้นต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น รวมถึงการได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถนำมาใช้ประโยชน์โดยตรงในชีวิตประจำวัน ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรทิพย์ แก้วประดิษฐ์ (2552: 136-139) ที่พบว่า ทุกคนมีความต้องการให้พัฒนาหน่วยการ

เรียนรู้เกี่ยวกับตาลโตนด ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่าโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน มีค่าควรแก่การอนุรักษ์ สืบทอดไปสู่คนรุ่นหลัง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชรนันท์ ปั่นแก้ว (2557: 138-141) ที่พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีความต้องการในการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เนื่องจากว่า สังคมในโลกปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นยุคของการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน การค้นหาความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ไอซีทีเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและ การทำงานสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องตระหนักว่า จะนำไอซีทีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อย่างไร จึงจะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องมีความรู้และทักษะ การใช้ไอซีทีที่จำเป็นในการสอน ตลอดจนความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการไอซีทีในการเรียนการสอน อันนำไปสู่การบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพต่อไป

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดรูปหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาเป็น หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง 2) องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง 3) กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน และ 4) การฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น โดยหลักสูตรฝึกอบรม มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม 6) การวัดและการประเมินผล และ 7) ตารางการฝึกอบรม การหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของ หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดรูปหนังตะลุงเบื้องต้น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากรายละเอียดในแต่ละ องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดรูปหนังตะลุงเบื้องต้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนังตะลุง ผู้สอนหนังตะลุง ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้ปกครอง และสอดคล้องกับความต้องการและสนใจของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรม สอดคล้องกับผลการศึกษา วารัญญา บิลดาลี (2556: 78-80) ที่พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) โครงสร้างหลักสูตร (4) แนวทางการจัดกิจกรรม การฝึกอบรม (5) สื่อการฝึกอบรม (6) การประเมินผลการฝึกอบรม และ (7) คู่มือหลักสูตรสำหรับการ ฝึกอบรม เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าได้นำขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอน ที่ 1 การกำหนดความมุ่งหมาย ขั้นตอนที่ 2 การบรรจุวิชาต่าง ๆ ลงในหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การนำ

หลักสูตรไปดำเนินการ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร มาใช้ในการฝึกอบรม ยังสอดคล้องกับผลการศึกษา พัทธนันท์ ปั่นแก้ว (2557:138-141) ที่พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ที่พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 0.98 เนื่องจากว่า การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ การสร้างเนื้อหาวิชา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร จากการกำหนดจุดประสงค์ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเสริมสร้างและพัฒนาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษา เสาวภา ปัญจจริยะกุล (2562: 47-52) ที่พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วยเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบการฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม และคู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่ได้ผลวิจัยเช่นนี้เป็นเพราะว่า เนื้อหาที่นำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรในครั้งนี้เป็นเนื้อหาที่ได้จากการสังเคราะห์จากงานวิจัยจึงทำให้เนื้อหา มีความชัดเจน ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม จากการประเมินพบว่าเกือบทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการหาคุณภาพของแผนการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม พบว่า แผนการฝึกอบรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่าผู้วิจัยได้กำหนด และออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการและเหตุผล จุดหมาย เนื้อหาสาระ วิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและการประเมินผล และตารางการฝึกอบรม อีกทั้งช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ มุ่งเน้นพัฒนา นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ สอดคล้องกับคำกล่าวของ Davies (1971: 50 - 56) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาทักษะปฏิบัติ ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของจิราวุฒ กักใหญ่ (2557) ที่ได้กล่าวว่าประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านกาย ทางสติปัญญา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของทิตนา แหมมณี (2564: 330) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกอบรบ ด้วยหลักสูตรฝึกอบรบ เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น พบว่า คะแนนหลังการจัดการฝึกอบรบสูงกว่าก่อนการจัดการฝึกอบรบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามที่สมมติตั้งไว้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่า หลักสูตรฝึกอบรบตอบสนองความต้องการของนักเรียนผู้ที่สนใจที่จะฝึกหัดการขีดหนังตะลุง ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรบ อีกทั้งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาตามหลักสูตรฝึกอบรบ เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น นอกจากนี้ การกิจกรรมการฝึกอบรบ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้สูงขึ้นหลังฝึกอบรบ เพราะรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้เรื่องหนังตะลุงที่ถ่องแท้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวภา ปัญจจริยะกุล (2562: 47-52) ที่พบว่า หลักสูตรฝึกอบรบ เรื่อง การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้หลังฝึกอบรบสูงกว่าก่อนฝึกอบรบ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัทธนันท์ ปั่นแก้ว (2557: 138-141) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้หลังฝึกอบรบด้วยหลักสูตรฝึกอบรบ เรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สูงกว่าก่อนฝึกอบรบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชมัญพร โคตรรุจิน (2562: 58-62) ที่พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา มีแนวคิดที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กระบวนการคิดกระบวนการกลุ่ม และกระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น

5. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังตะลุงเบื้องต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการฝึกอบรบสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่า การจัดกิจกรรมการฝึกอบรบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีแนวทางการจัดกิจกรรมการฝึกอบรบที่เน้นทักษะปฏิบัติ กล่าวคือ รูปแบบสอนทักษะปฏิบัติของรูปแบบเดวิส ที่เน้นฝึกทักษะย่อย ๆ แล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ที่สมบูรณ์ มีการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ที่ครูมีบทบาทหน้าที่สาธิตกระบวนการขั้นตอนการขีดหนังตะลุงเบื้องต้นให้นักเรียนได้สังเกตดู เป็นที่มาทำให้นักเรียนสามารถฝึกขีดหนังตะลุงตามได้ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้นผู้เรียนเป็นหลักทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับการศึกษาของ พรทิพย์ แก้วประดิษฐ์ (2552: 136-139) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ เกี่ยวกับหัตถกรรมสร้างสรรค์ ของนักเรียน

ผ่านเกณฑ์ในระดับดีมาก ยังสอดคล้องกับการศึกษาของชนันธร หิรัญเชาว์ (2562: 58-62) ที่พบว่า ทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์ สูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการเรียงลำดับเป็นขั้นตอน โดยการเรียนรู้จากง่ายไปหายากและการปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ซ้ำ ๆ เริ่มจากการสาธิตแล้วให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ให้ได้ก่อน แล้วนำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้น มาผสมผสานให้เกิดการพัฒนาเป็นทักษะที่สมบูรณ์อย่างชำนาญ ถูกต้อง คล่องแคล่ว และมีการประเมินทักษะอย่างชัดเจน จึงทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ไทยสูงขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของอาทิตย์ยา พันธุ์เสถียร และจุฬพล ราชวิจิตร (2560: 298) ที่พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 เนื่องจากว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนแบบสาธิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนขอขมาโขงวารีมหานทีฮีตอีสานเป็นวิธีการจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด พร้อมกับลงมือปฏิบัติ จึงทำให้นักเรียนนั้นสามารถทำแบบทดสอบได้ดี

6. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังตะลุงเบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.32 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังตะลุงเบื้องต้น มีกิจกรรมการฝึกอบรมที่หลากหลาย น่าสนใจ ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ทักษะปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ซักถาม และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา การวัดและการประเมินผล มีเนื้อหาที่น่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา มีสื่อการสอนเป็นสื่อจริง เหมาะสมกับการจัดการฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรม และมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับการศึกษาของ Patchara Boonteerarak (2021: 135-138) ที่พบว่า หลักสูตรเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นที่พอใจของผู้ฝึกอบรม ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พรทิพย์ แก้วประดิษฐ์ (2552: 136-139) ที่พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาริญา บิลดาลี (2556: 78-80) ที่พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังตะลุงเบื้องต้น ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร 3 ขั้นตอน ซึ่งมาจากการประยุกต์ใช้แนวคิดของทาบา แต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องกันเป็นลำดับ จึงส่งผลให้หลักสูตรฝึกอบรมมีเนื้อหา และกิจกรรมฝึกอบรมที่เหมาะสม ทำให้นักเรียนสนใจและปฏิบัติได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ควรได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ศึกษาความต้องการและความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ และนักเรียน ดังนั้น การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานให้สอดคล้องกับบริบทของการแสดงพื้นบ้านท้องถิ่นการแสดงหนังสือเบื้องต้น จึงจะนำข้อมูลนั้นมาสร้างหรือออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะปฏิบัติการเขียนหนังสือเบื้องต้น เป็นไปตามที่สมมติฐานตั้งไว้ ดังนั้น หากมีครูผู้สอนต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ถึงการเขียนหนังสือเบื้องต้น ควรนำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ไปใช้โดยใช้เครื่องมือวัดความรู้ และทักษะปฏิบัติ

1.3 การนำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น ไปใช้นั้น ควรคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นนั้น ๆ ความเหมาะสมของวัยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความยืดหยุ่นเวลาในการฝึกทักษะปฏิบัติ สำหรับนักเรียนบางคนที่ไม่สามารถฝึกได้ตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร และควรจะมีครูผู้ช่วยเนื่องจากจะสามารถกระชับเรื่องของเวลาการจัดการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และความสนใจของนักเรียน ในระดับช่วงชั้นอื่น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ในกลุ่มสาระอื่น ๆ ด้วยที่นอกเหนือจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

2.3 ควรมีการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการศึกษาให้หลากหลายยิ่งขึ้น

2.4 ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการฝึกอบรม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส และเมื่อจัดกิจกรรมการฝึกอบรมไปในระยะหนึ่ง ควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เข้ากับสถานการณ์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

2.5 ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรตามอื่น ได้แก่ ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการแก้ปัญหา

2.6 ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสำนักรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ ตังธนากานนท์. (2557). การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (Online). <https://www.moe.go.th>, 18 ตุลาคม 2565.
- กิตติกร บุญส่ง และหทัยกานต์ กุลวชิราวรรณ. (2561). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงานปฏิบัติการระดับ 4 กลุ่มวิชาชีพหลัก กลุ่มวิชาชีพสนับสนุนในการขับเคลื่อนองค์การรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งสู่การเป็นองค์การสมรรถนะสูง (HPO).” วารสารปัญญาภิวัฒน์. 10(3), 125-137.
- งามนิจ กุลกัน. (2555). การจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จรรยา เฉลิมทอง. (2559). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- จรรยา หนูทอง. (2565). ตามหานายหนังตะลุง: นักเล่านิทานในยามวิกาล เล่ม 1. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- จังหวัดพัทลุง. (2556). งานวันอนุรักษ์มรดกไทยและงานมหกรรมชิงแชมป์หนังตะลุง. (Online). <http://www.phatthalung.go.th/culture/detail/4?fbclid=IwAR3aSx3UXLrOhqMFQ5cSJAHzEYzZJTKikjsAn7Y0yYZ3y3q9KZKXGKJiihg>, 26 กรกฎาคม 2565.
- จิรวรรณ บุญมี และธวัชชัย บุญมี. (2561). ผลของการใช้ข้อมูลย้อนกลับงานเขียนโครงการฝึกอบรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. (Online). www.cmruir.cmru.ac.th, 28 สิงหาคม 2565.
- จิราวุฒ กักใหญ่. (2557). รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA Model) หรือรูปแบบการประสานหน้าแนวคิด โดย ทิศนา ขัมมณี. (Online). www.sites.google.com/site/krutubtib/withi-elea-thaksa-kar-sxn, 4 มกราคม 2566.
- จุไรศิริ ชูรักษ์. (2557). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา การพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. สงขลา: ชลบุตร สงขลา.
- _____. (2556). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน” สำหรับนักศึกษาครูสังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

- ชนันธร หิรัญเชาว์. (2562). **การพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ เดวิส สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชมัญพร โคตรรุฉิน. (2562). **การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่อง สิทธิหน้าที่ ความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ขวลิต ชูกำแพง. (2559). **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร แนวคิดและกระบวนการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชษิตา ไพโรจน์ และธนกร สิริสุคันธา. (2564). “หลักสูตรฝึกอบรมการรับรู้ความสามารถของตนเอง และแรงจูงใจที่มีผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้รับการฝึกอบรมในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 10 ลำปาง.” **วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้**. 3(1), 17-40.
- จิตติ อุณยเกียรติ, ศรีรัฐ โกวงศ์, และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2564). “ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมฝ่ายปากเรือ ณ สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาชุมพร.” **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศึกษา**. 17(2), 227-239.
- दनัย เทียนพุด. (2565). **การฝึกอบรมและพัฒนาจะประสบความสำเร็จได้อย่างไร**. (Online). www.siamhrm.com/?name=training&file=readnews&max=83, 8 ธันวาคม 2565.
- ดุสิต ขาวเหลือง. (2554). “การฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ (Competency and Effective Training).” **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**. 7(1), 18-32.
- ถนอม พูนวงศ์. (2545). **ประวัติศาสตร์เมืองสงขลา**. กรุงเทพมหานคร: เดียนสโตร์.
- ทศนี ช้องคำ. (2564). **รูปแบบการสอนโมเดลซิปปา (CIPPA)** (Online). www.inskru.com/idea/-Mpb6yBgQYcesCBtBhKA, 3 มกราคม 2566.
- ทศนา แหมมณี. (2564). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัชพล ทิธี. (2561). “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน.” **วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 9(2), 11-22.
- ธีรชัย บำรุงศิลป์. (2555). **เทคนิคการฝึกอบรม** (Online). www.gotoknow.org/posts/15388, 14 ธันวาคม 2565.
- เจียรชัย พันธัง และคณะ. (2554). “การบริหารจัดการธุรกิจการแสดงหนังตะลุงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหนังตะลุงนครินทร์ ชาทอง.” **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์**. 33(3), 222-240.

- นิกุล เปี่ยมลย์. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวิส ที่ส่งเสริมทักษะการปฏิบัติงานช่างในบ้าน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิตยา นันตา. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การใช้งาน Microsoft Publisher สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- นิตยา บุญสิงห์. (2554). วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2558). เครื่องมือและเทคนิควิธีการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: แฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2551). การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2550). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554). การพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บดีนทร จันทรธิบตี. (2558). หนังสืตะลุง. (Online).
www.lib.ru.ac.th/journal2/?p=5711&fbclid=IwAR2O7x7AK5fSP1kZC7Lx30lCC_kMLZTjWkHVXzQhLLe42YansSR7VpflQ, 18 กรกฎาคม 2565.
- ประภาพรรณ เสงี่ยมวงศ์. (2551). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัยในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อี.เค.บุ๊คส์.
- ปานดาว วาดโคกสูง. (2555). การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน. (Online)
<https://www.gotoknow.org>, 18 ตุลาคม 2565.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒนชัย, และจิระศักดิ์ ทัพพา. (2563). “แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน.” วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.). 26(1), 59-66.
- พัทธนันท์ ปั่นแก้ว. (2557). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

- พระครูบรรพตรัตนชัย. (2557). การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์
ชาวอาข่าที่เฝ้าต่อเยาเวนอาข่า : กรณีศึกษาเยาเวนอาข่า หมู่บ้านอาไ้ะใหม่ ตำบลแม่
สลองในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เพชรารดี จงประดับเกียรติ. (2551). เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการศึกษา มีอะไรบ้าง. (Online).
www.petcharawadee1.blogspot.com, 21 ธันวาคม 2555.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). วัฒนธรรม. (Online). <https://dictionary.orst.go.th>,
15 สิงหาคม 2565
- พจนานุกรมออนไลน์. (2566). ความพึงพอใจ. (Online). www.sanook.com/dictionary.com,
17 มกราคม 2566.
- พรทิพย์ แก้วประดิษฐ์. (2552). การวิจัยพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หัตถกรรมสร้างสรรค์
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- มารุต พัฒนา. (2562). รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรม
หลักสูตรและการเรียนรู้.
- เมษา นวลศรี. (2556). การประเมินผลการเรียนรู้. ปทุมธานี: ศูนย์การเรียนรู้การผลิตและการจัดการ
ธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล.
- เมธีณัฐ รัตนกุล. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน เรื่อง การจัดดอกไม้เพื่อ
การประกอบอาชีพ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- มนตร์วี ทองเสนห์ และคณะ. (2558). การพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการความรู้เพื่อการ
อนุรักษ์หนังตะลุงภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้. (Online). <https://tdc.thailis.or.th>.
16 มกราคม 2566.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2550). เทคนิคการสอนและวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- รัฐพล ประดับเวทย์. (2560). “แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตามแนวคิด
อนุกรมวิธานของบลูม.” วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ
ศิลปะ. 10(3), 1051-1065.
- ริบอง กัลป์ติวานิชย์. (2555). ผลการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิตเพื่อการฝึก
ทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก เรื่อง การสร้างภาพเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2559). เอกสารประกอบการสอน วิชา ED12202 การออกแบบและการจัดการเรียนรู้. อุดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย). (2565). หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปี พ.ศ. 2565. สงขลา. (เอกสารอัดสำเนา).
- โรงเรียนบ้านเวียงพาน. (2565). การแสดงพื้นเมือง 4 ภาค. (Online). <https://sites.google.com>, 19 ตุลาคม 2565
- รสสุคนธ์ มกรมณี. (2549). เทคนิคการฝึกอบรม: สื่อประเภทวิธีการ. (Online). www.academia.edu/4373947, 18 ธันวาคม 2565
- วรารณ โอภาโส. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วารัญญา บิลดาลี. (2556). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ส. เจริญการพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- วิมล คำศรี. (2547). “ภูมิปัญญา โลกทัศน์และชีวิตทัศน์ ท้องถิ่นนครศรีธรรมราชในการดำรงตามสภาพแวดล้อมธรรมชาติ”. สารนครศรีธรรมราช ฉบับพิเศษ. (47), 25 - 37.
- _____. (2549). หนังสือชั้นครู คู่มือเมืองนครศรีธรรมราช. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครศรีธรรมราช: ไหม่พรินติ้ง.
- วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ. (2565). การบริหารงานคุณภาพในองค์การ หน่วยที่ 6 การฝึกอบรม. (Online). www.sites.google.com/site/rtech603xx/unit-6, 9 ธันวาคม 2565.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2565). เทคนิคการฝึกอบรม. (Online). www.webportal.bangkok.go.th/training/page/sub/5280, 1 ธันวาคม 2565.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2554). วิธีการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: หจก.9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุภาพันธ ตาลรักษา. (2553). การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวนขององค์การบริหารส่วนตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุพัตรา คงขำ และนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น.” **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 7(1), 242-255.
- สุภกิจ โสทัต. (2558). **การวัดและประเมินผลการศึกษา**. นนทบุรี: ปัญญา ปัญญา พรินติ้ง กรุป.
- สุรัช เทียนใช้ดี. (2563). **วิธีสอนแบบสาธิต (Demonstration Method)**. (Online).
www.gotoknow.org/posts/678613, 5 มกราคม 2566.
- สุวารี หนูขวัญ. (2555). **การวิจัยพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง กงหราบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**.
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทิวรรณ พิศักดีโสภณ. (2565). **การสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. (Online).
www.mathayom9.go.th, 21 ธันวาคม 2565.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้**. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2550). **เทคนิคการจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สมชาย รัตนทองคำ. (2554). **การวัดและประเมินผลทางการศึกษา**. (Online).
www.ams.kku.ac.th, 21 ธันวาคม 2565.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). **การวัดผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กทม. สันธ: ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลงฯ. (2561). **หนังตะลุง**. (Online).
https://clib.psu.ac.th/southerninfo/content/2/50385f2c?fbclid=IwAR0PFIM4rNfzHct-zwkLoL2TiZ6gQLHN1_SI4ePNFRiDkT8a1nz33oFJlzo, 18 กรกฎาคม 2565.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2551). **หนังตะลุง**. (Online).
https://www.mculture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=509&filename=index&fbclid=IwAR0li_U-rjIN0-3DoeWZldYlHrcimdTwlq2aSbgft8JKrovNL3_ail4-mfg, 26 กรกฎาคม 2565.
- สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2564). **การพัฒนาหลักสูตร**. (Online).
www.nupress.grad.nu.ac.th, 3 พฤศจิกายน 2565.

- สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (2560). **อบรมและเผยแพร่หนังสือ**. (Online). <https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-390-file>, 4 มกราคม 2566.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ และคณะ. (2554). **การวัดและประเมินผลการศึกษา เล่ม 2**. นนทบุรี: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์
- เสาวภา ปัญจจริยะกุล. (2561). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน กระดัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. (Online). www.cmruir.cmru.ac.th. 19 มกราคม 2566.
- _____. (2562). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.” **วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ**. 9(2), 33-48.
- อังคณา เรืองชัย. (2555). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การทำน้ำสมุนไพรเพื่อเป็น อาชีพเสริมในครอบครัว**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อาทิตยา พันธุ์เสถียร และจุมพล ราชวิจิตร. (2560). “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอน แบบสาธิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนขอมาโขงวารีมหานทีฮีด อีสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 11(2), 294-299.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่. (2564). **หนังสือ**. (Online). www.krabipao.go.th/tradition/detail/111/data.html?fbclid=IwAR2duwFBSejsghz M5F9ep5zfRvyXMf-yhb6f6uJm0TruuwTyzSmbv1Jo2hk, 26 กรกฎาคม 2565.
- อรทัย พรหมเทพ และคณะ. (2560). “กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านหนังสือ ตะลุงในจังหวัดสงขลา”. **วารสาร KASETSART JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES**. 38, 623-635.
- อำรุง จันทวานิช. (2541-2542). **การพัฒนาคุณภาพการศึกษา: แนวทางสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา ประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 14 วิทยาลัยป้องกัน ราชอาณาจักร.
- ฤทธิไกร ไชยงาม. (2562). **mini-UKM-MSU: ครูมืออาชีพ (๖) มาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม (แบบตะวันตก)**. (Online). <https://www.gotoknow.org/posts/659296>, 5 มิถุนายน 2566.
- Aah Ahmad Syahid, Isrok'atun, and Dadan Nugraha. (2019). “Development of a Training Curriculum Structure to Improve ICT Competencies of Teachers in Primary Schools”. **Mimbar Sekolah Dasar**. 6(1), 21-31.

- Bloom, Benjamin S. (1976). **Human characteristics and school learning**. New York: Mc Graw-Hill.
- CBE Thailand. (2022). **Curriculum**. (Online). <https://cbethailand.com>, October 18, 2022.
- Creswell, J.W. (2013). **Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Approaches**. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage.
- Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of Psychology Testing**. New York: Harper Collins.
- Figen Kilic and Seren Saygili. (2022). "New Normal: The Future Curriculum Development in Education". **The Asian Institute of Research Education Quarterly Reviews**. 5(2), 201-215.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw – Hill.
- Davies I.K. (1971). **Instructional Technique**. New York: Mc Graw – Hill.
- Jennifer J. Vogel-Walcutt, Logan Fiorella, and Naomi Malone. (2013). "Instructional strategies framework for military training systems." **Computers in Human Behavior**. 29, 1490-1498.
- Kendra Cherry. (2022). **Maslow's Hierarchy of Needs**. (Online). www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760, January 17, 2023.
- Patchara Boonteerarak. (2021). "The Development of a Communicative English Training Curriculum for Thai Counter Clerks in Convenience Stores". **LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network**. 14(2), 115-142.
- Prosoft Comtech. (2022). **Training**. (Online). www.prosofthrmi.com/Article/Detail/106055. December 7, 2022.
- Raymond A. Noe. (2010). **Employee Training and Development**. New York: McGraw-Hill.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). "On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity." **Dutch Journal of Educational Research**. 2, 49-60.
- Rogério Ferreira. et al. (2022). "The Development of Research Skills in Nursing Postgraduate Training. Educ." **Sci**. 12(78), 2-9.

- Susan Kanak et al. (2008). **Building Effective Training Systems for Child Welfare Agencies.** Congress Street Postland: National Child Welfare Resource Center for Organizational Improvement.
- Saul Mcleod. (2022). **Maslow's Hierarchy of Needs.** (Online).
www.simplypsychology.org/maslow.html, January 18, 2023.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ.ดร.นพเก้า ญ พัทลุง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
สาขาที่เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน
2. อาจารย์ ดร. มนตรี เต่งดวง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
สาขาที่เชี่ยวชาญ ด้านการวัดและประเมินผล
2. นายปกรณ์ พิบูลย์ผล ตำแหน่ง ครู อันดับ คศ. 3
สถานที่ทำงาน โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
3. นายพงษ์ธร สัมแป้น ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานพัฒนากิจการนักศึกษา
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
สาขาที่เชี่ยวชาญ ด้านการแสดงผลงานศิลปะ

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๗/๒๑๓

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพเก้า ณ พัทลุง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายธรรมรัตน์ จันทนาโส รหัส ๖๕G๑๔๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการ ทำวิจัยค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ของนักศึกษาคนดังกล่าว พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช)
คณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทร. ๐๘ ๑๘๔๘ ๑๖๕๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ educate@skru.ac.th

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ งานสนับสนุนพันธกิจอุดมศึกษา บัณฑิตศึกษา โทร. ๑๒๒๐

ที่ คคศ.

วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.มนตรี เด่นดวง

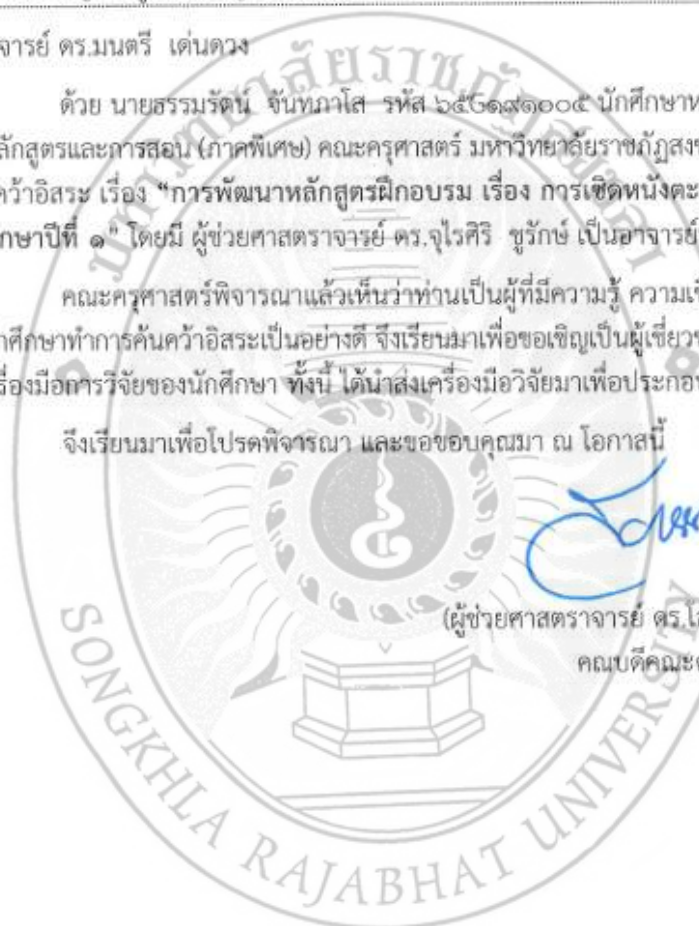
ด้วย นายธรรมรัตน์ จันทนาโส รหัส ๖๕๐๑๙๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิจัยค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือลงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรศรี ชูรักษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

คณะครุศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในเรื่องที่นักศึกษาทำการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษา ทั้งนี้ ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๗/๒๑๔

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณปกรณ์ พิบูลย์ผล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายธรรมรัตน์ จันทภาโส รหัส ๖๕๐๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิจัยค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยของนักศึกษาคนดังกล่าว พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช)

คณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทร. ๐๘ ๑๘๘๘ ๑๖๕๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ educate@skru.ac.th

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๗/๒๑๕

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณพงศกร สัมแป้น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายธรรมรัตน์ จันทภาโส รหัส ๖๕6๑๔๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิจัยค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือตั้งเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรศรี ชูรักษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยของนักศึกษาคนดังกล่าว พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสมน ชัยวัฒนกุลวานิช)
คณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทร. ๐๘ ๑๘๙๘ ๑๖๕๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ educate@skru.ac.th

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

- แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับผู้ประกอบการแสดงหนึ่งตะลุง
- แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนึ่งตะลุง
- แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับผู้ประกอบการ
- แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น

ต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเจ็ดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สำหรับผู้ประกอบอาชีพการแสดงหนึ่งตะลุง

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ตามสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน

ชื่อ-นามสกุล ผู้สัมภาษณ์.....

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้การสัมภาษณ์.....

ข้อมูลทั่วไป : ชื่อคณะหนึ่งตะลุง.....

ระยะเวลาประกอบอาชีพการแสดงหนึ่งตะลุง.....ปี

วัน/เดือน/ปี เวลาที่ทำการสัมภาษณ์.....

สถานที่ที่สัมภาษณ์.....

ขอขอบพระคุณในความกรุณาอย่างสูง

นายธรรมรัตน์ จันทภาโส

นักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

คำถามข้อที่ 1 ท่านเห็นควรว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เน้นการอนุรักษ์ สืบสานมรดก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านประเภทหนังตะลุงหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

คำถามข้อที่ 2 ท่านคิดว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุง มีความสำคัญและจำเป็นที่จะจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ตอบ.....

คำถามข้อที่ 3 ท่านเห็นด้วยกับการนำความรู้เกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุง มาจัดทำเป็นหลักสูตร
ฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำถามข้อที่ 4 ท่านคิดว่าเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ควรมีเนื้อหา
อะไรบ้าง

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอบ.....

ตอบ

[illegible]

ตอบ

คำถามข้อที่ 9 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด
 หน้่งตะล่งเป็๋งต้้น

ตอบ.....

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น

ต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือ

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ตามสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน

ชื่อ-นามสกุล ผู้สัมภาษณ์.....

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้การสัมภาษณ์.....

ข้อมูลทั่วไป : วุฒิทางการศึกษา.....

สาขาวิชาที่จบ..... คณะ.....

ประสบการณ์ในการสอนหนังสือ.....ปี

ตำแหน่งวิทยฐานะ.....

สถานศึกษา.....

วัน/เดือน/ปี เวลาที่ทำการสัมภาษณ์.....

สถานที่ที่สัมภาษณ์.....

ขอขอบพระคุณในความกรุณาอย่างสูง

นายธรรมรัตน์ จันทภาโส

นักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

คำถามข้อที่ 1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนี้ทะลุ เบื้องต้น

ตอบ.....

คำถามข้อที่ 2 ท่านเห็นด้วยกับการนำความรู้เกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุง มาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเชิดหนังตะลุงเบื้องต้นหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

[illegible]

ตอบ.....

[illegible]

ตอบ.....

[illegible]

ตอบ.....

ตอบ.....

ตอบ

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น

ต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ตามสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน

ชื่อ-นามสกุล ผู้สัมภาษณ์.....

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้การสัมภาษณ์.....

ข้อมูลทั่วไป : วุฒิทางการศึกษา.....

สาขาวิชาที่จบ..... คณะ.....

ตำแหน่งวิทยฐานะ.....

สถานศึกษา.....

วัน/เดือน/ปี เวลาที่ทำการสัมภาษณ์.....

สถานที่ที่สัมภาษณ์.....

ขอขอบพระคุณในความกรุณาอย่างสูง

นายธรรมรัตน์ จันทภาโส

นักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

คำถามข้อที่ 1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะเล
เบื้องต้น ซึ่งจัดเป็นเนื้อหาสาระที่ไม่ได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
ตอบ.....

คำถามข้อที่ 2 ท่านคิดว่าเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังสือเบ่งต้น ควรมีเนื้อหาอะไรบ้าง

ตอบ.....

คำถามข้อที่ 3 ท่านเห็นว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไรบ้าง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]

ตอบ.....

[illegible]

ตอบ.....

คำถามข้อที่ 9 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด
 หน้่งตะลุมเบื่องต้น

[illegible]

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น

ต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำหรับผู้ปกครอง

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ตามสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน

ชื่อ-นามสกุล ผู้สัมภาษณ์.....

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้การสัมภาษณ์.....

ข้อมูลทั่วไป : วุฒิทางการศึกษา.....

อายุ.....

อาชีพ.....

วัน/เดือน/ปี เวลาที่ทำการสัมภาษณ์.....

สถานที่ที่สัมภาษณ์.....

ขอขอบพระคุณในความกรุณาอย่างสูง

นายธรรมรัตน์ จันทภาโส

นักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

คำถามข้อที่ 1 ท่านต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เน้นการอนุรักษ์ สืบสาน
มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านประเภทหนังตะลุงหรือไม่ อย่างไร

คำถามข้อที่ 2 ท่านคิดว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดงหนังตะลุง มีความสำคัญและจำเป็นที่จะจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้หรือไม่ โปรดอธิบาย

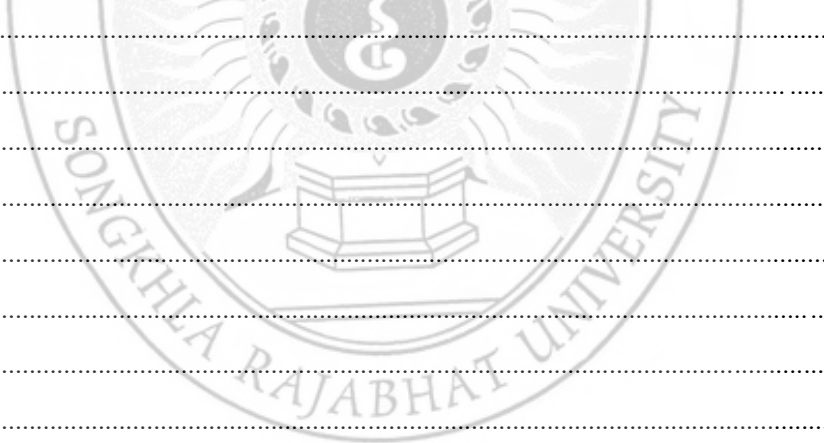
[illegible]

ตอบ

The background of the page features a large, faint watermark of the Songkhla Rajabhat University logo. The logo is circular, with the university's name in Thai script at the top and "SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY" in English at the bottom. In the center of the logo is a traditional Thai architectural structure, possibly a stupa or a ceremonial building, topped with a flame-like or sunburst-like ornament.

[illegible]

ตอบ

The image shows a faint, circular watermark seal of Songkhla Rajabhat University. The seal features a central emblem with a crown-like structure and a tiered base, surrounded by a circular border containing the text "SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY". The watermark is light gray and serves as a background for the answer area.

คำถามข้อที่ 7 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด
 หนึ่งตะลุ้งเบื้องต้น

[illegible]

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจ

ต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

บทนำ

1. ผู้วิจัยแนะนำตัว แล้วให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มแนะนำตัวเอง
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม

แนวคำถาม

คำถามข้อที่ 1 นักเรียนต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เน้นการอนุรักษ์ สืบสานมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเมืองสงขลาหรือไม่ อย่างไร

คำถามข้อที่ 2 นักเรียนต้องการให้จัดเวลาเรียนสำหรับการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุง เบื้องต้น อย่างไร (เช่น 8 ชั่วโมง, 9 ชั่วโมง, 10 ชั่วโมง)

คำถามข้อที่ 3 นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีอะไรบ้าง ในการจัดฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น (เช่น สาธิต, ปฏิบัติ, ฝึกเป็นกลุ่ม, จัดการแสดง)

คำถามข้อที่ 4 นักเรียนต้องการให้คุณครูใช้วิธีการใดในการประเมินผลการเรียนในการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น และต้องการให้ใครเป็นผู้มีส่วนร่วมในการประเมินบ้าง (เพื่อนนักเรียน, ครูผู้สอน)

คำถามข้อที่ 5 นักเรียนมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่ง ตะลุงเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

- หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น
- แผนการจัดการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

นายธรรมรัตน์ จันทภาโส

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

1. หลักการและเหตุผล

หนังตะลุงเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ยังได้รับความนิยมสูงในภาคใต้ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรม และความบันเทิงแล้ว หนังตะลุงยังเป็นสื่อที่เป็นทั้งคติคำสอน การให้ข่าวสาร ความรู้ความเคลื่อนไหวทางสังคม และสติปัญญาให้แก่ชาวบ้านได้อย่างดี ยิ่ง ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นทางด้านคุณธรรมจริยธรรม การศึกษา ดนตรี กีฬา และอาชีพ แต่ในปัจจุบันได้รับความนิยมลดน้อยลง เนื่องด้วยอิทธิพลทางตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตคนมากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าทำให้คนสนใจสิ่งเหล่านั้นจนลืมรากเหง้าของบรรพบุรุษที่มีการสืบสานกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งนี้หนังตะลุงยังมีกระบวนการการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ ถ่ายทอดความรู้เฉพาะครูญาติด้วยการบอกเล่า ทำให้คนส่วนใหญ่ที่สนใจที่ไม่ได้เป็นทายาทหนังตะลุงเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ยาก ส่งผลให้คนในปัจจุบันมีอัตราความนิยมในการแสดงหนังตะลุงลดน้อยลง

ด้วยเหตุนี้ จึงต้องแก้ปัญหาให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจหนังตะลุง ซึ่งแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ คือ การนำหนังตะลุงเข้าสู่ระบบการศึกษาของสถานศึกษา โดยการสร้างและออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น เป็นหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้สนใจเข้ารับการศึกษา ฝึกอบรม มุ่งให้ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหนังตะลุง และรายละเอียดหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น มีทักษะการฝึกปฏิบัติการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการฝึกอบรม และมีความสามารถในการฝึกปฏิบัติแบบรายบุคคลและกลุ่ม มีเจตคติที่ดีต่อศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ สาขาหนังตะลุง และมีคุณลักษณะที่ดีในการเป็นผู้สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ สาขาหนังตะลุง ตลอดจนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และเป็นการสืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ สาขาหนังตะลุงให้คงอยู่คู่แผ่นดินได้สืบไป

2. จุดหมาย

เพื่อให้นักเรียนผู้เข้ารับการอบรม

1. มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง
2. มีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุง
3. มีความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน
4. มีทักษะในการฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น ได้แก่ การเชิดรูปฤๅษี การเชิดรูปพระ

อิศวรทรงโค และการเชิดปรายหน้าบท

5. เห็นคุณค่าต่อการแสดงท้องถิ่นภาคใต้ ประเภทการแสดงหนังตะลุง

3. เนื้อหาสาระ

1. ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง (1 ชั่วโมง)
2. องค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุง (1 ชั่วโมง)
3. กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน (1 ชั่วโมง)
4. การฝึกปฏิบัติการเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น (13 ชั่วโมง)
 - 4.1 การฝึกปฏิบัติการเชิดรูปฤๅษี
 - 4.2 การฝึกปฏิบัติการเชิดรูปพระอิศวรทรงโค
 - 4.3 การฝึกปฏิบัติการเชิดรูปปรายหน้าบท

4. วิธีการฝึกอบรม

1. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซีปปา (CIPPA)
2. รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
3. การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

5. สื่อประกอบการฝึกอบรม

1. วีดีโอ
2. รูปหนังตะลุง
3. เครื่องดนตรีหนังตะลุง
4. อุปกรณ์ประกอบการแสดงหนังตะลุง
5. ใบความรู้

6. ใบงาน

7. แบบทดสอบก่อน / หลัง เรียน

6. การวัดและการประเมินผล

6.1 วัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของนักเรียนผู้เข้าอบรม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ ดังนี้

ร้อยละ 80 ขึ้นไป	หมายถึง	ดีมาก
ร้อยละ 70 – 79	หมายถึง	ดี
ร้อยละ 60 – 69	หมายถึง	ปานกลาง
ร้อยละ 50 – 59	หมายถึง	พอใช้
ต่ำกว่าร้อยละ 50	หมายถึง	ควรปรับปรุง

6.2 ทดสอบทักษะปฏิบัติการเขียนหนังสือเบื้องต้น โดยใช้การแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเขียนหนังสือเบื้องต้น คะแนนเต็ม 12 คะแนน ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยผลการปฏิบัติ ผ่าน ร้อยละ 70

6.3 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น เทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

7. ตารางการฝึกอบรม

ชั่วโมง	แผนการฝึกอบรม	เรื่อง	จำนวน	
- ปฐมนิเทศ - ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ก่อนเรียน				
ชั่วโมงที่ 1		- ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง	3	การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซีปป์ (CIPPA)
ชั่วโมงที่ 2	แผนการฝึกอบรมที่ 1	- องค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุง		
ชั่วโมงที่ 3	รู้จักหนังตะลุงปกติได้	- กลวิธีการแสดงหนังตะลุงในปัจจุบัน		
ชั่วโมงที่ 4	แผนการฝึกอบรมที่ 2	- สาธิตการแสดงหนังตะลุง	1	การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต
ชั่วโมงที่ 5	แผนการฝึกอบรมที่ 3	- การฝึกปฏิบัติเชิดทวน	3	รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
ชั่วโมงที่ 6	การฝึกปฏิบัติเชิดทวน			
ชั่วโมงที่ 7				
ชั่วโมงที่ 8	แผนการฝึกอบรมที่ 4	- การฝึกปฏิบัติเชิดพระอิศวรทรงโค	3	
ชั่วโมงที่ 9	การฝึกปฏิบัติเชิด			
ชั่วโมงที่ 10	พระอิศวรทรงโค			
ชั่วโมงที่ 11	แผนการฝึกอบรมที่ 5	- การฝึกปฏิบัติเชิดปราชญ์หน้าบท	3	
ชั่วโมงที่ 12	การฝึกปฏิบัติเชิด			
ชั่วโมงที่ 13	ปราชญ์หน้าบท			
ชั่วโมงที่ 14	แผนการฝึกอบรมที่ 5	- การฝึกปฏิบัติเชิดหนังตะลุงเบื้องต้น	3	
ชั่วโมงที่ 15	การฝึกปฏิบัติเชิด			
ชั่วโมงที่ 16	หนังตะลุงเบื้องต้น			
- ทดสอบการเชิดรูปทวนี่ รูปพระอิศวรทรงโค และรูปปราชญ์หน้าบท - ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ หลังเรียน - ประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลักสูตร				
รวม			16	

ตัวอย่างแผนการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนังสือนิตยสาร
ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่องที่ 6 การฝึกปฏิบัติการแสดงหนังสือนิตยสารเบื้องต้น

เวลา 3 ชั่วโมง

ผู้สอน นายธรรมรัตน์ จันทภาโส และทีมผู้ช่วยสอน

1. สาระสำคัญ

การแสดงหนังสือนิตยสารเบื้องต้น เป็นการแสดงการขีดรูปหนังสือนิตยสารซึ่งเป็นรูปหนังสือนิตยสารพื้นฐานที่ทุกคณะหนังสือจะต้องทำการขีดก่อนการแสดงนิยายในคำคืบนั้น การขีดรูปดังกล่าว เป็นการขีดรูปฤๅษี การขีดรูปพระอิศวรทรงโค และการขีดปรายหน้าบท ซึ่งรูปหนังสือนิตยสารทั้ง 3 รูป จะเป็นพื้นฐานในการใช้รูปหนังสือนิตยสารอื่น ๆ ในการแสดงหนังสือนิตยสารขั้นต่อไป ดังนั้น การจะฝึกฝนหนังสือนิตยสารให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเริ่มจากการฝึกขีดหนังสือนิตยสารทั้ง 3 รูป ให้เกิดความชำนาญ ทักษะเหล่านั้นจะสามารถเป็นเทคนิคในการใช้รูปหนังสือนิตยสารอื่น ๆ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 นักเรียนอธิบายขั้นตอนการขีดรูปหนังสือนิตยสารเบื้องต้นได้ (K)
- 2.2 นักเรียนสามารถฝึกปฏิบัติทักษะการขีดรูปหนังสือนิตยสารเบื้องต้นได้อย่างสวยงาม (P)
- 2.3 นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (A)

3. เนื้อหา

- 3.1 การฝึกปฏิบัติทักษะการขีดรูปฤๅษี
- 3.2 การฝึกปฏิบัติทักษะการขีดรูปพระอิศวรทรงโค
- 3.3 การฝึกปฏิบัติทักษะการขีดรูปปรายหน้าบท

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

รูปแบบการสอนทักษะของเดวิส

กิจกรรมการเรียนรู้.....ชั่วโมงที่ 1

4.1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ (10 นาที)

- ◎ สื่อการเรียนรู้ : - หนังสือนิตยสารรูปฤๅษี
- หนังสือนิตยสารรูปพระอิศวรทรงโค

- หนังสืงตลุงรูปปรายหน้าบท
- อุปกรณ์การสแสดงหนังสือตลุง
- ดนตรีหนังสือตลุง

◎ ใช้วิธีการเรียนในชั้นเรียน (Face to Face) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ครูนนำสื่อการเรียนรูทุกชนิดขึ้นมำแนะนำให้นักเรียนได้ทำการทบทวนความรู้เดิม
- 2) ครูสาธิตทักษะการเขิตรูปหนังสือตลุง 3 รูป ได้แก่ รูปฤๅษี รูปพระอิศวรทรงโค และรูปปรายหน้าบท

4.2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย (40 นาที)

- ◎ สื่อการเรียนรู : - หนังสืงตลุงรูปฤๅษี
- หนังสืงตลุงรูปพระอิศวรทรงโค
 - หนังสืงตลุงรูปปรายหน้าบท
 - อุปกรณ์การสแสดงหนังสือตลุง
 - ดนตรีหนังสือตลุง

◎ ใช้วิธีการเรียนในชั้นเรียน (Face to Face) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ครูแยกทักษะการฝึกหนังสือตลุงเบื้องต้น เป็น 3 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 การเขิตรูปฤๅษี
 - ส่วนที่ 2 การเขิตรูปพระอิศวรทรงโค
 - ส่วนที่ 3 การเขิตรูปปรายหน้าบท
- 2) ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม เป็น 3 กลุ่ม เพื่อเข้าฐานทบทวนความรู้จำเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติการเขิตรูปหนังสือตลุงทั้ง 3 รูป จำนวน 3 ฐาน ๆ ละ 10 นาที (รวมเวลาเปลี่ยนฐาน) แต่ละฐานให้มีผู้ช่วยสอนควบคุม ดังนี้
 - ฐานที่ 1 ทบทวนความรู้การเขิตรูปฤๅษี
 - ฐานที่ 2 ทบทวนความรู้การเขิตรูปพระอิศวรทรงโค
 - ฐานที่ 3 ทบทวนความรู้การเขิตรูปปรายหน้าบท
- 3) ครูนนำนักเรียนสรุปกิจกรรมฐานการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้.....ชั่วโมงที่ 2

4.3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย (30 นาที)

- ◎ สื่อการเรียนรู้ : - หนังสือรูปฤกษ์
 - หนังสือรูปพระอิศวรทรงโค
 - หนังสือรูปปรายหน้าบาท
 - อุปกรณ์การแสดงหนังสือฤกษ์
 - ดนตรีหนังสือฤกษ์
- ◎ ใช้วิธีการเรียนในชั้นเรียน (Face to Face) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 1) นักเรียนเข้าฐานทบทวนความรู้ ทั้ง 3 ฐาน ตามชั่วโมงที่ 1
 - 2) ครูและผู้ช่วยสอนคอยดูแลความเรียบร้อยระหว่างการเปลี่ยนฐานเรียนรู้

4.4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ (20 นาที)

- ◎ สื่อการเรียนรู้ : - หนังสือรูปฤกษ์
 - หนังสือรูปพระอิศวรทรงโค
 - หนังสือรูปปรายหน้าบาท
 - อุปกรณ์การแสดงหนังสือฤกษ์
 - ดนตรีหนังสือฤกษ์
- ◎ ใช้วิธีการเรียนในชั้นเรียน (Face to Face) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 1) ครูและผู้ช่วยสอนคอยบอกเทคนิคการเขตรูปหนังสือฤกษ์ให้มีความสวยงามมากขึ้น แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทดลองทำตามคำแนะนำ

กิจกรรมการเรียนรู้.....ชั่วโมงที่ 3

4.5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย (25 นาที)

- ◎ สื่อการเรียนรู้ : - หนังสือรูปฤกษ์
 - หนังสือรูปพระอิศวรทรงโค
 - หนังสือรูปปรายหน้าบาท
 - อุปกรณ์การแสดงหนังสือฤกษ์
 - ดนตรีหนังสือฤกษ์

◎ **ใช้วิธีการเรียนในชั้นเรียน (Face to Face)** โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ครูให้นักเรียนทำความเข้าใจการฝึกทักษะย่อย ๆ เพื่อให้เกิดเป็นทักษะที่สมบูรณ์แบบ
- 2) ครูนำนักเรียนพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกลวิธีการเซตรูปหนังตะลุง

ทั้ง 3 รูป

4.3 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ (25 นาที)

◎ **สื่อการเรียนรู้ :** - หนังตะลุงรูปฤๅษี

- หนังตะลุงรูปพระอิศวรทรงโค
- หนังตะลุงรูปปราชญ์หน้าบท
- อุปกรณ์การแสดงหนังตะลุง
- ดนตรีหนังตะลุง

◎ **ใช้วิธีการเรียนในชั้นเรียน (Face to Face)** โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ครูให้นักเรียนทำการทดสอบทักษะปฏิบัติการแสดงหนังตะลุงเบื้องต้น โดยทดสอบเป็นรายบุคคล
- 2) ครูให้ผู้ช่วยสอน เป็นผู้ให้คะแนนทักษะปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยผู้ช่วยสอน 1 ท่าน ต่อนักเรียน 3 คน
- 3) ครูสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ และกล่าวส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านหนังตะลุง

5. สื่อการฝึกอบรม

- 5.1 หนังตะลุงรูปฤๅษี
- 5.2 หนังตะลุงรูปพระอิศวรทรงโค
- 5.3 หนังตะลุงรูปปราชญ์หน้าบท
- 5.4 อุปกรณ์การแสดงหนังตะลุง
- 5.5 ดนตรีหนังตะลุง

6. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์ผ่าน การประเมิน
1. นักเรียน อธิบาย ขั้นตอนการ เชิกรูปหนัง ตะลุง เบื้องต้นได้ (K)	ประเมินการอธิบาย กลวิธีการแสดงหนัง ตะลุงเบื้องต้น	แบบประเมินการ อธิบายกลวิธีการ แสดงหนังตะลุง เบื้องต้น	- อธิบายได้ถูกต้อง ให้ 3 คะแนน - อธิบายได้ถูกต้องเพียงบาง ตอน ให้ 2 คะแนน - อธิบายไม่ถูกต้อง ให้ 1 คะแนน ผ่านเกณฑ์ 2 คะแนนขึ้นไป
2. นักเรียน สามารถฝึก ปฏิบัติทักษะ การเชิกรูป หนังตะลุง เบื้องต้นได้ อย่าง สวยงาม (P)	ทดสอบทักษะ ปฏิบัติการเชิกรูป หนังตะลุง เบื้องต้น	แบบทดสอบทักษะ ปฏิบัติการเชิกรูป หนังตะลุง เบื้องต้น	เกณฑ์การให้คะแนนการ ปฏิบัติการกลุ่ม (อยู่ใน เอกสารแนบท้าย)
3. นักเรียนมี ความมุ่งมั่น ตั้งใจและให้ ความร่วมมือ ในการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้ (A)	สังเกตความตั้งใจและ การให้ความร่วมมือ ในการฝึกอบรม	แบบสังเกตการให้ ความร่วมมือในการ ฝึกอบรม	- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน - พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน - พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน ผ่านเกณฑ์ 2 คะแนนขึ้นไป

แบบประเมินการอธิบายกลวิธีการแสดงหนังตะลุงเบื้องต้น

ที่	ชื่อ - สกุล	เกณฑ์การประเมิน			แปลผล
		3	2	1	
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					
23.					
24.					
25.					

แบบทดสอบทักษะปฏิบัติการเขียนตั้งลงเบื้องต้น

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	การเขียนตั้งลง	ความอ่อนช้อย	ความถูกต้องตาม	ข้อร้องบกพร่อง	รวม	ผลการประเมิน
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							
16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							

เกณฑ์การประเมินการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

ประเด็นการ ประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	3 (ดี)	2 (ปานกลาง)	1 (พอใช้)
ความสามารถใน การขีดหนังตะลุง	ขีดรูปหนังตะลุงได้อย่างถูกต้อง ตรงตาม จังหวะดนตรีทุกจังหวะ	ขีดรูปหนังตะลุงได้อย่างถูกต้อง ตรงตาม จังหวะดนตรีบางจังหวะ	ขีดรูปหนังตะลุงไม่ตรงตามจังหวะ ดนตรี
ความอ่อนช้อยใน การขีดรูปหนัง ตะลุง	ลีลาการขีดที่อ่อนช้อยในการขีดรูปฤๅษี และรูปปราชญ์หน้าบท และลีลาการขีดรูป พระอิศวรทรงโคที่มีความแข็งแรง สามารถเก็บรายละเอียดเงารูปหนังตะลุง ได้อย่างสมบูรณ์	ลีลาการขีดที่อ่อนช้อยในการขีดรูปฤๅษี และ รูปปราชญ์หน้าบท และลีลาการขีดรูปพระ อิศวรทรงโคที่มีความแข็งแรง แต่อาจจะไม่ เก็บรายละเอียดเงารูปหนังตะลุงยังไม่ สมบูรณ์	ลีลาการขีดที่ไม่มีอ่อนช้อยในการขีด รูปฤๅษี และรูปปราชญ์หน้าบท และลีลา การขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่ไม่มีความ แข็งแรง เก็บรายละเอียดเงารูปหนัง ตะลุงไม่สมบูรณ์
ความถูกต้องตาม ขนบธรรมเนียม	ขีดรูปหนังตะลุงอย่างถูกต้อง การจับไม้ ดัดและไม้ชี้ของตัวหนังตะลุงตามแบบแผน ของการใช้รูปหนังตะลุง	ขีดรูปหนังตะลุงอย่างถูกต้องบางช่วง การ จับดัดและไม้ชี้ของตัวหนังตะลุงเป็นไปตาม แบบแผนการใช้รูปหนังตะลุงเพียงบางตอน	ขีดรูปหนังตะลุงไม่ถูกต้อง การจับไม้ ดัดและไม้ชี้ของตัวหนังตะลุงไม่เป็นไป ตามแบบแผนการใช้รูปหนังตะลุง
การขับร้องบท กลอน	ขับร้องบทกลอนได้ลงจังหวะ ใช้ภาษาใน การขับกลอนได้อย่างสวยงาม มีน้ำเสียงที่ ไพเราะ	ขับร้องบทกลอนได้ลงจังหวะ ใช้ภาษาใน การขับกลอนได้อย่างสวยงาม มีน้ำเสียงที่ ไพเราะ แต่อาจจะไม่คล่องในบางจังหวะ	ขับร้องกลอนไม่ลงจังหวะ ใช้ภาษาใน การขับกลอนไม่ได้ น้ำเสียงไม่ไพเราะ

ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

แบบสังเกตการให้ความร่วมมือในการฝึกอบรม

ที่	ชื่อ - สกุล	เกณฑ์การประเมิน			แปลผล
		3	2	1	
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					
23.					
24.					
25.					

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนึ่งตะลุง

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น
- แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

คำชี้แจง การทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบ จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที
2. คำตอบทุกข้อเป็นปรนัยเลือกตอบ ให้นักเรียนเลือกตอบข้อที่ถูกต้องที่สุด เพียงข้อเดียว โดยให้นักเรียน ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบเพียงข้อเดียว

1. คำว่า “หนังพัทลุง” เป็น “หนังตะลุง” เรียกว่าข้อใดตามหลักภาษาไทย ก. การลดเสียง ข. การพ้องเสียง ค. การควบเสียง ง. การกร่อนเสียง 2. รูปหนังตะลุงมีวิวัฒนาการเป็นอย่างไร ก. เริ่มต้นมาจากการนำไปไม่มาเล่นเป็นตัวละคร แล้วตอนหลังนำหนังวัวมาแกะสลัก ข. เริ่มต้นจากการนำหนังสัตว์มาแกะสลักเป็นรูปใหญ่ เรียก หนังใหญ่ ตอนหลังลดขนาดลงเพื่อให้แสดงเพียงคนเดียวได้ ค. เริ่มต้นจากการแสดงเรื่องราวเกียรติปัจจุบันแสดงเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ง. เริ่มต้นจากนำวัสดุเหลือใช้ที่มีเนื้อแข็งมาตัดเป็นรูปหนังตะลุงใช้แสดง และมีผู้คิดค้นนำหนังวัวมาแกะสลักเป็นรูปตัวละครใช้แสดงอย่างปัจจุบัน	3. นักเรียนคิดว่า “หนังตะลุง” มีความสำคัญอย่างไร ก. เป็นมหรสพที่อยู่ในวิถีชีวิตของชาวภาคใต้เพราะมีเรื่องพิธีกรรม ข. เป็นเอกลักษณ์การแสดงพื้นบ้านภาคใต้ที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นไม่มีวันสูญหาย ค. เป็นมหรสพหนึ่งของภาคใต้ที่ได้มีโอกาสไปแสดงถวายหน้าพระที่นั่งในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาราช (รัชกาลที่ 5) ง. ถูกทุกข้อ 4. ข้อใด จัดเป็นเครื่องดนตรีหนังตะลุงทั้งหมด ก. โหม่ง ฉิ่ง ปี่ ขิม ทับ ข. โหม่ง ฉิ่ง กลอง ทับ ปี่ ค. โหม่ง ฉิ่ง ปี่ชวา ทับ กลองตุ๊ก ง. ระนาด ปี่ชวา ตะโพน ทับ ฉิ่ง
---	---

5. รูปหนังตะลุงรูปใดบ้าง ถือเป็นรูปสำคัญของหนังตะลุง ก. รูปฤๅษี รูปยักษ์ รูปนาง รูปเท่ง ข. รูปฤๅษี รูปหนูน้อย รูปเท่ง รูปยอดทอง ค. รูปฤๅษี รูปพระอิศวรทรงโค รูปปราชญ์หน้าบท ง. รูปฤๅษี รูปพระอิศวรทรงโค รูปปราชญ์หน้าบท รูปขวัญเมือง 6. ซ้อใด เป็นบุคลิกสำคัญของนายหนังตะลุง ก. เป็นบุคลิกที่มีความสามารถ หลากหลายด้าน ข. เป็นบุคลิกที่ต้องพูดมาก เพราะเวลา ทำการแสดงจำเป็นต้องพูด ค. สามารถแต่งนิยายเองได้ เพราะการ แสดงหนังตะลุงคือการแสดงนิยาย ง. เป็นคนโอ้อวดในความสามารถของ ตนเอง และไม่ยอมเผยแผ่ความรู้ เพราะกลัวคนอื่นเก่งกว่า 7. หากการแสดงหนังตะลุงกำลังแสดงนิยาย ซึ่งมีตัวละครรูปนางฝ่ายอธรรม นักเรียนคิด ว่าควรใช้รูปหนังตะลุงรูปใด ก. รูปนางเอก ข. รูปนางเปียน ค. รูปนางที่เป็นตัวตลก ง. รูปราชินีหรือนางเมือง	8. การสวมบทบาทตัวละครให้รูปยอดทอง นักเรียนคิดว่าควรสวมบทบาทให้มีบุคลิก นิสัยอย่างไร ก. พูดล้อเลียนผู้อื่นได้เก่ง ค่อนข้างอวดดี ข. พูดจาสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน มีความเรียบร้อย ค. พูดจาโผงผาง ไม่เกรงใจใคร ชูสำหรับ ผู้อื่น ล้อเลียนเก่ง ง. พูดจาโอ้อวด ใจเสาะ ชี้ขาด ชอบชู้หลอก พูดจาเหลวไหล ยกย่องตนเอง บ้าอวด 9. การเชิดรูปฤๅษีและรูปปราชญ์หน้าบท มี ลักษณะการเชิดที่เป็นอย่างไร ก. มีความแข็งแรง ข. มีความอ่อนช้อย ค. เชิดตามใจนายหนัง ง. เก็บรายละเอียดเงาเล็กน้อย 10. นักเรียนคิดว่าทักษะการเชิดรูปพระอิศวร สามารถไปประยุกต์ใช้กับรูปตัวหนังตะลุงใด ได้บ้าง ก. รูปยักษ์ ข. รูปนางเอก ค. รูปพระเอก ง. รูปนางสองแขน
---	---

11. รูปหนังตะลุงที่ทุกคณะต้องมี ยกเว้น ข้อใด ก. ยักษ์ เทวดา ข. ฤๅษี เจ้าเมือง ค. ตัวตลก นางเงือก ง. พระอิศวร นางเอก 12. นักเรียนคิดว่า การเชิดรูปฤๅษีเป็นการเชิดเพื่ออะไร ก. เชิดเพื่อทำตามครูบาอาจารย์สอนมา ข. เชิดเพื่อเป็นการบูชาครู เพราะฤๅษีเป็นครูต้นของหนังตะลุง ค. เชิดเพื่อปิดป่าสิ่งไม่ดีสิ่งชั่วร้ายที่เกิดขึ้นต่อคณะหนังตะลุง ง. เชิดเพื่อให้ครบองค์ประกอบและขนบธรรมเนียมของหนังตะลุง 13. การเชิดรูปพระอิศวรทรงโคให้เปรียบเสมือนการจินตนาการแบบใดในความเป็นจริง ก. จินตนาการว่าโคกำลังขวิดอยู่ ข. จินตนาการว่าโคกำลังโดนเขี่ยนตี ค. จินตนาการว่าพระอิศวรกำลังใช้งานโค ง. จินตนาการว่าโคเป็นพาหนะของพระอิศวร 14. การเชิดรูปหนังตะลุงให้เกิดความอ่อนช้อยจะต้องอาศัยปัจจัยใดเป็นสำคัญ ก. จะต้องฝึกเชิดบ่อย ๆ ข. อาศัยพรสวรรค์ในตัวเอง ค. จะต้องฟังเสียงดนตรีให้เป็น ง. จะต้องดูการเชิดจากคนที่เก่ง ๆ	15. เงาของหนังตะลุงจะเกิดความสวยงามจะต้องมีวิธีการอย่างไร ก. ถือไม้ดัดให้สุดปลายไม้ แล้วดึงรูปเข้าหาดวงไฟ ข. การปรับทิศทางของหยวกกล้วย ส่งผลให้รูปหนังตะลุงเกิดเงาที่เหมาะสม ค. การติดตั้งดวงไฟที่เหมาะสมกับขนาดของรูปหนังตะลุง ทำให้เงาหนังตะลุงคล้ายคนจริง ง. ถูกทุกข้อ 16. คำว่า “ฉะ” สำหรับการแสดงหนังตะลุงหมายถึงอะไร ก. การสู้รบ ข. การทะเลาะ ค. การทำสงคราม ง. การสร้างปัญหา 17. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับ “การโหมโรง” ก. เป็นการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ เพื่อเรียกคนดูและให้นายหนังได้เตรียมพร้อม ข. เป็นการสู้รบ ออกรูปฉะเป็นการออกรูปพระรามกับทศกัณฐ์ต่อสู้กัน ค. เป็นการเชิดรูปพระอิศวรจึงถือศิลปะชั้นสูงของการเชิดรูปหนังตะลุง ง. เป็นการออกรูปกษัตริย์ โดยสมมติขึ้นเป็นเมือง ๆ หนึ่ง จากนั้นจึงดำเนินเหตุการณ์ไปตามเรื่องที่กำหนดไว้
--	---

18. การออกรูปกษัตริย์ในฉากแรกเป็นกลวิธีการ แสดงหนังตะลุงในขั้นตอนใด ก. โหมโรง ข. ตั้งเมือง ค. บอกเรื่อง ง. แสดงเรื่อง 19. ข้อใด คือคุณค่าของหนังตะลุง ก. เป็นศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอด ตั้งแต่บรรพบุรุษ ข. เป็นการแสดงพื้นบ้านที่บ่งบอกว่า เป็นของคนภาคใต้ ค. เป็นสิ่งที่บอกถึงรากเหง้าของความ เป็นคนใต้ผ่านศิลปวัฒนธรรม ง. ถูกทุกข้อ	20. ปัจจุบัน การแสดงหนังตะลุงควร ใช้วิธีการใดให้มีคนเข้ามาดูจำนวนมาก ก. ทำการแสดงเป็นโรงหนังตะลุงคอนเสิร์ต ข. แสดงให้ตกลงบนชั้นล่าง เนื่องจากคนดู ต้องการคลายเครียด ค. แสดงเสียดสีการเมือง เนื่องจากเป็น ข้อมูลที่ประชาชนติดตาม ง. ประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง เพื่อเชิญชวน คนมาดูหนังตะลุง
---	--

เฉลย
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ
1	ง.	11	ค.
2	ก.	12	ข.
3	ง.	13	ก.
4	ข.	14	ก.
5	ค.	15	ง.
6	ก.	16	ก.
7	ข.	17	ก.
8	ง.	18	ข.
9	ข.	19	ง.
10	ก.	20	ง.

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับครู

คำชี้แจง

ให้ครูทำการทดสอบนักเรียนด้านทักษะปฏิบัติการเขียนหนังสือเบื้องต้น โดยใช้รูปหนังสือ 3 รูปดังกล่าว และอุปกรณ์ที่กำหนด ประกอบในการทดสอบภาคปฏิบัติ และให้จัดการสอบเป็นรายบุคคล

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบ

- รูปหนังสือ ได้แก่ รูปฤๅษี รูปพระอิศวรทรงโค และรูปปราชญ์หน้าบท
- จอหนังสือ
- แฉ่งไฟ
- หยวกกล้วย

ระยะเวลาในการทดสอบ

ใช้เวลาสอบ 20 นาที / รายบุคคล

แนวทางการทดสอบ

ให้นักเรียนทดสอบการเขียนรูปหนังสือเบื้องต้นและข้อร้องเรียนเบื้องต้น ได้แก่ การเขียนรูปฤๅษี การเขียนพระอิศวรทรงโค และการเขียนปราชญ์หน้าบท โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามเกณฑ์ที่แนบมานี้

ชื่อ - นามสกุล เลขที่ ชั้น

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	3	2	1
1. ความสามารถในการขีดหนังตะลุง			
2. ความอ่อนช้อยในการเชิดรูปหนังตะลุง			
3. ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม			
4. การขับร้องบทกลอน			

ผ่านเกณฑ์ 9 คะแนน ขึ้นไป

คะแนนที่ได้

คิดเป็นร้อยละ

เกณฑ์การประเมิน ☐ ผ่าน
☐ ไม่ผ่าน

เกณฑ์การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังสือเบื้องต้น

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	3 (ดี)	2 (ปานกลาง)	1 (พอใช้)
1. ความสามารถในการขีดหนังสือ	ขีดรูปหนังสือได้อย่างถูกต้อง ตรงตามจังหวัดดนตรีทุกจังหวัด	ขีดรูปหนังสือได้อย่างถูกต้อง ตรงตามจังหวัดดนตรีบางจังหวัด	ขีดรูปหนังสือไม่ตรงตามจังหวัดดนตรี
2. ความอ่อนช้อยในการขีดรูปหนังสือ	ลีลาการขีดที่อ้อยช้อยในการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่มีความแข็งแรง สามารถเก็บรายละเอียดเงารูปหนังสือได้อย่างสมบูรณ์	ลีลาการขีดที่อ้อยช้อยในการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่มีความแข็งแรง แต่อาจจะไม่เก็บรายละเอียดเงารูปหนังสือยังไม่สมบูรณ์	ลีลาการขีดที่ไม่มีอ้อยช้อยในการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่ไม่มีความแข็งแรง เก็บรายละเอียดเงารูปหนังสือไม่สมบูรณ์
3. ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม	ขีดรูปหนังสืออย่างถูกต้อง การจับไม้ตบและไม้ชี้ของตัวหนังสือตามแบบแผนของการใช้รูปหนังสือ	ขีดรูปหนังสืออย่างถูกต้องบางช่วง การจับตบและไม้ชี้ของตัวหนังสือเป็นไปตามแบบแผนการใช้รูปหนังสือเพียงบางตอน	ขีดรูปหนังสือไม่ถูกต้อง การจับไม้ตบและไม้ชี้ของตัวหนังสือไม่เป็นไปตามแบบแผนการใช้รูปหนังสือ
4. การขับร้องบทกลอน	ขับร้องบทกลอนได้ลงจังหวะ ใช้ภาษาในการขับกลอนได้อย่างสวยงาม มีน้ำเสียงที่ไพเราะ	ขับร้องบทกลอนได้ลงจังหวะ ใช้ภาษาในการขับกลอนได้อย่างสวยงาม มีน้ำเสียงที่ไพเราะ แต่อาจจะไม่คล่องในบางจังหวะ	ขับร้องกลอนไม่ลงจังหวะ ใช้ภาษาในการขับกลอนไม่ได้ น้ำเสียงไม่ไพเราะ

ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ
การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียน
เวลา 20 นาที

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำการทดสอบทักษะปฏิบัติการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ประกอบด้วย การขีดรูป
 ฤๅษี รูปพระอิศวรทรงโค และรูปปราชญ์หน้าบท ตามที่ได้ทำการศึกษาด้วยหลักสูตรฝึกอบรม
 เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ซึ่งจะต้องใช้รูปหนังตะลุงทั้ง 3 รูป เป็นอุปกรณ์
 ประกอบการทดสอบดังกล่าว เป็นรายบุคคล โดยมีเวลาทดสอบ 20 นาที / 1 คน ทั้งนี้
 ได้มีการแนบเอกสารเพื่อประกอบการทำการทดสอบปฏิบัติ ได้แก่ บทกลอน สำหรับ
 ประกอบการสอบปฏิบัติการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น และเกณฑ์การให้คะแนนในการทดสอบ
 ทักษะปฏิบัติการขีดหนังตะลุงเบื้องต้น

บทกลอนสำหรับประกอบการสอบปฏิบัติการเชิดรูปปรายหน้าบท

(ในจอ)

นั้ระลึก ร่มรุกโข โพธิพฤกษา	
ร่มสบาย ไกล้แม่น้ำ เนรัญชรา	พระสิทธิตละ ได้สเถิต ทำพิธี
ปัสสทธิ วิริยะ ตรัสรู้	ประเสริฐสู่ อุตมรรค หลักวิถี
ในที่สุด พระพุทธะ ละโลกี	สเถิตที่ โมคกรรม ขององค์พระสัมมา
ได้พบทิพย์ นิพพาน ไปนานแล้ว	สว่างแผ้ว พันบ่วง ห้วงต้นหา
ที่ปฐม ร่มโพธิ์ คุโลกา	แห่งมหา- พุทธจักร หลักพยาน
อีกพุทธานุภาพ ทราบซึ่ง เข้าดวงจิต	โพธิ์มรรคา พระสเถิต อุทิศสถาน
ปัตติยะ ธรรมะ สัมมัตทาน	โปรดบันดาล ให้ปัญญ์ ดังพระองค์

(นอกจอ)

หัตถ์ทั้งคู่ ลูกชว้าง ยกไว้หว่าง พระเกศา	
ไหว้บูชา องค์พระสัมมา	นั้ช่ายขวา เหนือเศียร บัดนี้ต่างเทียนทอง
ไหว้เจ้าที่ พระนางคงคา ที่สเถิต	ลูกนั้อุทิศใจกาย คินนี้ อย่าได้เศร้าหมอง
พระคุณพ่อแม่ สูงเด่น ไม่เป็นรอง	แม่อุ้มท้อง แสนเวทนา มาเก้าเดือน
(ถอนบท) นั้ไหว้อาจารย์ ผู้สอนนั้	ข้อพลาดพลั้ง แก่ไข ที่ท่านเคยได้สั่งสอน
ครูทุกท่าน จงมา ประสทธิประสาทพร	ทุกทุกตอน ลูกยกไหว้ ผู้สอนให้เรื่องวิชา
ไหว้พี่น้อง หลิงชาย ที่ได้มาค้ำคินนี้	น้องและพี่ ที่มารายรอบ ขอบช่ายขวา
ขอบพระคุณ น้องและพี่ ผู้ที่เมตตา	ให้น้ำป่า ฌมนิยาย คณะหนึ่งมอบให้กับแฟนแฟน

จบ

เกณฑ์การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะปฏิบัติ การขีดหนังสือเบื้องต้น

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	3 (ดี)	2 (ปานกลาง)	1 (พอใช้)
1. ความสามารถในการขีดหนังสือ	ขีดรูปหนังสือได้อย่างถูกต้อง ตรงตามจังหวัดดนตรีทุกจังหวัด	ขีดรูปหนังสือได้อย่างถูกต้อง ตรงตามจังหวัดดนตรีบางจังหวัด	ขีดรูปหนังสือไม่ตรงตามจังหวัดดนตรี
2. ความอ่อนช้อยในการขีดรูปหนังสือ	ลีลาการขีดที่อ่อนช้อยในการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่มีความแข็งแรง สามารถเก็บรายละเอียดงารูปหนังสือได้อย่างสมบูรณ์	ลีลาการขีดที่อ่อนช้อยในการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่มีความแข็งแรง แต่อาจจะไม่เก็บรายละเอียดงารูปหนังสือยังไม่สมบูรณ์	ลีลาการขีดที่ไม่มีอ่อนช้อยในการขีดรูปพระอิศวรทรงโคที่ไม่มีความแข็งแรง เก็บรายละเอียดงารูปหนังสือไม่สมบูรณ์
3. ความถูกต้องตามขนบธรรมเนียม	ขีดรูปหนังสืออย่างถูกต้อง การจับไม้ดัดและไม้ชี้ของตัวหนังสือตามแบบแผนของการใช้รูปหนังสือ	ขีดรูปหนังสืออย่างถูกต้องบางช่วง การจับดัดและไม้ชี้ของตัวหนังสือเป็นไปตามแบบแผนการใช้รูปหนังสือเพียงบางตอน	ขีดรูปหนังสือไม่ถูกต้อง การจับไม้ดัดและไม้ชี้ของตัวหนังสือไม่เป็นไปตามแบบแผนการใช้รูปหนังสือ
4. การขับร้องบทกลอน	ขับร้องบทกลอนได้ลงจังหวะ ใช้ภาษาในการขับกลอนได้อย่างสวยงาม มีน้ำเสียงที่ไพเราะ	ขับร้องบทกลอนได้ลงจังหวะ ใช้ภาษาในการขับกลอนได้อย่างสวยงาม มีน้ำเสียงที่ไพเราะ แต่อาจจะไม่คล่องในบางจังหวะ	ขับร้องกลอนไม่ลงจังหวะ ใช้ภาษาในการขับกลอนไม่ได้ น้ำเสียงไม่ไพเราะ

ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

**แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม
ด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจตามรายการในแบบประเมินที่ตรงกับ
ความพึงพอใจของท่าน ซึ่งมี 5 ระดับ ดังนี้

5	เท่ากับ	พึงพอใจมากที่สุด
4	เท่ากับ	พึงพอใจมาก
3	เท่ากับ	พึงพอใจปานกลาง
2	เท่ากับ	พึงพอใจน้อย
1	เท่ากับ	พึงพอใจน้อยที่สุด

รายการ		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านครูผู้สอน						
1.	ครูมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอน					
2.	ครูบรรยายได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์					
3.	ครูใช้คำพูด น้ำเสียง ชัดเจน					
4.	ครูมีถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย					
5.	ครูเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย					
6.	ครูตอบคำถามได้ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ					
ด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลา						
7.	สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม					
8.	การใช้สื่ออุปกรณ์จริงที่มีความปลอดภัย					
9.	ความพร้อมของสื่ออุปกรณ์การแสดงหนังสือ					
10.	ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม					
11.	การประชาสัมพันธ์การจัดอบรม					

รายการ		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรมฝึกอบรม						
12.	การจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีเนื้อหาที่ครบถ้วนเข้าใจได้ง่าย					
13.	การจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีภาพ วิดีโอ การสาธิตประกอบอย่างชัดเจน					
14.	กิจกรรมการฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม					
15.	กิจกรรมการฝึกอบรมได้เน้นให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ด้วยตนเอง					
16.	กิจกรรมการฝึกอบรมมีการฝึกทักษะปฏิบัติการเชิงตัวหนังสือสูงเบื้องต้น					
17.	การสาธิตของวิทยากรทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติตามได้					
ด้านการนำความรู้ไปใช้						
18.	ผู้รับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					
19.	ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ ถ่ายทอด บอกต่อให้กับผู้อื่นได้					
20.	ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปประกอบเป็นอาชีพเสริมได้					
21.	ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สืบทอดการแสดงผลงานต่อสังคมอย่างทรงคุณค่าจากรุ่นสู่รุ่น					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 26 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับผู้ประกอบการอาชีพการแสดงหนังสือ

ข้อความเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
1. ท่านเห็นควรว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ นักเรียนที่เน้นการอนุรักษ์ สืบสานมรดกภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านประเภท หนังตะลุงหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านคิดว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นทางการแสดง หนังตะลุง มีความสำคัญและจำเป็นที่จะจัดให้ นักเรียนได้เรียนรู้หรือไม่ เพราะเหตุใด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านเห็นด้วยกับการนำความรู้เกี่ยวกับการแสดง หนังตะลุง มาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น หรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ท่านคิดว่าเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การ เขียนหนังสือเบื้องต้น ควรมีเนื้อหาอะไรบ้าง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านเห็นว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บ้าง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือ เบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านเห็นว่าควรใช้วิธีการใดในการประเมินผล การเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนังสือ และประเมินในประเด็นอะไรบ้าง (เช่น แบบ สังเกต แบบทดสอบ แบบสอบถาม ฯลฯ)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 26 (ต่อ)

ข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน			IOC	ผลการ พิจารณา
	ผู้เชี่ยวชาญ				
	(คนที่)				
	1	2	3		
7. ท่านเห็นว่า ใครบ้างเป็นผู้ประเมินผลงานจาก การเรียนด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด หน้่งตะลู่่งเบื้อ่งต้น (เช่น เพื่อนนักเรียน, ครูผู้สอน, ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดงหน้่งตะลู่่ง)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. หากมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหน้่งตะลู่่งเบื้อ่งต้น ท่านคิดว่า นักเรียนควรมีความสามารถอย่างไรเมื่อส้นสุด การเรียนในการฝึกอบรมทั้งด้านความรู้ และการปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด หน้่งตะลู่่งเบื้อ่งต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 27 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือ

ข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านเห็นด้วยกับการนำความรู้เกี่ยวกับการแสดง หนังสือ มาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้นหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านคิดว่าเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การ เขียนหนังสือเบื้องต้น ควรมีเนื้อหาอะไรบ้าง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ท่านเห็นว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บ้าง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือ เบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้นควรใช้ สื่อการสอนแบบใดบ้าง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านเห็นว่าควรใช้วิธีการใดในการประเมินผล การเรียนตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียน หนังสือเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ท่านเห็นควรว่า ใครบ้างเป็นผู้ประเมินผลงาน จากการเรียนด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การ เขียนหนังสือเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้นควรใช้ ระยะเวลาเท่าไร โดยประมาณ (ชั่วโมง)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
9. หากมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น ท่านคิดว่า นักเรียนควรมีความสามารถอย่างไรเมื่อสิ้นสุด การเรียนในการฝึกอบรมทั้งด้านความรู้ และการ ปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 28 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนา หลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะลุเบื้องต้น สำหรับครูผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะลุเบื้องต้น ซึ่ง จัดเป็นเนื้อหาสาระที่ไม่ได้บรรจุอยู่ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านคิดว่าเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การ ขีดหนึ่งทะลุเบื้องต้น ควรมีเนื้อหาอะไรบ้าง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านเห็นว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร บ้าง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะลุ เบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะลุเบื้องต้นควรใช้ สื่อการสอนแบบใดบ้าง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านเห็นว่าควรใช้วิธีการใดในการประเมินผล การเรียนตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด หนึ่งทะลุเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านเห็นควรว่า ใครบ้างเป็นผู้ประเมินผลงาน จากการเรียนด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การ ขีดหนึ่งทะลุเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งทะลุเบื้องต้นควรใช้ ระยะเวลาที่ชั่วโมงโดยประมาณ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อความถามเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน			IOC	ผลการ พิจารณา
	ผู้เชี่ยวชาญ				
	(คนที่)				
	1	2	3		
8. หากมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังสือเบื้องต้น ท่านคิดว่า นักเรียนควรมีความสามารถอย่างไรเมื่อสิ้นสุด การเรียนในการฝึกอบรมทั้งด้านความรู้ และการ ปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อการ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเซตหนังสือ เบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 29 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับผู้ปกครอง

ข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
1. ท่านต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ นักเรียนที่เน้นการอนุรักษ์ สืบสานมรดกภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านประเภท หนังตะลุงหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านคิดว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นทางด้านการแสดง หนังตะลุง มีความสำคัญและจำเป็นที่จะจัดให้ นักเรียนได้เรียนรู้หรือไม่ โปรดอธิบาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น เพื่อ จัดอบรมแก่นักเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. หากมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น ท่านคิดว่า นักเรียนควรมีความสามารถอย่างไรเมื่อสิ้นสุด การเรียนรู้ในการฝึกอบรมทั้งด้านความรู้ และ การปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร บ้าง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุง เบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านต้องการให้ใครบ้างเป็นผู้ประเมินผลงาน จากการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การ ขีดหนังตะลุงเบื้องต้น (เช่น เพื่อนนักเรียน, ครูผู้สอน, ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดงหนังตะลุง ฯลฯ)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 29 (ต่อ)

ข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน			IOC	ผลการ พิจารณา
	ผู้เชี่ยวชาญ				
	(คนที่)				
	1	2	3		
7. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีด หนังสือเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 30 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุงเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	คะแนน ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			IOC	ผลการพิจารณา
	1	2	3		
1. นักเรียนต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เน้นการอนุรักษ์ สืบสานมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเมืองสงขลาหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. นักเรียนต้องการให้จัดเวลาเรียนสำหรับการฝึกอบรม เรื่อง หนังตะลุง อย่างไร (เช่น 8 ชั่วโมง, 9 ชั่วโมง, 10 ชั่วโมง)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีอะไรบ้าง ในการจัดฝึกอบรม เรื่อง หนังตะลุง (เช่น สาธิต, ปฏิบัติ, ฝึกเป็นกลุ่ม, จัดการแสดง)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. นักเรียนต้องการให้คุณครูใช้วิธีการใดในการประเมินผลการเรียนในการฝึกอบรม เรื่อง หนังตะลุง และต้องการให้ใครเป็นผู้มีส่วนร่วมในการประเมินบ้าง (เพื่อนนักเรียน, ครูผู้สอน)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. นักเรียนมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อการฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนังตะลุง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 31 ค่าความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การขีดหนึ่งตะลุงเบื้องต้น

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหา มีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับหลักการและเหตุผล	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เนื้อหา น่าสนใจ ชัดเจน และมีรายละเอียดครบถ้วน	5.00	0.00	มากที่สุด
4. จัดเรียงเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปยาก	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม			
1. มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างชื่อหลักสูตร ฝึกอบรม หลักการและเหตุผล/จุดหมาย/เนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. กระบวนการเรียนรู้อมีความสอดคล้องกับหลักการ และเหตุผล/จุดหมาย/เนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับแผนการจัด การฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ กระบวนการต่าง ๆ เช่น ด้านความรู้ ด้านทักษะปฏิบัติ	4.67	0.58	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย น่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.89	0.20	มากที่สุด
ด้านสื่อประกอบการเรียนรู้			
1. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความ หลากหลาย น่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สื่อการเรียนรู้มีความทันสมัย	4.67	0.58	มากที่สุด
3. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมด้านสื่อประกอบการเรียนรู้	4.78	0.38	มากที่สุด

ตาราง 31 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านการวัดและการประเมินผล			
1. วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การวัดและการประเมินผลมีเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านการวัดและการประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม	4.93	0.12	มากที่สุด

ตาราง 32 ค่าความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านสาระสำคัญ			
1. สาระสำคัญอธิบายถึงความสำคัญได้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สาระสำคัญมีการสรุปเนื้อหาอย่างกะทัดรัด เข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สาระสำคัญมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้			
1. จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้สามารถระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผลได้	4.67	0.58	มากที่สุด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความครอบคลุมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมด้านจุดประสงค์การเรียนรู้	4.78	0.35	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหามีความสอดคล้องกับสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เนื้อหามีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรม			
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา แบบสาธิต และรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส	5.00	0.00	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ และด้านทักษะปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 32 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
รวมด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านสื่อการฝึกอบรม			
1. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สื่อมีความสอดคล้องกับสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เนื้อหาในสื่อใบความรู้มีความถูกต้องและชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านสื่อการฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล			
รวมด้านจุดประสงค์การเรียนรู้	4.78	0.35	มากที่สุด
1. วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การวัดและการประเมินผลมีเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมด้านการวัดและประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าความเหมาะสมของแผนการฝึกอบรม	4.96	0.06	มากที่สุด

ตาราง 33 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

ข้อคำถาม	คะแนน			IOC	ผลการ พิจารณา
	ผู้เชี่ยวชาญ				
	(คนที่)				
	1	2	3		
คำถามข้อที่ 1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 2	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 3	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 4	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 5	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 6	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 7	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 8	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 9	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 10	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 11	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 12	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 13	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 14	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 15	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 16	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 17	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 18	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 19	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 20	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 21	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 22	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 23	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 24	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 25	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 33 (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนน			IOC	ผลการ พิจารณา
	ผู้เชี่ยวชาญ				
	(คนที่)				
	1	2	3		
คำถามข้อที่ 26	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 27	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 28	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 29	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 30	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 31	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 32	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 33	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 34	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 35	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 36	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 37	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 38	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 39	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
คำถามข้อที่ 40	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้

ตาราง 34 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ด้านความรู้

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก	คัดเลือกเป็นข้อที่
1	1.00	0.40	ไม่นำมาใช้	
2	0.90	0.47	ไม่นำมาใช้	
3	0.73	0.40	นำมาใช้	1
4	0.23	0.33	นำมาใช้	2
5	0.87	0.67	ไม่นำมาใช้	
6	0.97	0.33	ไม่นำมาใช้	
7	0.93	0.27	ไม่นำมาใช้	
8	0.73	0.40	นำมาใช้	3
9	0.87	0.40	ไม่นำมาใช้	
10	0.83	0.40	ไม่นำมาใช้	
11	0.53	0.27	นำมาใช้	4
12	0.80	0.53	นำมาใช้	5
13	0.63	0.47	นำมาใช้	6
14	0.83	0.73	ไม่นำมาใช้	
15	0.80	0.40	นำมาใช้	7
16	0.57	0.60	นำมาใช้	8
17	0.90	0.60	ไม่นำมาใช้	
18	0.93	0.40	ไม่นำมาใช้	
19	0.87	0.67	ไม่นำมาใช้	
20	0.87	0.53	ไม่นำมาใช้	
21	0.87	0.53	ไม่นำมาใช้	
22	0.80	0.53	นำมาใช้	9
23	0.83	0.47	ไม่นำมาใช้	
24	0.80	0.67	นำมาใช้	10
25	0.70	0.47	นำมาใช้	11
26	0.67	0.80	นำมาใช้	12

ตาราง 34 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก	คัดเลือกเป็นข้อที่
27	0.30	-0.07	ไม่นำมาใช้	
28	0.43	0.33	นำมาใช้	13
29	0.43	0.47	นำมาใช้	14
30	0.67	0.27	นำมาใช้	15
31	0.47	0.27	นำมาใช้	16
32	0.77	0.73	นำมาใช้	17
33	0.83	0.73	ไม่นำมาใช้	
34	0.63	0.60	นำมาใช้	18
35	0.87	0.67	ไม่นำมาใช้	
36	0.90	0.60	ไม่นำมาใช้	
37	0.87	0.67	ไม่นำมาใช้	
38	0.80	0.53	นำมาใช้	19
39	0.97	0.47	ไม่นำมาใช้	
40	0.70	0.20	นำมาใช้	20

ตาราง 35 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ การขีด
หนังสือเบื้องต้น

ประเด็นในการประเมิน	คะแนน ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้าน ความรู้ด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง หนังสือเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะปฏิบัติ การแสดงหนังสือเบื้องต้น มีความ เหมาะสมในการทักษะปฏิบัติ การแสดง หนังสือเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะปฏิบัติ การแสดงหนังสือเบื้องต้น มีความละเอียด ชัดเจน	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะปฏิบัติ การแสดงหนังสือเบื้องต้น มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะปฏิบัติ การแสดงหนังสือเบื้องต้น มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 36 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสือเบื้องต้น

ประเด็นในการประเมิน	คะแนน			IOC	ผลการ พิจารณา
	ผู้เชี่ยวชาญ				
	(คนที่)				
	1	2	3		
ด้านครูผู้สอน					
1. ครูมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ครูบรรยายได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ครูใช้คำพูด น้ำเสียง ชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ครูมีถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ครูเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ครูตอบคำถามได้ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลา					
7. สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. การใช้สื่ออุปกรณ์จริงที่มีความปลอดภัย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9. ความพร้อมของสื่ออุปกรณ์การสวดมนต์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10. ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11. การประชาสัมพันธ์การจัดอบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านกิจกรรมฝึกอบรม					
12. การจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีเนื้อหาที่ครบถ้วน เข้าใจได้ง่าย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13. การจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีภาพ วิดีโอ การสาธิตประกอบอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14. กิจกรรมการฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15. กิจกรรมการฝึกอบรมได้เน้นให้ผู้รับ การฝึกอบรมได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16. กิจกรรมการฝึกอบรมมีการฝึกทักษะ ปฏิบัติการเขียนตัวหนังสือเบื้องต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 36 (ต่อ)

ประเด็นในการประเมิน	คะแนน			IOC	ผลการพิจารณา
	ผู้เชี่ยวชาญ				
	(คนที่)				
	1	2	3		
17. การสาธิตของวิทยากรทำให้ผู้เข้ารับ การฝึกอบรมสามารถปฏิบัติตามได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการนำความรู้ไปใช้					
18. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ ไปเผยแพร่ ถ่ายทอด บอกต่อให้กับผู้อื่นได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ ไปประกอบเป็นอาชีพเสริมได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สืบทอดการแสดง หนังตะลุงอย่างทรงคุณค่าจากรุ่นสู่รุ่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้